

ISMANA 2019

**5th INTERNATIONAL SYMPOSIUM on MOUNT
ARARAT and NOAH'S ARK
16-18 OCTOBER 2019**

**5. AĞRI DAĞI ve NUH'UN GEMİSİ SEMPOZYUMU
16-18 EKİM 2019**

ABSTRACT BOOK

BİLDİRİ ÖZET KİTAPÇIĞI

AĞRI-TURKEY

13.12.2019

ISBN

978-605-80220-1-0

YAYINA HAZIRLAYANLAR/ EDITORS

PROF. DR. ABDULHALİK KARABULUT

PROF. DR. OKTAY BELLİ

PROF. DR. FARUK KAYA

DR. İBRAHİM ÖZGÜL

VEDAT EVREN BELLİ

ÖNSÖZ

16-18 Ekim 2019 tarihleri arasında, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinin ev sahipliğinde, Ağrı Valiliği, Ağrı Belediyesi, Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi (**BEKAM**)'nin katkılarıyla “**5. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu (5th International Mount Ararat and Noah's Ark Symposium)**” düzenlenmiştir.

Açılışı Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Kültür ve Kongre Merkezi Osmanlı Salonunda gerçekleştirilen sempozyumun, bilimsel oturumları Selçuklu ve Anadolu Salonları ile A Salonu'nda gerçekleştirilmiştir. Sempozyuma, Türkiye, Nahçıvan, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Polonya, Macaristan, Almanya, Danimarka ve Amerika Birleşik Devletleri'nden birçok bilim insanı, yazar ve araştırmacı katılmıştır.

Ağrı Dağı 5137 m yüksekliği ile Anadolu'nun en yüksek ve muhteşem dağdır. Ağrı Dağı'nı görkemli ve ünlü yapan onun yalnızca yüksekliği değil, dinsel kitaplara ve efsanelere konu olan kutsallığıdır. Ağrı Dağı, Eski Çağ'ın çok tanrılı dinlerinde olduğu gibi, tek tanrılı semavi dinlerin kutsal kitapları olan Tevrat ve İncil'e de “**Nuh Tufanı**” olayı ile konu olmuş ve günümüze kadar efsaneleşmiştir.

Semavi dinlerin ortak mirası Nuh Tufanı'na konu olan Ağrı Dağı, insanlık tarihinin en eski kültürel mirasını, Eski Çağ'dan günümüze kadar taşımaya devam etmektedir. Ağrı Dağı, yüzlerce yıldan beri milyonlarca insanın yazmış olduğu tarih, arkeoloji, sanat tarihi, coğrafya, edebiyat, jeoloji, fizik, kimya, iktisat, turizm, teoloji, dinsel anlatı, etnografya, müzik, resim, efsane, geleneksel mutfak kültürü ve yemeklerine konu olmuştur.

Ağrı Dağı, Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu, Kafkasya, Kırım, Rusya, Azerbaycan, İran, Orta Asya, Avrupa ve Orta Doğu ülkelerindeki farklı kültürleri birleştiren ve yaşatan bir evrensel kimliğe sahiptir.

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinin ev sahipliğinde **5. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu (5th International Mount Ararat and Noah's Ark Symposium)**'nu düzenleyen ve onlarca bilim insanı, yazar ve araştırmacıyı bir araya getiren Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı Valiliği, Ağrı Belediyesi, Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi (**BEKAM**)'nin değerli yöneticilerine çok teşekkür ederiz. Ayrıca sempozyuma sponsor olarak büyük katkı sağlayan İbrahim Çeçen Vakfı (**IC**)'na ve Vakıf Müdürü Sayın Dr. Meral Dinçer ile Sempozyum Bildirileri Kitabının basımını üstlenen Serhat Kalkınma Ajansı'na (**SERKA**) ve Genel Sekreteri Sayın Oktay Güven'e sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

Sempozyumun hazırlanmasından, başarılı bir şekilde geçmesine kadar emeği geçen düzenleme kurulu üyelerimize ve özellikle sekreteryada görev alan başta Öğr. Gör. Vedat Evren Belli olmak üzere Öğr. Gör. Nimetullah Aldemir, Öğr. Gör. Mehmet Mehdi Karakoç, Arş. Gör. Muhammed Tunagür, Arş. Gör. Oğuz Han Yel ile Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanı Mehmet Fatih Karaoğlu'na, titiz ve özverili çalışmalarından dolayı en kalbi teşekkürlerimizi sunarız.

Sempozyum Düzenleme Kurulu

PREFACE

5th International Symposium on Mount Ararat and Noah's Ark was hosted by Ağrı İbrahim Çeçen University on 16-18 October 2019 with the contributions from Governorate of Ağrı, Ağrı Municipality and Belli Education, Culture, History and Archeology Research Center (BEKAM).

The opening ceremony of the symposium was held in Ottoman Hall at Culture and Congress Center at Ağrı İbrahim Çeçen University, while the scientific sessions were held in Seljuk Hall, Anatolia Hall and Hall A. A number of scientists, authors and researchers from Turkey, Nakhichevan, Azerbaijan, Turkmenistan, Uzbekistan, Poland, Hungary, Germany, Denmark and the United States participated in the symposium.

With a 5137-meter height, Ararat is a magnificent and the highest mountain of Anatolia. However, the majesty and fame are not only for the height of it, but also for all the holiness it holds that makes Mount Ararat the subject of the legends and religious scriptures. Makes Mount Ararat magnificent and famous is not only its height, but also its sanctity which is remarked in holy books and in legends. In addition to polytheistic religions of Ancient Era, Mount Ararat has been the subject of the sacred books of monotheistic religions like Old Testament and the Bible with the Great Flood event and it has become legendary until today.

Mount Ararat, which is remarked in the Great Flood, is the common heritage of Abrahamic religions and it continues to carry the oldest cultural heritage in the history of humanity to the today's world. Mount Ararat has been the subject of history, archeology, art history, geography, literature, geology, physics, chemistry, economics, tourism, theology, religious narration, ethnography, music, painting, legend, traditional culinary culture and food which have been written by millions of people for centuries.

Mount Ararat combines different cultures from Eastern and Northeastern Anatolia, the Caucasus, Crimea, Russia, Azerbaijan, Iran, Central Asia, Europe and from the Middle East countries and it has a universal identity.

We are grateful to executives of Ağrı İbrahim Çeçen University, Ağrı Governorship, Ağrı Municipality, Belli Education, Culture, History and Archeology Research Center (BEKAM) that brought dozens of scientists, writers and researchers together. In addition, we would like to thank İbrahim Çeçen Foundation (IC) that sponsored generously the symposium and its Director Dr. Meral Dinçer. Also, we would like to thank Serhat Development Agency (SERKA) and its Secretary General Mr. Oktay Güven for undertaking the publication of the Symposium Proceedings Book.

We warmly thank the members of the organizing committee and members in the secretariat Lecturer Vedat Evren Belli, Lecturer Nimetullah Aldemir, Lecturer Mehmet Mehdi Karakoç, Research Assist. Muhammed Tunagür, Research Assist. Oğuz Han Yel and Mehmet Fatih Karaoğlu as the Head of Health, Culture and Sports Department who have great endeavors from the preparation process of the symposium to end.

Symposium Chairs

KURULLAR/COMMITTEES**ONUR KURULU/HONORARY CHAIRS**

Süleyman ELBAN, The Governor of AĞRI

Savcı SAYAN, The Mayor of AĞRI

Prof. Dr. Abdulhalik KARABULUT, The Rector of Ağı İbrahim Çeçen University, Turkey

DÜZENLEME KURULU BAŞKANLARI/CHAIRS

Prof. Dr. Oktay Belli, Director of Belli Education, Culture, History and Archeology Research Center

Prof. Dr. Faruk KAYA, Vice-Rector of Ağı İbrahim Çeçen University

DÜZENLEME KURULU/ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Akif Arslan, Ağı İbrahim Çeçen University

Assoc. Prof. Dr. Alperen Kayserili, Ağı İbrahim Çeçen University

Assoc. Prof. Dr. Ömer Yalçinkaya, Ağı İbrahim Çeçen University

Dr. İbrahim Özgül, Ağı İbrahim Çeçen University

Dr. Suat Polat, Ağı İbrahim Çeçen University

Dr. Fatih Taştan, Ağı İbrahim Çeçen University

SEKRETERYA/SECRETARIA

Lec. Vedat Evren Belli, Bitlis Eren University

Lec. Mehmet Mehdi Karakoç, Ağı İbrahim Çeçen University

Lec. Nimettullah Aldemir, Ağı İbrahim Çeçen University

Lec. Cüneyt Taşır, Ağı İbrahim Çeçen University

Res. Ass. Oğuz Han Yel, Ağı İbrahim Çeçen University

Res. Ass. Muhammed Tunagür, Ağı İbrahim Çeçen University

Mehmet Fatih Karaoğlan, Ağı İbrahim Çeçen University

DAVETLİ KONUŞMACILAR/KEYNOTE SPEAKERS

Dr. Mehmet Salih Bayraktutan, Iğdır University, Turkey

Mehmet Cem Sertesin, Director of the Documentary of Noah's Ark, Turkey

Dr. Lale Dinç Durupınar, Researcher, Turkey

BİLİM KURULU/ SCIENTIFIC BOARD

- Prof. Dr. Abbas SEYİDOV (Azerbaijan Science Academy)
Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR (Bilecik University)
Prof. Dr. Abdulhalik KARABULUT (Ağrı İbrahim Çeçen University)
Prof. Dr. Abdullah YILMAZ (Anadolu University)
Prof. Dr. Abdurrahman ACAR (Dicle University)
Prof. Dr. Abdülkadir YUVALI (Retired Faculty Member)
Prof. Dr. Adem YERİNDE (Ağrı İbrahim Çeçen University)
Prof. Dr. Ali İPEK (Iğdır University)
Prof. Dr. Ali KAFKASYALI (Atatürk University)
Prof. Dr. Asnu Bilban YALÇIN (İstanbul University)
Prof. Dr. Bahattin DARTMA (Yüzüncü Yıl University)
Prof. Dr. Çiğdem DÜRÜŞKEN (İstanbul University)
Prof. Dr. Elfin SIBGATULLINA (Moskova University)
Prof. Dr. Enver KONUKÇU (Retired Faculty Member)
Prof. Dr. Eser GÜLTEKİN (Muğla University)
Prof. Dr. Fahriye BAYRAM (Denizli University)
Prof. Dr. Faruk KAYA (Ağrı İbrahim Çeçen University)
Prof. Dr. Galip AKIN (Bozok University)
Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR (Ağrı İbrahim Çeçen University)
Prof. Dr. Gönül CANTAY (Retired Faculty Member)
Prof. Dr. Hacıfahreddin SEFERLİ (Azerbaijan Science Academy)
Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ (Ağrı İbrahim Çeçen University)
Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU (Aydın University)
Prof. Dr. Hasbi SOYLU (Atatürk University)
Prof. Dr. Hüseyin TUROĞLU (İstanbul University)
Prof. Dr. Hüseyin YURTTAŞ (Atatürk University)
Prof. Dr. İsa HABİBBEYLİ (Azerbaijan Science Academy)
Prof. Dr. İsa YÜCEER (Bitlis Eren University)
Prof. Dr. İsmail HACIYEV (Azerbaijan Science Academy)
Prof. Dr. Kenan ARINÇ (Atatürk University)
Prof. Dr. Kerem KARABULUT (Ağrı İbrahim Çeçen University)
Prof. Dr. M. Salih Mercan (Bitlis Eren University)
Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI (Erciyes University)
Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK (Atatürk University)

- Prof. Dr. Mehmet ZAMAN (Atatürk University)
- Prof. Dr. Merabi DZNELADZE (Gürcistan Science Academy)
- Prof. Dr. Metin AKKUŞ (Düzce University)
- Prof. Dr. Metin TUNCEL (Retired Faculty Member)
- Prof. Dr. Murat SUNKAR (Fırat University)
- Prof. Dr. Muratgeldi SÖYEGOV (Aşkabad University)
- Prof. Dr. Nakış KARAMAĞARALI (Gazi University)
- Prof. Dr. Neslihan DURAK (İnönü University)
- Prof. Dr. Nihat FALAY (Retired Faculty Member)
- Prof. Dr. Oktay BELLİ (Retired Faculty Member)
- Prof. Dr. Orhan DENİZ (Yüzüncü Yıl University)
- Prof. Dr. Özdemir ADIZEL (Yüzüncü Yıl University)
- Prof. Dr. Ramazan ŞEŞEN (Retired Faculty Member)
- Prof. Dr. Reza HEJEBRI (Tahran University)
- Prof. Dr. Saliha KODAY (Atatürk University)
- Prof. Dr. Salim CÖHCE (İnönü University)
- Prof. Dr. Selçuk URAL (Kafkas University)
- Prof. Dr. Süleyman ÇİĞDEM (Bayburt University)
- Prof. Dr. Şakir GÖZÜTOK (Yüzüncü Yıl University)
- Prof. Dr. Vaschtang LICHELI (Gürcistan Science Academy)
- Prof. Dr. Vedat ONAR (İstanbul University)
- Prof. Dr. Veli BAKHŞALİYEV (Azerbaycan Science Akademy)
- Prof. Dr. Yaşar ÇORUHLU (Mimar Sinan University)
- Prof. Dr. Yüksel BİNGÖL (Atılım University)
- Prof. Dr. Zeki KODAY (Atatürk University)

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

ÖNSÖZ.....	iii
PREFACE	iv
KURULLAR/COMMITTEES	v
BİLİM KURULU/ SCIENTIFIC BOARD.....	vi
İÇİNDEKİLER/CONTENTS.....	viii
 Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisinin İnanç Turizmi Açısından Önemi (The Importance of Mount Ararat and Noah's Ark for Belief Tourism)	
Faruk KAYA.....	1
 Ağrı Dağı'nın (Ararat) Kültür Tarihi Açısından Önemi (The Significance of Mount Ararat in Terms of Cultural History)	
Oktay BELLİ	4
 Azerbaycan Halkının Oluşumunda Eski Türk Kabilelerinin Rolü (The Role of Ancient Turkic Tribes in the Formation of Azerbaijani Nation)	
Abbas SEYİDOV, Güler KAFKAZLI.....	7
 Ağrı'nın Siyasî ve Toplumsal Hayatında Etkili Olmuş Mutasavvıf Bir Parlamenter: Şeyh Kasım Küfrevî (A Sufi Parliamentarian in the Ağrı Cultural and Social Life: Sheikh Qasim Kufravî)	
Abdulcebbar KAVAK.....	9
 Üniversite Öğrencilerinin Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Bakış Açılarının İncelenmesi: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği (An Investigation of University Students' Views About the Environmental Impacts of Tourism: Ağrı İbrahim Çeçen University Sample)	
Ahmet ÇAVUŞ, Selçuk DEMİRTAŞ	11
 Ağrı ve Doğubayazıt Havzalarında Meydana Gelen Doğal Afetlerin Mekânsal Dağılımı ve Analizi (The Analyse of Spatial Distribution of Natural Disasters at Ağrı and Doğubayazıt Basins)	
Ahmet TOPRAK, Murat SUNKAR.....	12
 Ağrılı Âşık Binalı Kılıç (Âşık Binalı Kılıç from Ağrı)	
Akif ARSLAN, Cüneyt ÇELİK	14
 Nahçıvan Şehrinde Unudulmuş Merasimlerimizden: Nuhtaban (Our Forgotten Ceremony in Nakhchivan: Nuhtaban)	
Asef ORUCOV	16
 Ağrı'nın Spor Turizm Potansiyelinin Ekonomik Etkilerinin İncelenmesi (Investigation of Economic Effects of Ağrı Sport Tourism Potential)	
Barış KARAMIZRAK.....	18
 Halk Anlatılarında Tufan-Batman Yöresi Söylenceleri (Flood in Folk Narratives – Myths from Batman Region)	
Berivan CAN EMMEZ	20
 Suresi 11/44 Bağlamında Nuh Tufanı ve Hz. Nuh (As)'Un Gemisinin “Cûdî”Ye Oturması Üzerine Müfessirlerin Yaklaşımları (Glossators' Poposals on Noah's Biblical Flood and Grounding of Noah's(As) Ark on Mount “Judi” within the Context of Sura Hud, 11/14)	
BÜŞRA ÖZDEMİR	23
 Ağrı İlinde Kullanılan Geleneksel Dokuma Araç Gereçleri ve Süsleme Özellikleri (Kirmen, İği, Kirkit, Tarak) (Traditional Weaving Tools and Ornament Characteristics Used in Ağrı (Kirmen, Spindle, Kirkit, Comb))	
CAVİT POLAT, NESRİN GÜLLÜDAĞ, M. AKİF KAPLAN	24
 “Nuh'un Gemisi” Belgeseli (Documentary of "Noah's Ark")	
Cem SERTESEN	26
 Ağrı Bölgesinin Askeri Stratejik Değerlemesi (Military Strategic Evaluation of Ağrı Region)	
Ceyhun DEMİRKOLLU	31
 Ağrı'nın Kalkınmasında Kaplıcaların Rolü (The Importance of Hot Spring in the Development of Ağrı)	
Cihan Yavuz ÖRNEK.....	32

Van'daki İlk ve Orta Öğretim Düzeyindeki Suriyeli Öğrencilerin Okullaşma Süreci (The School in Process of Syrian Students at Primary and Secondary Level in Van)	
Cihat UĞURLU	33
The Research in Poland About Noah, His Ark and the Flood. Religious Aspect of Noah History (Polonya'da Nuh, Gemisi ve Sel Hakkında Araştırma, Nuh Tarihinin Dini Yönü)	
Danuta CHMIELOWSKA, Roman PIWIWARCZYK	35
Nuh'un Gemisinde İki Dev: Og ve Reem (Two Giants in Noah's Ship: Og and Reem)	
Demet OKUYUCU YILMAZ.....	36
Âşık Edebiyatında “Âşık Aile” Kavramı (“Ashik Family” Term in Minstrel Literature-Example of Ağrı and Sivas-)	
Doğan KAYA	39
Yaratılışın Hayreti ve Nuh Kavminin Gafleti Üzere Gerçekliği Anlatım Tezahürleri (Man's Astonishment at Seeing God's Creation and Explaining the Folly of Noah's Tribe)	
Ebulfaz EZİMLİ.....	42
Nahçıvan ve Doğu Anadolu Halk Şiirinde Mekanin Simgesel imgeselliği (The Simular Image of Space in Nahçıvan and Eastern Anatolian Folk Poetry)	
Elkhan YURDOĞHLU-MAMMADOV	45
İlhanlı-Altinorda Mücadelesi Ekseninde Doğu Anadolu (Eastern-Anatolia in the Struggle Axis of Between İlkanid and Altin Orda)	
Erol KELEŞ	47
Mitoslarda Ulu Dağ Algısının Ağrı Dağı'na Yansıması ve Nuh Tufanı (The Reflection of the Great Mountain Perception in Mythos to the Ararat Mountain)	
Ertan KÜÇÜKEFE.....	49
Ağrı İlinde Kuruluş Yerlerine Göre Yerleşmelerin Dağılışı (Distribution Of settlements in the Ağrı Province by Location)	
Esen DURMUŞ, Ayşe ÇAĞLIYAN.....	51
Ağrı İli Büyükbaş Hayvan Varlığının Mevcut Durumu Sorunları ve Çözüm Önerileri (The Situation of Animal Husbandry and Solution Offers of the Problems Related to Animal Breeding of Ağrı Province)	
Esra GÜRİSOY, Muhlis MACİT	52
Demografik Sonuçları Açısından Ağrı İlinde Göç Olgusu (The Migration Case in Ağrı Province in Terms of Demographic Results)	
Faruk KAYA, Mehmet Tuncer RIZVANOĞLU	55
Ağrı İli'nde Bankacılık Sektörü (Banking Sector in Ağrı Province)	
Fatma TEMELLİ	57
Ağrı Dağı Toponiminin Tarihi Etimolojisi Hakkında (The Historical Etymology of the Names “Ağrı Dağı”)	
Galibe HACİYEVA, Elbrus VELİYEV.....	60
Ayn Ali Efendi'nin Kavanin'i ve Osmanlı Devletini'nin Kuzey ve Doğu Eyaletleri Hakkında Yazdıkları (Ayn Ali's Kavanin and His Remarks on Eastern and Northern Vilayets of the Ottoman Empire)	
Géza DÁVID, Douglas A. HOWARD.....	61
İlahi Kavramların Sanatsal İfadesi (Artistic Expression of Religious and Philosophical Concepts)	
Gülnaz SATTAROVA.....	63
Ağrı Dağı Bölgesi Geleneksel Mutfak Kültüründe Unutulmakta Olan Yemekler (The Disappearing Dishes of the Mount Ararat Region's Traditional Cuisine)	
Güzin Sühran BELLİ, Oktay BELLİ	65
Doğubeyazıt (Ağrı) Mebusluğundan Başbakanlığa Giden Yolda Refik Saydam (Refik Saydam from Deputy of Doğubeyazıt (Ağrı) to Being Prime Minister)	
Hacer GÖL.....	66
Tematik Bir Peyzaj Tasarım Projesi: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Nuh'un Gemisi Rekreasyon Alanı (A Thematic Landscape Design Project: Ağrı İbrahim Çeçen University -Noah's Ark Recreation Area)	
Hasan YILMAZ	67

Avlu Bahçeleri/Saklı Bahçeler; Diyarbakır Örneği (Hidden Gardens /Secret Gardens; Example of Diyarbakır) Hasan YILMAZ, Medine ÇELİK	69
Nuh Tufanı ve Mitolojik Anlatılarda Dev Ucubilik (Noah's Day and Giant Ucubilik in Mythological Narratives) Hayrettin İVGİN	71
Xx. Yüzyıl Başlarında Bayezid Rusya Konsoloslğunun Faaliyetleri (The Activities of the Russian Consulate Bayezid in the Early 20 th Century) Hayrettin PULAT.....	73
Medyanın, Ararat Dağı'nda Eski Bir Ahşap Yapı Bulunmasına Tepkisi (Media's Reaction to the Discovery of an Ancient Wooden Structure on Mt Ararat) Henri NISSEN	74
Nuh Tufanı ve Van Gölü (Noah'S Flood and Lake Van) İlham GADJİMURADOV	75
Evrensel Değer Olarak Nuh Ata (Noah Ancestor As a Universal Value) İsa YÜCEER	78
Bir İngiliz Oyunu: "Ver Kıbrıs'ı, Al Bayezid'i" (An English Story: Give Us Cyprus, Take Beyazid) İsmet ALPASLAN.....	80
Dış Ticaret ve Turizmin Bölgesel Kalkınma Üzerindeki Etkisi Nedir: Pmg-Ardl ve Panel Kantil Yaklaşımlar (What is the Impact of Foreign Trade and Tourism on Regional Development: Pmg-Ardl and Panel Kantil Approaches) Kerem KARABULUT, Hikmet AKYOL, Kübra KARAKUŞ	82
Telçeker Heyelanı; Durupınar Sit Alanı Jeofizik Etüdü, Doğubayazıt: Nuh'un Gemisi Projesi 1985- 87. Ağrı (Telceker Landslide, Geophysical Exploration of Durupinar Site. Dogubayazit: Noahs Ark Project 1985-87. Ağrı) M. Salih BAYRAKTUTAN.....	85
Hız. Nuh'un Züriyeti Seyyidler Örneği (Prophet Noah's Lineage: the Case of Sayyids) Mahmut BİRİFKANİ.....	87
Polonya Kültüründe Nuh'un Gemisi (Noah's Ark in Polish Culture) Marian MAŁECKI.....	88
Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi Geneline, Özelde Ağrı ve Mardin İli Çevresinde Misafir Kültürü ve Misafirperverlik Geleneği ve İnanışları (The Tradition of Guest Culture and Hospitality in and Around the Province of Ararat in Particular, Throughout the Southeastern and Eastern Anadolu Region) Mehmet Ali AVCI, B. Yavuz HATUNOĞLU, Roger AVCI.....	90
Erzurum Ahkâm Defterlerinde Bayezid Sancağından Merkeze Yansıyan Davalar ve Çözüm Önerileri (Cases and Solution Proposals in Erzurum Verdicts Registers Transferred to the Capital from Bayezid Sanjak) Mehmet Emin ÜNER.....	92
Çocuğun Gelişim Evresinde Coğrafya ve Kültürün Etkileri ve Önemi -Ağrı Örneği- (Impact and Importance of Fiction in the Process of Child Development) Mehmet Latif BAKIŞ, Ayda KARGAR	94
199 Numaralı Mufassal Tahrir Defterindeki Verilere Göre XVI. Yüzyılda Bayezid, Diyadin İle Eleşkird Sancaklarındaki Yer ve Kişi Adları Hakkında Bir Değerlendirme (According to the Data in the Tahrir Book No. 199. an Evaluation on the Place and Personal Names in Bayezid, Diyadin and Eleşkird Sanjaks in the XVI Th Century) Mehmet Salih ERPOLAT	96
Kutsal Kitaplara Göre Hz. Nuh'un Gemisi Nerede Yapıldı, Nereden Kalktı, Nerede İndi? (Where was Noah's Ark Built, Where did It Depart, Where did It Arrive According to Holy Books?) Mehmet Salih GECİT	97
Ahmed-İ Hanî'nin "Nubara Biçûkan, İman Akidesi, Divan" Adlı Eserleri Bağlamında Dinî - Tasavvufî Görüşleri (Religious-Sufi Views of Ahmed-I Hanî in the Context of Works of Entitled His "Nubara Biçûkan, İman Akidesi, Divan") Mehrali CALP	99

On Dokuzuncu Yüzyıl ve Yirminci Yüzyılın Başlarında Nahçıvan Edebi Ortamı Temsilcilerinin Eserlerinde “Nuh Və Nuh Tufanı” Konusunun Sanatsal Dil Özellikleri (The Artistic Language Features of the “Noahprophet and Thenoah Storm” Theme in the Works of Nakhchivan Literary Environment Representatives in the Nineteenth and Beginning Twentieth Century)	
Mehriban ASADULLAYEVA (Guliyeva)	101
Ağrı İlinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Örneği Olarak İc İbrahim Çeçen Vakfı (Ic İbrahim Çeçen Foundation As an Example of Corporate Social Responsibility in Ağrı Province)	
Dr. Meral DİNÇER	103
Sınır Ticaretinin Yerel Ekonomi Üzerindeki Etkileri: Gürbulak Sınır Kapısı Üzerine Bir İnceleme (The Effects of Border Trade on the Local Economy: an Investigation on the Gurbulak Border Gate)	
Mesut YÜCESAN, Erdal KARHAN	106
Bahattin Karakoç’un Ağrı Dağı Şiiri Üzerine Bir Söylem Analizi (A Discourse Analysis of Bahattin Karakoç's Poetry of Mount Ararat)	
Muhammed TUNAGÜR, Ahmet KARABULUT.....	108
Ağrı İlinin Sanayi Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme (An Evaluation on the Industrial Structure of Ağrı Province)	
Şekip Yazgan, Murat İbik	110
Ağrı Dağı Üzerine Yazılan Şiirlere Hasret Teması Bakımından Tahlilci Bir Yaklaşım (An Analysis Approach to the Points That Written on the Ağrı Mountain)	
Müzahir KILIÇ	111
Âşık ve Tasavvuf Şiirimizde Nuh Tufanı Motifi (The Noah’s Flood Motif in Wandering Minstrel and Sufism Poetry)	
Nail TAN	113
Yerel Bölgesel Kalkınmada Kamu Yatırımları: Ağrı İli Üzerine Bir İnceleme (Public Investments in Local and Regional Development: an Investigation on Ağrı Province)	
Nazife Özge BEŞER	116
Hazreti Nuh Nebiullah Zamanı ve Onun Gemisi Hakkında Bilimsel, Edebi ve Tarihi Kuramlar (Scientific, Literature and Historical Theories About the History of Nuh Nebiyyullah)	
Atageldi TAŞEV	118
Ağrı İlindeki Ailelerin Aile Yapısını, Aile İçi Etkileşimleri, Sorunları Belirlemek ve Bu Konuda Çözüm Önerileri Sunmak (Determining Family Structures, Interfamilial Interactions, Problems and Providing Solutions of Families in the Ağrı Province)	
Bedri Yavuz HATUNOĞLU, Erol SANCAR	121
Nuh Peyğəmbər Obrazı XIII-XV Əsr Anadılı Türk Poeziyasında (The Image of Noah Prophet in Turkish Poetry of the XIII-XV Centuries)	
Feride Hicran VELİYEVA	122
16.-17. Yüzyıllarda Eleskirt, Diyadin ve Şelve Sancaklarında Tımar Tevcih Kayıtları Üzerine Bir Değerlendirme (An Evaluation on Tımar Tevcih Records in Eleskirt, Diyadin and Selve Sancaqs in 16-17th Centuries)	
Hakan KAYA.....	124
Çıldır Eyâletinin Kuruluşu ve İdarecileri Hakkında Bir Değerlendirme (Çıldır Eyâlets and Governors in the Second Half of 18 th Century)	
Mehmet İNBAŞI.....	125
Ağrı Eğitim ve Kültürüne Önemli Katkıları Olan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi (Evaluation of Activities of Guidance and Research Center with Important Contributions to Pain Education and Culture)	
Yaşar Barut, Ekrem Bölek, Levent Doğan, Hüseyin Mert Barut.....	127
“Nuh Tufanı” və Ağrıdağ Əfsanələrinin Mifik və Gerçək Xüsusiyyətləri	
Yusif SƏFƏROV	128

Biyografik Açıdan Hz. Nuh ve Tufanın Edebi Esere Yansıması: Gelibolulu Mustafa Ali Örneği (The Reflection of Hz. Noah and the Flood to the Literary Work from the Biographical Perspective: Example of Gelibolulu Mustafa Ali)	
Nazire ERBAY	131
Ağrı Tarihinde Önemli Bir Şahsiyet Ahmed-İ Hani (Ehmedi Xani) Hayatı ve İslam Felsefesi (A Personality in Pain History Ahmed-i Hani (Ehmedi Xani) Life and Islamic Philosophy)	
Necmettin KOÇ	132
Cumhuriyetin İlk on Yıllarında Genel Olarak Türkiye’de ve Ağrı Dağı Çevresinde Ulaşım Politikaları (The Transportation Policies Across Turkey and Around Mount Ararat in the Early Decades of the Republic of Turkey)	
Nihat FALAY	134
Ağrı’da Spor Turizmi (Sports Tourism in Ağrı)	
Numan AKTAŞ	137
Ağrı Dağı’nın Kuzey Eteğinde Erken Demir Devrine Ait Savunma Yapısı: Aşağı Erhacı Kalesi (Lower Erhaci Fortress: the Defence Structure Belonging to the Early Iron Age at the Northern Foot of Mount Ararat)	
Oktay BELLİ	140
Macaristan’da Türkolojinin Kurucu Babası Ararat Dağı’nın Eteklerinde: Arminius Vámbéry (The Founding Father of Turkology in Hungary at the Feet of Ararat Mountain: Arminius Vámbéry)	
Orsolya FALUS	142
Ekonomik Büyüme Bağlamında Tr Düzeylerinin Ulusal Hesaplar Profili: Reel Göstergeler Üzerinden Bir Değerlendirme (National Accounts Profile of Tr Levels in the Context of Economic Growth: an Evaluation from Real Indicators)	
Ömer YALÇINKAYA.....	143
The Archaeological Evidence of Noah’s Flood (Nuh'un Tufanı Arkeoloji Kanıt)	
Philip Ernest WILLIAMS.....	145
İbn Kesir’in El-Bidâye Ve’n-Nihâye Eserinin ‘Kıssatu Nûh’ Bölümü Çerçevesinde Nûh (A.S.) ve Tufan Üzerine Değerlendirmeler (An Assessment on Noah and Flood in the Framework of Ibn Kathir’s Book “Al-Bidaya Wa’l Nihaya” By Section ‘story of Noah’)	
Rabia Zahide TEMİZ.....	147
Elbise-İ Osmaniyye’deki Ağrı ve Çevresi Erkek Giyim Kuşamı Üzerine Bir Çalışma (A Study on Men's Clothes in Ağrı and Province in “Elbise-i Osmaniyye”)	
Rukiye KAYA, H. Nurgül BEĞİÇ	149
2008 Ağrı Dağı Buluntusunu Araştırmak İçin Bilimsel Bir Keşif Planı (A Plan for a Scientific Expedition to Investigate the 2008 Ağrı Dağı Find)	
Sam ANDREADES	152
Ağrı İli’nin Toprak Özellikleri ve Tarımsal Potansiyeli (Soil Properties and Agricultural Potential of Ağrı Province)	
Sevda KARACA.....	155
Güzel Sanatda Nuh Tufanı İkonografisi (Iconography of the Theme of Noah's Flood in the Fine Arts)	
Sevil KERİMOVA.....	157
Hüsrev Paşa Külliyesi Avlu-Şadırvan Koruma ve Onarım Çalışmaları Hakkında Bir Araştırma (A Study on Preservation and Restoration Works for Hüsrev Paşa Social Complex's Yard and Fountain With Water Tank)	
Şahabettin ÖZTÜRK.....	159
Nuh'un Gemisi ve Ağrıdağı: Rivayetler, Realiteler ve Ermeni Tarihinin Yalan ve Tehrifi (Noah's Ship and About: Relations, Realters and Liberty, Armenian History of Armenian Lie)	
Tahir ORUCOV	161
Ağrı Yöresi ve Çevresinin Kura-Aras Kültürel Sürecine Dair Kısa Bir Analiz (A Brief Analysis of the Kura-Araxes Cultural Period of the Ağrı Region and Its Surroundings)	
Umut PARLITI.....	162
Erken Demir Çağı’nda Ağrı Dağı Bölgesi (The Mount Ararat Region in the Early Iron Age)	
Vedat Evren BELLİ	165

Ağrı-Eleşkirt Ovası'nda Sıcaklık ve Yağış Değerlerinde Görülen Eğilimlerin Analizleri (1969-2017) (Analysis of Trends in Appearing Temperature and Rainfall Values in Ağrı-Eleşkirt Plain (1969-2017))	
Vedat AVCİ, Murat SUNKAR, Ahmet TOPRAK.....	168
Selimnâmelerde Ağrı (Ağrı in Selimnames (Epistles of Selim))	
Vesile ALBAYRAK SAK	170
“XIX. Yüzyılın Sonlarında Üçkilise Köyü ve Köyün Ermeni Sorunu Açısından Önemi” (“Üçkilise Village at the Ends of XIXth Century and Its Importance in Terms of Armenian Problem”)	
Yakup KARATAŞ, Rabia ELÇİ	172
Nuh Tufanı Özelinde Mitlerde ve Kutsal Metinlerde Tufan Anlatısı (Narrative of Flood in Myths and Sacred Texts in Noah's Flood)	
Yasin İPEK	175
Ahmed-i Hanî ve Mem û Zîn Adlı Mesnevisi Üzerine Bir İnceleme (A Study on Ahmed-i Hani and His Mathnawi Titled Mem û Zin)	
Yasin KILIÇ.....	178
Orta Çağ'da Kafkasya'nın Ticari Yapısı ve Selçukluların Ticaretin Gelişmesine Etkileri (The Commercial Structure of the Caucasus in the Middle Ages and the Effects of the Seljuks on the Development of Trade)	
Yaşar BEDİRHAN.....	181
199 ve 265 Numaralı Tapu Tahrir Defterine Göre Bayezid Sancağı Yer Adları (According to the No. 199 and 265 Cadastral Record Books Place Name of Bayezid Sanjak)	
Yelda ARSLAN	183
Bir Aşkın Fark Ettirdiği Masal ve Efsaneler (Die Märchen und Geschichten aus (M)Einer Kindheit in Ostanatolien)	
Yücel FEYZİOĞLU	184
Azerbaycan Basınında Türk Esirleri (Turkish Prisoner in Azerbaijani Press)	
Yücel KARAUZ	186
İshak Paşa Sarayı Taş Tezminatı (Stone Ornaments of Ishak Pasha Palace)	
Yüksel BİNGÖL	188
Ermnilerin Yaptığı Katliamlardan Edebiyata Yansıyanlar (Reflections of the Armenian Massacr Into Literature)	
Zeynelabidin MAKAS	190
Osmanlı Döneminde Nuh Peygamber Minyatürleri ve Hilyesi (Prophet Noah Miniatures and Hilye (Hilya) from the Ottoman Era)	
Zübeyde Cihan ÖZSAYINER.....	191
Nuh'un Gemisi'nden Karakoç'un Diriliş Düşüncesine: Yolda Olmak (From Noah's Ark to Karakoç's Resurrection thought: Being on the Road)	
Erdoğan Erbay	192

AĞRI DAĞI VE NUH'UN GEMİSİNİN İNANÇ TURİZMİ AÇISINDAN ÖNEMİ

Faruk KAYA*

Ağrı Dağı, jeolojik-jeomorfolojik özelliklerinin yanı sıra, tufandan sonra Nuh'un gemisine ev sahipliği yaptığı inancı nedeniyle de efsanevi kimliğiyle ön plâna çıkan bir dağdır. Yüzyıllardır gezginlerin, bilginlerin, kişi ve kavimlerin dikkatinden kaçmayan Ağrı Dağı, ülkemizde ve dünyada türkülere, efsanelere, araştırmaya, sinemaya, şiire ve mitolojiye en çok konu olan dağlardan biridir. Anadolu ve İslam Coğrafyasının en büyük güç ve zenginlik kaynağı olarak bilinen Ağrı Dağı, somut olmayan kültürel mirasın da ortak noktasını oluşturmaktadır. Gerek batı ve gerekse İslam dünyasında Ağrı Dağı, çok iyi tanınan ve özel ilgi duyulan dağlardan biri, belki de en önemlisidir. Kutsal kitaplarda da adı geçen bu dağ, birçok dilde farklı adlarla anılmaktadır.

Büyük Ağrı Dağı'na tırmanışlar sadece dağcılık sporuna yönelik olmayıp, bunların çoğu bilimsel ve dinsel amaçlıdır. Marco Polo'nun yazılarında, hiçbir zaman çıkılamayacak bir dağ diye sözünü ettiği bu etkileyici dağın ilk tırmanışı, Bayazid Paşası Mehmet Behlül Beyin özel izni ile 9 Ekim 1829'da fizikçi F. PARROT ve ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir. İlk tırmanışın ardından batılı bilim insanlarının Ağrı Dağı'na olan ilgileri günümüze değin sürmektedir.

Ağrı Dağı, hem Anadolu'nun en görkemli yükseltisi, hem de Dünya'nın en kutsal dağlarından biri olarak bilinmektedir. Kitabı Mukaddes'te Ağrı Dağı'nın adı "r-r-t" olarak geçmekte ve "Hari Ararat" şeklinde adlandırılmaktadır. "Hari Ararat", "Dağlık Ararat" anlamına gelmektedir. *Tufanın sonunda geminin oturduğu dağ ismi Tevrat'ta "Ararat dağları" olarak geçerken Kur'an, geminin Cudi'ye oturduğunu belirtmektedir. Dikkat çekici olan husus, Kur'an'ın Cudi'den dağ olarak bahsetmemesidir. Bir diğer ifadeyle Kur'an-ı Kerim, geminin "Cudi dağına" değil, "Cudi'ye" oturduğunu aktarmaktadır.* Ararat, bugün popüler kültürde Ağrı Dağı olarak kabul edilmektedir. Özellikle Hristiyanlar, *Ararat Dağları* ifadesini Ağrı Dağı olarak yorumlamakta ve geminin Ağrı Dağı'nda olduğuna inanmaktadırlar. Kutsal kitapların yanında tufan, ilginç bir özellik olarak sadece isimler farklı olmak üzere Sümer, Babil, Grek, Hint, Britanya'nın Galler Bölgesi, İskandinav ve Çin Efsanelerinde de yer almaktadır.

Ağrı Dağı'ndan başka Ağrı ili sınırları içinde yer alan ve son dönemlerde çeşitli araştırmacılar tarafından Nuh'un Gemisi'nin izi olarak gösterilen bir diğer alan ise Gürbulak Oluğunun güney kesiminde Telçeker (Sürbehan) ile Üzengili (Meşar) köyleri arasında yer alan doğal anıttır. Aslında bu anıt gemi biçimli bir şekildir. Türkiye-İran transit yoluna 3,5 km mesafededir. Nuh Tufanı sonucunda karaya oturan geminin ve Nuh'un kayıp kenti Naxuan'ın bu çevrede bulunduğu öne sürülmektedir. Kutsal gemi ve Nuh'un kayıp kenti Naxuan'ı arama çalışmaları 1983 yılından beri sürdürülmektedir. *Farklı zamanlarda derinlemesine görüntüleme çalışmaları yapan Ron Wyatt ve John Larsen, Durupınar Site olarak da adlandırılan Doğubayazıt Telçeker köyü civarındaki yapının doğal bir yapı olmadığını aksine insan eliyle inşa edilmiş bir gemi olduğunu ve bu gemi ölçülerinin de kutsal kitaplarda belirtilen Hz. Nuh'un Gemisi ile aynı boyutlarda olduğunu ifade etmektedirler.*

Özellikle dağcılık açısından tatmin edici bir yüksekliğe sahip olması ve kutsal kitaplarda geçen Nuh Tufanı ile ilişkilendirilmesinin yanı sıra, görsel manzarası ve 5137 m. yükseltisi ile yüksek irtifa tutkusunun en iyi yaşandığı, gizemli, heybetli ve sayısız efsanelere konu olmuş Ağrı Dağı ülkemizin önemli turizm potansiyeline sahip dağlarının başında

* Prof. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, fkaya@agri.edu.tr

gelmektedir. Bu çalışmayla, inanç turizmi açısından sahip olduğu yüksek potansiyeline rağmen hak ettiği ölçüde değerlendirilemeyen Ağrı Dağı ve çevresine bir kez daha dikkatleri çekmek, bu dağın yüksek turizm potansiyelinin hak ettiği ölçüde değerlendirilmesine yönelik öneriler geliştirmek, Ağrı Dağı'nın, ülkemizin tanıtılması öncelikli turistik alanlarından biri olarak ele alınmasını sağlamak, bu konuda ilgili ulusal, bölgesel ve yerel kurum ve kuruluşlar nezdinde farkındalık oluşturmaya amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: Ağrı Dağı, Durupınar Site, Nuh'un Gemisi, İnanç Turizmi,

THE IMPORTANCE OF MOUNT ARARAT AND NOAH'S ARK FOR BELIEF TOURİSM

Faruk KAYA**

Mount Ararat comes into prominence with not only its geological-geomorphological qualities, but also its legendary identity due to the belief that it had hosted Noah's Ark after the Flood. Attracting the attention of travelers, scholars, people and tribes for centuries; Mount Ararat is one of the mountains mentioned in folk songs, legends, researches, cinema, poetry and mythology the most in our country and in the world. Mount Ararat which is the greatest source of power and richness in the Anatolian and Islamic geography also generates a common ground for the intangible cultural heritage. In both the Western and Islamic world, Mount Ararat is probably one of the most important mountains that is known very well and is paid a particular attention. The mountain which is also mentioned in the holy scriptures is called differently in many languages.

Climbs to the Great Mount Ararat are not only aimed at mountaineering, but also science and religion mostly. The **first climb** to this fascinating mountain, which is mentioned in Marco Polo's scripts as a mountain that can never be climbed, was realized by the physician F. Parrot and his team with the special permission of Mehmet Behlul, A Bayazid Pasha on October 9, 1829. Since the first climb, the western countries have had an interest in Mount Ararat.

Mount Ararat is known to be the most spectacular height of Anatolia and also one of the divinest mountains in the world. In the Holy Scripture, Mount Ararat is referred to as "r-r-t" and is called "Hari Ararat". "Hari Ararat" means "Mountainous Ararat". *While the mountain where the ark had grounded at the end of the Flood is mentioned as "Ararat mountains" in the Torah; the Koran indicates that the ark had grounded on Cudi. What is interesting here is that the Koran does not mention Cudi as a mountain. In other words, the Koran relays that the ark had grounded on "Cudi" rather than "Mount Cudi".* Today, Ararat is accepted as Mount Agri in the popular culture. Especially the Christians interpret the expression of "Ararat Mountains" as Mount Agri and believe that the ark is positioned there. Besides the holy scriptures, the Flood is also mentioned in the Sumerian, Babylon, Greek, Indian, Wales, Scandinavian and Chinese legends as an interesting feature, only with different names.

Apart from Mount Ararat; another site that is located within the boundaries of the province of Agri and has recently been depicted as the trace of Noah's Ark by various researchers is **a natural monument, which is located between Telceker (Surbehan) and**

** Prof. Dr. Agri Ibrahim Cecen University Faculty of Science and Letters Department of Geography, fkaya@agri.edu.tr

Uzengili (Mesar) villages in the southern part of the Gurbulak Waterspout. This monument is actually ark-shaped. It is 3,5 km distant from the Turkey-Iran highway. It is believed that the ark that had grounded as a result of the Flood and Noah's lost city Naxuan are located in this surrounding. The search for the sacred ark and Noah's lost city Naxuan has continued since 1983. Ron Wyatt and John Larsen *who did profound scanning studies in different times* suggest that the structure around Dogubayazit Telceker village, which is also called Durupinar Site, is a human-made arc rather than a natural structure and the arc is the same size with Noah's Arc, which is mentioned in the holy scriptures.

The mysterious and tremendous Mount Ararat, which had been mentioned in countless legends especially due to its satisfying height for mountaineering and its association with the Flood mentioned in the holy scriptures, as well as its visual landscape and high altitude of 5137 m., is among the primary mountains with an important tourism potential in our country. With this study, we aim to attract attention to Mount Ararat and its surroundings that are not appreciated enough despite their high potential in terms of belief tourism one more time, offer suggestions to appreciate the high tourism potential of the mountain, embrace Mount Ararat as one of the primary touristic areas of our country that needs to be introduced and raise awareness on this issue before relevant national, regional and local institutions and organizations.

Keywords: *Mount Ararat, Durupinar Site, Noah's Ark, Belief Tourism*

AĞRI DAĞI'NIN (ARARAT) KÜLTÜR TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ

Oktay BELLİ*

5137 m. yüksekliği ile Ağrı Dağı, Anadolu'nun en yüksek ve görkemli Dağı'dır. Ağrı Dağı'nı görkemli ve ünlü kılan onun yalnızca yüksekliği değil, dinsel kitaplara ve söylencelere konu olan kutsallığıdır. Örneğin, Ağrı Dağı, Eski Çağ'ın çok tanrılı dinlerinde olduğu gibi, tek tanrılı semavi dinlerin kutsal kitapları olan Kuran, Tevrat ve İncil'e de "Nuh Tufanı" olayı ile konu olarak, günümüze kadar efsaneleşmiştir.

Bu kadar geniş bir coğrafi bölgede yaşayan milyonlarca insanın sosyal yaşantısı edebiyat, dinsel inanç ve söylencelerine konu olan böylesine görkemli ve kutsal bir dağın benzerine, dünyanın diğer coğrafi bölgelerinde rastlamak mümkün değildir.

Avrupa'dan Orta Asya içlerine kadar uzanan 10.000 km² lik bir coğrafi alanda yaşayan milyonlarca insanın yazmış olduğu şiir, masal, mani, ağıt, türkü, efsane ve dinsel anlatılarına konu olan en önemli kültür varlığı, Ağrı Dağı'dır. Eski Çağ'dan günümüze kadar kutsallığını sürdüren Ağrı Dağı, aynı zamanda farklı kültürleri birleştiren ve yaşatan bir evrensel kimliğe sahiptir.

Anadolu'nun en görkemli ve yüksek zirvesi olan Ağrı Dağı, yüzlerce yıldan beri anlatılan efsane ve kutsal kitaplara konu olmuştur. Ağrı Dağı'nı, Anadolu ve Dünyadaki diğer dağlardan ayıran en önemli özelliğinin başında, Eski Çağ'ın çok tanrılı dinlerinde olduğu gibi, tek tanrılı semavi dinlerin kutsal kitapları olan Tevrat ve İncil'e de "Nuh Tufanı" olayı ile konu olarak, günümüze kadar kutsallığını sürdürmesi gelmektedir.

Semavi dinlerin ortak mirası Nuh Tufanı'na konu olan Ağrı Dağı, insanlı tarihinin en eski mirasını geçmişten günümüze taşımaya devam etmektedir. Bu özelliği ile Ağrı Dağı, milyonlarca insanın gönlünde taht kurmuştur.

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde kültür tarihinin oluşmasında, en önemli etkenin Ağrı Dağı olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim yüzlerce yıldan beri insanlar tarafından yazılan ve kuşaktan kuşağa anlatılan şiir, mani, masal, hikaye, roman ve efsanelerde, en önemli konunun Ağrı Dağı olduğu kolayca anlaşılır.

1948 - 49 yılında Ağrı Dağı Bölgesi'nde yerel bir deprem meydana gelmiştir. Deprem ile birlikte oluşan heyelan sonucunda, o zamana kadar insanların hiç görmediği "Nuh'un Gemisi" oluşumuna benzer bir kütle ortaya çıkmıştır.

Kuzey-güney doğrultusunda uzanan gemiye benzer kütle, ortalama 80 m. uzunluğunda ve gövdenin en geniş yeri de 60 m. dir. İlginç biçimi ile kütle, sanki Ağrı Dağı'nın yüzlerce yıldan beri bünyesinde sakladığı Nuh'un Gemisi'ni insanların görmesi için ortaya çıkarmış gibidir.

1959 yılında, Harita Genel Müdürlüğünde görevli Harita Mühendisi İlhan Durupınar, Ağrı Dağı'nda yapmış olduğu çalışmada, gemiye benzer ilginç kütleyi fotoğraflamıştır. Bu ilginç kütle, Üzengili Köyü'nün 2 km. doğusunda ve Ağrı Dağı'nın 17 km. güney eteğinde, Telçeker Mevkii'nde yer almaktadır.

Gerçek anlamda bir doğa harikası olan gemiye benzer bu kütle, tarım alanı dışında tutulmalı, üzerinde hayvan sürülerinin otlatılması ve geçişi yasaklanmalıdır. Oluşan heyelanlardan etkilenmemesi için, acilen önlemler alınmalıdır. Bunlardan da önemlisi,

* Prof. Dr. Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi Müdürü, İstanbul / TÜRKİYE e-posta: oktaybelli@gmail.com

biçiminin bozulmaması için her türlü kaçak kazının yapılmaması ve insanlar tarafından parçaların koparılıp, hatıra olarak alınması yasaklanmalıdır.

Bu önlemlerin gerçek hayata dönüştürülmesi amacıyla, Nuh Tufanı ve Nuh'un Gemisi'ni yansıtan bu olağanüstü kütlenin, “*I. Derece Arkeoloji Sit Alanı*” olarak tescillenip, ilan edilmesi gerekmektedir.

Ağrı Dağı yalnızca güzel bir dağ değil, efsane ve dinsel anlatılar kapsamında Anadolu, Avrupa, Kafkasya, Azerbaycan, İran ve Orta Doğu'nun en önemli kültür merkezidir. Anadolu ve Dünya'da kutsal kitaplardan Tevrat ve İncil'e konu olan en ünlü dağ, yalnızca Hari Ararat, yani Ağrı Dağı'dır.

İnsanlığın evrensel kültür mirası olan Ağrı Dağı'nın daha iyi korunması ve sahip olduğu kültürel değerlerin geleceğe aktarılarak sürdürülmesi için, mutlaka “*Unesco Dünya Miras Listesi*” ne alınması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: *Kültür Tarihi, Ağrı Dağı, Ararat, Hari Ararat, Nuh Tufanı, Nuh'un Gemisi, Tevrat, İncil, kültür mirası, Unesco Dünya Miras Listesi.*

THE SIGNIFICANCE OF MOUNT ARARAT IN TERMS OF CULTURAL HISTORY

Oktay BELLİ**

With an elevation of 5137 metres, Mount Ararat is Anatolia's highest and most majestic mountain. It is not just its height that renders Mount Ararat majestic and famous, but its sacredness, mentioned in religious books and legends. For example, as well as in the polytheistic religions of Antiquity, Mount Ararat has also become a legend to this day with the story of Noah's Ark, mentioned in the Koran, Torah and the Bible, the holy scriptures of the monotheistic religions.

Mountain Ararat is regarded as a holy mountain not only in Anatolia, but also in Turkey's neighbouring countries, Georgia, Russia, Armenia, Nahkchivan, Azerbaijan and Iran.

It is impossible to encounter, in other parts of the world, the like of such a magnificent and holy mountain, which has become the subject of the social life, literature, religious beliefs and legends of millions of people living in such a vast geographical area.

Mount Ararat is the most important cultural entity, the subject of poems, stories, verses, elegies, folk songs, legends and religious stories written by millions of people living in a geographical area of ten thousand square kilometres stretching from Europe as far as the interior of Central Asia. Mount Ararat has maintained its holiness from Antiquity to the present day and also has a universal identity that unites and keeps different cultures alive.

Mount Ararat has the most magnificent and highest peak in Anatolia and has been mentioned in legends and holy scripts for hundreds of years. The main feature separating Mount Ararat from other mountains in Anatolia and the world comes from the fact that it has maintained its sacredness to this day, mentioned in the Flood in the Torah and the Bible,

** Prof. Dr. Director of Belli Education Cultural History and Archaeology Research Center, İstanbul / TURKEY, e-mail: oktaybelli@gmail.com

the holy scripts of the monotheistic religions, as well as in the polytheistic religions of Antiquity.

Mount Ararat, mentioned in the Flood, the common heritage of the monotheistic religions, continues to carry the oldest legacy of human history from the past to the present day. This feature has enshrined Mount Ararat in the hearts of millions of people.

It is evident that Mount Ararat is the most important factor in forming the cultural history of the North-eastern Anatolian region. Indeed, one can easily understand that Mount Ararat is the most important subject in poems, tales and stories, novels and legends written by people for centuries and told from generation to generation.

A localised earthquake occurred in the Mount Ararat region in 1948-49. As a result of the landslide which occurred together with the earthquake, a mass that no one had ever seen before appeared resembling Noah's Ark.

The mass, similar to a boat, extending in a north-south line, is on average eighty metres in length and the hull is sixty metres at the widest point. The mass is curiously shaped, and it is as though Mount Ararat has hidden Noah's Ark within it for centuries and then revealed it for people to see.

This mass resembling a boat, a natural wonder in real terms, must be kept outside the agricultural area and the grazing and passage of flocks of animals must be forbidden. Urgent precautions must be taken so that the site is not affected by possible landslides. And more importantly, in order that the shape is not destroyed, no illegal excavation should be carried out and people must not be allowed to break off pieces and take them as souvenirs.

With a view to turning these precautions into reality, this extraordinary mass reminiscent of The Flood and Noah's Ark should be registered and declared a First Degree Archaeological site.

As we have stated above, Mount Ararat is not only a beautiful mountain but also a most important cultural centre for Anatolia, Europe, the Caucasus, Azerbaijan, Iran and the Middle East as a part of legends and religious narratives. In Anatolia and the world, the most famous mountain mentioned in the Torah and the Bible is just Hari Ararat namely Mount Ararat.

Mount Ararat, the universal cultural heritage of humanity, has to be put on the UNESCO World Heritage List without fail in order to be better protected and to maintain its cultural values by handing them down to the future.

Keywords: *Cultural history, Significance, Mount Ararat, Holy Mountain, Flood, Noah's Ark, Torah, Bible, uniting cultures, Unesco World Heritage List.*

AZERBAIJAN HALKININ OLUŞUMUNDA ESKİ TÜRK KABİLELERİNİN ROLÜ

Abbas SEYIDOV*

Güler KAFKAZLI**

Arkeoloji, mitoloji, dilbilimi, somatoloji ve diğer gerçekler, Türklerin erken gelişim tarihinin güney Kafkasya, Doğu Anadolu, Asya ve tüm Azerbaycan'da aranması gerektiğini göstermektedir.

Azerbaycan tarihi, Türk tarihinden izole edilmiş şekilde öğrenilemez. Sovyetler zamanında Azerbaycan Türklerinin isminin kullanılmasını engellemek için, ülke vatandaşlarına "Azerbaycanlı" ismi verilmiştir.

Bizler toprağın, anavatanın ismi ile halkın ismini karıştırıyoruz. Bize düşman olan Ermeniler, bizi "Türk" çağırmaktalar. İranlılar, Güney Azerbaycan'da yaşayan halka iki yüz yıl boyunca, kendi ismiyle "Türk" demekteler.

Fransız Montesquieu, 18. yüzyılda Türkleri "tatar" adlandırarak, haklarında şöyle yazmaktaydı: "Dünya halklarından hiçbiri... tatarların fatihlik ününün ve ihtişamlı görkeminin önüne geçemez... Cengiz Han'ının zaferleri ile kıyaslandığında İskender'in zaferleri ne ki?.. Bu şanlı millete – onun başarılarını kaydetmek için, tarihçilerden başka bir şey gerekmez. Kaç ölümsüz emeller hafızalardan silinmiştir! Onların yarattığı kaç imparatorluğun kökeni bize belli değil! Bu cengâver halk, kendi ününden ve tarihin her döneminde gerçekleştirdiği fetihlerden emin olarak, zaferlerinin ününü tarihin hafızasına kaydetmeyi gerekli kılmamıştır".

Gobustan'da bulunmuş, 10-15 bin yıl önceye ait iki kafatası kalıntısının paleoantropolojik ve antropolojik (somatoloji) incelenmesi kanıtıyor ki, Nahcivan-Urmiye-Doğu Anadolu ve Batı Azerbaycan (günümüz Ermeni Cumhuriyeti) bölgesinin nüfusu esas olarak prototürklerin antropolojik tipini temsil eden "Kaspi" türünden olmuşlar.

Anahtar Kelimeler: *Azerbaycan Halkı, Eski Türk Kabileleri, Arkeoloji, Antropoloji, Mifoloji*

THE ROLE OF ANCIENT TURKIC TRIBES IN THE FORMATION OF AZERBAIJANI NATION

Abbas SEYIDOV*

Güler KAFKAZLI**

Archaeological, mythological, linguistic, somatological and other facts prove that the history of the initial formation of the Turkic should be sought in the Southern Caucasus, Eastern Anatolia, Western Asia and the whole territory of Azerbaijan.

* Prof. Dr., Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC). abbas.seyidov@gmail.com

** Dr., Azerbaycan Bilimler Akademisi akad.Z.M.Bünyadov adına Şarkiyat Enstitüsü. ggafgazli@yahoo.com

* Prof. Dr., Azerbaijan State University of Economics (UNEC).

** Dr., Institute of Oriental Studies, on behalf of the Academy of Sciences of Azerbaijan akad.Z. M. Bünyadov. ggafgazli@yahoo.com

History of Azerbaijan cannot be isolated from the history of the whole Turkic. During the Soviet period, the residents of the country were named "Azerbaijani" to avoid the word "Turkic".

We mix up the name of the land, homeland with the name of the nation. Armenians, who are enemies to us, call us "Turkic". The Persians for 200 years call the people living in South Azerbaijan as they are – "Turkic".

In the 18. century, French Montesquieu wrote about Turkic naming them "Tatars": "Of all the nations of the world ... none has excelled that of the Tatars in the splendour and magnitude of its conquests... What are the conquests of Alexander compared with those of Genghis Khan? Nothing is wanting to this victorious nation except historians to celebrate its achievements. What immortal deeds have been buried in oblivion! Of how many empires founded by them is the origin unknown to us! This warlike nation, occupied exclusively with its immediate glory, and certain of conquest in every age, gave no thought to the commemoration of its fame."

The study of paleoanthropological and anthropological (somatological) two skull residues from Gobustan, dated to 10-15 thousand years ago, proves that the population of Nakhchivan-Urmia-Eastern Anatolia and Western Azerbaijan (present-day Armenian Republic) have been mainly formed of the "Kaspi" type that represents the anthropological type of proto-Turkic.

Keywords: Azerbaijani people, Ancient Turkish Tribes, Archeology, Anthropology, Mifology

AĞRI'NİN SİYASÎ VE TOPLUMSAL HAYATINDA ETKİLİ OLMUŞ MUTASAVVIF BİR PARLAMENTER: ŞEYH KASIM KÜFREVÎ

Abdulcebbar KAVAK*

Sultan İkinci Abdülhamid döneminde Meclis-i Umûmî adıyla açılan Osmanlı Parlamentosu, Meclis-i A'yân ve Meclis-i Mebûsân adlı iki meclisten oluşmuştur. Meclis-i A'yân üyelerini padişah seçerken, Meclis-i Mebûsân üyeleri halk tarafından seçilmiştir. Ağrı, ilk olarak Osmanlının son döneminde 2. Meşrutiyetle kurulan Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında, Bayazıt Sancağı adıyla temsil edilmiştir. 1908-1920 yılları arasında dört yasama dönemini içeren bu süreçte, 1908-1914 yılları arasında ilk iki yasama döneminde mebusluk yapan Süleyman Sudi Acarbay, aynı zamanda Bayazıt Sancağının Meclis-i Mebusan'daki ilk temsilcisidir. 1914-1920 yılları arasındaki 3. ve 4. dönemlerde ise Bayazıt Sancağı'nı Mehmet Şefik Baydar temsil etmiştir. TBMM'de ise, 1920-1923 yılları arasında Bayazıt Sancağı beş mebusla temsil edilmiştir. Bunlar; Atıf Beyazıt, Dr. Refik Saydam, Hacı Mehmet Önay, Süleyman Sudi Acarbay ve Şevket Beyazıt'tır. Devam eden süreçte Ağrı'yı vilayetin seçkin ailelerine mensup şahsiyetler temsil etmeye devam etmiştir. Bu şahsiyetler içinde âlim, mutasavvıf, akademisyen ve yazar kimlikleriyle öne çıkan bir parlamenter dikkat çekmektedir. Bu zât Şeyh Kasım Küfrevî'dir.

9. Yasama döneminden itibaren dört dönem Ağrı'yı temsilen TBMM'de görev yapan Şeyh Kasım Küfrevî, Bitlis'te Nakşibendî-Hâlidî koluna bağlı olarak faaliyet yürüten Küfrevî Tekkesi'ne mensuptur. Bu tekkenin kurucusu Şeyh Muhammed Küfrevî'dir. Şeyh Muhammed Küfrevî, medrese tahsilinin ardından tasavvufa yönelmiş ve dönemin tanınmış Kadirî ve Nakşibendî şeyhlerinin sohbetlerine katılarak tasavvufî eğitim almıştır. En son Hakkârî'ye bağlı Şemdinli kazasının Nehri beldesinde bulunan Seyyid Taha Hakkârî'ye intisap etmiştir. Ondan tarikat icazeti aldıktan sonra Bitlis'e yerleşmiş ve kurduğu Küfrevî Tekkesinde ilmî ve tasavvufî faaliyetleri birlikte yürütmüştür. Kurtuluş Savaşında da büyük yararlılıklar gösteren bu tekkenin mensupları, Ağrının da içinde olduğu pek çok şehirde açtıkları medreselerle halkın ilim ve maneviyat, inanç ve ahlak alanlarında bilinçlenmelerinde olumlu rol almışlardır.

Ağrı'da Küfrevî Tekkesinin en büyük temsilcilerinden biri Şeyh Muhammed Küfrevî'nin torunlarından olan Şeyh Kasım Küfrevî olmuştur. Şeyh Kasım Küfrevî, sadece parlamenter kimliğiyle değil, özellikle mutasavvıf kimliğiyle de Ağrının siyasî ve toplumsal hayatında saygın bir yer edinmiştir. Ağrının saygın âlimlerinden Molla Muhammed Kasorî, Şey Abdülvehap Küfrevî ve Şeyh Vahyeddin Küfrevî, onun Ağrılı talebeleri içinde en çok öne çıkanlardır.

Şeyh Kasım Küfrevî, yetiştirdiği ve icazet verdiği talebeleri yoluyla Ağrı'da klasik şark medrese geleneğinin ve tekke faaliyetlerinin devam ettirilmesinde rol oynamıştır. Halk arasındaki bazı çekişme ve sorunların çözümünde de yapıcı rol oynayan Küfrevî, bu şekilde toplumsal barışa katkı sunmuştur. Bu bildirimizde Şeyh Kasım Küfrevî'yi ve Ağrının toplumsal hayatına katkılarını irdelemeye gayret edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Siyaset, Toplum, Mutasavvıf, Parlamenter, Şeyh Kasım Küfrevî

* Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, akavak@agri.edu.tr

A SUFİ PARLIAMENTARIAN IN THE AGRI CULTURAL AND SOCIAL LIFE: SHEİKH QASIM KUFRAVÎ

Abdulcebbar KAVAK**

During the reign of Sultan Abdulhamid II, the Ottoman Parliament, which was opened under the name Majlis Umumî, was composed of two chambers called Majlis Ayan and Majlis Mebusan. While the members of the Majlis Ayan elected the Sultan, the members of the Majlis Mebusan were elected by the people. Ağrı was first represented in the Ottoman Parliament by the Second Constitutional Monarchy in the last period of the Ottoman Empire. Sulayman Sudi Acarbay served as the first representative of the Bayazıt Sanjak in the Parliament during the first and two legislative periods between 1908-1914. In the 3rd and 4th periods between 1914-1920, Mehmed Shefik Baydar represented Bayazıt Sanjak.

In the Turkish Grand National Assembly, between the years 1920-1923 the Sanjak of Bayazıt was represented by five deputies. These: Atıf Bayazıt, Dr. Rafik Saydam, Hacı Mehmet Onay, Sulayman Sudi Acarbay and Shavkat Bayazıt. In the ongoing process, personalities belonging to elite families of the province continued to represent Ağrı. Among these figures, a parliamentarian who stands out with his identity as a scholar, sufi, academician and writer draws attention. This person is Sheikh Qasım Kufravî.

Sheikh Qasım Kufravî, who served in the Turkish Grand National Assembly representing Ağrı for four terms since the legislative period, is a member of the Kufravî Lodge, which operates under the Naqshbandi-Khalidî branch in Bitlis. The founder of this lodge is Sheikh Muhammad Kufravî. Sheikh Muhammad Kufravî, after the madrasah education, turned to Sufism and attended by attending the conversations of the well-known Qadirî and Naqshbandî sheikhs of the period. Most recently, Sayyid Taha, who was in the Nahri of Shamdinli of Hakkâri, entered the Hakkâri district. After receiving an order from him, he settled in Bitlis and conducted scientific and mystical activities in the Kufravî Lodge he founded. The members of this lodge, which showed great benefits in the War of Independence, played a positive role in raising public awareness in the fields of science and spirituality, belief and morality through the nadrasah they opened in many cities, including Ağrı.

One of the greatest representatives of the Kufravî Lodge in Ağrı was Sheikh Qasım Kufravî, one of the descendants of Sheikh Muhammad Kufravî. Sheikh Qasım Kufravî gained a respectable place in the political and social life of Ağrı not only with his parliamentary identity, but also with his sufi identity. One of the most respected scholars of the pain, Mullah Muhammad Kasorî, Sheikh Abdulvahap Kufravî and Sheikh Vahyeddin Kufravî were the most prominent of his students. Sheikh Qasım Kufravî played a role in the continuation of the classical oriental madrasah tradition and lodge activities in Ağrı through his students whom he trained and instructed. Kufravî, who played a constructive role in the struggle between the people and the solution of the problems, thus contributed to the social peace. In this paper, we will try to examine Sheikh Qasım Kufravî and his contributions to the social life of Ağrı.

Keywords: *Ağrı, Politica, Society, Sufi, Parliamentarian, Sheikh Qasım Kufravî*

** Assoc. Prof., Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of İslamic Sciences, akavak@agri.edu.tr

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TURİZMİN ÇEVRESEL ETKİLERİNE YÖNELİK BAKIŞ AÇILARININ İNCELENMESİ: AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Ahmet ÇAVUŞ*

Selçuk DEMİRTAŞ**

Turizm belli bir çevre üzerinde gerçekleşmekte, o çevreden etkilenmekte ve o çevreyi etkilemektedir. Bu özelliğiyle de çevre turizm ilişkisi önem arz etmektedir. Araştırmada Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde okuyan öğrencilerin Ağrı ilinde turizmin çevresel etkisi üzerinde görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunun için Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde farklı fakültelerde daha çok üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören 542 üniversite öğrencisine Mart-Mayıs 2019'da anket yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 21 programında t-testi ve varyans (One-Way ANOVA) analizine tabii tutulup; öğrencilerin turizmin çevresel etkilerini algılamaları; yaş, cinsiyet, medeni durum, doğum yeri, eğitim düzeyi, ikamet süresi, gelir durumu ve turistlerle iletişim sıklığı gibi değişkenlerle anlamlı bir farkın olup olmadığı test edilmiştir. Yapılan test sonuçlarına göre; cinsiyet, yaş ve gelir durumu arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Turizm, Ağrı, Turizmin Çevresel Etkileri, Üniversite Öğrencileri*

AN INVESTIGATION OF UNIVERSITY STUDENTS' VIEWS ABOUT THE ENVIRONMENTAL IMPACTS OF TOURISM: AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN UNIVERSITY SAMPLE

Ahmet ÇAVUŞ*

Selçuk DEMİRTAŞ**

Tourism takes place on a certain environment, it is affected by that environment and influences the environment. In this perspective, the relationship between environment and tourism is important. The aim of this study is to reveal the opinions of the students of Ağrı İbrahim Çeçen University on the environmental impact of tourism in Ağrı. For this purpose, 542 university students in third and fourth grade in different faculties of Ağrı İbrahim Çeçen University were interviewed in March-May 2019. The data obtained were subjected to t-test and variance (One-Way ANOVA) analysis in SPSS 21 program. Students' perception on environmental impacts of tourism; age, sex, marital status, place of birth, education level, duration of residence, income status and frequency of communication with tourists were the variances which were tested. According to the test results; significant differences found among gender, age and income.

Keywords: *Tourism, Ağrı, Environmental Impacts of Tourism, University Students*

* Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Turizm Fakültesi Merkez Kampüs Erzurum, ahmetcavus@atauni.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, selcuk.demirtas15@ogr.atauni.edu.tr

* Assoc. Prof. Dr., Erzurum Ataturk University Faculty of Tourism Main Campus, ahmetcavus@atauni.edu.tr

** Master's Students, Ataturk University, selcuk.demirtas15@ogr.atauni.edu.tr

AĞRI ve DOĞUBAYAZIT HAVZALARINDA MEYDANA GELEN DOĞAL AFETLERİN MEKÂNSAL DAĞILIMI VE ANALİZİ

Ahmet TOPRAK*

Murat SUNKAR**

Bu çalışmada, Türkiye'nin doğusunda yer alan Ağrı ve Doğubayazıt havzalarında meydana gelen doğal afetlerin mekânsal dağılımı ve analizi yapılmıştır. Doğal afetler, doğal ve beşeri ortamı etkileyen ve önemli zararlar verebilen fiziksel olaylardır. Ağrı kabaca kuzeyde Aras Güneyi Dağları'nın bir bölümü olan Taşkom Dağları, güneyde Çakmak Dağı ve Tendürek Dağları, doğuda Ağrı Dağı ve batıda ise Karasu Aras Dağları'nın devamı ile sınırlandırılmaktadır. Ağrı ve Doğubayazıt genelinde jeolojik, jeomorfolojik ve iklim özelliklerine bağlı olarak deprem, heyelan, kaya düşmesi, sel-taşkınlar, çığ ve erozyon gibi doğal afetler sık görülmektedir. Ağrı ve Doğubayazıt havza sınırlarında Eleşkirt, Tutak, Balıkgölü ve Doğubayazıt fay zonları boyunca depremler yaşanmıştır. Fay zonları başta olmak üzere kuzeydeki dağlık alanların yamaçlarında ve Tezeren, Mollaosman, Yığıntaş (Eleşkirt), Toprakkale, Kaya Yolu, Gözaydın, Dalkılıç Üzengili (Doğubayazıt) yerleşmelerinde heyelanlar yoğunluk kazanmaktadır. Heyelanla birlikte kaya düşmeleri Yığıntaş (Doğubayazıt), Kayayolu (Eleşkirt), Palandöken (Tutak) ve Delihasan (Diyadin) yerleşmelerini etkilemektedir. İklim, jeolojik ve jeomorfolojik özellikler nedeniyle ilde çok sık sel ve taşkın olayları yaşanmaktadır. İl merkezi ve bütün ilçelerde etkili olan sel ve taşkınlar Ağrı için birinci öncelikli doğal afeti oluşturmaktadır. Sel ve taşkınla birlikte çok eğimli sahalarda antropojen etkenler ile doğal dengenin bozulduğu Goncalı, Toprakkale, Akyumak ve Dedemmaksut çevresinde toprak erozyonu yaşanmaktadır. Son yıllarda frekansı artan bu afetlerde çok sayıda can kaybı ve büyük mal kayıpları yaşanmıştır. Yaşanan bu afetlerin mekânsal dağılımı ve analizi afetlerle mücadele ve planlama çalışmalarında büyük avantaj sağlamaktadır. Bu çalışmada kullanılan afet verileri 3 farklı veri tabanından elde edilmiştir. Bu veri tabanlarından ilki uluslararası veri tabanı Em-Data, ikincisi, Afet ve Acil Yönetim Başkanlığı verileri, üçüncüsü ise Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün Meteorolojik kaynaklı afet verileridir. Bu üç veri tabanına göre 1955-2018 yılları arasında Ağrı ve Doğubayazıt havzalarında 1025 adet doğa kökenli afet yaşanmıştır. Bu rakamın 151' heyelan, 40'ı kaya düşmesi, 547'si sel ve taşkınlar, 23'ü çığ, 123'ü deprem ve 141'i diğer afetlerden oluşmaktadır. Yaşanan afetlerde 5.709 kişi afetzede sayısı olarak kayıtlara geçmiştir. 2010-2017 yılları arasında bütün doğa kökenli afetlerde yoğunluğun artışı dikkat çekmektedir. İnceleme alanı genelinde görülen afetler Coğrafi Bilgi Sistemleri kullanılarak mekânsal dağılışı yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre akarsuların ovaya geçiş noktalarında, eğimin fazla olduğu alanlarda, litolojik yapının geçirimsiz olduğu ve fay zonlarında doğa kökenli afetlerin yoğunluğunun arttığı görülmüştür. Afetlerin mekânsal dağılımlarının yapılması doğal afetlerin afet öncesi, afet anı ve afet sonrası için planlama ve uygun yer seçimi bakımından önemli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı ve Doğubayazıt Havzaları, Doğal Afetler, Mekânsal Dağılışı, Sel ve Taşkınlar.

* Araştırma Görevlisi, Fırat Üniversitesi, Elazığ atoprak@firat.edu.tr

** Profesör Doktor, Fırat Üniversitesi, Elazığ msunkar@firat.edu.tr

THE ANALYSE OF SPATIAL DISTRIBUTION OF NATURAL DISASTERS AT AGRI AND DOĞUBAYAZIT BASINS

Ahmet TOPRAK*

Murat SUNKAR**

In this study, the analyse of spatial distribution of natural disasters at agri province Ağrı and Doğubayazıt basins situated in the East of Turkey, is resolved. Natural disasters are the physical incidents, that can give substantial damages to natural and human environment. The province of Agrı and Doğubayazıt basins roughly limited within the borders of the following; on the north by a part of Mount Taşkom which is a part of Aras Güneyi Mountains, on the South by Mount Çakmak and Tendürek Mountains, on the East Mount Agrı and on the West the continuation of Karasu Aras Mountains. Across the Agrı and Doğubayazıt basins geologic, geomorphologic and climate based natural disasters such as earthquakes, landslides, rock falls, flood-torrent, avalanche and erosion are seen frequently. At the borders of Agrı and Doğubayazıt basins earthquakes has taken place throughout the fault zones of Eleskirt, Tutak, Balıkgolu and Dogubayazıt. Starting with fault zones, the mountainside slopes on the north and settlements of Tezeren, Mollaosman, Yığıncaş (Eleskirt), Toprakkale, Kaya Yolu, Gözaydın, Dalkılıç Üzengili (Doğubayazıt), landslides are condensed. Along with landslides the rock falls are effecting Yiğityatağı (Doğubayazıt), Kayayolu (Eleskirt), Palandöken (Tutak) and Delihasan (Diyadin) settlements. Due to climate, geologic and geomorphologic specifications there are many flood and cataract incidents at the Province. Effective at city centre and all districts, floods and torrent are the first primary natural disasters for Agrı. With flood and torrent at the sloped fields natural balance is corrupted by anthropogenic agents, round the Goncalı, Toprakkale, Akyumak and Dedemmaksut regions soil erosion is experienced. In recent years these disasters which their frequency is increasing lead to many losses of lives and big losses of property. Analyse of spatial distribution of natural disasters provides a big advantage for fighting and planning against these events. Natural disasters data used in this study acquired from 3 different databases. The first one of these databases are international origin of Em-Data, the second one is the data of Afet ve Acil Yönetim Başkanlığı (Presidency of Natural Disasters and Emergency Management), the third one is Meteorology based natural disasters belonging to Meteoroloji Genel Müdürlüğü (general directorate of meteorology) database. According to these three databases between the years of 1955-2018 at Agrı and Doğubayazıt basins 1025 natural based disasters are experienced. 151 out of this number is landslide, 40 out of this number are rock falls, 547 out of these number are flood and torrent, 23 out of this number is avalanche, 123 out of this number is earthquake and 141 out of this number is of other disaster causes. In these natural disasters 5.709 people are recorded as natural disaster victims. Between the years of 2010-2017 the increase of intensity of all nature-based disasters are stands out. Across the Agrı and Doğubayazıt basins the seen natural disasters are disintegrated spatial by using geographic information systems. By acquired results, it is seen that at the crossing points of rivers, areas with excess declivity slopes, areas with lithologic constructions are impermeable and fault zones, the intensity of natural disasters are increased. Making of spatial distribution of natural disasters are shown to be very important in terms of planning and appropriate selection of sites previous of disasters, during disasters and after disasters.

Keywords: *Agrı and Doğubayazıt Basins, Natural Disasters, Spatial Distribution, Flood and Torrent.*

* Research Assistant, Firat University, Elazığ atoprak@firat.edu.tr

** Professor Doctor Firat University, Elazığ msunkar@firat.edu.tr

AĞRILI ÂŞIK BİNALİ KILIÇ

Akif ARSLAN*

Cüneyt ÇELİK**

Sözlü edebiyatın en önemli öğelerinden olan âşık edebiyatı, yüzyıllar boyunca farklı kültürlerden ve coğrafyalardan beslenerek günümüze kadar gelmiştir. İslam öncesi gelenekte ‘kam-baksı’, daha sonralarda ise ‘ozan’ kelimesi etrafında gelişen âşıklık geleneği günümüzde ‘âşık’ adını almıştır. İslamiyet öncesi Türk halk kültüründen süzülerek günümüze kadar gelen âşıklık geleneği, halen Türk dünyasının farklı bölgelerinde varlığını sürdürmektedir. Türkiye’nin de bazı bölgelerinde icra edilmeye devam eden âşıklık geleneği, Ağrı’yı da kapsayan Kuzey Doğu Anadolu Bölgesi’nde de varlığını sürdürmektedir. Bu çerçevede ele alınabilecek şairlerden biri de Ağrı âşıklık geleneğinin yaşayan temsilcilerinden olan Âşık Binali Kılıç’tır. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı Âşık Binali Kılıç’ın hayatı, sanatı ve eserlerini inceleyerek şairin âşıklık geleneği içerisindeki yerini ve önemini ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmanın evreni şairin yaklaşık iki bin şiiri, örnekleme ise daha önce yayınlanmış olan on bir heceli yirmi beş şiirdir. Araştırmada, öncelikle, Âşık Binali Kılıç’ın hayatı ile ilgili çeşitli bilgiler verilmiş, örneklem dâhilindeki şiirlerin konusu üzerinde durulmuştur. Araştırmada, ayrıca, çalışma kapsamında yer alan şiirlerdeki dil, üslûp ve şekilsel özellikler de ele alınmıştır. Çalışmanın sonunda çalışma kapsamındaki şiirlerde ‘aşk, sevgi, dünya malının geçiciliği, öğüt, Dede Korkut, Aydın’ın Nazilli ilçesi, para, insanın var olma sebebi, ilahi aşk, hırsızlık, kaz, gaflet, âşık meclisi, Ağrı Dağı, Ağrı’nın ilçesi Tutak, Ağrı’nın Kurtuluşu, şehitlik, ölüm, mahşer,’ konularının ele alındığı görülmüştür. Şiirlerin yirmi dördü dört haneli, biri ise beş haneli olup şiirlerde istiare, teşbih, telmih, teşhis, mübalağa gibi söz sanatları kullanılmıştır. Âşık Binali Kılıç’ın incelenen şiirlerinde en çok ‘abab, cccb, dddb...’ şeklindeki kafiye örgüsünü kullandığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Aşık Binali Kılıç, Ağrı***ÂŞIK BİNALİ KILIÇ FROM AĞRI**

Akif ARSLAN*

Cüneyt ÇELİK**

Minstrel literature, one of the most important elements of oral literature has survived until today by feeding from different cultures and geographies. Minstrel tradition has named as ‘kam-baksı’ in Pre-Islamic tradition, later as ‘poot’ and today as ‘minstrel’ the tradition of minstrel which has been filtered from Pre-Islamic Turkish folk culture to the present, still

* Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, aarslan@agri.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, celikcuneyt12@gmail.com

* Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen University Faculty of Arts and Sciences Department of Turkish Language and Literature, aarslan@agri.edu.tr

** Graduate student, Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish Language and Literature, celikcuneyt12@gmail.com

exists in different parts of the turkish world minstrel tradition exists still in different parts of turkey and also in the northeastern anatolia region including Ağrı. One of the minstrels to be discussed in this study is Âşık Binali Kılıç, one of the living representatives of Ağrı minstrel tradition. Accordingly, the main purpose of this study is to analyze Âşık Binali Kılıç's life, art and works and to present his position and importance in minstrel tradition in order to achieve this purpose, qualitative research methods such as document analysis and interview methods have been used. The universe of this study is about two thousand poems of the poet and the sample is eleven syllabic twenty-five poems, which have been published before. In this research, various information about the life of Âşık Binali Kılıç have been given firstly, and then the subject of the poems in the sample has emphasized. Moreover, language, style and formal features of the poems have been discussed. At the end of the study, it has found that subjects such as 'love, fancy, temporariness of the possessions, advice, Dede Gorgut, Nazilli district of Aydın, money, reason of human, existence, divine love, robbery, goose, inattention, council of âşık, Mount Ağrı, Tutak district of Ağrı, the liberation of Ağrı, martyrdom, death, armageddon' have been discussed in the poems. Twenty four of the poems have four stanza, one of the poem has five stanza, in the poems rhetorics such as metaphor, similitude, reference, diagnosis, exaggeration have been used. It has been concluded that Binali Kılıç mostly used 'abab, cccb, dddb...' rhyme scheme in his poems.

Keywords: *Ashık Binali Kılıç, Ağrı*

NAHÇIVAN ŞEHRİNDE UNUDULMUŞ MERASİMLERİMİZDEN: NUHTABAN

Asef ORUCOV*

Azerbaycan halkının ən yaygın və tenteneli şəkildə qeyd etdiyi bayram qışın yola salınıb, yazın qarşılanması ilə alakalı kutlanılan Nevruz bayramıdır. Kadim kökləri ilə Azərbaycan halkının kültürünün uzaq keçmişindən haber verən Nevruz bayramı eski çağlardan başlayaraq halkımızın heyatında özünə has, ebedi, unutulmaz bir yer tutmuşdur. Nevruz – cahanın və insan evladının yaratılış bayramıdır. Bu bayram bütün tarafları ilə halkımızın milli varlığı ilə bağlıdır. Nevruz bayramı arifesində Nahçıvan'da bir çox mərasim, ayin, tören düzenlenmektedir. Bele düzenlenen mərasimlerden biri de "Nuhtaban" ve ya "Hazaranpir" mərasimi idi. Mərasim Nahçıvan şəhərində Nuh peyğənbərin kabri etrafında düzenlənirdi. Mərasim bir kayda olaraq üç gün devam edərmiş. Halk arasında olan inanca görə Alıncak kalasında (Alıncak-Nahçıvanın Culfa ilində bir möhtəşəm kala) bir kutsal taş vardır. Bu taş Nuh peyğənbər oğlu Türkün ismini kazımışdır. Mərasim zamanı Nuh Peyğəmbərin “Türk” adı yazdığı kutsal taşı Alıncak kalasında Nuhtabana yəni Nahçıvan şəhərinə, Nuhun türbəsinin yerləşdiyi yerə, məkana getirilirdi. Kutsal taşı getirməyə Nahçıvan şəhərinin ahundu, möteber insanları, ülamaları, alimləri, öyətmenləri gəderdilər. Taşı götürüb geri Nahçıvan şəhərinə gəldilər. Mərasim taş lövhənin Nuhun mezarı, türbəsi üzərinə koyulması ilə başlayardı. Bu mərasimə el şənlikləri, halk oyunları keçirərdilər. Güreş tutardılar. Esasen at yarışları təşkil edilirdi. Bura ziyarətə gələnlərə koç kurbanları kəsər, ehsanlar, ziyafətlər verərdilər. Burada şərbətlər, sərin ayranlar, yiyecekler, tatlılar ikram edərdilər. Şu, mərasim halk arasında aynı zamanda “Şölen” gibi de bilinirmiş. Bu kəlmənin anlamını bilənlər bu mərasim zamanı doğulan erkek çocuklarına Şulan ismini koyardılar. Bu nədənle, "Şulan" ismi sadəcə Nahçıvan'daki isimlərə özgüdür. Bu isim muhtəməlen sadəcə Nahçıvanca'da verilməkdədir. Ekrem Hüseynzadə yazıyor ki, Nuhtaban mərasimi zamanı bayatı da deyilirmiş. Həmin bayatılardan biri belə imiş:

*Ezizim ozan ağlar,
Taşları yazan ağlar,
Şurda Nuhum ölüptür,
Mezarını kəzan ağlar.*

“Nuhtaban” sözünün anlamı halk arasında Nuhun mezarına “İşıq saçan” anlamındadır. Mərasimin “Hezaranpir” deyimi də mühüm bir semantik anlama malikdir. “Hezar” min rəqamını ifadə edir. “Hezaran” minlər anlamında işlənir. “Hezaran” – yeni “min yaşlıların min yaşlısı” deməkdir.

Çar Rusiyası Nahçıvanı işğal edəndən sonra bu mərasimə son qoyulmuşdur. Bu gibi mərasimlərin keçirilməsi halkımıza yasaklanmışdır.

Anahtar Kelimələr: *Nahçıvan, Tören, Nuh, Nuhtaban, Taş*

* Doç.Dr., Azərbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölmü, aseforucov@yahoo.com.tr

OUR FORGOTTEN CEREMONY in NAKHCHIVAN: NUHTABAN

Asef ORUCOV**

The most widely celebrated holiday of the Azerbaijani people is Novruz, which is celebrated in connection with the spring. Novruz holiday, which is rooted in the distant past of the culture of the Azerbaijani people, has taken a special, eternal and unforgettable place in the life of our people since ancient times. Novruz is the celebration of creation of the world and man. This holiday is connected with all aspects of the national existence of our people. On the eve of Novruz holiday many ceremonies are being held in Nakhchivan. One of them was the ceremony "Nuhtaban" or "Hazaranpir". The ceremony used to be held around the tomb of the Prophet Noah in Nakhchivan. The ceremony, as a rule, lasted three days. According to the belief among the people there is a holy stone in Alinja Castle (Alinja- a magnificent castle in Julfa District of Nakhchivan). The Prophet Noah wrote the name of Turk on this stone. During the ceremony, the holy stone with the name of "Turk " written by Prophet Noah was brought from Alinja Castle to Nuhtaban, that is, the place where Noah's tomb was located. The holy stone was brought to Nakhchivan by akhund, reliable men, scholars and teachers. The ceremony used to begin with the laying of the stone on the Tomb of Noah. At this ceremony, they used to be held folk festivities and games. They used to wrestle. Mainly horse races were organized. They sacrificed rams, gave funeral repast and parties to those who visited here. Here they used to serve sherbet, cold ayran, food and sweets. This ceremony was also known as "Scholen" among the people. Those who knew the meaning of the word called the boys born during this ceremony the name of Shulan. Therefore, the name "Shulan" belongs only to Nakhchivan. This name is probably given only in Nakhchivan. Akram Huseynzade writes that bayati was also mentioned during the Nuhtaban ceremony. One of them was:

*Ezizim ozan ağlar,
Taşları yazan ağlar,
Şurda Nuhum ölmüştür,
Mezarı kazan ağlar.*

(Bard is crying, the man who writes the stones is crying, the man who digs a grave is crying because Noah died)

The meaning of the word "Nuhbatan" is " shining" in the tomb of Noah. The expression "Hezaranpir" has an important semantic meaning. "Hezar" means a thousand. "Hezaran" is used in the meaning of thousands. "Hezaran" means "thousands years old."

This ceremony was ended after Tsarist Russia occupied Nakhchivan. Such ceremonies were forbidden to our people.

Keywords: Nakhchivan, Ceremony, Noah, Nohtaban, Stone

**Assoc.Prof., Azerbaijan National Academy of Sciences, Department of Nakhchivan, aseforucov@yahoo.com.tr

AĞRI'NIN SPOR TURİZM POTANSİYELİNİN EKONOMİK ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Barış KARAMIZRAK*

Spor gün geçtikçe insanlar arasında etkisini artırmakla birlikte ekonomik olarak ise sürekli büyüyen bir pazar olduğu görülmektedir. Ekonomik olarak büyüyen bu pazar da ülkemiz de ki bazı iller, hatta bazı ülkeler bu pazardan pay alabilmek için bir yarış içine girdiği görülmektedir. Özellikle yaz aylarında havaların aşırı sıcak olmasından dolayı sporcular ve profesyonel takımlar hazırlık dönemlerini daha ılıman ve serin bölgeler de antrenman yapmaktadırlar. Ayrıca sporcuların kondisyon yönünden daha fazla verim almaları için rakımı yüksek irtifalı bölgelerin daha fazla etkisinin olduğu görülmektedir. Özellikle 1700-2300 metre arası yükseklikte yapılan antrenmanlar sporcunun daha fazla verim almasını sağlamaktadır. Ağrı ili ise rakım yönünden hem Türkiye'nin en yüksek rakıma sahip altı ili arasında yer alması ve yazlarının serin geçmesi nedeniyle spor turizmi yönünden büyük bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada Ağrı ili spor turizmi potansiyelinin neler olduğu, kamp turizmi yönünden nasıl geliştirilmesi gerektiği ve özellikle kamp turizmi yönünden gelişmiş olan Erzurum ve Bolu gibi illerin ekonomik olarak kapasiteleri üzerinde durulacak olup, Ağrı ilinde uygulandığı takdirde ne il ekonomisine katkısı ne oranda olacağı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Spor Turizmi, İklim

INVESTIGATION OF ECONOMIC EFFECTS OF AĞRI SPORT TOURISM POTENTIAL

Barış KARAMIZRAK**

Although sports increase their influence among people, it is seen that it is a continuously growing market economically. It is seen that some provinces and even some countries in our country, which are growing economically, entered into a race to get a share from this market. Especially in the summer months, due to the extremely hot weather, athletes and professional teams train in the warmer and cooler regions. In addition, it is seen that high altitude zones have more effect for athletes to get more efficiency in terms of condition. In particular, the training at an altitude of 1700-2300 meters allows the athlete to get more efficiency. The Agri province in terms of altitude and it is seen that Turkey's highest altitude has to be among the six provinces in the summer and have a great potential in sports tourism due to the passage cool.

Sports tourism is defined as the type of tourism that travels for sports activities. Some people consider sports tourism only as active sportsmen, while others include those traveling to watch sports. Although sports tourism is increasing its importance day by day, it has great economic benefits. When it is considered economically, it is seen that it has a great contribution to the promotion of the country and province in addition to the effect of increasing employment. Sports industry and tourism has an important place especially in the

* Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Doktora Öğrencisi, b.karamizrak5@gmail.com

** Sivas Cumhuriyet University Ph.D. Student, b.karamizrak5@gmail.com

economies of developed countries when examined in terms of vehicles sold, facilities built and their operating costs, organized events and economic inputs of these events (box office-buffet revenues, participation-judge fees, etc.). The number of sports organizations organized internationally and the number of athletes participating in these organizations and the travels of professional athletes for training and training activities are rapidly increasing and globalizing; this brings a market full of extraordinary opportunities to the sector as a tourism and travel product.

Tourism relations in recent years, growing sport activities, Turkey is one of the areas with potential for development of tourism in our country can be considered emerging, and are considered suitable as a major source of tourism. Our country has an important potential in terms of sports tourism with its social, cultural and historical infrastructure as well as the dynamism of the young population. Facilities for which sports infrastructure is completed have great importance for sports tourism. This infrastructure may vary according to the branch of sports and accordingly, their capacities and audience potentials vary.

The most important aim of this study is to focus on the sports tourism potential of Ağrı province, how it should be developed in terms of camping tourism and the economic capacity of provinces such as Erzurum and Bolu which are developed especially in terms of camp tourism. It will be discussed. First, the concept of high altitude will be emphasized. It will be emphasized that the concept of high altitude takes place, in which intervals the high altitude has more effect on performance and also the strengths, strength and condition of the high altitude training which can be effected especially by young athletes. Secondly, the effects of height on performance will be emphasized. The concept of hemoglobin will be emphasized and its meaning will be explained. Thirdly, how the altitude and camp tourism interaction occurs, after which the impact of the Olympics will be better understood. Fourth, the Erzurum camp is one of the most important centers in Turkey and Bolu camp centers will be examined in detail and emphasized that studies should be applied where the modeled Agri. Finally, it will be focused on how the camp centers increase tourism and employment and how much they will increase in Ağrı.

Keywords: *Ağrı, Sport Tourism, Climate*

HALK ANLATILARINDA TUFAN-BATMAN YÖRESİ SÖYLENCELERİ

Berivan CAN EMMEZ*

Batman, insanlık tarihinin ilk yerleşim merkezlerinden biri olan ve Yukarı Mezopotamya olarak adlandırılan coğrafi bölgede bulunmaktadır. Konumu açısından kadim medeniyetler coğrafyasında bulunması dolayısıyla geniş bir kültürel çeşitlilik barındırmaktadır. Buna paralel olarak, Batman yöresinde tufanla ilgili çeşitli söylenceler nesilden nesle aktarılacak günümüze ulaşmıştır. Bu söylencelerden birinde anlatıldığına göre Nuh tufanı dışında bir tufan daha gerçekleşmiş ve tufan sırasında gemide bir delik açılmıştır ve bu delik yüzünden gemi su almaktadır. Gemide bulunan bir karayılan kuyruğuyla deliği kapaması karşılığında kendisine zarar verilmeyeceğinin sözünü almıştır. Böylece bu yılan gemide bulunan diğer canlılarla birlikte insan soyunu da yok olmaktan kurtarmıştır. Ne var ki tufan sona erdiğinde gemide bulunanlar tarafından verilen söz tutulmayarak yılan yakılır ve öldürülür. İnsanoğlunun bu ihanetinin bedeli olarak yılanın küllerinden meydana gelen pireler insanoğluna her daim musallat olacaktır.

Batman bölgesinde bilinen başka bir anlatıya göre tufan sırasında gemi, bir dağa çarparak delinir, bu dağ Mereto Dağı'dır. Halk arasında bu dağın bir gücü olduğuna inanılmakta, gazabından korkulmakta, yeminler bu dağ üzerine yapılmaktadır. Bu dağ üzerine çobanlarla ilgili olanlar da dâhil çeşitli söylenceler bulunmaktadır. Her sene Temmuz ayının son haftasında bölge halkı, Maratug olarak adlandırdıkları bu dağa tırmanarak dağın zirvesinde bulunan ve eskiden keşişler tarafından inzivaya çekilmek amacıyla kullanılan Meryem Ana kilisesinde mum yakmaktadırlar.

Batman yöresinde yapılan alan araştırmasına dayanan bu çalışmada, günümüze değin aktarılagelen kimi söylenceler ele alınmıştır. Bu söylencelerde yılan ve su gibi kimi simgeler dikkati çekmektedir. Literatürde bu simgeler üzerine kimi görüşler mevcuttur. Bu çalışmada Ezidi kültürünün önde gelen simgelerinden biri olan Tawusî Melek üzerine Nuh ve tufan anlatısı bağlamında bir değerlendirme yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Nuh, Temmuz, Davut, Tufan, Ezidi, Melek Tavus, yılan sembolizmi, anlatı, söylence, mit*

* Dr, Batman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halkbilim Anabilim Dalı, berivancan@gmail.com

FLOOD IN FOLK NARRATIVES – MYTHS FROM BATMAN REGION

Berivan CAN EMMEZ**

Batman is located in the geographical region called Upper Mesopotamia which is known as one of the first settlements in human history. Due to its location in the geography of ancient civilizations, it has a wide cultural diversity. In parallel to this, various myths about the flood have been transferred from generation to generation and reached to present day in Batman region. According to a rumor quoted in the Batman region, another flood took place except the Noah's flood and a hole was drilled during the flood so the vessel was receiving water. A black serpent was promised that he would not be harmed in case of closing the hole with its tail on the ship. Thus, this snake, along with other creatures on board, saved the human lineage from extinction. However, when the flood was over, the snake was burned and killed by failing to keep the promise made by those on board. As a result of this betrayal of the mankind the ashes of the snake turned into fleas which will always haunt mankind.

According to another narrative known in the Batman region, during the flood, the ship crashes to a mountain called Mount Mereto. It is believed that this mountain has a power among the people, fear of wrath is taken, and oaths are made on this mountain. There are various myths on this mountain, including those related to shepherds. Every year in the last week of July, the people of the region climb this mountain which is called Maratug in the local language and light candles in the church of the Virgin Mary, which was on the top of the mountain and was used by the monks for retreat.

In this study which relies on a fieldwork among the peoples living in Batman region, some of the myths transmitted to the present had been discussed. Some symbols such as serpent and water draw attention in these myths. There are various opinions on these symbols in the literature. In this study, an analysis on Tawusî Melek (one of the leading symbols of Ezidi culture) is made in the context of Noah and Flood.

Keywords: *Noah, Tammuz, David, flood, Yezidi, Peacock Angel, serpent symbolism, myth,*

** PhD, Batman University Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish Language and Literature, Folklore Chair, berivancan@gmail.com

SURESİ 11/44 BAĞLAMINDA NUH TUFANI VE HZ. NUH (AS)'UN GEMİSİNİN “CÛDÎ”YE OTURMASI ÜZERİNE MÜFESSİRLERİN YAKLAŞIMLARI

Büşra ÖZDEMİR*

Nuh tufanı ve Hz. Nuh (as)'un gemisinin karaya oturması meselesi ehli kitap dinlerin hepsine konu olmuştur. Geniş bir tarih aralığını kapsayan ve semavi dinlere konu olan bu hadisenin keyfiyeti hakkında bugüne kadar birçok malumat zikredilmiştir. Bizi bu çalışmaya iten sebep hakkında birçok malumat bulunan bu hadiseyi Kur'an-ı Kerim-i merkeze alarak analiz etmektir. Bizim bu çalışmada hedefimiz ise birçok alana konu olabilecek Nuh tufanını ve Hz. Nuh (as)'un gemisinin istiva ettiği konumu Kur'an-ı Kerim ve tefsir kaynakları perspektifinde değerlendirerek bir çıkarsamada bulunmaktadır.

Bu çalışmada Hûd suresi 11/44. ayette Kur'an-ı Kerim'e konu olan Nuh tufanı ve Kur'an'da belirtilen “Cûdî” dağının mevzii, birbirlerinden farklı dönemlerde yaşamış ve birbirlerinden farklı metotları kullanan on beş müfessirin tefsirlerindeki yorumlar nazar-ı dikkate alınarak incelenecektir. Buna göre Nuh tufanı ile ilgili asırlarca söylenegelen malumatların Kur'an'ı Kerim ile ne denli örtüştüğü veya Kur'an-ı Kerim'in tufan ile ilgili bilgilerden ne derece ayrıntılı ve hangi ölçüde bahsettiğinin tespitine çalışılacaktır. Aynı zamanda Kur'an'ın tufan hadisesini anlatırken sembolik bir anlatımı mı tercih ettiği yoksa olayı hikâye edercesine mi anlattığı ilgili pasajlarda tartışılacaktır. Bununla birlikte bize göre çalışmamızın önemli kısmını, Hz. Nuh (as)'un gemisinin hangi dağa konuşlandığı ve Kur'an'ı Kerim'de bahsedilen “Cûdî” ifadesinden kastedilen muradın ne olduğunun tespiti oluşturacaktır. Çünkü bu konuda gerek tefsirlerde gerek kutsal metinlerde gerekse tarih ve coğrafya kaynaklarında birbirine muarız birçok bilgi vardır. Çalışmanın hacmi gereği konu diğer alanlara taşırılmadan belli başlı tefsirler çerçevesinde değerlendirilerek nihayete erecektir. Gayret bizden, tevfiğ Allah'tan...

Anahtar Kelimeler: *Hûd, Cûdî, Nuh, Gemi, Tufan.*

* Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, bozdemir@agri.edu.tr, bus_ra_14@hotmail.com

GLOSSATORS' PROPOSALS ON NOAH'S BIBLICAL FLOOD AND GROUNDING OF NOAH'S(AS) ARK ON MOUNT "JUDI" WITHIN THE CONTEXT OF SURA HUD, 11/14

BÜŞRA ÖZDEMİR**

The matter of Noah's Biblical Flood and Noah's(as) Ark grounding on land have been discussed by the Abrahamic faiths. Much information has been so far mentioned about the circumstance of this event that encompasses a wide range of time and has been discussed by the Abrahamic faiths. The reason that led us to this study is to analyze this event, which there is a lot of existing information about, by putting the Holy Qur'an in the center of it. Our aim in this study is to make an inference by evaluating Noah's Flood that can be the subject in many fields and the location that Noah's Ark grounded, with the perspective of the Holy Qur'an and tefsir sources.

In this study, Noah's Flood that is mentioned in the verse 11/44 of sura Hud in the Holy Qur'an and the location of Mount "Judi" that is specified in Qur'an will be evaluated by taking into consideration the comments of fifteen glossators, who lived in different periods and used different methods from each other, in their tefsirs. Accordingly, we will try to determine how the word-of-mouth information that has been told for centuries overlaps with the Holy Qur'an or how detailed and to what extent the Holy Qur'an mentions the information about the Flood. Also, it will be discussed in the relevant excerpts that if the Qur'an preferred a symbolic expression while telling the event of flood or it told it by mythologizing. In addition to this, we think that an important part of our study will comprise of the determination of which mountain Noah's Ark grounded in and what was meant by the word "Judi" which is mentioned in the Holy Qur'an. Because, there is a lot of contradictory information in holy texts and tefsirs as well as in history and geography sources. Due to the scale of the study, the matter will be finalised by being evaluated within the scope of certain tefsirs, without getting involved in other fields. May Allah guide us, as we will put in our effort.

Keywords: *Hud, Judi, Noah, Ship, Flood.*

** Research Assistant ,Ağrı İbrahim Çeçen University, bozdemir@agri.edu.tr, bus_ra_14@hotmail.com.

AĞRI İLİNDE KULLANILAN GELENEKSEL DOKUMA ARAÇ GEREÇLERİ VE SÜSLEME ÖZELLİKLERİ (KİRMEN, İĞİ, KİRKİT, TARAK)

CAVİT POLAT*

NESRİN GÜLLÜDAĞ**

M. AKİF KAPLAN***

İnsanoğlunun önemli birikimleri arasında yer alan dokuma kültürü giyim kuşam ve ev yaşam alanlarının aksesuarlarından biridir. Dokumacılığın insan yaşamına girmesine dair elde edilen bulgular, toplumların tarihi hakkında bilgi vermektedir. Dokumacılıkta uygulanan yöntemler kadar dokumaya ön hazırlık aşaması ve dokuma sırasında kullanılan araç-gereçlerde önemlidir.

Osmanlı kültürünün zenginliklerinden birisi de dokumadır. Özellikle halı kilim gibi geleneksel yöntemlerle dokuma faaliyetlerinde kullanılan araç gereçlere işlenen motifler, şekiller, eşyanın ruhuna dokunma çabasının en önemli unsurlarından biri olmuştur. Bu çabanın merkezlerinden biriside Ağrı ilidir. Ağrı ve çevresinde yaşayan sanatkarlar, dokumacılıkta kullanılan araç ve gereçlere bir tür yardımcı eleman olarak bakmış, kişinin bir değer parçası olarak görmüştür. Göz güzelliğinin ifade edilmesine yönelik endişeler ustalar tarafından; araç ve gereçlere beğeniler, zevkler, özelemler, sevinçler işleyerek anlam kazandırmıştır.

Çalışmayla Osmanlı Dönemi'nde Ağrı'da halı kilim dokumalarında kullanılan kirmen, iği, tarak, kirkit gibi el aletlerinin işlevsellikleriyle birlikte şekil, renk ve süsleme unsurlarıyla değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, dokuma, el sanatları, dokuma araçları

TRADITIONAL WEAVING TOOLS AND ORNAMENT CHARACTERISTICS USED IN AGRI (KIRMEN, SPINDLE, KIRKIT, COMB)

Cavit POLAT*

Nesrin GÜLLÜDAĞ**

M. Akif KAPLAN***

Weaving culture, which is one of the important accumulations of human beings, is one of the accessories of clothing and home living spaces. The findings of the introduction of weaving into human life provide information about the history of societies. It is as important as the methods used in weaving as well as the preparation stage for weaving and the tools used during weaving.

* Iğdır Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi / polat46polat@gmail.com

** Iğdır Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi/ nesrin_kars@hotmail.com

*** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi/ makifkaplan78@gmail.com

* Iğdır University Faculty of Fine Arts// polat46polat@gmail.com

** Iğdır University Faculty of Science Literature/ nesrin_kars@hotmail.com

*** Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Fine Arts // makifkaplan78@gmail.com

Weaving is one of the richnesses of Ottoman culture. Motifs and shapes which are used in the tools in weaving activities by traditional methods such as carpet and kilim have been one of the most important elements in touching the soul of the goods. One of the centers of this effort is Ağrı. The artists living in Ağrı and the surrounding area have looked at the tools and materials used in weaving as a kind of auxiliary element and saw it as a part of a person's value. Concerns about the expression of eye beauty have earned meaning by processing tastes, pleasures, longings, joy into tools and materials by the masters.

The aim of the study is to evaluate the hand tools such as kirmen, spindle, comb, kirkit used in carpet kilim weaving in Ağrı during the Ottoman period with their functionality, shape, color and ornamental elements.

Keywords: *Ağrı, weaving, crafts, weaving tools*

“NUH'UN GEMİSİ” BELGESELİ

Cem SERTESEN*

Keşfinden 58 yıl sonra yaptığım belgeselde, Harita Mühendisi “Yzb. İlhan Durupınar”ın 11 Eylül 1959 tarihinde ki keşif hikayesini anlattım. O yıllar, Türkiye'nin yaşadığı bazı şanssızlıklar olmasaydı, bugün Türkiye'nin doğusu çok farklı olabilir ve Doğubayazıt, insanlığın ziyaret merkezine dönüşebilirdi. Bu keşif, ne yazık ki Türkiye de Askeri Darbe dönemine denk gelmişti. Belgeselde İlhan Durupınar ve Ara Güler'den bu ilginç hikayeyi aktarırken, o günlerin Türkiye'sine geri dönüşler yaptım. “Walt Disney”in, 1960 yılında Doğubayazıt'a yatırım yapmak istediğini, yalnız Türkiye değil, dünya da bilmiyordu. Bu bilgiler birinci ağızdan, ilk kez bu belgeselle öğrenildi.

İlk bilimsel araştırma, keşfedilişinden 26 yıl sonra, resmi olarak 1985 yılında, Erzurum Atatürk Üniversitesi ve Amerika'nın en büyük yer ve uzay bilimleri araştırma merkezi olan, California Üniversitesi bünyesinde ki, “Los Alamos Ulusal Laboratuvarı” bilim insanları ile ortak yapıldı. Bu çalışma sonucunda, yer altı radar görüntülerinde tespit edilen, “Gemi gövdesi” ve bilimsel raporlar ilk kez gün ışığına yine bu belgeselle çıktı.

Nuh'un Gemisi belgeselim, 2017 yılında 9.Uluslararası Trt Belgesel Ödülleri yarışmasında, 750 film arasından finale kalarak, en iyi 10 film içine girme başarısını gösterdi. Türkiye ve Dünya prömiyerini, 11-14 Mayıs 2017 tarihlerinde, Trt Belgesel Günleri kapsamında, İstanbul sinemalarında yaptı. Belgesel, izleyenlerin ve basının büyük ilgisini çekti.

Gördüğü büyük ilgi üzerine, 27 Mayıs 2017 Tarihinde NTV Televizyonu, tek gösterim hakkıyla belgeseli yayınladı. Yapım süresi 22 yıl süren belgeselin (1995-2017) , kamuoyunda merak uyandıran hikayesini, 2018 ve 2019 yıllarında yazmış olduğum, Okur Kitaplığı yayınlarından çıkan, Nuh'un Gemisi Asrın Keşfi ve Hepimiz Aynı Gemideydik adlı iki kitapta topladım. İlk kitabı, Ağrı İl Kültür ve Turizm Müdür Yardımcısı Erkan Köseadağ ile beraber kaleme aldık. İngilizceye de çevrilen Bu kitaba ayrıca İlahiyatçı Dr.Ahmet Bekaroğlu'da, semavi dinlerde Nuh Tufanı, başlıklı bilimsel makalesiyle, katkıda bulundu... Belgeselin Dvd si ile satışa sunulan son kitabım, “Hepimiz Aynı Gemideydik” yurt dışından gelen yoğun talepler üzerine 2020 yılının başında İngilizceye çevrilip, yurt içi ve yurt dışında okuyucuyla buluşacaktır.

Belgeselim ve iki kitabımın 2017 yılından bugüne bir işaret fişegi gibi bölgeye dikkatleri çekmiş olması ve farkındalık yaratması en büyük mutluluğum olmuştur. Şöyle ki; insanlar, Ağrı Dağının 17 km. güneyinde, Doğubayazıt, Üzengili Köyü, Telçeker mevkiindeki, Tendürek dağı eteklerinde, Tevrat ve incil de yazan ölçülerle uyumlu, üç semavi dinin işaret ettiği bölgede, tam simetrik, çıplak gözle görülen, toprağa gömülü, kenarları yer üstünde kalmış bir gemi şeklinin varlığını, öğrendi ve gördü. 2014 yılında son yapılan yüzey tarama ve yeraltı radar görüntülemelerinin de ötesine gidilerek gemi şeklinin yer altı “3D” (üç boyutlu) görüntüleri alındı...

Bu çalışmayı yapan Yeni Zellanda'lı Jeofikçi, Coğrafyacı akademisyen ve aynı zamanda yer altı görüntüleme uzmanı olan John Larsen ve onun ekibinde yer alan, Amerikalı Bilgisayar Mühendisi ve Arkeolog Andrew Jones ile, çekimlerine devam ettiğim, Nuh'un Gemisi belgeselim, ikinci bölümü için (Nuh'un Gemisi-2)yaptığım röportaj da, iki hafta süren bu çalışma ile yer altında ki gemi gövdesini, üç boyutlu tespit ettiklerini söylediler. Bu çalışmalarını belgeselimde kullanmam için benimle paylaştılar. Görüntü çok şaşırtıcı ve

* Yazar& Yönetmen ve Belgesel Yapımcısı, Sarıyer-İstanbul TURKEY, e-mail: cemsertesens@gmail.com

heyecan vericiydi. Andrew Jones bana ; “Konunun uzmanı her bilim insanı bu çalışmayı yapabilir ve bizim ulaştığımız bu sonuca ulaşabilir” dedi, devam etti; “Bu yapı evet bir gemi, ama Nuh’un Gemisi diyebilmek için daha erken. Çok kapsamlı çalışmalar yapmalıyız. Bu da ancak, üniversitelerin ve Türk devletinin desteği ile olabilir...”

17 Ekim 2019 tarihinde, Doğubayazıt Nuh’un Gemisi bölgesine, belgeselim ve yazmış olduğum kitaplar la ilgili benimle röportaj yapmaya gelen “Discovery Channal”ın yönetmeninin; “ Buradaki şeklin Nuh’un Gemisi olduğu ispatlanırsa ne olur? ” sorusu üzerine: “Eğer bilimsel bütün çalışmalar bitirilip, bu şeklin binlerce yıl önceden kalan bir gemi, belkide, Nuh’un Gemisi olduğu konusunda, bilim insanları tarafından fikir birliğine varılırsa; Öncelikle burası bütün dünyanın ziyaret merkezi olacağı gibi, en önemlisi de, Türkiye’nin doğusunda, Ağrı’nın Doğubayazıt’ında bulunan bu yer, dünya barışının simgesi olur...” dedim.

16-18 Ekim 2019 tarihlerinde, davetli olduğum ve açılışı, belgeselim Nuh’un Gemisi ile yapılan, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde, beşincisi düzenlenen, “Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi Sempozyumu” nda bölgeyle ilgili; Ağrı Valisi Sn.Süleyman Elban’ın, Ağrı Belediye Başkanı Sn.Savcı Sayan’ın, Ağrı İl Kültür ve Turizm Müdürü Sn. Muhsin Bulut ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinin Rektörü Prof. Dr. Sn.Abdülhalik Karabulut, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Sn.Faruk Kaya ve Prof Dr. Sn.Oktay Belli hocaların ortak görüşleri: “Heyelan tehtidi altında ki, Tanrının hediyesi olan bu oluşumun, öncelikli olarak şeklinin bozulmaması konusunda, gerekli tedbirlerin alınıp korunması.” Yönünde oldu...

Anahtar Kelimeler: 22 yılda tamamlanan belgesel, Nuh’un Gemisi belgeselini 22 yılda tamamladım, Nuh’un Gemisinin yeri kanıtlandı, Cnr 5. Uluslararası Kitap Fuarı Cem Sertesin Ara Güler, Nuh’un Gemisi Asrın Keşfi, Hepimiz Aynı Gemideydik, 9. Uluslararası Trt Belgesel Ödülleri Finalisti Nuh’un Gemisi, Yönetmen Cem Sertesin, Nuh’un Gemisi kendi topraklarında gösteriliyor, Walt Disney Nuh’un Gemisi, Nuh’un Gemisi Efsanesinin İzinde, Gezinler Nuh’un Gemisinin izinde, Nuh’un Gemisinin Don Kışotu’yum, Nuh’un Gemisi belgeseli 5. Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi Sempozyumunda, Bir Belgesel İki Kitap

DOCUMENTARY OF "NOAH'S ARK"

Cem SERTESEN**

In the documentary film I shot 58 year after its discovery, I told about the discovery story of Survey Engineer ‘‘Cpt. İlhan Durupınar’’ in September 11th, 1959. If Turkey did not experience some misfortunes during those years, today, eastern side of Turkey would have been much more different and Dogubayazit would be the visiting center of humanity. Unfortunately, this discovery coincided with the the military coup in Turkey. In the documentary, I included flashbacks to that era’ s Turkey while narrating such interesting story from İlhan Durupınar and Ara Guler. Not only Turkey, but also the world did not know that Walt Disney wanted to invest on Dogubayazit. These information were revealed at first hand for the first time with this documentary.

The first scientific research was held 26 years after its discovery; officially and jointly in 1985 with the scientists of Erzurum Ataturk University and the Los Alamos National Laboratory within University of California, which is the largest earth and space sciences research center in the US. As a result of this study, scientific reports and ‘‘ship hull’’ detected in the underground radar images, were published for the first time with this documentary.

My Noah's Ark documentary succeeded in becoming one of the top 10 films in the 9th International Trt Documentary Awards competition in 2017 by making it to finals among 750 films. It premiered in Turkey and World between 11-14 May 2017, within the scope of Trt Documentary Daysin Istanbul movie theaters. The documentary attracted great attention among the audience and the press.

Upon the great attention attracted, NTV Television broadcasted the documentary with a single screening. I gathered the story of the documentary, which took 22 years to complete (1995-2017), in two books I wrote in 2018 and 2019, titled ‘‘Noah's Ark Discovery of the Century’’ and ‘‘We Were All in the Same Ship’’, published by Okur Kitaplığı publications. We wrote the first book together with Erkan Köseadağ, Ağrı Provincial Director of Culture And Tourism. Theologian Dr.Ahmet Bekaroğlu also contributed to book that was translated into English as well, with his scientific article titled Noah Flood in heavenly religions. Upon the strong demand, my latest book that was published together with the DVD of the documentary, ‘‘We Were All in the Same Ship’’ will be translated into English by the early 2020 and meet its readers.

It has been my greatest happiness that, since 2017, my documentary and two books have attracted attention on the region as a signal flare and created awareness. So that; people learned and saw the existence of a fully symmetrical, visible shape of a ship buried in the ground, the edges of which remained above the ground, visible to the naked eye, coherent with the sizes written in the Torah and Bible, on Mount Ararat 17 km. south of Dogubayazit, Üzengili Village, Telçeker locality, at the foot of Tendürek Mountain. "3D" images of the ship shape were taken by going beyond the latest surface scanning and underground radar imaging done in 2014.

In the interview I did for the second part of my documentary, Noah’s Ark, with John Larsen, a New Zealand geophysicist, geographer and underground imaging expert and who has been conducting such research and his associate, Andrew Jones, an American Computer Engineer and Archaeologist, they told me that with this two-week work, they detected the hull in the ground, as three-dimensional. They shared such researches with me, for me to use

** Writer & Director and Documentary Producer, Sarıyer-Istanbul, TURKEY e-mail: cemsertesens@gmail.com

it in my documentary. The image was very amazing and exciting. Andrew Jones told me; "Any scientist who is an expert on the subject can conduct this research and reach the conclusion we have reached," he continued; "Yes, this structure is a ship, but it is too early to call it Noah's Ark. We have to conduct comprehensive researches. And this can only be done with the support of the universities and the Turkish state..."

On 17 October 2019, the director of "Discovery Channel" had come to Dogubayazit Noah's Ark region to interview me about my documentary and books and asked me: "What happens if the figure here proves to be Noah's Ark?" I answered: If all scientific studies have been completed and a consensus is reached among the scientists on that this figure is a ship, perhaps the Noah's Ark, that has remained from thousands of years ago; First of all, this place will be the center of the visits of the whole world, and most importantly, the place that is located in eastern Turkey, Dogubayazit in Agri, will be the symbol of the world peace...".

In "International Mount Ararat and Noah's Ark Symposium", held for the fifth time at Ağrı İbrahim Çeçen University on 16-18 October 2019 of which I was invited and started with my documentary Noah's Ark, the common view of the Governor of Ağrı Mr. Süleyman Elban, Mayor of Ağrı Mr. Savcı Sayan, Ağrı Provincial Director of Culture, Tourism Muhsin Bulut, Rector of Ağrı İbrahim Çeçen University Dr. Abdulhalik Karabulut, Vice Rector Dr. Faruk Kaya and Prof. Mr. Oktay Belli, regarding the area was in this direction: "Taking the necessary precautions to protect the formation of this structure which is a gift of God under the threat of landslide"...

Keywords: *The documentary completed in 22 years, I completed the documentary Noah's Ark in 22 years, The location of Noah's Ark has been proved, Cnr 5th International Book Fair Cem Sertesin Ara Güler, Noah's Ark Discovery of the Century, We were all on the same ark, 9th International Trt Documentary Awards Finalist Noah's Ark, Director Cem Sertesin, Noah's Ark is being shown on his land, Walt Disney Noah's Ark, Noah's Ark is on the Trail of the Myth, Travelers are on the trail of Noah's Ark, I am The Noah's Ark's Don Quixote, Noah's Ark documentary The 5th Mount Ararat and Noah's Ark Symposium, One Documentary Two Books.*

AĞRI BÖLGESİNİN ASKERİ STRATEJİK DEĞERLEMESİ

Ceyhun DEMİRKOLLU*

Genel anlamda coğrafi gerekircilik salt yeryüzü arızalarının siyasi ve askeri açıdan yorumuna temel veri sağlamaya yaramaktadır. Yeryüzü arızaları insan nüfusunun kaderini tayin etmekle birlikte ekonomik açıdan da üstünlük veya zayıflık sebebi olabilmektedir.

Milli güç bakımından ise salt coğrafi arızalar askeri harekât biçimlerini tayin etmeye olanak vermektedir. Bu görüşe göre coğrafi unsurlar (Jeopolitik bakımdan da) doğrudan veya dolaylı biçimde siyasetin birincil olarak önemli bir aygıtı olmaktadır

Daha basit bir yaklaşımla; doğaldır ki salt coğrafi unsurlar askeri stratejiye birincil derecede elbette etki etmektedirler. Bu tanım askeri jeostratejinin değişmez gibi görünen diğer başka dar bir anlamına da işaret etmektedir.

Ne var ki coğrafyanın devingen ve boyutlandırılabilir serbest bir alanı daha bulunmaktadır. Bu alanlara; o bölge-coğrafyasına nüfusun nitelik ve niceliği- teknoloji ve sanayi-toplumsal siyasal ve psikolojik öğeler de eklenmelidir. Bu unsurlar coğrafyanın devingen ve dinamik yanına değin üç boyutlu bir tanımlı ortaya çıkarır. Buna kısaca jeopolitik diyoruz.

Dolayısıyla coğrafi üstünlük ve zayıflık askeri stratejiye, jeopolitik dönüşüm oranında etki edebilmektedir. Milli güce dönüşen tüm faaliyetler ise karar vericilerin siyaset tutumlarına olumlu-olumsuz doğrudan ederek birincil bir yapıyı da içlerinde gerilim olarak barındırmaktadır.

Doğaldır ki buraya kadar yapılan tanımların genel stratejik anlamına bakıldığında; yerel stratejik durumların genel stratejiye sıkı sıkı bağlılık göstermesi kaçınılmaz olabilmektedir.

Bu çalışma ile Ağrı coğrafyasının nüfus, ekonomik, toplumsal siyasal ve psikolojik unsurlar bağlamında ne tür bir etkileşime sahip olduğuna bakılmaya çalışılacaktır. Ağrı bölgesi özelindeki coğrafi unsurların jeopolitik olarak aldığı/alacağı mesafenin askeri stratejik önemi yeniden güncellenmeye çalışılacaktır.

Tüm bu verilerin ülke bazında doğrudan veya dolaylı bir yapıyı da içinde barındırdığı bilinmektedir. Yine bu yapının da sürekli olarak üç boyutlu dış gelişmelere açık olduğunu hatırlatmakta yarar buluyoruz.

Bu çalışmanın Ağrı bölgesi coğrafyası üzerine yapılacak diğer araştırmalara yardımcı olacağı ümidini taşımaktayız. Bu çalışma şüphesiz daha başka ayrıntılı veriler ile beslenip, güncellenebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, coğrafya, jeopolitik, Milli güç

* Dr., Milli Savunma Üniversitesi, Manisa/Türkiye, ceyhundemirkollu@hotmail.com

MILITARY STRATEGIC EVALUATION OF AĞRI REGION

Ceyhun DEMİRKOLLU**

In general terms, geographical necessity serves only as a basis for the political and military interpretation of terra faults. Earth faults determine the fate of the human population, but can also be a cause of economic superiority or weakness.

Also in terms of national power, mere geographical failures allow the determination of the forms of military operations. According to this view, geographic elements (also in terms of geopolitics) are directly or indirectly a primary instrument of politics.

With a simpler approach; naturally, mere geographical elements have surely a primary effect on military strategy. This definition also points another narrow meaning of military geostrategy which seems unchanging.

However, there is another area of the geography that is dynamic and can be scaled. To these areas; the quality and quantity of the population-technology and industrial-social political and psychological elements should be articulated to that region-geography. These elements reveal a three-dimensional definition up to the dynamic side of geography. We call this briefly geopolitical.

Therefore, geographical superiority and weakness can affect the military strategy at the rate of geopolitical mutation. On the other hand, all activities that turn into national power contain a primary structure as tension by directing positive-negative to the political attitudes of the decision-makers.

Naturally, considering the general strategic meaning of the definitions made so far; it can be inevitable that local strategic situations adhere closely to the overall strategy. This study aims to examine the interaction of Ağrı region in terms of population, economic, social-political and psychological factors. The martial strategic importance of the geographical distance of the Ağrı region will be practiced to be updated. It is known that all these data include a direct or indirect structure on a country basis. Again, we find it useful to remind that this structure is constantly open to three-dimensional external developments.

We hope that this study will help other research on the geography of Ağrı region. This study can, of course, be fed and updated with further detailed data.

Keywords: *Ağrı, geography, geopolitics, national power*

** Dr., Ceyhun Demirkollu, National Defense University, Manisa/Türkiye,
ceyhundemirkollu@hotmail.com

AĞRI'NIN KALKINMASINDA KAPLICALARIN ROLÜ

Cihan Yavuz ÖRNEK*

Yüksek rakım ve buna bağlı olumsuz iklim şartlarından dolayı birçok ilimiz gibi Ağrı ilimiz de arzulanan gelişmeyi sağlayamamıştır. Rakım ve sert iklim şartları bölgenin kalkınmasında önemli rol oynayacak ucuz enerjinin sağlanmasında etkili olabilir. Ağrı ilimizin bundan başka bir enerji kaynağı daha vardır. Bölgenin deprem fay hattında bulunmasından dolayı il sınırları içinde sıcak su kaplıcaları mevcuttur. Bu sıcak suların miktarı yüzlerce metre derin sondajlarla önemli miktarda arttırıldığı takdirde bölgede kalkınma hızlanır. Bölgenin ekonomik yapısı değişir. Ovalarda arazi fiyatları çok yükselir. Bölgeye tarım ürünlerini işleyen sanayi tesisleri kurulur. Gerek rüzgâr enerjisiyle ve gerekse sıcak suların ısıtması ile Ağrı ilimizde modern seracılık ve buna bağlı olarak yan işletmeler de kurulabilir. Uzun kışların hükmü sürdüğü dağ eteklerinde üstü saydam, ışık gören büyük boyutta hayvan çiftlikleri kurulabilir. Bununla birlikte kaplıcaların turizme kazandırılması, çok yönlü bir araştırma merkezinin kurulması da bölgeye canlılık kazandıracaktır. Soğuyan sular araziye akıtılmamalıdır. Tuzlulukları tarımı mahvedebilir. Suyun çıktığı noktaya tekrar geri gönderilebilir. Ağrı topraklarının daha verimli hale gelmesi ve hayvansal ürünlerin verim ve kalitesinin arttırılması için fitoplankton denen tek hücreli yosunlardan istifade edilir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı'nın kalkınması, Ağrı'da sıcak suyu arttırmak için sonda, Ağrı ve sıcak su kaplıcaları, Ağrı ve rüzgâr enerjisi, yosunlar.

THE IMPORTANCE OF HOT SPRING IN THE DEVELOPMENT OF AĞRI

Cihan Yavuz ÖRNEK**

Due to located on the land of high altitude, Ağrı province could not achieve the desired development. Altitude and climatic conditions can be effective in providing cheap energy that will play an important role in the development of the region. In addition to this Ağrı has another energy source as well. Since the region is located on the earthquake fault line, there are hot water spas within the provincial borders. The amount of hot water can be significantly increased by hundreds of meters deep drilling. Accelerate of development in the region, significantly depends on amount of hot spring water. In the region, widely greenhouse cultivation and industrial plants processing are established. Wind power plant and tourism are important for development. Hot water widely will contribute to both greenhouse cultivation and animal husbandry throughout the province. Cooling water should not be drained to the land. Salinity can ruin agriculture. It can be send back to the point where the water hot comes out. Phytoplankton can be used to grow agricultural and animal products.

Keywords: Development of Ağrı, drilling to increase the amount of hot water in Ağrı, Ağrı and hot water spas, Ağrı and wind energy, phytoplanktone,

Bu çalışmamızda dünyaca tanınan Ağrı Dağı'nı sınırlarında barındıran, Anadolu'nun İran'la bağlantısını sağlayan yol üzerinde bulunan Ağrı ilimizin gelişmesine katkı sağlayacak yeni bir projeye temas edeceğiz.

* Dr. Öğr. Üyesi. İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, yavuzboyu@gmail.com

** Asst. Prof. Dr. İstanbul University, Marine Science and Management Institute, yavuzboyu@gmail.com

VAN'DAKİ İLK VE ORTA ÖĞRENİM DÜZEYİNDEKİ SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN OKULLAŞMA SÜRECİ

Cihat UĞURLU*

Göç, kişilerin bulunduğu mekânı bireysel ya da toplu olarak daimi ya da geçici surette terk edip başka bir mekâna gitmesi olayı olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte göç, isteğe bağlı meydana geldiği gibi zorunlu olarak da gerçekleşebilmektedir. 2011 yılında vuku bulan Suriye savaşı neticesinde başta en hassas gruplardan birisi olan çocuklar olmak üzere milyonlarca insan bu savaşın etkisi altında kalmış ve doğduğu yeri terk etmiştir. Bu göç dalgasıyla Türkiye'nin tüm kentlerine binlerce insan göç etmiştir. Van kenti de göçmenlerin geldiği yerlerden birisi olmuştur.

Bu çalışmada ilk ve orta öğrenim düzeyindeki Suriyeli çocukların Van'daki toplam sayıları, okullaşma düzeyi, uyum durumları, eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve başarı durumları ele alınıp incelenmiştir. Bu doğrultuda hem Suriyeli öğrencilerle hem de konunun muhatabı kişilerle gerekli görüşmeler yapılmış ve Suriyeli öğrencilerin eğitim konusunda karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Van, Eğitim, Suriyeli Çocuklar, Uyum

THE SCHOOLIN PROCESS OF SYRIAN STUDENTS AT PRIMARY AND SECONDARY LEVEL IN VAN

Cihat UĞURLU**

Migration is defined as an event in which people leave their previous location individually or collectively and settle in another location. Additionally, while migration may occur voluntarily it may also occur involuntarily. As a result of the Syrian war in 2011, millions of people, including children, one of the most vulnerable groups, were affected by this war and left their hometowns. Many people migrated to various cities of Turkey during this influx of migrants. The city of Van has also been one of the migrants' destinations.

This study examines and investigates the total number of Syrian children in primary and secondary education in Van, the level of schooling and adaptation, the problems they face during the educational process and degrees of success. To this end, both the Syrian students and relevant authorities were interviewed, and methods were proposed to solve the problems Syrian students faced in education.

Keyword: Migration, Van, Education, Syrian Children, Adaptation

* Arş. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Van/TÜRKİYE, e-posta: cihatugurlu@yyu.edu.tr

** Research Assistant, Van Yüzüncü Yıl University Faculty of Science and Literature Department of Geography, Van/TURKEY, e-mail: cihatugurlu@yyu.edu.tr

THE RESEARCH IN POLAND ABOUT NOAH, HIS ARK AND THE FLOOD. RELIGIOUS ASPECT OF NOAH HISTORY

Danuta CHMIELOWSKA*

Roman PIWIARCZYK**

In the proposed topic I would like to present biblical and religious content related to the story of Noah, the Flood and the ark he built.

1. Why did Noah decide to build the Ark? The historical context of his time, the increasing moral corruption of the population. People are increasingly moving away from God. Therefore, it is God Himself who raises in Noah's consciousness the idea of building the Ark as a way of saving a small number of people and living beings from the punishment of the Flood. Noah does not make an immediate decision. He sees the enormity of the task and the lack of resources. Also only on the basis of religious content can we understand at least partly the punishment imposed on almost all humanity.

2. Noah as a religious person: his moral attitude, his integrity and, above all, the need to make sacrifices to God means that he is chosen by God.

3. The uniqueness of the Ark being built, its properties, its size show us that Noah was guided and supported by God so that he could achieve God's purpose.

4. The very idea of a global flood is not something natural. Earth's waters would not be enough to create a global flood that lasts about one year. The Bible shows us where the extraterrestrial waters came from. In the context of biblical descriptions, we are also able to at least partially imagine what it means that the flood waters began to fall.

5. Apart from the religious dimension, we are not able to imagine that Noah's Ark settled exactly on the summit of the lonely volcanic mountain Ararat sunk with water. The more incomprehensible in human terms seems to be that the remains of this Ark have survived to our days and that the Ark was in such a special way "protected" by the natural conditions that preserved it: a layer of volcanic rocks, ice and snow.

6. In the Bible, as a revealed book, we find many details about the Ark, the Flood and Noah himself. Chapters 5-9 contain many detailed information on this subject. The precision of the time of the Flood, the age of Noah or generations from Adam to Noah and also from Noah to Jesus or the time of Our Age is amazing.

7. Also in the New Testament we have several places where Noah's Ark is mentioned.

8. Many mystics at different times of our era mention Noah and the Flood. Anna Katarzyna Emmerich, a German mystic living in the 18th century, speaks a lot about this in her work: Life and painful passion of our Lord Jesus Christ and the Holy Mother of His Mary, Wrocław, pp. 52-60.

Keywords: Noah, Noah Arc, Noah and religious aspect, the sense of Flood.

* Prof. Dr., Warsaw University, Poland , e-mail: dchmielowska@uw.edu.pl

** PhD, Warsaw Catholic University, Poland, e mail: roman_pk@op.pl

POLONYA'DA NUH, GEMİSİ ve SEL HAKKINDA ARAŞTIRMA, NUH TARİHİNİN DİNİ YÖNÜ

Danuta CHMIELOWSKA *

Roman PIWIWARCZYK **

Önerilen konu Ben Nuh, sel ve o inşa ark hikayesi ile ilgili İncil ve dini içerik sunmak istiyorum.

1. Nuh neden gemiyi inşa etmeye karar verdi? Zamanının tarihsel bağlamı, nüfusun artan ahlaki yolsuzluğu. İnsanlar giderek Tanrı'dan uzaklaşıyor. Bu nedenle, Nuh'un bilincinde, gemiyi az sayıda insanı ve canlıları Selin cezalandırılmasından kurtarmanın bir yolu olarak inşa etme fikrini yükselten Tanrı'dır. Nuh hemen bir karar vermez. Görevin büyüklüğünü ve kaynak eksikliğini görür. Ayrıca sadece dini içerik temelinde, neredeyse tüm insanlığa uygulanan cezayı en azından kısmen anlayabiliriz.

2. Nuh dini bir kişi olarak: ahlaki tutumu, bütünlüğü ve her şeyden önce, Tanrı'ya fedakarlık yapma ihtiyacı, Tanrı tarafından seçildiği anlamına gelir.

3. İnşa edilen geminin benzersizliği, özellikleri, büyüklüğü bize Nuh'un Tanrı'nın amacına ulaşabilmesi için Tanrı tarafından yönlendirildiğini ve desteklendiğini gösteriyor.

4. Küresel bir sel fikri doğal bir şey değildir. Dünya'nın suları, yaklaşık bir yıl süren küresel bir sel yaratmak için yeterli olmayacaktır. İncil bize dünya dışı suların nereden geldiğini gösteriyor. İncil açıklamaları bağlamında, en azından kısmen sel sularının düşmeye başladığı anlamına geldiğini hayal edebiliyoruz.

5. Dini boyuttan ayrı olarak, Nuh'un gemisinin, suyla batan yalnız volkanik dağ Ararat'ın zirvesine tam olarak yerleştiğini hayal edemiyoruz. İnsan açısından daha anlaşılabilir olan, bu Arkın kalıntılarının günümüze kadar ayakta kaldığı ve Arkın onu koruyan doğal koşullar tarafından "korunan" özel bir şekilde olduğu görülüyor: volkanik kayalar, buz ve kar tabakası.

6. İncil'de, ortaya çıkarılan bir kitap olarak, gemi, sel ve Nuh'un kendisi hakkında birçok ayrıntı buluyoruz. Bölüm 5-9 bu konuda birçok ayrıntılı bilgi içerir. Sel, Nuh'un ya da Adem'den Nuh'a ve ayrıca Nuh'tan İsa'ya ya da çağımızın zamanına kadar olan nesillerin zamanının hassasiyeti şaşırtıcıdır.

7. Ayrıca yeni Ahit'te Nuh'un gemisinden bahsedildiği birkaç yer var.

8. Çağımızın farklı zamanlarında birçok mistikler Nuh ve sel söz. 18. yüzyılda yaşayan bir Alman mistik olan Anna Katarzyna Emmerich, çalışmalarında bunun hakkında çok şey konuşuyor: Rabbimiz İsa Mesih'in hayatı ve acı tutkusu ve Meryem'in Kutsal annesi Wrocław, s.52-60.

Keywords: *Noah's Ark, Noah in the Bible, religious aspect of Flood*

* Prof. Dr., Warsaw University, Poland , e-mail:dchmielowska@uw.edu.pl

** PhD, Warsaw Catholic University, Poland, e mail: roman_pk@op.pl

NUH'UN GEMİSİNDE İKİ DEV: OG VE REEM

Demet OKUYUCU YILMAZ*

Tevrat'ın yaratılış kitabında, beşinci bap Hz. Adem'in Nuh peygambere gelene kadarki soyundan bahsetmektedir. Lemek'in oğlu olan Nuh (rahatlık) Eski Ahit'e göre Rabbin lanetlediği toprak yüzünden çekilen eziyetleri rahatlatmak için gönderilmiştir. Nuh'un, 500 yıl yaşadıktan sonra, Ham, Sam ve Yafet adında üç oğlu olmuştur.

İnsanlık tarihinin en önemli olaylarından biri olan Tufan, sebepleri, Nuh'un gemi inşa etmesi için görevlendirilmesi, geminin inşası, tufanın gerçekleşmesi, sonlanması ve tanrının Nuh ile antlaşma yapması Tevrat'ta detaylıca verilmiştir. Yaratılış 6:18-20'de ve 7:2-3'de gemiye kimlerin bineceği tayin edilmiştir. Buna göre Nuh ve ailesi ile her canlı türünden bir erkek ve bir dişi olmak üzere birer çiftin gemiye alınması emredilmiştir.

Tevrat'ın yanında Tufan için Rabbinik kaynaklara bakıldığında, gemiye binenler arasında Reem ve Og isminde iki dev yaratıktan bahsedilmektedir. Bildirinin konusunu oluşturan bu iki devden, Og (Zevachim 113b, B.Niddah 61a) ise Hiya ile Ham'in oğlu olup annesinin ricası ile gemiye dahil edilmiştir. Reem, çok büyük bir dev olduğu için gemiye sığmamış ve burnunu gemiye yaslayıp, geminin ardından yüzerek yolculuğunu tamamlamıştır. Nuh'a bağlılığını bildirerek gemiye bir ip ve merdivenle bağlanan Og, başını suyun üzerinde tutmayı başarmış ve Tufan'dan sonra Nuh'a verdiği sözden dönerek kötülüğüne devam etmiştir. Reem (Eyüp39:9-10; Yasanın Tekrarı 33:17; Sayılar33:17-23:22-24:8; Mezmurlar 92:10-22:21) tek veya çift boynuzlu yaban öküzü olarak isimlendirilen bir dev olarak tanımlanmıştır.

Bu çalışmada Reem ve Og'un, İbrani inancı ve Nuh Tufanındaki yeri, resim sanatına yansımaları, ikonografik bir yaklaşımla ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Nuh, Tufan, Dev, Reem, Og*

TWO GIANTS in NOAH' S SHIP: OG and REEM

Demet OKUYUCU YILMAZ**

In the Torah book of creation, the fifth chapter tells about the descendants of Adam until Prophet Noah. According to the Old Testament, Noah-son of Lamech- (comfort) was sent to relieve the torments suffered by the land cursed by the Lord. After 500 years of life, Noah had three sons; Ham, Sam, and Japheth.

The Flood, one of the most important events in the history of mankind, its reasons, and the assignment of Noah to build a ship, the construction of the ship, the realization of the flood, the termination and the agreement of God with Noah are given in detail in the Torah. In Creation 6: 18-20 and 7: 2-3, it is determined who will board the ship. Accordingly, Noah and his family and each living species, one male and one female, each pair was ordered to ship.

Looking at the Rabbinic sources for the Flood together with the Torah, there are two giant creatures named Reem and Og among those who boarded the ship. Og (Zevachim

* Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üni.Edebiyat Fak.Sanat Tarihi Bölümü, demet@atauni.edu.tr

** Asst. Prof. Dr. Ataturk University, Faculty of Letters, Department of Art History. demet@atauni.edu.tr

113b, B. Niddah 61a) was the son of Hiya and Ham and was included in the ship at the request of his mother. Reem did not fit in the ship because he was a very large giant, and leaned his nose on the ship and finished his journey by swimming after the ship. Og, attached to the ship with a rope and ladder by declaring his devotion to Noah, managed to keep his head above the water, and after the Flood, he returned to his promises to Noah and continued to do evil. Reem (Job39: 9-10; Repetition 33:17; Numbers33: 17-23: 22-24: 8; Psalms92: 10-22: 21), which is the subject of the declaration about two giants, is a giant called a single or double horned wild ox.

In this study, Reem and Og's place in Hebrew faith and Noah Flood and its reflection on painting will be discussed by an iconographic approach.

Keywords: *Noah, Flood, Giant, Reem, Og*

ÂŞIK EDEBİYATINDA “ÂŞIK AİLE” KAVRAMI

-Ağrı ve Sivas Örneği-

Doğan KAYA*

İrsiyedin ne olduğu kesin olarak izah edilememiştir. İrsiyet, anne ve babadan çocuğa geçen özellikler olarak nitelendirilirse de ebeveynlerin özelliklerini taşımayan çocuklar da çıkabilir. Bir başka deyişle, aynı soydan insanların hem birbirlerine benzeyen hem de benzemeyen yanları bulunabilir.

Bütün canlıların yavruları, fizikî yapıları itibariyle kendisine benzer. İnsanın yavrusu insan, tavşanın yavrusu tavşan, gergedanın yavrusu yine gergedandır. Buna sebep soyaçekimdir. Ancak kişilikler söz konusu olduğu zaman, bu benzerlik esasının bozulduğu görülür. Nitekim aynı aileden olduğu ve aynı çevrede yetiştiği halde farklı kişilikte kardeşlerin olduğu bir gerçektir. Kişilerin davranışları, başarıları, zevkleri ve arzuları doğrudan kalıtımla ilgilidir. Biyolojik kalıtım, çoğalma süreci içerisinde, birtakım özelliklerin genler yoluyla, bir kuşaktan ötekine geçmesi olarak tanımlanabilir.

Kişilerdeki nitelikler irsî ve sonradan kazanılan nitelikler olmak üzere iki çeşittir. Genetik yolla bir nesilden diğer nesle geçen niteliklere irsî nitelikler denir. Diğerleri ise, hayat sürecince yaşanan olaylar sonrasında elde edilir. Bunlar doğrudan doğruya kişiyle ilgili olup irsî yollarla çocuklara geçmeyen bilgi, tavır, tecrübe, davranış gibi niteliklerdir.

İrsiyet, anne ve babadan çocuğa geçen özellikler olarak nitelendirilirse de ebeveynlerin özelliklerini taşımayan çocuklar da çıkabilir. Bir başka deyişle, aynı soydan insanların hem birbirlerine benzeyen hem de benzemeyen yanları bulunabilir.

İrsî nitelikler her ne kadar kişiyle doğrudan ilgili ise de aynı aileye mensup çocukların birinde baba veya annesinin karakteristik özellikleri görülür. Ebeveynin ön planda olan bir vasfı, çocuklarından birine sirayet eder. Şayet baba veya anne âşıkça, çocuklardan biri de ebeveyni gibi âşık olur.

Bu bakımdan kişilerin âşıklığa yönelmesinde şüphesiz irsiyedin rolünü göz ardı etmemek gerekir. Âşık edebiyatında bu özellikte olan pek çok âşık vardır.

Sivas'ta ve Ağrı'da buna örnekleyeceğimiz aileler vardır. Sivas'ta Yüzbaşıoğlu, Esme Şahin, Kasım Ülger ve Çınar aileleri bunlardan bazılarıdır. Ağrı'nın Tutak ilçesinde de “Kılıç” soyadını taşıyan ailede de aynı birçok âşık vardır. Söz konusu âşıklar / şairler aynı aileden oğul, kız, torun hatta aralarında yakın kan bağı bulunan eş ve gelin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bildirimizde “Âşık Aile” kavramı Sivas ve Ağrı örneklerinden hareketle karşılaştırmalı olarak ele alınacak ve bir sonuca bağlanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Âşık Aile, Ağrı, Sivas, Edebiyat*

* Dr., Emekli Öğretim Üyesi, drdogankaya@gmail.com

“ASHIK FAMILY” TERM IN MINSTREL LITERATURE

-Example of Ağrı and Sivas-

Doğan KAYA**

What heredity is has never been exactly explained. Even though heredity is qualified as hereditary characteristics from parents to children, there can be children without the characteristic of their parents. In other words, blood related people can have both alike and unlike sides.

The offsprings of all living creatures physically resemble their parents. A human's offspring is also a human, rabbit's is a rabbit, rhino's is a rhino. The reason of this is inheritance. Yet when the personalities are at stake, these resemblances are not seen. As a matter of fact, there are siblings with different personalities even if they are from the same family and grow up in the same environment. Behaviours, achievements, enjoyments and desires of individuals are directly related to inheritance. Biological inheritance can be defined as certain characteristics being inherited from generation to generation with genes during the reproduction process.

Qualities of individuals have two kinds: genetic and acquired qualities. Genetic qualities are the ones genetically inherited from generation to another. The other one is acquired after the life events. These are directly related to the person and aren't inherited to children such as knowledge, attitude, experience and behaviour.

Though heredity is defined as qualities inherited to child from parents, there could be children without the qualities of the parents. In other saying, kindred people can have similar and different qualities.

Despite the fact that hereditary qualities are directly related to the individual, one of the children from the same family can manifest with the characteristics of their father or mother. The main quality of the parent is inherited to one of the children. If father or mother is ashik, one of the children becomes ashik like their parent.

In this regard, the undoubted part of the heredity should not be ignored when individuals become ashik. There are many ashiks in minstrel literature with the same quality.

There are such families to exemplify in Sivas and Ağrı. Yüzbaşıoğlu, Esme Şahin, Kasım Ülger and Çınar families are some of these. In a district of Ağrı, Tutak, there are many ashiks in the “Kılıç” family. The ashiks/minstrels in question can be son, daughter, grandchild from the same family or even husband, wife and daughter in love with close blood relations.

In this paper, “Ashik Family” term will be comparatively studied with reference to the examples from Sivas and Ağrı, and we will try to come to a conclusion.

Keywords: *Ashik Family, Ağrı, Sivas, Literature*

** Dr., Retired lecturer, drdogankaya@gmail.com

YARATILIŞIN HAYRETİ VE NUH KAVMİNİN GAFLETİ ÜZERE GERÇEKLİĞİ ANLATIM TEZAHÜRLERİ

Ebülfez EZİMLİ*

Nuhaleyhi selama-dek mitoloji gerçəkliklerden kendini ifade etme üzere ilkin beşeri tefekkürün başlanğıcı, devamı ve yeni mitolojinin doğuluşu: insanın ucalığı/ yüceliğı.

Nuhaleyhi selama-dek beşerin ve zamanın kendini anlama gerçəklikleri içerisinde İnsanın özünü ifadesi ve düşüncələrdəki yanlışlıqlar.

Allah-ın yarattıklarına bağlı olma üzere anlatımlar:

yerler ve göklerin yaradılması- yerlerde ve göklerde neler varsa- hepsinin yaratılması Allah-Teâlâ'nın kendi büyüklüğünün ve kudretinin işareti idi...

Yaratılma öyle bir işareye işare tuturdu ki, o işare ile hele neler zahir olacaktı: cinler, şeytan ve şeytan soylular da yaratılmıştır ama halen yaranmışları hayret ve taaccüpte koyacak bir mahlukun yaratılması isteğı gizlinde idi...

Allah-Teâlâ daha bir nişanın yaratılacağını beyan etti—

teşviş ve taaccüpler, merak ve hayretler alemin bürüdü... melekler- mihirli ve maraklı beklemleri, iblis inatkeş tekebbürü ile kendi batını fesatlarını kaynatmağa başladı...

Ve İnsan düşüncə və təfəkkürü üç aləm üstündə nizam tapıb:

1) göy aləmi, 2) yer aləmi; 3) insan aləmi.

Ural-Altay və Sumer “Yaradılış” dastanı bu aləmləri bir mənşə-mənbədən təqdim edir.

Gök aləmi: on yeddi qat halındadır; bu qatlar dərin və geniş bir nür alemdir. burada gözəllik və xeyirxahlıq, xeyirxah ruhlar vardır bu aləmin yaradıcısı tənqri kayra han = ülgen'dir.

Ülgen ilkin düşüncə və ağıldan tek tanrı inanclarını andırır; bu düşüncədə Tanrı büyük bir qüdrət hlında təsəvvür edilir.

Yeriding pütkeni (yerin yaratılışı): yer üzündə insanlar, habelə başqa canlılar ve yer mələkləri var idi. yeraltı dünyadan göndərilmiş şer ruhlar və cinlər də vardır.

Yeraltı aləm- yeddi yaxud on dörd tebeqe-qat halında qaranlıqlar alemdir:

bu aləmdə erlik adlı şeytan hökm ediyor.

İnsan- ad verib-adlandırır, gözlə görə bilmədikləri yerlerden məlumatlar verir; hebele, söz söylüyor- ifadə edir, təsvir verir-canlandırır. Bunlar gerçək menalandırmalardır: Akıl ve düşünceden geliyor.

Nuh as. gəvminin anlama ve anlatma tarzı bulanık, karışık idi. Gavmin gizlenmiş münafiklerini fəş etmək için Allah-Teala cezanı təhire/-texire sald.

Nuh as-ın özünü ifade etme bakişları- vahylerden gelen düşünce ve anlatımlar idi.

* Doçent Doktor; Naxçıvan Devlet Üniversitesi ve Naxçıvan Müəllimler Enstitüsünde Tarih-Filologiya, Diller ve Edebiyat Bölmələrində Öğretim Üyesi, Azərbaycan e-posta: ezimliebulfez@yahoo.com.tr

Nuh as. gavminden gelen küfrlerin mazmun işaretleri anlamak istemeğen tiplerin fesatlarından gelirdi. Ceza-bela da batilin yok oluşu üçün ilahi hükümləri anlatımı idi:

“Öz kavminə göndermişdik Nuh-u elçi olarak. Bin yıldan elli yıl eskik ömür sürdü soydaşları içinde. zalımlıq elediklerine göre, o tufan yakaladı onları (Ankebut, aye:14).

Biz de safine ehli ile (gemidekilerle) onu hilas eledik, bunu alemlere ibret eledik”(Ankebut, aye:15).

Ve Safine ehlini hilas etmək âlemlere ibret idi.

Nuh as tufanı ve gemi ile hilas: yalandan iman getirenlerin ayırt edilmesi üçün mühlet.

Başlangıçlara bağlı olmanın korazehinliyi: insanın cahilliyi və ondan gelen asilik.

Allah-Teala “Enbiya” suresinde buyurur:

“Öncə də Nuh yalvarmışdı biz-e. Kabul buyurduk duasını, özünü, ailesini o büyük sıkıntıdan hilas eledik” (Enbiya surəsi, aye:76).

Nuh as.-ı kimlerden, hankı zümlerden hilaseledi Allah? Enbiya suresinde denildiği üzere:

“Ayələrimizi danan kimsələrin əlindən qurtardıq onu. pis bir gövm idiler, hamısını gerg eledik sulara” (Enbiya surəsi, aye:77).

Allah-a asilik və ondan gelen beşeri isteklerin ve Belanın təxirə salınma sebepleri.

Tufandan sonra ağlın və düşüncənin-yaranışın yeni başlangıçları yarandı....

Halen tefekkür aşkara çıxarılmamıştı. Cinlerin-meleklerin ve iblisin niyetləri uzak idi tefekkür ve akıldan... tefekkür ve akıl şeytan tarafından beğenilmeyecek bir varlığa verilecek ve o, /yani, insan/ kendine has varlık nişanlarını ifade edəcək...

Ağrıda ağrı: Ağrı ağırlıq demektir: Ağırlıq nedir? Ağırlıq özünü özünde tutma makamıdır: özünü anlama ve anlatma, varlığını anlama bakışıdır.

Tanrı dağları ezemeti bu mazmunda mevcuttur.

Ağrı Dağının esas menası da *Tanrı Dağı* anlamı taşıyor.

Biz, bir insan gibi, hər hansı bir anlayışın-kavramın baş tacıyıq. Çünki biz kendimizi ifade etmək faziletindeyik. Allah-Tealanın yaratılışında insan en ali yücelikten vasıf edilmiştir.

‘Bir zaman biz peyğəmbərlərdən əhd almışıq; səndən də, Nuh-dan da, İbrahim-dən də, Musa-dan da, Maryam oğlu İsa-dan da. Biz onlardan muhkem bir əhd almışıq’-(Ahzab (muttakiler demektir),ayə:7).

Allah doğru danışanlardan doğruçuluqları barədə soruşsun, və kafirlər üçün ağırlı-acılı bir azap hazırlasın (Ahzab, ayə: 8)

Anahtar Kelimeler: *Nuh tufanı, Ağrı Dağı, Kuran-da Nuh Kavvimi, Sefine Ehli, beşeri felaketler, Zamanın Hilası*

MAN'S ASTONISHMENT AT SEEING GOD'S CREATION AND EXPLAINING THE FOLLY OF NOAH'S TRIBE

Ebulfez EZİMLİ**

Self-expression of Noah's mytological origin, the exist of mytology, the superiority of human .

The begining of humanity: comprehension reality of humankind and the time itself. The mistakes of humans on self protection and thiking.

Realization of God's creatures: The things on Earth and heaven, the creation of all thes isthe sign of God's act.

Demons, Jinns and their ancestors have been created by God.

However the creature that will shock everyone-the creation of one more sign.

Expressions ahd shocks ware everywhere .

Emotional waitig of angels and Demon's mischief have appeared Human's thinking and vizion are on the base of 3 universe:

1) Heaven; 2) The Earth; 3) Humans.

The epos-the creation of SHUMER, Ural-Altay presente all these in one origin.

The sky is 17- fold. These layers are a broad and deep family of light.

There are beauty and goondness., good spirits here. The creator of this family is-Ulgen.

Ulgen is the name of the first human mind and the onlygod of the mind, imagined with great power.

In the creationof the earthe, there are people on earth as well as other creatures and angels. There were evil spirits anddemons sent from the underground World.

The underworld is a dark family of 7 or 14 hills.

This family is ruled by a devil called Erlik Man called what he could not see with his eyes.

Creates words, expesses, describes, animates. These are real meanings. Explainingand understanding of Noah's self-expression views.

We did send NOAH to this people and he harried among them a thousand years less fifty: but the

Deluge overwhelmend them while they (persisted) sing (spider 14).

But we saved him and the companions of the Ark and we made the (Ark)a sing for all people's (Spider 15).

The save Sefine's people was an example fort he World/ Causes of prophets (Remamber) Noah when he cried (to Us) aforetime:

We listened to his (prayer) and delivered him and his family from great distress (Guran, Prophets 76).

** Assistant-Professor, Nakhchivan State University, Nakhchivan Teacher-Training Institute, Azerbaijan. E-mail: ezimliebulfez@yahoo.com.tr

We helped him again people who reject Our Signs: truly they were a people given to Evil: so We drowned them (in the Flood) all together (Guran, Prophets 77).

And remember we took from the Prophets their Govrnant as from thee: from Noath Abraham, Moses, and Yesus the son of May We took from? Them a solemn covenant (Allies 7)

Allah-Teala may question the Trithful about their truthfulness and He has prepared fort he Unbelievers a grievous Penalty (Allies 8)/.

The storm disaster/ The exist of mind and thinkig after the storm has given a new beginning.

The main meaning of the mountain of Aghri is the mountain of God. Man is the highest point in the creation of God.

The mountain of Aghri means gravity. What is gravity? We are the highest point of all concepts. Because We can express ourselves in the Wil of God.

Keywords: *Noah`s storm, Aghri mountain, Quran in the, tribe of Noah, Sefine`s people*

NAHÇIVAN ve DOĞU ANADOLU HALK ŞİİRİNDE MEKANIN SİMGESEL İMGESELLİĞİ

Elhan YURDOĞLU-MEMMEDOV*

Halk edebiyatında dedelerimiz, ninelerimiz sözü o kadar üfleyip püflemişler, yüz ölçüb bir biçerek evire-çevire kullanmışlar ki, her cümlesinde bir hazine değerinde manayı gizlemişler. Bu bakımdan halk şiiri de ayrı bir önem arz etmekte. Manilerimizde, ağıtlarımızda, ninnilerimizde, aşıklarımızın farklı türlerde dile getirdikleri mısralarında yöresel özelliklerin kendini gösterdiğini de görebiliyoruz.

Azerbaycanın ve Türkiyenin kardeş ve komşu olması dolayısıyla iki ülkenin halk edebiyatı örneklerinde de bir çok benzerlikler bulunmaktadır. Özellikle Azerbaycanın Türkiye ile sınır bölgesi olan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ile Türkiyenin Doğu Anadolu bölgesinin halk edebiyatını kıyasladıkta bazen kıyaslanacak hiç bir detay bulamayabilirsiniz.

Konumuz gereği biz de Nahçıvan ve Doğu Anadolu halk edebiyatının nazım türlerini, daha belirgin şekilde söylersek halk şiiri örneklerini ele aldık. Bu örneklerde coğrafi mekanın simgeselliği, aynı zamanda bu simgeselliğin edebi türdeki imgeselliğine dikkat çekmeye çalıştık.

Şöyle ki, Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinden derlenen halk şiirinde Nahçıvan, Ağrı, Şerur, Elince, Sederek, Batabat v.s. mekanlar simgesel imge fonksiyonunda karşımıza çıkıyor. Bunu biz Doğu Anadolu'dan derlenen halk edebiyatı örneklerinin nazım türlerinde de gözlemleyebiliyoruz. Ağrı, Iğdır, Erzurum, Erzincan, Kağızman, Kars, Van, Bitlis ve diğer mekan adları halk şiirinde simgeselleşiyor, dede ve ninelerimiz tarafından imgeleşerek örneğin hangi yöreye ait olduğunu belirtmekle yanı sıra şiirin kendisine de bir canlılık kazandırıyor.

Örnekler fikrimizin daha açık şekilde ifade edilmesine yardımcı olabilir. Şöyle ki, türk halk edebiyatı türleri içerisinde en fazla örneğine rastladığımız manilerde ister Nahçıvan yöresinden, isterse de Doğu Anadolu'nun her hangi bir bölgesinden derlenmiş iki farklı numuneye dikkat edelim. Bu zaman manide adı geçen mekanın o yöreyi simgesel olarak temsil ettiğini, bu zaman canlı bir imgelelik kazandığını da görmüş olacağız. Nahçıvanda şöyle bir mani sık-sık insanlar tarafından dile getiriliyor:

Nuh adına mekan var,

Ayağından çeken var.

Düşman ister dağda

Haktan onu tiken var.

Aynı zamanda Doğu Anadolu'nun Erzurum yöresinde de bir manide şöyle diyor:

Erzurum evrilesun,

Çark olub çevrilesun.

İçinden yarım çıkmış,

Himinden devrilesun.

Örnek getirdiğimiz her iki maninin birinde “Nuh adlı mekan var“ denildiğinde Azerbaycanda Nahçıvan simgesel olarak imgesellik kazanıyor. Aynı zamanda Erzurumdan

* Doç. Dr. Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümü, Güzel Sanatlar, Dil ve Edebiyat Enstitüsü, Halk Edebiyatı Bölüm Başkanı, e-posta: elxan.yurdoglu@yahoo.com

derlenen manide de Erzurum bir imge gibi tasvir edilmiş, böylelikle de yörenin kendisini simgeliyor.

Sadece örnek verdiğimiz Nahçıvan ve Doğu Anadolu'ya ait iki mani dışında halk şiirinin farklı türlerinde de bu tür simgesel imgeliklerle karşılaşılıyor ki, tebliğimizde bu konuya geniş şekilde ışık tutacak, kapsamlı araştırma ortaya koymaya gayret edeceğiz.

İster Nahçıvan, isterse de Doğu Anadolu illerinin halk edebiyatı manevi medeniyetin tükenmez hazinesi olarak derlenmiş, halen derlenmekte, bundan sonra da bu şekilde devam edecektir. Nahçıvanda yayınlanan halk edebiyatının nazım türlerinde mekanla ilgili yüzlerle örneğe rastlıyoruz. Bunu Doğu Anadolu yoresine de ait edebiliriz. Bir parantez açarak onu da belirtelim ki, halk edebiyatının nazım türleri arasında ne kadar ağıt, ninni, şarkı, türkü, bazen bulmaca ve saire olsa da, maniler her zaman belirgin bir üstünlük sergilemiştir. Bu da dolayısıyla bizim tebliğimizde de kendini açık şekilde göstermiştir.

Anahtar kelimeler: *Nahçıvan, Doğu Anadolu, halk şiiri, mekan, simge, imge*

THE SIMILAR IMAGE of SPACE in NAHÇIVAN and EASTERN ANATOLIAN FOLK POETRY

Elkhan YURDOGHLU-MAMMADOV*

In folk literature, our grandfathers and grandmothers had blown and puffed the word so much and used it as a measure of face-to-face, and they used to hide the meaning of a treasure in every sentence. In this respect, folk poetry is of particular importance. We can also see that local features manifest themselves in our verses, laments, lullabies, and verses expressed by our lovers in different genres.

Due to the absence of his brother and neighbor Azerbaijan's and Turkey in the examples of folk literature there are many similarities in the two countries. Especially with Azerbaijan's Nakhchivan Autonomous Republic border region with Turkey Turkey Produkte compared with the folk literature of Eastern Anatolia, sometimes you may not find any detail to be compared.

In accordance with our subject, we have dealt with the verse genres of Nakhchivan and Eastern Anatolia folk literature and, more specifically, the examples of folk poetry. In these examples, we tried to draw attention to the symbolism of geographical space, as well as the literary imagery of this symbolism.

Namely, in the folk poetry compiled from the Autonomous Republic of Nakhchivan, Nakhchivan, Agri, Sharur, Elince, Sederek, Batabat and other places appear in the symbolic image function. We can observe this in the verse genres of folk literature samples collected from Eastern Anatolia. The names of Ağrı, Iğdır, Erzurum, Erzincan, Kagizman, Kars, Van, Bitlis and other places are symbolized in folk poetry.

Examples can help to express our idea more clearly. That is to say, in the Turkish folk literature genres, we see the most examples of mania in the Nakhchivan region, or any region of Eastern Anatolia, compiled from two different samples. In this time, we will see

*Associate professor, dr. Head of Folklore Department of Art, Language and Literature Institute of Nakhchivan Branch of Azerbaijan National Academy of Sciences,
e-mail: elxan.yurdoglu@yahoo.com

that the space mentioned in mania represents that region symbolically, and this time it gains a vivid image. In Nakhchivan, a mani is often mentioned by people:

Nuh adına mekan var,	There's a place for Noah,
Ayağından çeken var.	There's a pull in your foot.
Düşman ister dağda	Enemy on the mountain
Haktan onu taken var.	You got him right there.

At the same time, in a region of Erzurum in Eastern Anatolia, he says:

Erzurum devrilesin,	Let Erzurum take over,
Çark olub çevrilesin.	Turn the wheel.
İçinden yarım çıkmış,	Half out of you,
Himinden devrilesin.	Let him fall.

There is a place called Noah in every one of the two manises we have given. Azerbaijan At the same time, Erzurum is depicted as an image in the man compiled from Erzurum, and thus symbolizes the region itself.

Apart from the two manias of Nakhchivan and True Anatolia, which we give only as an example, we encounter such symbolic imagery in different types of folk poetry.

The folk literature of Nakhchivan or Eastern Anatolia is compiled as an inexhaustible magazine of spiritual civilization and is still being compiled and will continue in this way. In the verse genres of folk literature published in Nakhchivan, we come across examples with faces about space. This can also belong to the Eastern Anatolia region. Let's open a parenthesis to indicate that, among the verse types of folk literature, how much lament, lullaby, song, folk song, sometimes puzzles and so on, even though the mania always showed a marked superiority. This will therefore manifest itself clearly in our paper.

Keywords: *Nakhchivan, Eastern Anatolia, folk poetry, image, simular*

İLHANLI-ALTINORDA MÜCADELESİ EKSENİNDE DOĞU ANADOLU

Erol KELEŞ*

İlk Moğol akınlarıyla birlikte Azerbaycan topraklarını ele geçiren Batu Han, Tebriz Meraga ve Hemedan'ın vergilerini de görevlendirdiği vergi memurları vasıtasıyla düzenli bir şekilde toplamaktaydı. Ancak Hülegü'nün İran'a gelişi ve kısa sürede Azerbaycan'ı kendisine merkez yapması, iki devlet arasında uzun yıllar sürecektir olan bir mücadelenin de fitilini ateşlemiş oldu. Bununla da yetinmeyen Hülegü, Altın Orda vergi memurlarını da kovarak iki devlet arasındaki gerginliği daha da artırdı. Öte yandan Altın Orda'nın bölge üzerindeki hak ve hedeflerinden vazgeçmemesi, İlhanlılar nazarında Kafkaslar ve bilhassa Doğu Anadolu'nun ehemmiyetini daha da önemli kılmıştı. Bu sebeple İlhanlılar, hem kuzeyindeki hem de güneyindeki arazinin müdafaası için önem arz eden Doğu Anadolu'yu bir eyalet içerisine almayı kaçınılmaz gördü. Nitekim Erzurum'dan Salmas'a, Arran'dan Ahlat'a kadar olan bölgeyi bir ünite içerisine alacak şekilde merkezi Ahlat olan Van Eyaleti'ni tesis ettiği gibi Ahlat'ta güvenlik nedeniyle bir tümen askeri de hazır bir şekilde konuşlandırmıştır.

Kuzey yolunun Altın Orda tarafından kapatılması üzerine kaçınılmaz hale gelen daha güneydeki Tebriz-Ani-Erzurum ve Tebriz-Bargiri-Erciş-Ahlat-Erzurum güzergahları önem kazandı. Ticaret kervanlarının uğrak yerleri haline gelen bölge şehirleri iktisadi manada büyük gelişme göstermeye başladı. Öyle ki İlhanlı mali sistemi içerisinde belli bir konuma yükselen Ahlat, Erciş, Van, Ani, Erzurum, Avnik, Oltu gibi şehirlerde İlhanlı hükümdarları adına para basan çok sayıda darphane tesis edilmişti. XIV. yüzyılın ortalarına yani İlhanlı devletinin yıkılmasına kadar geçen zamanda sözü edilen stratejik ve ticari ehemmiyetini sürdüren Doğu Anadolu, son İlhanlı hükümdarının ölümüyle ortaya çıkan kargaşa döneminde siyasi açıdan istikrarsızlığa sürüklendi.

Anahtar kelimeler: *İlhanlı, Altın Orda, Doğu Anadolu, Azerbaycan, Ahlat.*

EASTERN-ANATOLIA in the STRUGGLE AXIS of BETWEEN ILKHANID and ALTIN ORDA

Erol KELEŞ**

Batu Han who invaded the Azarbaijan lands with the first Mogolian invasion, was collecting the taxes of Tebriz, Meraga and Hamedan's governments with the help of tax officers regularly. But with the arrival of Hülegü's Persian and in a short time making Azarbaijan as a center, sparked the struggle between two countries which will long for a long time. This didn't satisfy the Hülegü and he gived the tax officers of the Altın Orda goverment and this increased the tension more. However Altın Orda goverment didn't give up his rights and targets region, this increased the importance of the Caucasian, especially Eastern Anatolia in the eyes of Ilkhanids saw inevitable to invade the the Eastern Anatolia for he protection of both northern states and southern state's lands. But from Arz-ı Rum to Salmas, from Arran to Khlat established a big state with te center of Van State, deployed a division of soldier in Khlat fort he purpose of security.

* Dr., İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, erlks44@hotmail.com

** Dr., İnönü University Faculty of Arts Sciences Department of History, erlks44@hotmail.com

On the closure of the North road by Altın Orda, became inevitable further South Tebriz-Ani-Erzurum and Tebriz-Bargiri-Erciş-Khlat-Erzurum roads became more impotent. Region cities which became place of resort of trade caravans developed economically. So the cities like Khlat, Erciş, Van, Ani, Erzurum, Avnik, Oltu which rise to certain position in Ilkhanid financial system established a lot of mints which print Money in the name of Ilkhanid rulers. In the middle of XIV. century Eastern Anatolia which continue its strategic and commercial importance until the fall of Ilkhanids goverment dragged into political instability furmoil which emerging with the last rulers of Ilkhanids emporers.

Keywords: *Ilkhanid, Altın Orda, Eastern Anatolia, Azarbaijan, Khlat.*

MİTOSLARDA ULU DAĞ ALGISİNİN AĞRI DAĞI'NA YANSIMASI ve NUH TUFANI

Ertan KÜÇÜKEFE*

Kültürden kültüre değişmekle birlikte önemli ırmak, deniz ve dağ gibi coğrafi şekillerin kişileştirilmesi, tanrılaştırılması ya da bunlarla ilgili çeşitli efsanelerin ortaya çıkması tarihi süreç içinde bilinen bir gerçektir ki bu aynı zamanda insanoğlunun inanç sisteminin bir parçası olarak karşımıza çıkar. Greklerde Olympos Dağı tanrılar otağı, Batı Anadolu'da İda/ Kaz dağı, baştanrı Zeus'un Troia savaşlarını yönettiği bir karargah ve aynı zamanda üç güzeller yarışmasının düzenlendiği bir merkezdir. Orta Anadolu'nun Hasan Dağı ise, tarihin çok erken dönemlerinde Çatal Höyük duvar resimlerinde dönemin kültürüne ve insanına etkisini ortaya koyar. Doğu Anadolu'ya geldiğimizde ise, bu kez olanca heybetiyle muhteşem Ağrı Dağı çeşitli efsanelere konu olur ancak bununla da yetinmez. Adem ve Havva'dan sonra insanoğlunun yeniden çoğalıp yayılmaya başladığı yeniden doğuşun türeyişin bir simgesi olarak Nuh Tufanı ile karşımıza çıkar. Bütün kutsal kitapların değiştiği bütün Ortadoğu mitoslarının yer verdiği Nuh'un gemisinin burada bulunduğu inancı hiçte boşuna değildir. Bu çalışmada tüm bu konular ele alınacak ve dolayısıyla Ağrı Dağı'nın insanoğlunun kültürel yapısına etkileri ayrıntılı olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı Dağı, Mitos, Tanrı, Anadolu*

THE REFLECTION OF THE GREAT MOUNTAIN PERCEPTION IN MYTHOS TO THE ARARAT MOUNTAIN

Ertan KÜÇÜKEFE**

Although it varies from culture to culture, it is a well-known fact that the personalization, deification, or the emergence of various myths about the geographical forms such as the river, the sea and the mountains, and the emergence of various myths, are also known as a part of human belief system. The Olympos Mountain in the Greeks is the center of the gods, the Ida / Kaz mountain in Western Anatolia, the headquarters of Zeus, the head of the Trojan wars, and a center where three beautiful competitions are held. Hasan Mountain of Central Anatolia, on the other hand, shows the effect of culture and people on the wall paintings of Çatal Höyük very early in history. When we come to Eastern Anatolia, this time with the magnificence of the magnificent Mount Ararat is the subject of various legends, but not content with it. After Adam and Eve, the rebirth, in which human beings multiply and spread again, is presented with Noah's Flood as a symbol of descent. The belief that Noah's Ark, which contains all the Middle Eastern myths mentioned in all the holy books, is not in vain. In this study, all these issues will be discussed and therefore the effects of Mount Ararat on the cultural structure of human beings will be examined in detail.

Keywords: *Ararat Mountain, Mythos, God, Anatolia*

* Dr. Öğretim Üyesi, Kafkas Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Kars/Merkez, ertankucukefe@gmail.com

** Assistant Professor, Kafkas University, Faculty of Science and Literature, Department of Archeology Kars/Center, ertankucukefe@gmail.com

AĞRI İLİNDE KURULUŞ YERLERİNE GÖRE YERLEŞMELERİN DAĞILIŞI

Esen DURMUŞ*

Ayşe ÇAĞLIYAN**

Ağrı İli'nde kuruluş yerlerine göre yerleşmelerin dağılışını belirlemesi amaçlanan bu çalışmada morfolojik ünite-yerleşme ilişkisi ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Yerleşmelerin kuruluşu, gelişip gelişmemesi, mekânı kullanma şekli, yerleşim tipi ve tarzı ile yerleşmelerin dağılışı üzerinde genellikle baskın olarak fiziki coğrafya şartları etkilidir. Doğa ile insan arasındaki karşılıklı ilişkiyi ortaya koymadan yerleşmeye ait problemlerin oluşumu ve çözümü hakkında kesin sonuçlara ulaşamayız. İnsanların bir arada yaşama arzusu veya buna yönelik eylemleri doğal çevre koşulları tarafından engellenmekte veya desteklenmektedir. Yerleşim birimleri üzerinde doğal çevre faktörlerinin etkisini istisnai durumlar hariç tüm kırsal yerleşim birimlerinde görmek mümkündür. Köyün kuruluş yerinde doğal çevre faktörleri (jeoloji, jeomorfoloji, topografya, hidrografya, toprak şartları veya iklim) etkili olabilmektedir. Yerleşim birimlerinin yükseltisi, iklimi ve eğim derecesi, o yerin daimî veya geçici yerleşim yeri olarak kullanılmasında etkilidir. Meskenlerin yapı tarzında iklim, bakı, litoloji ve morfolojik yapının önemi son derece yüksektir. Ayrıca yerleşim yerinin dolaylı olarak ömrünü belirleyen ve nüfus hareketlerinin oluşmasına sebep olan iktisadi faaliyetin şekli, süresi ve verimi üzerinde doğal çevre faktörleri mutlak etkilidir. Yerleşme coğrafyası çalışmalarında yerleşmeler kuruluş yerlerine, yükseltilerine, dokularına hâkim ekonomik fonksiyonlarına, nüfuslarına göre farklı ölçütler esas alınarak sınıflandırmak mümkündür. Ancak hangi kriter esas alınırsa alınsın yapılacak sınıflandırmanın bir kesinlik ifade etmeyeceği, genel bir sınıflandırma olmanın ötesine taşmayacaktır. Bu sınıflandırma içinde kuruluş yerlerine göre sınıflandırma en güvenilir olanıdır. Kuruluş yerlerine göre köyler morfolojik özellikler ya da topografik durum ile ilgili olarak düz yüzeylerde ve eğimli alanlarda kurulmuş yerleşmeler olarak ikiye ayrılmaktadır. Ağrı'da kuruluş yerlerine göre köy yerleşmelerinin dağılışı incelendiğinde köy yerleşmelerinin 134'ü ovada, 79'u dağlık ünite, 218'i vadi boylarında ve 137'si alçak ve yüksek plato alanlarında kurulmuştur. Türkiye'nin en doğusunda yer alan Ağrı İli'nde dağlık üniteler, ovalık alanlar (Ağrı, Tutak ve Patnos ovaları) ve Murat nehri tarafından oluşturulan vadi alanları başlıca morfolojik üniteleri oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, kuruluş yeri, yerleşme, morfolojik ünite

* Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Elazığ. E-posta: esendurmus@firat.edu.tr

**Doç.Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Elazığ. E-posta: acaglayan@firat.edu.tr

DISTRIBUTION OF SETTLEMENTS IN THE AĞRI PROVINCE BY LOCATION

Esen DURMUŞ*

Ayşe ÇAĞLIYAN**

This study, which aimed to determine the distribution of settlements in the Ağrı province by location, tried to emphasize the morphological unit-settlement relationship. The factors such as establishment of the settlements, whether they are improved, the way of using the location, the type and style of settlement and the distribution of the settlements are generally predominantly influenced by the physical geography conditions. Without revealing the mutual relationship between the nature and human beings, we cannot obtain certain conclusions about the formation and solution of settlement problems. People's desire to live together or their actions towards it are prevented or supported by natural environmental conditions. It is possible to see the effect of natural environmental factors on settlements in all rural settlements except in exceptional cases. Natural environment factors may be effective in the establishment of villages. The elevation, climate, slope degree of the settlement units are effective in using that place as permanent or temporary settlement. The importance of climate, aspect, lithology and morphological structure is very high. Furthermore, natural environment factors are categorically effective on the shape, duration and yield of the economic activity which indirectly determines the life span of the settlement location and causes population activities to occur. In the settlement geography studies, it is possible to classify the settlements on the basis of different criteria such as their locations, elevations, textures, dominant economic functions and populations. However, no matter which criterion is taken as a basis, the classification to be made will not signify any certainty and will not go beyond being a general classification. Within this classification, classification by location is the most reliable one. By their locations, villages are divided into two; settlements established on flat surfaces and slopes in relation to morphological features or topographic situation. The province of Ağrı, which is the subject of this study, is located in the Upper Murat Department in the Eastern Anatolia Region. The territory of the province is located in the geographical units of "Eleşkirt-Ağrı" and "Doğubayazıt" regions. The province of Ağrı covers approximately 1.4% of our country's land with a surface area of 11.376 km² and ranks 26th in terms of surface area. The province of Ağrı, as of 2018, 58% of the population (314.429 people) lived in urban areas and 42% (225.228 people) lived in rural areas. In Ağrı province, there are 12 urban areas, 7 district centers and 4 towns, and 562 village settlements. When the distribution of village settlements in Ağrı is examined, 156 of the village settlements were established in the plain, 110 on mountainous units, 133 on slopes, 34 throughout valley, 29 by the roadside and 48 on waterfront. The mountainous units located in the easternmost part of Turkey, lowland areas (Ağrı, Patnos and Tutak plains), created by the Murat River valley areas are the main morphological units. The Mount Ararat, Turkey's highest area, confronts us as the most distinctive mass of volcanic unit in the field of study.

Keywords: *The Ağrı province, place of establishment, settlement, morphological unit*

* Associate Professor, Fırat University, Faculty of Education, Department of Turkish Language Education and Social Sciences, Elazığ-Turkey. E-mail: esendurmus@firat.edu.tr

**Associate Professor, Fırat University, Faculty of Humanity and Social Sciences, Department of Geography, Elazığ-Turkey. E-mail: acaglayan@firat.edu.tr

AĞRI İLİ BÜYÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞININ MEVCUT DURUMU SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Esra GÜRSOY*

Muhlis MACİT**

Bu çalışmada, Ağrı İlinin 2004-2018 yılları arasında mevcut büyükbaş hayvan varlığını, sağılan büyükbaş hayvan sayısı ve üretilen süt miktarının mevcut durumu ile sorunlarını belirlemek ve çözüm önerilerinde bulunmak amacı ile yapılmıştır.

Ağrı İli 2018 yılı büyükbaş hayvan varlığı 2004 yılına göre %206 bir artış göstermiştir. İlin toplam büyükbaş hayvan varlığı Türkiye'nin toplam hayvan varlığının % 1,43'ünü oluşturmuştur. İl de kültür ve kültür melezi sayılarında yıllar itibari ile artış olurken, yerli ırk ve manda hayvan sayılarında azalış olduğu belirlenmiştir. Kültür ve kültür melezi ırk 2018 yılı sayıları 2004 yılına göre sırasıyla; %40 ve %261 bir artışın olduğu, yerli ırk ve manda sayılarında ise sırasıyla; %45 ve %30 bir azalışın olduğu gözlenmiştir. Sağılan hayvan sayısında (baş) 2018 yılında 2004 yılına göre kültür ırkında %30, kültür melezinde %352 artış olurken, yerli ırk da %48 ve manda ırkında ise %52 azalış olduğu tespit edilmiştir. Üretilen süt miktarında ise %95 azalışın olduğu belirlenmiştir.

İl genelinde işletmelerin küçük aile işletmesi şeklinde olması, barınakların hayvanların yaşam şartlarına uygun olmaması ve rasyonlarında saman ağırlıklı besleme yapılması önemli sorunların başında gelmektedir. İşletmelerde modernizasyon yapılarak işletme büyüklüklerinin artırılması ve ekim alanlarına kaliteli yeni yem bitkilerinin dahil edilmesi gerekmektedir. Çiftçilere çayır-mera yönetimi, hayvan sağlığı, bakım ve besleme konularında eğitimler verilerek yetiştiriciler bilinçlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, büyükbaş hayvan, süt üretimi

THE SITUATION OF ANIMAL HUSBANDRY AND SOLUTION OFFERS OF THE PROBLEMS RELATED TO ANIMAL BREEDING OF AĞRI PROVINCE

Esra GÜRSOY*

Muhlis MACİT**

This study was to determine the existence the situation of animal husbandry and the number of milked cattle and the amount of milk produced of Ağrı province between the years of 2004 -2018 were examined, and its problems and proposals for solutions were discussed

Animal husbandry the province of Ağrı in 2018 shows an increase of 206% compared to 2004 respectively. The total assets of the Provincial animal husbandry for 1.43% of the total animal husbandry of Turkey. While the number of pure breed and culturel crossbreeds in the province increased over the years, it was determined that the number of native breeds and buffaloes decreased. Pure breed and culturel crossbreeds in 2018 compared to 2004

* Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eleşkirt Celal Oruç Hayvansal Üretim Yüksekokulu, egursoy@agri.edu.tr

** Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü, mmacit@atauni.edu.tr

* Celal Oruç Animal Production College, Ağrı İbrahim Çeçen University

** Department of Animal Science, Agricultural Faculty, Atatürk University

respectively; 40% and 261% increase, while the number of native breeds and buffaloes; 45% and 30% decrease. In 2018, there was a increase 30% in pure breed and 352% in culturel crossbreeds, decrease 48% in native breed and 52% in buffalo compared to 2004. 95% decrease was observed in the amount of milk produced.

The fact that the enterprises in the province are in the form of small family enterprises, the shelters are not suitable for the living conditions of the animals and the feeding of hay in their rations are among the most important problems. It is necessary to increase the plant size by modernizing the plants and to include new quality forage crops in the plantation areas. Farmers should be educated in the fields of meadow-pasture management, animal health, care and feeding.

Keywords: *Ağrı, cattle, milk production*

DEMOGRAFİK SONUÇLARI AÇISINDAN AĞRI İLİNDE GÖÇ OLGUSU

Faruk KAYA **

Mehmet Tuncer RIZVANOĞLU **

En önemli coğrafi olgulardan biride hiç kuşkusuz insanların bir yerden başka bir yere göç etmesidir. Göçler, nüfusun yeniden ve daha dengesiz bir şekilde mekânda dağılmasına neden olur. İnsanlık tarihi boyunca meydana gelen göçler, mekânda eşitsiz biçimde dağıtılmış ekonomik kaynaklardan daha fazla yararlanma arzusunun bir sonucu olabildiği gibi, doğal ortamdan kaynaklanan zorunluluklar ya da devlet otoritesinin gündeme getirdiği sürgünler, mecburi iskânlar ve savaşlar nedeniyle de ortaya çıkabilmektedir.

Teknolojinin gelişmesi ve günlük hayatımıza girmesi ile giderek hız kazanan küreselleşme süreci, dünyanın farklı ülkelerinde ve bölgelerindeki insan topluluklarını, kültürlerini, ekonomilerini ve diğer yapılarını birbirine bağlaması ile göç olgusuna farklı bir nitelik kazandırmıştır. Yerleşim alanındaki değişimi kaçınılmaz olarak gösteren göç olgusu aynı zamanda demografik sonuçları olan bir harekettir.

Göçün günümüz dünyasındaki temel gerekçelerini daha çok ekonomi-politik çerçevede değerlendirmek mümkündür. Bu çerçeveden hareketle Türkiye’de yaşanan göç olgusuna baktığımızda özellikle 1980 sonrası uygulamaya konulan genelde neoliberal ekonomi politikaları, özelde ise ihracata dayalı sanayileşme stratejisinin bir ürünü olarak ucuz işgücüne olan ihtiyaç artmıştır. Bu ihtiyacın doruk noktalara ulaşması ve doğu bölgelerinde tarım alanında fazlalık durumundaki ucuz işgücündeki artış 1980’lerin ikinci yarısından itibaren ülkenin doğusundan batısına yoğun bir göç dalgasına neden olmuştur. Toplumsal bir olgu olan göçün, ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı üzerinde çok yönlü ve derin etkileri bulunmaktadır.

Ülkemizde 1970’lere kadar hareket yönü kırdan kente doğru olan göçler, 1980’den sonra nispeten az gelişmiş kentlerden daha gelişmiş kentlere doğru yönelmiştir. Son yirmi yıldır, ağırlıklı olarak ülkemizin doğu ve güneydoğu bölgelerinde ortaya çıkan ve güvenlik zaafı oluşturan terör faaliyetleri nedeniyle, ülkenin batısına doğru güvenlik endişesinden kaynaklı yoğun ve zorunlu bir göç dalgası yaşanmaktadır. Bu dalga sadece batı bölgelerine doğru olmayıp, terörün yaşandığı yörelerin kırsalından şehirlerine doğru meydana gelen bir yer değiştirme hareketi şeklinde de vuku bulmaktadır. Ülkemizin de dahil olduğu gelişmekte olan ülkelerde vuku bulan göç hareketlerinin sağlıklı ve çarpık kentleşmeye yol açan başka bir boyutu da bulunmaktadır.

Özellikle 1990 yılından sonra kademeli göç olgusunun yoğun olarak yaşandığı illerden biri de şüphesiz ki Ağrı ili olmuştur. İl genelinde ekonomik faaliyetleri önemli ölçüde kısıtlayan iklim ve topografya koşulları yanında sosyal ve kültürel geri kalmışlık da hızla artan nüfusun göç etmesinde etkili olmaktadır. Nitekim Ağrı ilindeki göçler, sınırlı alanda ve şartlarda tarıma dayalı üretimin yürütüldüğü kırsal alanlarda daha yoğun olarak gerçekleşmektedir. Ağrı’daki göçlerin yönü büyük ölçüde Türkiye’deki büyük şehirlere olmakla birlikte kırsal kesimlerden il içindeki kent yerleşmelerine ve yurt dışına da olabilmektedir.

Hızlı nüfus artışı sonucu ortaya çıkan ekonomik ve doğal sorunların yanında kan davaları ve terörden kaynaklanan güvenlik sorunları gibi sosyal olaylar ile sosyokültürel

* Prof. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, fkaya@agri.edu.tr

** Dr. Öğretim Üyesi, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, m.rizvanoglu@atauni.edu.tr

imkânların yetersizliği, Ağrı ilindeki nüfus hareketlerine yön vermiştir. Böylece kaba doğum oranı ve doğal nüfus artışının yüksek olduğu kırsal kesimlerden il dâhilindeki ve dışındaki kentlere göçler meydana gelmiştir. Nitekim Ağrı ilindeki kentlerde nüfus artış hızı % 50'lere kadar yükselmiştir. Bu durum sosyokültürel ve ekonomik olarak gelişmemiş ve aynı zamanda planlamadan yoksun kentlerde (Ağrı, Doğubayazıt, Patnos ve Diyadin gibi) çarpık kentleşme, yoksulluk, işsizlik ve konut yetersizliği gibi birçok sıkıntının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Böylece kırsalda başlayan nüfus hareketinin etkileri kısa sürede kentlerdeki eğitim ve sağlık hizmetleri başta olmak üzere altyapı hizmetlerine ve ekonomik alanlara da yansımış ve bu alanlar kısa sürede kırsal alanlardaki problemlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu durum ildeki kent yerleşmelerinden de il dışına göçlerin başlamasının temel nedeni olmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı İli, Göç, Kırsal Nüfus, Kentsel Nüfus, Mekân,*

THE MIGRATION CASE IN AĞRI PROVINCE IN TERMS OF DEMOGRAPHIC RESULTS

Faruk KAYA*

Mehmet Tuncer RIZVANOĞLU **

Immigration of people from one place to another is a very important geographic phenomenon. Immigration causes the population to be distributed again and more unevenly in a place. Immigrations that have taken place throughout the history of mankind can be a result of the desire to make more use of the unevenly distributed economic resources in the place, as well as the difficulties arising from the natural environment or the exiles, compulsory settlements and wars which were brought forward by the state authority.

The process of globalization, which has gained momentum with the development and incorporation of technology into our daily lives, has given a different qualification to immigration by connecting human communities, cultures, economies and other structures in different countries and regions of the world with each other. The immigration phenomenon, which shows the change in the settlement area as inevitable, is also an activity with demographic consequences.

It is possible to assess the basic rationales for immigration in today's world often in the economic-political context. When we assess the immigration phenomenon in Turkey in this context, the need for cheaper labor force as a product of usually the neoliberal economic policies especially applied after 1980 and specifically of the export-oriented industrialization strategy, has increased. Reaching this need to peak and the increase in excess cheap labor force in the agricultural sector in the eastern regions caused a sharp migration wave from the east to the west of the country as of the second half of the 1980s. Immigration, which is a social phenomenon, has deep and multifaceted effects on the social, cultural and economic structure of the country.

Immigrations in our country from the rural regions to the city until the 1970s have been directed from relatively underdeveloped cities towards the more developed cities after

* Prof. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, fkkaya@agri.edu.tr

** Dr. Öğretim Üyesi, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, m.rizvanoglu@atauni.edu.tr

1980. For the last two decades, there has been a massive and compulsory migration wave towards the western part of the country because of the security concerns, due to the terrorist attacks that occur mainly in our eastern Anatolia and southeastern Anatolia regions of our country and creates a security gap. This wave is not only directed towards the western regions, but also takes place in the form of a displacement movement that takes place from the rural regions to the cities of the territory where terrorist attacks are seen. There is also another aspect of migratory movements that have occurred in developing countries such as Turkey, which leads to poor and unplanned urbanization.

Particularly after 1990, there is no doubt that Ağrı province was one of the places where gradual migration occurred intensively. In addition to the climate and topography conditions that severely limit economic activities throughout that province, social and cultural backwardness is also effective for the migration of rapidly increasing population. As a matter of fact, migrations in Ağrı are more intense in rural areas where agriculture-based production is conducted in restricted areas and conditions. Migrations in Ağrı can be towards the big cities in Turkey as well as from the rural regions to the towns in cities and also to abroad.

In addition to economic and natural problems resulting from rapid population growth, social events such as blood revenges and security problems arising from terrorism and inadequacy of socio-cultural facilities have directed the population movements in the towns of Ağrı province. As a result, immigrations from rural regions where the crude birth rate and the natural increase of population are high, towards the towns inside and outside the city, have taken place. As a matter of fact, the population growth rate in towns in Ağrı province has increased by 50%. This situation has led to many problems such as unplanned urbanization, poverty, unemployment and housing shortage in cities (such as Ağrı, Doğubayazıt, Patnos and Diyadin) that have not been socio-culturally and economically developed and also lacks planning. Thus, the effects of the population movements that started in the rural regions were reflected in infrastructure services and economic fields, especially training and health services in the cities in a short time, and these fields soon encountered the same problems as that of the rural region. This was the main reason for the start of migration from the towns in the cities to the outside the cities.

Keywords: *Ağrı Province, Immigration, Rural Population, Urban Population, Place*

AĞRI İLİ'NDE BANKACILIK SEKTÖRÜ

Fatma TEMELLİ*

Bir ülke ekonomisinin sağlıklı gelişebilmesi ile o ülkenin finansal sisteminin gelişimi arasında doğru yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, finansal sistemi sağlıklı gelişemeyen bir ülkenin, ekonomisinin de sağlıklı bir şekilde gelişmesi mümkün değildir. Finansal sistemin en önemli unsurlarından biri olan finansal araçlar, fon fazlası olan ekonomik birimler ile fon açığı olan ekonomik birimler arasında bir köprü görevi üstlenerek fon akışına aracılık etmektedirler. Fon akışına aracılık ederek ekonominin gelişmesi için çok önemli bir görevi yerine getiren finansal araçların en önemli kurumu ise bankalardır.

Bankacılık sektörü; doğrudan bölgelerin ekonomik ve finansal yapılarını ortaya koyan bir sektördür. Sektörün temel işlevi; bireylerin tasarruflarını kısa ve uzun vadeli fonları ekonomilere belirli bir bedel karşılığında aktarmasıdır. Türkiye’de bankacılık sektörünün geçmişi 19. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Son yıllarda bankacılık sektörü Türk finans sektöründe öncü bir role sahip olmuş ve Türkiye ekonomisinin finansal liberalizasyonuna yönelik yapısal değişikliklere katkı sağlayarak önemli bir gelişme göstermiştir. Türk bankacılık sektörünün gelişimi ülkenin genel ekonomik yapısı ile doğru orantılı olarak gelişmektedir. Türk Bankacılık Sektörünün değişen, gelişen dünya ekonomilerine uyum sağladığı, güçlü sermaye yapısına sahip, özerk ve etkin düzenleyici, denetleyici kurum ve üst kurumlar gözetiminde, her geçen gün gelişimini devam ettirmektedir. Bu çalışmanın amacı; Ağrı İli’nde bankacılık sektörünü istatistiksel veriler doğrultusunda ele almaktır. Çalışmada, Türkiye’de bankacılık sektörü genel olarak ele alınarak açıklanacak ve Ağrı İli’ndeki bankacılığın gelişimi, ülke ortalamaları ile karşılaştırılarak Ağrı İli’nin sektördeki konumu incelenecektir. Çalışmada verilerin birçoğu BDDK’nın internet sitesinden temin edilecektir. Ağrı İli’nin bankacılık verileri doğrudan ilin ekonomik ve finansal yapısını ortaya koyacağından, şehrin ekonomik göstergeleri ile ilgili teknik analizler yapılarak geleceğe dönük ekonomik kalkınma modelleri oluşturulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Bankacılık Sektörü, Ağrı İlinde Bankacılık, Finansal Gelişme.*

BANKING SECTOR IN AGRI PROVINCE

Fatma TEMELLİ*

There is a correct relationship between the healthy development of a country's economy and the development of the financial system of that country. In other words, it is not possible for a country whose financial system cannot develop in a healthy way and its economy to develop in a healthy way. Financial intermediaries, one of the most important elements of the financial system, act as a bridge between the economic units with surplus funds and economic units with fund deficits and mediate the flow of funds. Banks are the most important institutions of financial intermediaries that perform a very important task for the development of the economy by mediating the flow of funds.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, ftemelli@agri.edu.tr

* Assist. Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen University, FEAS Department of Business Administration, ftemelli@agri.edu.tr

Banking sector; It is a sector that directly demonstrates the economic and financial structures of the regions. The main function of the banking sector is to transfer short and long term funds, which are idle, to the economies at a certain price. The history of the banking sector in Turkey dates back to the 19th century. In recent years, the banking sector had a leading role in Turkey and the Turkish financial sector by contributing to structural changes towards financial liberalization of the economy has shown a significant improvement. The development of the Turkish banking sector is developing in direct proportion with the overall economic structure of the country. The Turkish Banking Sector continues to develop day by day under the supervision of autonomous and effective regulatory, supervisory and supreme institutions, which have a strong capital structure and adapt to the changing, developing world economies. The aim of this study is to analyze the banking sector in Ağrı in the direction of statistical data. In the study, the banking sector in Turkey will be described in general by considering the pain and the development of banking in the province, compared with the average for countries Ağrı position in the sector of the province will be examined. Many data of the study will be collected from the website of BRSA and this study will be compiled. As the banking data of Ağrı province will reveal the economic and financial structure of the province directly, technical analysis about the economic indicators of the city will be made and future economic development models will be tried to be established.

Keywords: *Banking Sector, Banking in Ağrı Province, Financial Development.*

AĞRI DAĞI TOPONİMİNİN TARİHİ ETİMOLOJİSİ HAKKINDA

Galibe HACİYEVA*

Elbrus VELİYEV**

Yer adları her halkın tarihinin ayrılmaz parçasını teşkil etmektedir. Coğrafi adların kayıta alınması, onların mana ve kökeninin araştırılması, doğru yazılışı ve yayılma alanının öğrenilmesi ile uğraşan toponimika coğrafi adların yardımıyla eski tarihin izlerini araştırmak için en önemli bilim dalıdır. Halkın teşekkülü ve onun tarihsel gelişimini öğrenmekte, eski dil özelliklerini belirlemekte toponimler çok zengin bilgi kaynağıdır. Akkad, Assur, Urartu ve eski fars dilindeki kitabelerde, Yunan ve Latin yazarlarının eserlerinde, Gürcü, Ermeni, Arap ve Türk dillerinde olan kaynaklarda, epigrafik abidelerde, coğrafiyaşinas seyyahların yol kayıtlarında, XIX. yüzyıla ait birçok Rus dilli kaynaklarda en eski dönemlerin tarihi izini yaşatan çok büyük sayıda toponimler hakkında bilgi verilmektedir. Bu kaynaklarda belirtilen tarihsel toponimlerin bir kısmı halkımızın etnogenezinde yer almış, sonradan bir çok halkla karışarak ortadan çıkmış eski Türk boylarının adını yansıtıyorsa, diğerleri ise Türk dilindeki coğrafi terimlerden oluşmuştur. Türk toponimiyasında en eski tarihi isimlerden biri de en eski tarihi Türk boylarından birinin adını yaşatan, tarihi binyıllardan işaret veren Ağrı dağının adıdır. Türkiye'nin Doğusunda bulunan ve Selçuklular döneminde Eğri, ermeni dilinde Ararat olarak nitelendirilen Ağrı//Argu adına "Kitabi Dede Korkut" destanlarının ve M.Kaşgarlı'nın "Divani-lügat-it-Türk" eserinde rastlanmaktadır. M.Kaşgarlı Argular'ın yaşam tarzı, onların dili, etnografyası hakkında geniş bilgi vermektedir. Birçok tarihi edebi eserlerde adı geçen archie sözünün tarihi-etimolojik tahlilinden anlaşıldığı üzere, bu kelimenin kökünde eski Türk diline ait "ar" ve "gu//ku" komponentleri duruyor. Dünyanın birçok bölgelerinde, özellikle Orta Asya'da Argu adıyla ilgili oluşmuş tarihsel isimleri değişik fonetik şekillerde görmek mümkündür: Kuzey Kafkasya'da Gürcüstan'la Çeçenistan arasında Argun ırmağı, Argut-Doğu Kazakistanda, Altay dağlarında, Katun çayının kolu; Arq – Tacikistan'da ırnak; Argazi – Rusiyada göl; Arga-Sala – Yakutiyada çay qolu; Argun – Altay dağlarında, Amur ırmağının kolu. Türk halklarının yaşadığı bir çok bölgelerde değişik fonetik şekillerde olan Argu//Ağrı toponiminin paralel örneklerinin tarihi etimolojik tatbiki bu toponimlerin morfonoloji bakımından Türk dilleri için karakteristik olduğunu kanıtlıyor. Eski Argu aşiretlerinin adını yansıtan bu toponimler Kuzey Kafkasya'da, Gürcüstan'la Çeçenistan topraklarında, Doğu Kazakistan'da, Altay dağlarında, Rusya'da rastlanır. Argu adını yaşatan coğrafi isimlerin alanı ne kadar geniş olsa da, Ağrı toponimi Argular'ın ilkin iskan edildiği tarihi bölge olarak Türkiye'nin Ağrı dağı çevresinde kendi tarihi adını Ağrı şeklinde yaşatmaktadır. Bazı tarihi kaynaklarda bu adın kökeni farklı şekilde izah edilmesine rağmen tarihi kaynakların verdiği bilgilere dayanarak bu adın tarihi etimolojik tahlili bu toponimin eski Türk boyları Argula'nın adından oluştuğunu kanıtlıyor.

Anahtar kelimeler: *Argu, Ağrı, toponim, Türkiye, tarihi etimolojik, M.Kaşgarlı, "Divanü lügat-it Türk".*

* Doç. Dr. Nahçıvan Devlet Üniversitesi, e-posta: oguz.haciyev@gmail.com

** Doç. Dr. Nahçıvan Devlet Üniversitesi, e-posta: elbrusveliye79@gmail.com

THE HISTORICAL ETYMOLOGY OF THE NAMES “AGRI DAĞI”

Galibe HACİYEVA*

Elbrus VELİYEV**

The place names are an integral part of the history of every nation. The registration of geographical names, origin of the investigation, their meaning and spelling and distribution of science that deals with the study is called the toponymic. Many ancient place names are listed in the Urartu, Akkadian, Assyrian inscription and on the old persian languages, in the works of ancient greek and latin authors, the georgian armenian, arabic and turkish sources reflect, that epigraphic monuments, geography in travel notes of travelers, and many russian-speaking origins. The names of ethnogenesis of our people, participated in some of these sources, and some of the later merged with other nations and tribes from the stage of history reflects the names. One of the oldest historical Turkic toponymy in the name of peace, which is the name of the mountain tribes of Argu representing millennia of history. For the first time the name Argu (Ağrı) is found in the works M.Kaşgarlı's "Divanü-lügat-it-Türk" and was noted in the Seljuk period Egri and of the Ararat in the Armenian language. The historical-etymological analysis shows to the ancient language of the word Argu, the Turkish language belongs to “ar” and “gu”. In many parts of the world and in Central Asia has many names associated with the name of Argu. The ancient sources shows that at the mountain Ağrı the historical territories of the first settlement the tribes of Argu. The other geographical locations attracted with the attention in the parallel these names residence of the turkic peoples. The people of this place to reflect the old names Argu is found in the North Caucasus, in Chechnya, East Kazakhstan, Georgia, the mountains Altai and Russia. Some historical sources reflect is explained in different ways of the origin this place. But these names confirm of the behalf the ancient Turkish tribes Argu's the historical sources data.

Keywords: *Argu, Ağrı, toponyms, Turkey, etymological history, M.Kaşgarlı, "Divanü lügat-it Türkic"*

* Assoc. Prof. Nahçıvan State University, e-mail: oguz.haciyev@gmail.com

** Assoc. Prof. Nahçıvan State University, e-mail: elbrusveliyev79@gmail.com

AYN ALİ EFENDİ'NİN KAVANİN'İ VE OSMANLI DEVLETİ'NİN KUZEY VE DOĞU EYALETLERİ HAKKINDA YAZDIKLARI

Géza DÁVID*

Douglas A. HOWARD**

Osmanlı tarihinin en çok bilinen ve sıkça iktibas edilen risalelerinin biri Ayn Ali Efendi'nin aslında yanlış adlandırılan *Kavanin*'idir. Bu layiha 19. yüzyılın sonlarına doğru yayımlanmıştır. Daha sonra Tayyip Gökbilgin'in Önsözü ile bir kez daha neşredilmiştir. Basılan metnin hangi el yazmasına dayandığı bilinmemektedir. Ayrıca verilerin ve notlardaki bilgilerin Ayn Ali ile ilgisi olup olmadığını kimse incelememiştir. Halbuki eklemelerin bir kısmının esas yapıt ile hiç alakası yoktur, naşirin sağdan soldan bir araya getirdiği malzemedir. Ahmet Akgündüz, kanunnameler dizisinde ise sözde dört nüsha kullanarak bir metin oluşturdu fakat maalesef sistematik bir araştırma yapmadan matbu metindeki yanlışlara da dikkat çekmedi.

Ayn Ali'nin işbu eseri hakkında Doug Howard ile birlikte hazırlamakta olduğumuz çalışmada Akgündüz'ün herhalde görmediği İstanbul'da bulunan ve kırktan fazla nüshadan seçtiğimiz en erken tarih taşıyan varyant esas alınıyor. Bu yazmayı daha sonrakilerle karşılaştırdığımız zaman iki ana grup saptanabilir. Birinde ümera hasları tam olarak verilmekte, öbüründe yuvarlatarak. İlk gruptaki verilerin 16. yüzyılın ikinci yarısında yapılan icmal veya ruznamçe defterlerinden toplatıldığını bazı sancaklarda ispat edilebilir.

Tımar sahipleri ve cebelülerle ilgili verilerin nereden çıktığı da oldukça çok yerde tespit edilebilir.

Doğu bölgelerini Ayn Ali de büyük ihtimalle o kadar iyi bilmeyebilmiş, daha sonraki müstensihler ise ondan da daha az. Bu nedenle bazı sancak adlarının hangi bölge için kullanıldığını söylemek kolay değildir.

Anahtar Kelimeler: *Ayn Ali, saltanat aynası, Osmanlı İmparatorluğu, tımar düzeni, toponimi*

AYN ALİ'S *KAVANİN* AND HIS REMARKS ON EASTERN AND NORTHERN VİLAYETS OF THE OTTOMAN EMPIRE

Géza DÁVID*

Douglas A. HOWARD**

One of the best known and most often cited Ottoman treatises is Ayn Ali's so-called law-book. This work was published at the end of the 19th century. It came out again with a preface by Tayyip Gökbilgin. However, it remains unknown which manuscript was used for this edition. Nobody investigated how far the data and the notes come from Ayn Ali's own

* Prof. Dr., Budapeşte Loránd Eötvös Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Anabilim Dalı, davidgeza@hotmail.com

** Prof. Dr. Calvin College, Grand Rapids, Michigan, Tarih Bölümü, dhoward@calvin.edu.

* Prof. Dr., Loránd Eötvös University, Budapest, Faculty of Humanities, Department of Turkology, davidgeza@hotmail.com

** Prof. Dr. Calvin College, Grand Rapids, Michigan, History Department, dhoward@calvin.edu.

study. This is regrettable since several additions have nothing to do with the original; these were collected by the 19th century publisher. Ahmet Akgündüz used four manuscripts in his publication of Ottoma law-books but he failed to work systematically and did not call attention to the mistakes in the printed version.

In our research with Doug Howard on Ayn Ali's work in question we used – out of more than 40 copies examined – the earliest dated manuscript to be found in Istanbul which probably escaped Akgündüz's attention. Comparing the text in this codex with later variants, two main groups could be identified. One of them gives exact figures for the yearly revenues of provincial and district governors, while the rest furnishes rounded figures. Several data in the first category match with those detectable in 16th-century Ottoman documents (mainly timar and ruznamçe defters).

Further, it can also be established which sources Ayn Ali used when specifying the number of timar holders and their retainers.

Ayn Ali probably did not know the Eastern territories of the Empire very well, later copyists of the work even less. Consequently sometimes it is not easy to tell which region was meant by certain sancak names.

Keywords: *Ayn Ali, mirror of princes, Ottoman Empire, timar-system, toponymy*

İLAHİ KAVRAMLARIN SANATSAL İFADESİ

Gülnaz SATTAROVA*

Bu araştırmada çağdaş Özbek hikayesinde meydana gelen gelişmeler, yenilenme prensipleri, eserlerdeki rumuzsal işaretler ve dini-felsefi kavramlar Nazar İşankul ve Hurşit Dostmuhammed hikayeleri örnek olmak üzere tahlil edilmiş, yer yerinde A. Aripov'un "Cennete Yol" dramatik destanıyla mukayese edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Edebi eser, hikâye, tahlil, yapısal değişimler, karakter, dini-felsefi yorum.

ARTISTIC EXPRESSION OF RELIGIOUS AND PHILOSOPHICAL CONCEPTS

Gülnaz SATTAROVA**

This study analyzed genre changes in modern Uzbek narrative, the principles of renewal, and national and religious philosophical concepts based on the stories of Nazar Eshankul and Khurshid Dostmukhammed. Some works are compared with the dramatic poem "The Road to Paradise" by Abdulla Aripov

Keywords: Literary work, story, analysis, structural changes, character, religious-philosophical interpretation.

*Doç. Dr. Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi, Özbek Dili, Edebiyatı ve Folkloru Enstitüsü, noza1969@mail.ru

** Dr. Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan, Institute of Uzbek Language, Literature and Folklore, e-mail: noza1969@mail.ru

AĞRI DAĞI BÖLGESİ GELENEKSEL MUTFAK KÜLTÜRÜNDE UNUTULMAKTA OLAN YEMEKLER

Güzin Sühran BELLİ*

Oktay BELLİ**

Ağrı Dağı Bölgesi'ni Anadolu'nun diğer coğrafi bölgelerinden ayıran en önemli özelliğin başında, ova, vadi ve yüksek yaylalarda gelişen mutfak kültürü ve yemeklerinin bir arada bulunması gelmektedir.

Ağrı Dağı Bölgesi, soğuk ve temiz kaynak suları ile zengin dağ çayırı ve otlakları bol olan ünlü yaylalara sahiptir. Kırsal kesimde yaşayan insanların çok büyük bir kısmı, yaylacılık geleneğini başarılı bir şekilde sürdürmektedir. Eski Çağ'dan günümüze kadar bölge halkının en önemli ekonomik geçim kaynağının başında, büyükbaş ve özellikle küçükbaş hayvan besiciliği gelmektedir.

Et, insanların beslenmesinde çok değerli bir protein kaynağı olmasına karşın, pahalı olması yüzünden insanların her yemekte sık kullandığı bir besin değildir. Bu yüzden kesilen büyükbaş ve küçükbaş hayvan etinin yanı sıra, hayvanın başı, ayakları, içkembesi, bağırsakları, kuyruğu, derisi ve boynuzları da değerlendirilmektedir.

Kırsal kesimde ve yaylalarda yaşayan insanların et ile yaptığı yemek çeşitleri, daha sade ve doğaldır. Şehir ve kasabalarda yaşayan insanların satır kıyması ve et ile yaptığı tahıllı, baklalı, kurutulmuş veya sebzeli yemek çeşitleri, hem zahmetli, hem de damak ve göz zevkine hitap etmektedir.

Ağrı Dağı Bölgesi geleneksel mutfak kültüründe, et ile yapılan lezzetli, doyurucu ve besleyici yemekler, Anadolu, Kafkasya, Nahçıvan, Azerbaycan, Kuzeybatı İran ve Mezopotamya'nın en eski ve özgün yiyeceklerini oluşturmaktadır.

Ağrı Dağı Bölgesi geleneksel mutfak kültürünün en eski ve özgün yemeğini, insanların yaylalarda kazan, tencere, güveç veya çömlek kullanılmadan, kesilen hayvanın eti doğranarak, temizlenmiş içkembeye doldurulan ve açılan çukur içinde yakılan ateş üzerine konulan, üstü toprak ile kapatılarak pişirilen çoban buğulama ve yöresel deyimle goşteberg yemeği oluşturmaktadır.

Ağrı Dağı Bölgesi geleneksel mutfak kültüründe unutulmakta olan pilavlar arasında, Zibilli Pilav, İlikli Pilav, Sarımsaklı Pilav, Kurutulmuş Kaburga ile Yapılan Pilav ve Dutlu Pilav gelmektedir.

Et ile yapılan ve unutilan yemekler arasında, Dağ Kebabı, Zeğme, Goşteberg (Buğulama-Çoban Buğulama) ve Poç (Poççık) Paçası gelmektedir.

Unutilan en önemli tatlı ise, Zülbiya'dır (Zülbiye).

Anahtar kelimeler: Ağrı Dağı Bölgesi, Geleneksel mutfak kültürü, Anadolu, Zeğme, Dağ kebabı, Goşteberg (Buğulama-Çoban buğulama), Poççık paça, Zibilli pilav, Dutlu pilav, Sarımsaklı pilav, Zülbiya (Zülbiye).

*Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi Müdür Yardımcısı / Araştırmacı - yazar, Doğu Anadolu Bölgesi Geleneksel Mutfak Kültürü Uzmanı, İstanbul / TÜRKİYE e-posta: guzinsuhran@gmail.com

** Prof. Dr.: Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi Müdürü, İstanbul / TÜRKİYE e-posta: oktaybelli@gmail.com

THE DISAPPEARING DISHES OF THE MOUNT ARARAT REGION'S TRADITIONAL CUISINE

Güzin Sühran BELLİ*

Oktaý BELLİ**

The main feature separating the Mount Ararat region from the other geographical regions of Anatolia is the thriving culinary culture in the plains, valleys and uplands together with its dishes.

The Mount Ararat region has glorious uplands with abundant pastures, rich mountain grass and cold, clean spring water. A large number of the people living in the countryside successfully continue the transhumance tradition. From antiquity to the present day, the most important economic source of income is cattle farming and, in particular, sheep and goat farming.

Although meat is a very valuable source of protein in human diet, it is not a food people use frequently in every meal because it is expensive. For this reason, the head, feet, tripe, intestines, tail, skin and horns of slaughtered cattle, sheep and goats are also utilised as well as the meat.

The various dishes made with meat by the people living in the uplands and countryside are simpler and more natural. The kinds of grain, bean, dried meat or vegetable dishes made with meat or meat chopped with a cleaver cooked by the people living in the cities and towns are both difficult and appealing to the palate and eye.

The tasty, satisfying, nourishing dishes made with meat in the traditional cuisine of the Mount Ararat region, constitute the oldest and most original foods of Anatolia, the Caucasus, Nakhchivan, Azerbaijan, Northwest Iran and Mesopotamia.

The oldest and most original dish in the traditional culinary culture of the Mount Ararat region is the shepherd's steamed dish (çoban buğulama) locally known as *goşteberg* cooked by people in the uplands without the use of cauldrons, pots, crocks or earthenware pots. The meat of the slaughtered animal is chopped and stuffed into cleaned tripe, placed over a fire in a pit, which is then covered with earth, and cooked.

Among the pilafs that are gradually disappearing from the traditional culinary culture of the Mount Ararat region are Zibilli Pilaf, İlikli Pilaf, Sarımsaklı (Garlic) Pilaf, Pilaf made with dried ribs (Kurutulmuş Kaburga) and Dutlu (Mulberry) Pilaf.

Some of the dishes made with meat that are becoming forgotten are Dağ Kebab, Zeğme, Goşteberg (shepherd's steamed dish) and Poç (Poççik) Paça.

The most important pudding that is disappearing is Zülbiya (Zülbiye).

Keywords: *Mount Ararat region, traditional culinary culture, Anatolia, Zeğme, Dağ kebabı, Goşteberg (shepherd's steamed dish) Poççik paça, Zibilli pilaf, Dutlu (Mulberry) pilaf, Sarımsaklı (Garlic) pilaf, Zülbiya (Zülbiye).*

*Deputy Director of Belli Education Cultural History and Archaeology Research Center, Researcher-Writer Specialist on Eastern Anatolian Traditional Cuisine, İstanbul / TURKEY, e-mail: guzinsuhranbelli@gmail.com

** Prof. Dr.: Director of Belli Education Cultural History and Archaeology Research Center, İstanbul / TURKEY, e-mail: oktaybelli@gmail.com

DOĞUBEYAZIT(AĞRI) MEBUSLUĞUNDAN BAŞBAKANLIĞA GİDEN YOLDA REFİK SAYDAM

Hacer GÖL*

Refik Bey, 8 Eylül 1881 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Askeri Tıbbiye İdadisi mezunudur. Balkan Savaşları'nda Askeri hekim olarak görev almıştır. Mustafa Kemal ile birlikte 19 Mayıs'ta Bandırma Vapuru'nda Samsun'a hareket eden 18 kişilik kadro içerisindeydi. 1920 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde Doğubayazıt mebusluğu yapmıştır. Bu dönemde bölgenin sorunlarını dile getiren pek çok konuşması vardır. Aynı zamanda Milli Savunma Vekaletine bağlı Sıhhiye Daire Başkanı olarak da görev almıştır. Daha sonra Sağlık Bakanı olmuştur. Ülkemizde pek çok ilde hastanelerin, çocuk bakım evleri ve doğumhanelerin açılmasına vesile olmuştur. 1928 yılında Hıfzısıhha Enstitüsü ve Mektebini, İstanbul ve Ankara'da Verem Savaş Dispanserlerini kurmuştur. 1931-38 yılları arasında Milli Eğitim ve Maliye bakanlığı yapmıştır. Atatürk'ün hastalığı sürecinde onu tedavi eden doktorlardan biridir. 1939-1942 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlığı yapmıştır. Anlaşılabileceği üzere hem Osmanlı Devleti hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun önemli tanıklarındandır. O kadar önemli görevlerde bulunmuştur ki tarih içerisinde onun Doğubayazıt mebusluğu çok az anılmış hatta nerede ise kaybolmuştur. Bu nedenle çalışmamızın konusu Refik Saydam'ın Doğubayazıt mebusluğunun ele alınması olacaktır. Arşiv malzemeleri, dönemin gazete, anıları, meclis tutanakları ve araştırma eserlerinden faydalanılarak konu hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar kelimeler: *Doğubayazıt, mebus, TBMM, muhacir, Verem Savaş,*

REFİK SAYDAM FROM DEPUTY OF DOĞUBEYAZIT (AGRI) TO BEING PRIME MINISTER

Hacer GÖL**

Mr. Refik was born on September 8, 1881 in Istanbul. He is a graduate of Military Medical School. He served as a military physician in the Balkan Wars. Mustafa Kemal is on the 18th of May in Bandırma Ferry in 1920, appointed as the deputy of the Grand National Assembly of Turkey has made Doğubayazıt. During this period, he had many speeches expressing the problems of the region. At the same time, he served as the Head of Health Department of the Ministry of Defense. Later, he became Minister of Health. It has been instrumental in the opening of hospitals, child care houses and maternity hospitals in many provinces in our country. In 1928, he established the Hygiene Institute and School and the Tuberculosis Dispensaries in Istanbul and Ankara. Between 1931-38 he served as Minister of Education and Finance. He is one of the doctors who treated him during Atatürk's illness. Republic of Turkey Prime Ministry between the years 1939-1942 were made both are important witnesses of the Ottoman Empire to be understood that both the establishment of the Republic of Turkey. He has held such important positions that his Doğubayazıt depiction has been little remembered or even disappeared in history. Therefore, the subject of our study will be the reflection of Refik Saydam's position in Doğubayazıt. Archive materials, newspapers, memoirs of the period, the minutes of the assembly and research works will be given information about the subject.

Keywords: *Doğubayazıt, mebus, TBMM, immigrant, Tuberculosis*

* Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, hacergol@gmail.com

** Dr., Bitlis Eren University, Faculty of Art and Sciences, History Department, hacergol@gmail.com

TEMATİK BİR PEYZAJ TASARIM PROJESİ: AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ NUH'UN GEMİSİ REKREASYON ALANI

Hasan YILMAZ*

Daha yaşanabilir kentsel mekân arayışları içinde yeşil dokunun korunması ve artırılması çalışmaları gündemdeki yerini korumaktadır. İnsanların aktif ve pasif olarak rekreasyon ihtiyaçlarının karşılandığı açık-yeşil alanların ekolojik, ekonomik, sosyolojik, psikolojik birçok faydaları bulunmaktadır. Üniversite yerleşkelerinde yapılacak rekreasyon alanları bu işlevleri yerine getirmesi yanısıra aynı zamanda demonstrasyon görevi de üstlenmektedir.

Tematik peyzaj tasarım ve uygulama projeleri tarihi ve kültürel mirasın yaşatılması ve canlı tutulması açısından oldukça önemlidir. Bu fikirden yola çıkılarak, Nuh'un Gemisinin olduğu düşünülen Ağrı Dağı'na atıfta bulunmak üzere İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkesi içinde bir rekreasyon projesi hazırlanmıştır. Bu bildiride hazırlanan projenin tanıtımı peyzaj tasarım sürecinde ele alınacaktır. Yapısal ve bitkisel uygulamalar görsel materyal eşliğinde verilerek, konuya dikkat çekilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Nuh'un Gemisi rekreasyon alanı, peyzaj tasarım, rekreasyon, Ağrı*

A THEMATIC LANDSCAPE DESIGN PROJECT: AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN UNIVERSITY -NOAH'S ARK RECREATION AREA

Hasan YILMAZ**

Studies on protecting and increasing the green structures within the more livable urban space investigations have great importance for today's World. There are many ecological, economical, sociological and psychological benefits of open-green spaces in where people's active and passive recreation needs are met. Recreation areas to be built in university campuses fulfill all of these functions in addition to their demonstration purposes.

Thematic landscape design and implementation projects are very important in terms of keeping historical and cultural heritage alive. Upon this idea, this recreation project within the campus of İbrahim Çeçen University referring to the Mount Ararat, in where is thought to be Noah's Ark. In this paper, the project will be presented within the scope of the landscape design process. It is aimed to draw attention to the subject by giving structural and plant applications with visual material.

Keywords: *Noah's Ark Recreation Area, landscape design, recreation, Ağrı*

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mim. Böl. Erzurum, hyilmaz@atauni.edu.tr

** Prof. Dr., Atatürk University Faculty of Architecture & Design Department of Landscape Architecture, Erzurum-Turkey, hyilmaz@atauni.edu.tr

AVLU BAHÇELERİ/SAKLI BAHÇELER; DİYARBAKIR ÖRNEĞİ

Hasan YILMAZ*

Medine ÇELİK**

Günümüzde birçok kentte insanlar kent içindeki yaşamın temposuyla çoğu zaman doğanın varlığını unutup, yapay çevrelerde yaşamak zorunda kalmaktadır. Açık-yeşil alanların yetersizliği başta olmak üzere kamusal alanların kent insanının taleplerini karşılamada yetersiz kalması kentlerin yaşam kalitesini düşürmektedir. Çoğu kentte mevcut fiziki yapılaşma yeni açık- yeşil alan oluşturulmasını engellemektedir. Bu durumda yeşil doku ancak çatı bahçeleri, yapı yüzeyleri bitkilendirilmeleri, birkaç ağaç veya saksıda bitki düzenlemeleri ve özellikle avlu bahçeleri büyük önem taşımaktadır. Geleneksel Türk Bahçe anlayışında önemli yer tutan avlu bahçeleri, kent insanı için biyoklimatik konfor sunan, mahremiyet ve güvenlik hissi veren, mimari ve folklorik/kültürel yaşantıyı yakından tanıma fırsatı sunan, dinlenme, beslenme ve ticarete hizmet veren insan ölçeğinde yaşanabilir mekânlardır. Mimari yapı ile yakın ilişkisiyle mekânlara farklı bir tasarım ve yaşam alışkanlığı kazandıran bir nevi saklı bahçe özelliği taşıyan tarihi avlular özellikle kent merkezlerinde su ögesi, bitki materyali, oturma birimleri ve diğer donatıları ile insan doğasına uygun yaşam mekânları sunmaktadır.

Bu çalışmada ülkemizde avlu kültürünün en iyi örneklerini barındıran Diyarbakır kent merkezinde tarihi avlu bahçeleri ele alınmıştır. Kentin en önemli avlu bahçeleri saklı bahçe kapsamında bazı tasarım kriterlerine göre değerlendirilmiştir. Mevcut alan kullanımları görsel materyalle desteklenen çalışmada, bazı önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Avlu bahçeleri, saklı bahçe, avlu bahçesi donatıları, Diyarbakır*

*Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mim. Böl. Erzurum, hyilmaz@atauni.edu.tr

** Atatürk Üniv. Fen Bilimleri Enst. Peyzaj Mimarlığı Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi,

HIDDEN GARDENS /SECRET GARDENS; EXAMPLE OF DİYARBAKIR

Hasan YILMAZ*

Medine ÇELİK**

With the tempo of life in the city, we often forget the existence of nature and confine ourselves to concrete masses. However, we should know that urban open green spaces have positive effects on the mental structure of people. Green spaces, intersections and refuges that are connected with the increasing concrete masses are a factor for us to overcome the longing for nature in daily life.

The courtyards that contain the hidden garden feature that gives the spaces a different design understanding with their close relationship with the buildings, contain nature in the buildings.

I thought that the examples of landscape elements, location, accessories, are ausage, plant, water, lighting, flooring in the courtyard gardens of Diyarbakır, which I have evaluated with the special landscape planning criteria, will give a broad information about the courtyard gardens / hidden gardens in Diyarbakır.

Keywords: *Hidden Gardens, SecretGardens, Euiptment of Garden, Diyarbakır*

* Prof. Dr., Atatürk University Faculty of Architecture & Design Department of Landscape Architecture, Erzurum-Turkey, hyilmaz@atauni.edu.tr

**Ataturk University Institute of Sciece, Graduate Student of Landscape Architecture

NUH TUFANI VE MİTOLOJİK ANLATILARDA DEV UCUBİLİK

Hayrettin İVGİN*

Ucubilik motifine, mitolojik anlatılarda rastlanılmaktadır.

Ucubilik; masal, efsane, destan vb. anlatılarda dev bir yaratık olarak gösterilmektedir. Anlatılarda Ucubilik insan biçiminde kocaman varlıklardır. Bu yaratıklara Nahçıvan'da Ucubuluk; Azerbaycan'da Ucubılıx, Ucugulu, Ocıbınıh; Araplarda Uc b. El-Anak, Övc İbn Unug; Türklerde Ucubilik, Ucumuluh (Sivas), Mucmuluh (Suşehri), Ucmuluh (Elazığ) vb. adlar verilmiştir.

Ucubilik ile ilgili elimizde birçok anlatı vardır. Ayrıca eski yazılı kaynaklarda da Ucubilik ile ilgili bilgilere rastlanılmaktadır.

Ucubilik'in bu anlatı ve kaynaklarda anlatıldığı gibi önemli tarafı şudur: Ucubilik, Nuh Peygamber tufan öncesi gemi yapmaya başladığında, bu gemiye ağaç, kereste ve tahta getiren hattâ geminin yapılışında yardımcı olan dev bir yaratıktır.

Nuh peygamber gemiyi bitirdikten sonra Ucubilik bu gemiye bindirilmemiştir. Hatta kendi rızası ile gemiye binmediği anlatılmaktadır.

Bu tebliğimizde; Ucubilik ile ilgili efsaneler ve anlatımlara yer verilecek, tufan için yapılan gemiyle olan ilişkisi ve pazarlıkları dile getirilecektir.

Bu anlatılar, Türk coğrafyası içinde teşekkül etmiş rivayetler (söylenceler)'dir. Bu anlatılardan hareketle Nuh Tufanı gerçeğine yeni bilgiler vermeyi amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: *Nuh Tufanı, Nuh Peygamber, Ucubilik, dev yaratıklar, söylenceler.*

* Dünya Söz Akademisi Başkanı. Ankara/TÜRKİYE, e-posta: hayrettinivgin@gmail.com

NOAH'S DAY AND GIANT UCUBİLİK IN MYTHOLOGICAL NARRATIVES

Hayrettin İVGİN**

Ucubilik motif is found in mythological narratives.

In the narratives such as fairy tale, legend, saga; ucubilik is shown as a giant creature. In the narratives Ucubilik are huge beings in human form. These creatures are called Ucubuluk in Nakhchivan; Ucubilix, Ucugulu, Ochibinih in Azerbaijan; Uc b. El-Anak, Övc Ibn Unug in Arabia; Ucubilik, Ucumuluh (Sivas), Mucmuluh (Susehri), Ucmuluh (Elazig) In Turkey and so on.

We have many narratives about Ucubilik. In addition, it can be found information about the Ucubilik in the old written sources.

The important part of Ucubilik, as explained in this narrative and references, is: Ucubilik was a giant creature that helped to build the ship before the flood and it brought trees, timber and wood to the ship when Noah began to build it.

After Noah finished the ship, Ucubilik was not put on this ship. It is even explained that it did not board the ship with his own consent.

In this paper; The legends and narratives about Ucubilik will be included and its relationship with the ship for the deluge will be expressed.

These narratives (myths) are narrations that have formed in Turkish geography. Based on these narratives, we aim to give new information to the fact of Noah's Day.

Keywords: *Noah's Day, Prophet Noah, Ucubilik (a kind of giant creature), giant creatures, myths.*

** The Presidency of Word Specch Academy. Ankara/TURKEY, e-mail: hayrettinivgin@gmail.com

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA BAYEZİD RUSYA KONSOLOSLUĞUNUN FAALİYETLERİ

Hayrettin PULAT*

Çalışmanın temel amacı, Rusya'nın Osmanlı Devleti'nin Doğu Anadolu'sunda nüfuz kurmak için bir araç olan Bayezid Rusya konsolosluğunun faaliyetlerinin incelenmesidir. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivlerinin Osmanlı Fonu taranarak elde edilen belgeler, Bayezid Rusya konsolosunun XX. yüzyılın başlarındaki faaliyetleri hakkında hazırlanan çalışmanın esasını oluşturmaktadır.

Rusya Çarlığı'nın tarih sahnesine çıkışından itibaren Osmanlı Devleti ile diplomatik ilişkileri olmuştur. Rusya'nın sınırlarının genişlemesi ve Osmanlı Devleti ile hemhudut olması iki devlet arasındaki ilişkilerin niteliğinde bazı değişiklikler meydana getirmiştir. Tarihî süreç içerisinde güçlenen Rusya açık denizlere inmek için Osmanlı Devleti ile mücadele etmek zorunda kalmış ve bu doğrultuda politikalar geliştirmiştir. Bu minvalde XIX. yüzyıl boyunca önceki yüzyıllardan tevarüs eden politikaları geliştirerek, gerek yalnız gerekse de uluslararası ittifaklar oluşturmak suretiyle bu gayesini gerçekleştirmek istemiştir. Rusya, bu çerçevede her krizi fırsat bilerek Osmanlı Devleti'ne savaş açmış ve hatırı sayılır kazanımlar da elde etmiştir. Bahsedilen amacını gerçekleştirmek için iki cephede –Balkanlar ve Kafkasya- Osmanlı'yı tazyik altına alan Rusya'nın sınırları XIX. yüzyılın ilk yarısında –Kafkasya cephesinde- Anadolu'ya kadar ulaşmıştır.

Rusya, belirtilen amaçlarını gerçekleştirmek için sadece savaş yolu ile değil, diplomatik temaslar kurarak da sınır olduğu bölgelerde nüfuz kurmaya çalışmış, yerel idareciler ve halkla temaslarda bulunmuş, geldiği coğrafyalarda kalıcı olmak için politikalar geliştirmiştir. Küçük Kaynarca (1774) antlaşması ile istediği yerlerde konsolosluk açabilme hakkını elde eden Rusya, Osmanlı Devleti'nin doğuda önemli gördüğü vilayet merkezleri ve sancaklarında konsolosluklar açmıştır. Bu şekliyle bölgede bir konsolosluk ağı kuran Rusya, Osmanlı Doğu Anadolu'sunun en nüfuzlu büyük gücü olma vasfına haiz olmuştur. Çalışmamıza konu olan Bayezid Rusya konsolosluğu bu şartlar altında XX. yüzyılın hemen başlarında kurulmuş, hem Bayezid dâhilinde hem de haricinde bazı faaliyetlerde bulunmuştur. Bu faaliyetler genellikle kültürel/bilimsel, diplomatik, askerî gezi ve temaslar olarak tasnif edilebilir. Konumuz açısından belirtilen seyahatlerden en önemlisi Rusya'nın sınır birliklerine gidilmesi ve oradaki askerî erkân ile görüşülmesidir. Aynı doğrultuda Rusya'nın sınırdaki askerî erkânı da konsolosu ziyaret etmiştir. Bu durum yerel yöneticiler başta olmak üzere üst düzey devlet kademelerini rahatsız etmiş ve bazı tedbirlerin alınması öngörülmüştür. Belirtilen temasların haricinde din görevlileri aracılığıyla gayrimüslim azınlıklara yönelik bazı çalışmaların olduğu görülmektedir. Özellikle Ortodoks ağırlıklı bazı yerleşim birimlerinde din görevlileri vasıtasıyla Müslüman olmayan tebaa üzerinde etkili olmaya çalışılmıştır. Ayrıca konsolosluğun Rusya tebaası olan gayrimüslimlerin haklarının korunmasına yönelik faaliyetleri de olmuştur. Bu bağlamda gerçekleşen bazı olaylara müdahil olmak istemiş ve gelişmeleri Rusya Elçiliğine rapor etmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Bayezid, Rusya, Konsolosluk, Askerî, Diplomasi.*

*Araştırma Görevlisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, hpulat@agri.ed.tr

THE ACTIVITIES OF THE RUSSIAN CONSULATE BAYEZİD IN THE EARLY 20th CENTURY

Hayrettin PULAT**

The main purpose of this study is to examine the activities of the Russian consulate of Bayezid, which is a tool for establishing the influence of Russia in the Eastern Anatolia of the Ottoman Empire. The documents obtained by scanning the Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Osmanlı Fonu constitute the basis of the study prepared on the activities of the Russian consul Bayezid in the early 20th century.

Since the beginning of the history of Russia Tsarism has had diplomatic relations with the Ottoman Empire. The expansion of the borders of Russia and the fact that it was limited with the Ottoman Empire brought about some changes in the quality of the relations between the two states. Russia, which became stronger in the historical process, had to struggle with the Ottoman Empire in order to land in the high seas and developed policies. In this direction, during the 19th century, he wanted to realize this aim by developing policies devoted from the previous centuries and by creating alliances alone and by forming international alliances. In this framework, Russia has waged war against the Ottoman Empire by making every crisis an opportunity and has achieved considerable gains. In order to realize this aim, the borders of Russia, which had been under duress from the Ottomans on two fronts - the Balkans and the Caucasus - reached Anatolia in the first half of the 19th century - on the Caucasus front.

In order to realize its stated aims, Russia has tried to establish influence not only by war but also by establishing diplomatic contacts in the regions where it is border, making contacts with local administrators and the public and developed policies to be permanent in the regions where it comes from. With the agreement of Küçük Kaynarca (1774), Russia has obtained the right to open consulates wherever they wish, and has opened consulates in the province centers and sanjaks of the Ottoman Empire in the East. In this way, Russia, establishing a consulate network in the region, has the character of being the most influential great power of Ottoman Eastern Anatolia. Under these circumstances, the Russian consulate of Bayezid, which was the subject of our study, was established at the beginning of the 20th century and carried out some activities both inside and outside Bayezid. These activities can generally be classified as cultural / scientific, diplomatic, military trips and contacts. The most important of these trips is to visit Russia's border troops and negotiate with the military men there. In the same vein, the Russian military man at the border visited the consul. This situation caused disturbed on senior government levels, especially the local administrators, and some measures were foreseen to be taken in this direction. Apart from the mentioned contacts, it is seen that there are some studies for non-Muslim minorities through religious officials. Particularly in some Orthodox settlements, it was tried to influence non-Muslim subjects through religious officials. In addition, the consulate had activities aimed at protecting the rights of non-Muslims, their Russian subjects. In this context, it wanted to be involved in some events and reported the developments to the Russian Embassy.

Keywords: *Bayezid, Russia, Consulate, Military, Diplomacy.*

** Research Assistant, Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History, hpulat@agri.edu.tr

MEDYANIN, ARARAT DAĞI'NDA ESKİ BİR AHŞAP YAPI BULUNMASINA TEPKİSİ

Henri NISSEN*

Niçin bir Ahşap Yapı'nın keşfi - muhtemelen Nuh'un Gemisi - 2008'de Mt Ararat'ta (2010'da yayınlandı) medyada büyük manşetler yaratmadı?

40 yıldır bir gazeteci olarak haber kriterlerine baktım ve batı dünya mediasındaki eksiklik hakkında bir açıklama yaptım.

Her ne kadar çoğu haber kriteri bu keşifle karşılanmış gibi gözükse de, basın çok fazla ilgi göstermedi.

Nuh'un Gemisinin İncil ve Kur'an hesaplarıyla olan olası birlikteliklerinde keşif eksikliğinin nedenini bulma olasılığı daha yüksektir. Din “bir gazete veya haber yayınının genel kompozisyonuna veya dengesine uymuyor” (Dr. Joahann Galtung başka bir bağlamda koydu).

Anahtar Kelimeler: *Seküler medyada dini haberler*

MEDIA'S REACTION TO THE DISCOVERY OF AN ANCIENT WOODEN STRUCTURE ON MT ARARAT

Henri NISSEN**

Why did the discovery of an Ancien Wooden Structure – possibly Noah's Ark - at Mt Ararat in 2008 (published in 2010) not create big headlines in the media?

As a journalist for 40 years I have looked into the news criteria and offer some explanation of the lacking interesst of the western world media.

All though most news criteria seems to be met in this discovery the press has not shown much interessty.

It is more likely to find the reason of the lacking interesst in the discovery's association with Bible and Quranic accounts of Noah's Ark. Religion “doesn't fits into the overall composition or balance of a newspaper or news broadcast” (as Dr. Joahann Galtung put it in another context).

Keywords: *Religious news in secular media*

* Dr., Araştırmacı, Christiansfeld/Denmark, e posta: HenriNissen@live.dk

** Dr. RE (of Religious Studies), Christiansfeld/Denmark, e mail: HenriNissen@live.dk

NUH TUFANI ve VAN GÖLÜ

Ilham GADJİMURADOV*

Eski Ahit'teki Nuh Tufanı hikayesinde geminin Ararat Dağı'na indiği belirtilir. Tevrat'ın başka yerlerde, Asur'un kuzeyindeki Ararat ülkesine referanslar vardır. Bu durum Tufan efsanesinin, Van Gölü çevresindeki antik Urartu Krallığı bölgesinde gerçekleşmiş olabileceğine işaret etmektedir. Van Gölü bölgesi, jeomitoloji için önemli bir alandır. Pleistosen'den beri yan yana bulunan volkanlar önemli bir obsidyen kaynağıdır ve bölgede erken metalürji gelişmiştir. Günümüzden 7000 yıl kadar önce, Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı'nda iklim, insan yerleşimleri, tarım ve hayvancılık için elverişli hale gelmiştir. Van Gölü, bir dalma bölgesi boyunca tektonik olarak aktif bir alana yerleşmiştir. Depremler büyük faylar boyunca meydana gelir ve Nemrut Volkanı Holosen'de aktiftir. Bölgede yaşayan insanlar tarafından volkanik patlamalar tecrübe edilmiş ve eski efsanelere ilham vermiş olabilir. Bölgeden göç eden ve bu bölgeden geçen insanlar bu efsaneleri Mezopotamya ve Levant'taki komşu bölgelere yaymış olabilirler. Van Gölü kapalı bir havzadır ve göl seviyesi iklimsel ve tektonik süreçlerden etkilenir. Volkanik patlamalar ile ilgili olarak aşırı derecede şiddetli yağışa bağlı veya depremlerin oluşturduğu tsunamilerden ya da göle giren piroklastik akıntılar nedeniyle Van Gölü'nün göl seviyesindeki kısa süreli ve felakete sebep olan artışlar Kalkolitik Çağ'ın başlangıcından itibaren meydana gelmiş olabilirler. Orta Tunç Çağı'ndan önceki bu felaket olaylarından biri Nuh Tufanı efsanesinin ortaya çıkmasına sebep olmuş olabilir. Holosen boyunca Van Gölü'nün göl seviyesindeki değişiklikleri açıklığa kavuşturmak ve mevcut göl seviyesinin altındaki antik yerleşimleri tespit etmek için gelecekte jeoarkeolojik araştırmalar gerçekleştirilmesi gereklidir. Bu araştırmalar, göl seviyesinin dalgalanmalarını daha iyi anlamak için Holosen volkanik ve tektonik aktivite ve iklim değişikliklerine dair disiplinler arası çalışmalarla bütünleştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ararat, Urartu, Nuh Tufanı, Van Gölü, göl seviyesi, Nemrut volkanı

NOAH'S FLOOD AND LAKE VAN

Ilham GADJİMURADOV**

The biblical account of Noah's Flood in the Old Testament states that the ark landed on the Mountains of Ararat. Elsewhere in the Bible there are references to a Land of Ararat north of Assyria. This suggests that the legend of the Flood may have been set in the area of the ancient Kingdom of Urartu around Lake Van. The Lake Van region is an important area for geomythology. Since the Pleistocene the adjacent volcanoes were an important source of obsidian, and early metallurgy developed in the region. In the Chalcolithic and Early Bronze age since 7000 years BP the climate became favorable for human settlements, agriculture and livestock rearing. Lake Van is set in a tectonically active area along a subduction zone. Earthquakes occur along major faults, and Nemrut Volcano was active in the Holocene. Volcanic eruptions would have been witnessed by people living in the area and may have inspired ancient legends. People migrating from and travelling through the region could have

* Araştırmacı yazar, Bonn/Almanya, i.gadjimuradov@gmx.de

** Freelance researcher, writer, Bonn/Germany, i.gadjimuradov@gmx.de

spread these legends to adjacent areas in Mesopotamia and the Levant. Lake Van is a closed basin, and the lake level is influenced by climatic and tectonic processes. Short lived catastrophic rises in lake level of Lake Van may have occurred since the beginning of the Chalcolithic linked to exceptionally heavy rainfall related to volcanic eruptions, or to tsunamis created by earthquakes or by pyroclastic flows entering the lake. One of these catastrophic events before the Middle Bronze Age may have given rise to the legend of Noah's Flood. Future geoarchaeological research is required to clarify the changes in lake level of Lake Van during the Holocene and locate ancient settlements below the current lake level. These surveys could be integrated with detailed interdisciplinary studies of Holocene volcanic and tectonic activity and climate change to better understand the fluctuations of the lake level.

Keywords: *Ararat, Urartu, Noah's Flood, Lake Van, lake level, Nemrut volcano*

EVRENSEL DEĞER OLARAK NUH ATA

İsa YÜCEER *

İnsan için Nuh nebi şahsiyeti Adem atadan sonra ikinci ata konumundadır. Bu bağlamda o insanlığın tamamının atasıdır. Saygın ve sevilen bir değerdir. İnsanın geçmişteki değerlere önem vermesi bir yükümlülüktür. Bu ortak şahsiyetlerden hareketle, insanların kıyamete kadar gelecek nesilleri, beşer ferdi olarak beşer kardeşi konumundadır. Bu nedenle bir birlerinin kıymetini bileceklerdir. Bu şahsiyetten hareketle insanların tamamı birlik ve bütünlük sağlayabilirler. O peygamber olarak seçilmiş ve insanların irşat ve ıslahı için gönderilmiştir. Yanlış yolda giden ve batıl düşüncelere sahip olan insan, onun sunduğu mesajı alarak yolunu düzeltecek, hidayet ve istikamette kalacaktır. Sapmalardan ve yanlış gidişattan kurtuluşun yolu peygamberin rehberliğinde hareket etmektir.

İnsanlık tarihinin heykele tapma şeklinde başlayan inanç ve kulluk çeşidi şeklindeki sapması onun toplumunda yaşanmıştı. Aynı zamanda ruhi boşluk oluşmuş ve ahlaki çöküntü yaşanmıştı. Yöneticilerin halkı ezmesi, haksızlık yapması ve kötü yönetim yaşanmıştı. Sosyal alakalar bağlamında lider konumundaki insanlar, sıradan halka zulmediyordu. Halk ise onların sözünden çıkamaz konumdaydı. Nuh gelişinden itibaren halkı baskıdan kurtarmak için çaba vermiş ve irşat faaliyeti yürütmüştür. Bunun yanında aldığı vahiy bilgisinin ışığında gemi yapmış ve üretilen bu yapı yolcularını salimen karaya çıkarmıştır. Kötü tutumunu sürdüren asi ve suçlu kesim, görmeyi çok arzu ettikleri cezayı görmüşlerdir.

Konu insanlara ders ve ibret olması için dinin ana kaynağında kapsamlı şekilde vurgulanmıştır. Suçta ısrarlı olmanın akıbetinin ne olacağı hatırlatılmıştır. İnsanlar sunulan doğru bilgidan istifade edecek yerde peygambere karşı kötülük etmeye kalkışmışlar ve ona zorluklar çıkarmış, kendisiyle alay etmişlerdir. Sonunda ceza görmeye layık hale gelmişlerdir. Bu ibretli vakadan hareketle insanlar kendilerini kontrolde tutacaklardır. Hedef vaka anlatmak değil, insanın iyiliğini sağlamaktır. Bir peygambere karşı alaylı tavır almanın akıbeti helaktır. İnsan değerleri tüketme değil, onları koruma yükümlülüğü taşımaktadır.

Tufan sonrasında yeni ortamda insanlar yerin imar ve inşasına çalışmış, istikametten ayrılmamışlardır. Peygamberin öğütleri doğrultusunda hayat devam etmiştir. Nuh'un yanlış yolda gittiği ile ilgili anlatılar asılsız ve dayanaksızdır. Zira o bir nebidir. İlahi korumada tutulmuştur. İnsanlığın geçmişi, şimdiki zamanı ve geleceği birlikte değerlendirilmiştir. Hayat tüm öğeleriyle bir bütün olarak doğru algılanacaktır. Hayat zaman ve değerlere doğru anlam yüklenecektir. Kur'an'ın verdiği doğru bilgiler bu şahsiyeti, zamanını ve insanı doğru tanıma fırsatı vermektedir. Gerçek bilgilerin doğru algılanması zorunludur. Peygamberleri eleştirmek ve onları alay konusu yapmak, insanlığın iyilik ve maslahatına değildir. Asılsız ve dayanaksız bilgilerden hareketle insanlığın ortak atası yanlış işlere ve dünyevi çıkarlara alet edilmemelidir. Onun insanların gönlünde ayrı bir yeri ve saygın konumu vardır. Bu yaklaşım muhafaza edilmelidir. Değerleri tüketmeme konusu, bildiride özellikle üzerinde durulacak husustur.

Anahtar Kelimeler: *İlahi mesaj, nebi, tufan, ceza ve kurtuluş, değerler, ders ve ibret.*

* Prof. Dr., BEÜ İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi, Bitlis/TÜRKİYE, e-mail: myyuceer@yahoo.com

NOAH ANCESTOR AS A UNIVERSAL VALUE

İsa YÜCEER **

Noah reality is a common value for all of the world. He is a important character. He made a history and tried for the favour of the humanity. everyone has a vommon opinion for that he is a precious one. He is a prophet, as a sensitive and conscious human he tried and actually he became second ancestor of the humanity. Being an ancestor and prophet. He fullfill his responsibilities completely. Every geography accepted him, everyone loved and adopt him. He is one of rare person which is loved by everybody extremely.

People interested in him naturally. Although people lived his time escaped and conflicted him, he was at ease. After centuries scientists and researchers which are experts of different area, recognize him and believe him. accept his ideas and civilization. they lived his time, listened his speech, helped him to building ship, embarked and express him their commitment. Althought there are centuries, they value him as a figth with him. he deserve much more then this value. Because he tried to save humanity, move with sensitive and conscious. However, some immune people disobeyed to him. he invited to civilization. However, they choosen to be bedu. Whereas the calling is for the benefit of humanity.

In the past a few people realized that, moved consciously and get the messagethen arranged their way. Actually it is wrong that to object to information, get the revelation and to use brain. it not easy that to present information to unwilling person. to finish darkness, move with science, and arrange their way from wrong way to right way was not easy. Continously calling is neccessary for that. Building ship and trying hard for this way is an admirable behaviour. Value of him will be assessed by sensitive people. he is a common value

Keywords: *Divine message, nebi, deluge, punishment and salvation, values, lesson and example.*

** Prof. Dr. Bitlis Eren University, Faculty of Islamic Sciences, Bitlis/TURKEY, e-posta: myyuceer@yahoo.com

BİR İNGİLİZ OYUNU: “VER KIBRIS’I, AL BAYEZİD’İ”

İsmet ALPASLAN*

Dünya tarihinde büyük toprak ve insan kaybına sebep olan savaşlardan biri, 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi’dir. Türk tarihinin de en büyük felâketlerinden olan bu savaşta, Rus orduları Romanya ve Bulgaristan üzerinden ilerleyerek İstanbul Yeşilköy’e kadar gelmiş; Doğu’da Kafkasya’nın tamamını ele geçirdiği gibi, Batum, Ardahan, Kars, Erzurum ve Bayezid’i de işgal edip Bitlis’e dayanmıştı. “Doksanüç Harbi” (Rumi 1293) olarak da bilinen bu savaş, Osmanlı Devleti’nin hem Balkanlar’da, hem de Kafkasya ve Doğu Anadolu’da sayısız insan kaybı ve göçüyle sonuçlanmış, yenildiğimiz için çok ağır şartlar taşıyan anlaşmaların imzalanmasını sağlamıştır. Zor durumda olan Osmanlı Devleti, 03 Mart 1878’de Rusya ile Ayastafanos(Yeşilköy) mutabakatıyla anlaşmak zorunda kalmıştır. Bu anlaşma sonucu Türkler Avrupa’dan tasfiye edildiği gibi, Rusya’ya 245 milyon altın savaş tazminatı ödenecek; Batum, Artvin, Ardahan, Kars ve Bayezid(Ağrı) illeri Rusya’ya terk edilecekti.

Bu durum, Osmanlı Padişahı II. Abdulhamid’i ve İngiltere’yi rahatsız etmişti. Çünkü Rusya’nın Güneydoğu Anadolu’ya yerleşmesi, yani petrol bölgeleri ile sıcak denizlere, öte yandan İstanbul Boğazı’na yaklaşması, İngiltere’nin emperyal amaçlarına zarar verecek, çıkarlarını zedeleyecekti. Ayrıca, Bayezid(Ağrı) Sancağı’nın Osmanlı’dan Rusya’ya geçmesi, İpek Yolunun da Rus kontrolüne girmesi demekti.

İngiltere o tarihte, sömürgeleri sayesinde dünyanın her tarafında etkili olduğu gibi, Akdeniz’in de çoğunu kontrolünde tutmaktadır. Cebelitarık Boğazı, Malta Adası, Süveyş Kanalı... İngiltere’nin elindedir. Osmanlı Devleti’nin yenilgisi ve zayıflığından faydalanarak Kıbrıs’a göz koymuştur. Gizli görüşmeler ve anlaşmayla Osmanlı Padişahını ikna ederek İngiltere şunu belirtmiştir:

Yeşilköy Antlaşmasını bozmak suretiyle, Rusya ve diğer Avrupa devletlerini yeni bir anlaşma imzalatmaya hazırız. Siz Kıbrıs’ı bize verin biz de BAYEZİD SANCAĞI’nı size kazandıralım ve ödeyeceğiniz tazminatı düşürelim... Nitekim öyle de olmuştur. Yeşilköy Antlaşması ile Osmanlı- Rusya güney sınırı Bayezid’in güneyindeki Tendürek Dağı- Aladağ sırtlarından Kılıç Dağı üzeri batıya Erzurum’un Karayazı ilçesine doğru devam ederken; bu sınır 13.07.1878 tarihli Berlin Antlaşmasıyla Bayezid-Ağrı-Eleşkirt ovalarının kuzeyine, yani Köseadağ-Aras Güneyi Dağları sırtları- Büyük ve Küçük Ağrı zirveleri hizasına çekilmiştir. Bu alan, Kıbrıs adası (9.251 km²) genişliğindedir. İngiltere, Berlin Antlaşmasını Almanya, Fransa, Avusturya-Macaristan, İtalya ve Türkiye gibi Avrupa’nın yedi büyük devletine imzalatma başarısını göstermiştir. İngiltere gerçekleştirdiği siyasi ve diplomatik başarısı sonucu bir taşla iki kuş vurmuştur. Kıbrıs adasını (geçici adıyla, biraz vergi ödeyip) Osmanlı’dan alarak Akdeniz’in tamamında hakimiyeti ele geçirmiş; Bayezid Sancağı’nı Rusya’dan Osmanlı’ya geri verdirerek hem Rusya’nın daha güneye, petrol bölgelerine yaklaşmasını engellemiş, hem de Asya’yı Avrupa’ya bağlayan ticaret yolunu, en büyük rakiplerinden biri olan Rusya’nın kontrolünden kurtarmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Ayastefanos Antlaşması, İngiltere, Osmanlı-Rus Harbi, Kıbrıs*

* Eğitimi-Yazar

AN ENGLISH STORY: GIVE US CYPRUS, TAKE BEYAZID

İsmet ALPASLAN*

One of the wars that caused great loss of land and people in the history of the world was the 1877-1878 Ottoman-Russian war. In this most devastated war of Turkish history the Russians progressing over Romania and Bulgaria arrived around Yeşilköy, İstanbul. Not only they seized the entire Caucasia in the East but also invaded Batumi, Ardahan, Kars, Erzurum and Bayezid, and advanced to Bitlis. This war, also known as the 93- War ((Rumi 1293), resulted in numerous loss and migration of the Ottoman Empire both in the Balkans and in the Caucasus and Eastern Anatolia. The Ottoman Empire, which was in a difficult situation, had to agree with Russia on 3 March 1878 with the Treaty of San Stefano. As a result of this agreement, as the Turks were liquidated from Europe, 245 million gold war reparations would be paid to Russia; Batumi, Artvin, Ardahan, Kars and Bayezid (Agri) were to be abandoned to Russia. This situation disturbed the Ottoman Sultan Abdulhamid II and England. Because, Russia's settlement in Southeast Anatolia, the oil regions and hot seas, on the other hand, approaching the Bosphorus, would harm the imperial purposes of England, and would harm their interests. In addition, the passing of the Sanjak of Bayezid from the Ottoman Empire to Russia meant that the Silk Road came under Russian control.

At the time, Britain was in control of most of the Mediterranean, as it was influential all over the world thanks to its colonies. The Strait of Gibraltar, the Island of Malta, the Suez Canal... were in the hands of England. Taking advantage of the defeat and weakness of the Ottoman Empire, it set his sights on Cyprus. England, which convinced the Ottoman Sultan by secret talks and agreement, stated that:

By violating the Yeşilköy agreement (Treaty of San Stefano), we are prepared to have Russia and other European states sign a new agreement. You deliver Cyprus to us, we will give you the Sanjak of Bayezid in return and reduce the compensation you will pay. Well, that's what it is. With the Yeşilköy Interview, the Ottoman-Russian southern border continues from the Tendürek Mountain - Aladağ ridges south of Bayezid to Kılıç Mountain to the west towards the Karayazı district of Erzurum; this border was taken to the north of the Bayezid - Ağrı - Eleşkirt plains with the Berlin Treaty dated 13.07.18, that is, the ridge of Köse Dağ - Aras Güney Mountains - Great and Small Ağrı peaks. This area is as large as the island of Cyprus (9,251 km²). Britain was able to succeed to get the seven major European states.-Germany, France, Austria, Hungary, Italy and Turkey sign the Treaty of Berlin,

As a result of its political and diplomatic success, Britain shot two birds in one stone; 1. Taking the island of Cyprus (temporarily, paying a little tax) from the Ottoman Empire and seizing dominance over the entire Mediterranean;

2. By returning the Sanjak of Bayezid from Russia to the Ottoman Empire, it prevented Russia from approaching further south and the oil regions, and it saved the trade route that connects Asia to Europe from the control of one of its biggest rivals, Russia.

Keywords: *Treaty of Ayastefanos, British, Ottoman-Russian War, Cyprus*

* Educator-Writer

DIŞ TİCARET VE TURİZMİN BÖLGESEL KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ NEDİR: PMG-ARDL VE PANEL KANTİL YAKLAŞIMLAR

Kerem KARABULUT*

Hikmet AKYOL**

Kübra KARAKUŞ***

Gelişmekte olan ülkelerde bölgesel kalkınma farklılıklarının yaşanması ve özellikle kimi bölgelerin sosyo-ekonomik yapısının diğer bölgelere kıyasla daha geri kalması önemli bir sorundur. Bununla birlikte, bu ülkelerdeki turizm faaliyetleri ve dış ticaret bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesinde önemli birer araç olarak görülmektedir. Dış dünya ile gelişen ekonomik ilişkiler bölgesel ve yerel kesimlerin dış dünya ile ticaretini önemli ölçüde arttırmıştır. Her geçen gün artan destinasyon sayısına ve turizm gelirine bağlı olarak döviz kaynağının artması ise turizmi önemli bir sektör haline dönüştürmüştür. Türkiye için dış ticaret, turizm ve bölgesel kalkınma arasındaki ilişkiyi gösteren ampirik çalışmalar incelendiğinde, bu tür bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bakımdan, bu çalışmada Türkiye’de ve 26 alt bölgede dış ticaret ve turizmin iktisadi kalkınma ile uzun dönem ilişkisinin ne olduğu incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, 26 alt bölgeye gelen toplam turist sayısı ve bu bölgelerin net ihracat düzeyi ile ekonomik büyümeleri arasındaki ekonometrik ilişki Kao (1999), Pedroni (1999, 2004) ve Johansen-Fisher Eşbütünleşme testleriyle analiz edilmiştir. Kao (1999), tarafından önerilmiş olan Kao eşbütünleşme testi ile Pedroni (1999, 2004), tarafından geliştirilmiş olan Pedroni testleri kalıntı temelli testlerdir. Bu testlerden Kao (1999), dengeli panel veri setleri açısından güvenilir bir test iken beş adet parametrik, iki adet ise parametrik olmayan testten oluşan Pedroni (1999, 2004), eşbütünleşme testi dengesiz panel veri setleri açısından da son derece güvenilir bir test olmuştur. Johansen-Fisher eşbütünleşme testi ise, Engle-Granger testinin birden çok denklemli halinde genelleştirilmiş halidir. Araştırmada uygulanan panel eşbütünleşme testi bulgularına göre uzun dönemde turizm ve dış ticaret, ekonomik kalkınma (büyüme) arasında eşbütünleşme ilişkisi bulunmaktadır. Değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkisini daha açık bir şekilde ortaya koymak amacıyla eşbütünleşik serilere ilişkin uzun dönem katsayıları, PMG-ARDL ve Sabit Etkili Panel Kantil yaklaşımlar ile analiz edilmiştir. Havuzlanmış Ortalama Grup tahmincisi (PMG-ARDL) yaklaşımı Pesaran, Shin ve Smith (1999), tarafından geliştirilmiştir. Araştırmada, uzun dönem katsayıların tahmin edildiği bir diğer yöntem ise Koenker ve Bassett (1978), tarafından geliştirilmiş panel kantil yaklaşımlardır. Bu yöntem aykırı ve ağırlıklandırılmış dağılımlar konusunda sağlamdır ve birim boyutunda gözlenmemiş heterojenliği hesaba katmaz. Kantil yaklaşımlar ile açıklanan değişkenlerin koşullu beklentileri basit bir şekilde analiz edilmeyip, koşullu dağılımları daha karmaşık bir şekilde tanımlanmaktadır. PMG-ARDL testi bulgularına göre, uzun dönemde gelen turist sayısı (gece belediye veya turizm işletmelerinde geceleyen toplam turist) ekonomik büyüme/kalkınma arasında pozitif yönlü ve istatistiki olarak anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, Türkiye’de 26 alt bölgedeki turizm faaliyetleri genel anlamda yerel kalkınmayı olumlu etkilemiş ve bu bölgelerin diğer gelişmiş bölgeler arasındaki sosyo-ekonomik açığın kapatılmasına katkı sağlamıştır. Bu bakımdan yerel ve bölgesel turizm faaliyetlerini geliştirecek proje ve uygulamaların gerçekleştirilmesi çok önemlidir. Aynı zamanda, yerel ve ulusal politika yapıcılar, bu tür proje ve uygulamaları desteklemelidir. Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre ise bölgelerin net dış ticaret hacmi ile ekonomik büyüme arasında uzun

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi İktisat Politikası ABD, kerem@atauni.edu.tr

** Öğr. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, hikmetakyol76@gmail.com

*** Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, k.karakus@alparslan.edu.tr

dönemde negatif yönlü ve istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki söz konusudur. Buna göre, net dış ticaret hacminin (net ihracat düzeyi) uzun dönemde bölgesel ekonomik kalkınma düzeyi üzerindeki etkisi olumsuzdur. Söz konusu bulgunun ortaya çıkmasında bu bölgelerin net ticaret hacimlerinin negatif çıkmasının, başka bir ifadeyle ithalat düzeylerinin ihracat düzeylerinden daha fazla olmasının önemli bir etkisi vardır. 26 alt bölgedeki turizm ve dış ticaretin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi kısa dönemde ise farklılaşmaktadır. Örneğin, Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars yöresinde uzun dönemde eşbütünleşme ilişkisi içerisinde olan değişkenlerden hem turizm hem de net dış ticaret hacmi kısa dönemde ekonomik büyümeyi pozitif yönlü ve istatistiki olarak anlamlı etkilemiştir. Buna göre, bu bölgede turizm faaliyetlerinin ve dış dünya ile ticaretin desteklenmesi bölgenin ekonomik kalkınmasına önemli destek sağlayacaktır. Buna karşın, Van, Muş, Bitlis ve Hakkâri yöresinde uzun dönemde ilişkisi içerisinde bulunan turizm, dış ticaret ve ekonomik büyüme ilişkisine göre hem net dış ticaret hacmi hem de turizm faaliyetleri ekonomik büyümeyi negatif yönlü etkilemektedir.

Panel kantil regresyon analizleri sonucuna göre ise bütün kantillerde gelen turist sayısı ekonomik büyümeyi olumlu etkilerken, net dış ticaret hacmi olumsuz yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Kalkınma, Dış Ticaret, Turizm, Panel Veri Analizi.

WHAT IS THE IMPACT OF FOREIGN TRADE AND TOURISM ON REGIONAL DEVELOPMENT: PMG-ARDL AND PANEL KANTIL APPROACHES

Kerem KARABULUT*

Hikmet AKYOL**

Kübra KARAKUŞ***

It is an important problem that regional development disparities are experienced in developing countries and especially the socio-economic structure of some regions is lagging behind compared to other regions. However, tourism activities and foreign trade in these countries are seen as important tools for the realization of regional development. Developing economic relations with the outside world has significantly increased the trade of regional and local sectors with the outside world. The increasing number of destinations and the increase in foreign exchange resources due to tourism income have turned tourism into an important sector. Foreign trade and tourism of Turkey, when empirical studies showing the relationship between regional development are analyzed, such a study has not been observed. Therefore, in this study, foreign trade and tourism in Turkey and with the economic development in 26 regions were examined as to what the long-term relationship. For this purpose, Kao (1999), Pedroni (1999, 2004) and Johansen-Fisher Cointegration tests were analyzed for the total number of tourists coming to 26 sub-regions and the econometric relationship between the net export level and economic growth of these regions. Kao cointegration test proposed by Kao (1999) and Pedroni tests developed by Pedroni (1999, 2004) are residue based tests. Among these tests, Kao (1999) was a reliable test in terms of balanced panel data sets, while Pedroni (1999, 2004), which consisted of five parametric and

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi İktisat Politikası ABD, kerem@atauni.edu.tr

** Öğr. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, hikmetakyol76@gmail.com

*** Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, k.karakus@alparslan.edu.tr

two non-parametric tests, was highly reliable in terms of unbalanced panel data sets. The Johansen-Fisher cointegration test is the generalized version of the Engle-Granger test in multiple equations. According to the panel cointegration test findings applied in the research, there is a cointegration relationship between tourism and foreign trade economic development (growth) in the long run. Long-term coefficients of cointegrated series were analyzed with PMG-ARDL and Fixed Effect Panel Quantum approaches in order to reveal the long-term relationship between variables more clearly. The Pooled Mean Group estimator (PMG-ARDL) approach was developed by Pesaran, Shin and Smith (1999). Another method of estimating long-term coefficients in research is the panel quantiles approaches developed by Koenker and Bassett (1978). This method is robust in Outliers and heavy distributions and does not take into account unobserved heterogeneity in unit size. The conditional expectations of variables described by quantiles approaches are not analyzed in a simple way, but their conditional distributions are defined in a more complex way. According to the PMG-ARDL test findings, there is a positive and statistically significant relationship between the number of long-term tourists (total tourists overnight in municipal or tourist establishments) and economic growth / development. Therefore, it has a more flexible structure compared to classical regression model approaches. According to the PMG-ARDL test findings, there is a positive and statistically significant relationship between the number of long-term tourists (total tourists overnight in municipal or tourist establishments) and economic growth / development. In other words, 26 sub-tourism activities in the region in Turkey in general have a positive impact on local development and socio among other developed regions has contributed to the closure of this region's economic deficit. In this respect, it is very important to realize projects and applications that will improve local and regional tourism activities. At the same time, local and national policy makers should support such projects and practices. Another finding of the study is that there is a negative and statistically significant relationship between the net foreign trade volume of the regions and economic growth in the long run. Accordingly, the effect of net foreign trade volume (net export level) on regional economic development level in the long run is negative. The fact that the net trade volumes of these regions are negative, in other words, the fact that the import levels are higher than the export levels, has an important effect on the emergence of this finding. The impact of tourism and foreign trade on economic growth in 26 sub-regions differs in the short term. For example, both tourism and net foreign trade volume, which are long-term cointegration relationships in Ağrı, Ardahan, Iğdır and Kars regions, have a positive and statistically significant effect on economic growth in the short term. Accordingly, supporting tourism activities and trade with the outside world in this region will provide significant support to the economic development of the region. On the other hand, according to the long-term relationship between tourism, foreign trade and economic growth in Van, Muş, Bitlis and Hakkâri regions, both net foreign trade volume and tourism activities negatively affect economic growth. According to the results of panel quantitative regression analyzes, while the number of tourists coming from all the cantilets positively affected the economic growth, the net foreign trade volume had a negative effect.

Keywords: *Regional Development, Foreign Trade, Tourism, Panel Data Analysis.*

**TELÇEKER HEYELANI; DURUPINAR SİT ALANI JEOFİZİK ETÜDÜ,
DOĞUBAYAZIT: NUH'UN GEMİSİ PROJESİ 1985- 87. AĞRI**

M. Salih BAYRAKTUTAN*

Bu araştırma bir Atatürk Uni/Los Alamos M. Lab. ortak jeofizik projesidir. Telçeker Heyelanı içinde depremle birlikte yükselen Nuh'un Gemisi (NG) yüzeyinde 1985-87 yıllarında uygulanmıştır. Heyelanlı sahanın batı kenarı KKD doğrultulu sol atımlı Maşer Fayı ile sınırlıdır. Farklı yaşlarda üç ayrı heyelan tesbit edilmiş ve haritalanmıştır. Günümüzde aktif olan Çamur Akıntısı, 350 m genişlik ve 1,3 km uzunlukta kanalda devam ederek kuzeyde Doğubayazıt Fayını geçip daha yaşlı heyelan topuğu üzerinde, GD ya dönerek birikmiştir. Gemi biçimli kütle kanalın girişinde kalmıştır. Bu konumunu sahip olduğu yüksek iç dayanım ve biçimi sayesinde korumaktadır. Ağustos 1949 Depremi (MMS 5,0-5,5) tetikleme sonucu bu kütle yüzeye çıkmıştır. Boyu yaklaşık 160m, genişliği 50 m dir. Derinlik 13-15 m değişmektedir. Malzeme çoğunlukla ultrabazik kayalar çakıl ve parçalarını içeren Fe-Mg ca zengin kil matriksden ibarettir. Batı kenarı orta bölümünde 10-20 m boyutlarında bir kalkıştı kayalar mostrası mevcuttur. Daha küçük ikinci gömülü bir kayalar bloku, yüzeydeki 15 m kuzey doğusunda jeofizik verilerden tespit edildi. Rezistivite, magnetik veriler ve radar kayıtları, bu kayalar mostralarının derin tabandaki temel ile bağlantılı olmadığını, NG ile birlikte hareket ettiğini göstermiştir. Gemi biçimli kütlenin ilk konumu, çok daha güneyde heyelanın üst kodlarında gerçekleşmiş, şimdiki yerine çamur akıntısı ile gelmiştir. Kompozit heyelan topoğrafya/yüzey morfolojisi, iç doku, akma güzergahı gibi kriterler ve jeofizik verilere bağlı olarak üç farklı aşamadan ibarettir. Dört farklı jeofizik yöntem uygulandı.

Esas olarak SIR2 GPR cihazı ile doğu/batı uzanımlı 2m aralıklı paralel profiller boyunca, NG yüzeyi 200 MHz ve 400 MHz antenlerle tarandı. Aynı profiller boyunca Proton Magnetometre ile ölçümler alındı. Mühendislik sismografi ile sismik yansıma profilleri çıkartıldı. MTA tarafından elektrik rezistivite VES ölçümleri alındı. Radar profillerinde tabanda 13-15m derinlikte birbirlerine paralel, aralarında 2,5-3.0m mesafeli V-biçimli arayüzeyler elde edildi. Yüzey yakınlarında sathın 1,0-1,5 m altında topoğrafya ya paralel bir arayüzey gözlenmiştir. Düşey doğrultuda 3,20-3,30m aralıklı çok sayıda birbirlerine paralel radar kayıtları profillerde gözlenmiştir. Bunlardan bir kısmı (ortadaki 7 tanesi) gemi içindeki boşluklar arasındaki perdeler olarak yorumlanmaktadır. Ancak bunlar ya izafi olarak çevresinden daha fazla su muhtevası içeren kırık yüzeylerini veya kilce zengin kırık/çatlak dolgularını yansıttığı görüşümüz kabul görmüştür. Geline nokta, 2020-21 yeni projemizde ileri 3D Radar ve Sığ Jeofizik (*near surface geophysics*) teknolojilerinin daha yoğun ağ üzerinde uygulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Maşer, Çamur Akıntısı, Durupınar, GPR, Sığ Jeofizik

* Iğdır Üniversitesi, Müh. Fakültesi, Suveren Kampusu, Iğdır e-posta: mehmet.salih.bayraktutan@igdir.edu.tr

TELCEKER LANDSLIDE, GEOPHYSICAL EXPLORATION OF DURUPINAR SITE. DOGUBAYAZIT: NOAHS ARK PROJECT 1985-87. AGRI

M. Salih BAYRAKTUTAN**

This was an Ataturk-Los Alamos joint geophysical project performed on Noahs Ark surface, uplifted in Telceker Landslide. Western margin of the Valley defined by NNE striking left slip oblique Masher Fault. Three episodes of landslides with different ages recognized and mapped along the valley. At the centre, currently acting Mud Flow continues through narrow channel-like corridor, leaving ark-shaped mass behind, at the entrance of 350 m wide and approx. 1,3 km long channel. Ark-shaped debris segment uplifted during a local Earthquake (August 1949, MMS 5,0-5,5) triggered recent landslide. Long axis oriented parallel to the flow direction. Length 160m, approx 50m wide and height varying in 13-15m. Material comprised of Fe-Mg rich clayey matrix, with randomly distributed dominantly ultrabasic rock fragments. A kalkshist outcrop 10m x 20m dimension exists at west-central margin. A buried rock block exists about 15 m NE of the big outcrop at surface. Geophysical data proved that rock outcrop was floating together with ark shaped mass. First (oldest) and second debris flows deposited loads at foot (toe), after crossing Dogubayazit Fault Scarp. Three stages of landslide activity recognized particularly at the NE end of valley and toe area, based on textural difference in topography, morphology and degree of consolidation. Active Mud Flow material when reached to DB Fault Plane, make sharp turn eastward, due to right lateral character of current displacement.

Four different geophysical survey performed on Noahs Ark surface. Including GPR, Proton Magnetometer, Eng. Seismograph and VES resistivity. Target area had been scanned by SIR2 GPR with 200 MHz / 400 MHz antenna, along E-W transvers profiles at 2m intervals. Seismic reflection profiles produced at the same pattern. Geophysical data revealed two parallel interfaces with circa 2,5 m interval, reflecting bottom surface. Many vertical features obtained at about 3,20-3,30 m intervals, are claimed to represent separating openings in the Ark. Radar vertical reflections are either from fractures with relatively higher moisture or clayey infilled surfaces. Further and more sophisticated *3D Subsurface Radar and Shallow Geophysics* techniques will be performed at dense grids, through the next Project, 2020-21.

Keywords: *Masher, Mud Flow, Durupinar, GPR, Shallow Geophysics.*

** Iğdır University, Faculty Eng., .Suveren Campus. Iğdır, E-mail: mehmet.salih.bayraktutan@igdir.edu.tr

HZ. NUH'UN ZÜRRİYETİ SEYYİDLER ÖRNEĞİ

Mahmut BİRİFKANİ*

İnsan neslinin ne zaman ve nasıl başladığı bilimsel olarak tartışma konusudur. Kutsal Kitaplara göre insan nesli Hz. Adem ile başlamıştır. Eski Ahit'e göre insan nesli Hz. Adem'den Hz. Nuh'a kadar kesintisiz olarak devam etmiştir. Ancak Eski Ahit'e göre Nuh Tufanı ile birlikte pek azı müstesna olmak üzere insan nesli tümüyle gark olmak suretiyle yok olmuştur. Kur'an-ı Kerim ise insan neslinin mevzubahis tufanla birlikte tümüyle gark olup olmadığından söz etmemektedir. Hz. Nuh'tan sonra insan neslinin onun çocukları olan Sam, Ham ve Yafes ile devam ettiği Eski Ahit ile tarih ve neseb kitaplarında bildirilmektedir. Bu metinler ayrıca soyu devam eden nesillerin soyağaçlarına yer vermektedir. Bu soy ağaçları, genellikle belirli bir zamandan sonra kesintiye uğramış olmasına rağmen, ihtilafli olmakla birlikte, seyyidlerin soy ağaçları gibi korunan soy ağaçları da vardır. Tarihçiler Hz. Nuh'un oğlu olan Sam'dan gelen Arapları üçe ayırmışlardır: (1) Arab-ı Baide: Bunlar Ad, Semud ve Cürhüm'ül Ula gibi Araplardır. Tarih süreci içerisinde bu kavimlerden bahseden yazılı belgelere sahip olmadığımız için haklarında sınırlı bilgiye sahibiz. (2) Arab-ı Arike: Bunlar Kahtan b. Abir'in soyundan gelen Araplardır. Anavatanları Yemen'dir. Hz. İsmail döneminde Bekke'nin (Mekke) yakınında oturmakta olan ve Hz. İsmail'in hanımının kabilesi olan Cürhüm'üs Sani, Kahtan'ın neslindendir. (3) Arab-ı Müsta'rike: Bunlar Hz. İbrahim'in oğlu olan Hz. İsmail'in soyundan gelen Araplardır. Hz. İsmail aslen İbrani olup süreç içerisinde Araplaşmış ve onun soyundan gelenler Arab-ı Müsta'rike olarak adlandırmıştır. Hz. İsmail'in oğlu olan Kaydar'dan gelen Adnaniler ve Adnanilerin bir kolu olan Kureyş kabilesinin nesebine dönemin Arapları tarafından bu kabilenin Kâbe'nin yer aldığı Mekke şehrinde ikamet etmeleri sebebiyle özen gösterilmiştir. Kureyş kabilesinin bir kolu olan Haşimiler, Hz. Muhammed'in bu kola mensup olması dolayısıyla tarihçiler ve nesebçiler tarafından sıkça ele alınmış ve değişik dönemlerde bu soy ağaçlarının muhafaza edilmesi için Nikabet'ül Eşraf defterleri tutulmuştur. Özellikle Hz. Fatıma vasıtasıyla Hz. Muhammed'e ulaşan seyyidlerin nesepleri hakkında yüzlerce müstakil kitaplar yazılmıştır. Sonuç olarak Hz. Nuh'tan gelen soy ağaçlarının bir kısmı Hz. Nuh'tan birkaç nesil sonra kesintiye uğrarken diğer bir kısmı ise günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Arab-ı Müsta'rike olan ve Hz. Muhammed'in soyundan gelen seyyidlerin soy ağaçları günümüze kadar kesintisiz olarak gelmeyi başarmıştır. Sonuç itibarıyla bütün insanların kardeş olduğu, nesebin bir kültür ve tanışma vesilesi olup hiçbir biçimde üstünlük aracı olmadığı bilinmelidir.

Anahtar Kelimeler: *Arap, Seyyid, Zürriyet, Neseb, Şecere*

* Araştırmacı Yazar, Diyanet İşleri Başkanlığı, ahlati@hotmail.com

PROPHET NOAH'S LINEAGE: THE CASE OF SAYYIDS

Mahmut BİRİFKANİ**

It is scientifically debated when and how the human generation began. According to the Holy Books, the generation of people started with Prophet Adam. According to the Old Testament, the generation of people uninterruptedly continued from Prophet Adam until Prophet Noah. However, according to the Old Testament, the generations of human beings, with few exceptions, were completely destroyed by being inundated with Noah flood. The Holy Quran does not mention whether the human generation is completely inundated with the flood. It is reported in the Old Testament, history and the genealogy books that human generation after Noah continued with his children Shem, Ham and Japheth. These texts also include the genealogies of the descendant generations. Although these genealogical trees are often interrupted after a certain time, sayyids have protected genealogical trees, though it is controversial. Historians divided the Arabs from Noah's son Sam, into three groups: (1) al-Arab al-Baida: These are Arabs like 'Ād, Thamud and Jurhum al-Ula. Since we do not have written documents about these tribes in the history books, we have limited information about them. (2) al-'Arab al-'Āribah: These are Arabs descended from Qahtan b. Abir. Their homeland is Yemen. Jurhum al-Thānī, the tribe of Ismail's wife, is a descendant of Qahtan and they were living in Bakkah (Mecca) neighborhood in the period of Hz. Ismail. (3) al-'Arab al-Musta'ribah: These are Arabs descendants of Hz. Abraham's son Hz. Ismail. Hz. Ismail was originally Hebrew and Arabized in the process and his descendants called al-'Arab al-Musta'ribah. Adnanis from Kedar, the son of Ismail, and the descendants of the Quraysh tribe, a branch of the Adnanis, were taken care of by the Arabs of the time because they resided in the city of Mecca, where the Kaaba was located. Hashimis, a branch of the Quraysh tribe, been frequently debated by historians and genealogists as Prophet Muhammad's belonging to this branch, historians and genealogists and Niqabat al-Ashraf books were kept in order to preserve these family trees at different periods. Hundreds of individual books have been written about the generations of the sayyid who reached Prophet Muhammad especially through Hz. Fatima. As a result, some of the family trees from Prophet Noah were interrupted for a few generations after Noah while another has survived to the present day. The sayyids who are -'Arab al-Musta'ribah and the descendants of Prophet Muhammad have survived to the present day. As a result, it should be known that all people are siblings and that the generation is a means of culture and acquaintance and is not a means of superiority in any way.

Anahtar Kelimeler: *Arab, Sayyid, Generation, Lineage, Genealogy*

** Researcher and Author, Presidency of Religious Affairs, ahlati@hotmail.com

POLONYA KÜLTÜRÜNDE NUH'UN GEMİSİ

Marian MAŁECKI*

Dikkate konu Polonya kültüründe Nuh'un Gemisi konudur. Bu konu Polonya'da Hristiyanlığın gelişile Ortaçağ'dan beri bilinmektedir. Bu sel İncil hikayesi ile ilgilidir. Nuh'un gemisi teması da 16. yüzyılda Polonya Kralı tarafından sipariş edilen bir tapestryin Wawel kalesinde tasvir edilmiştir. Polonyalı şövalyeler arasında eski bir şövalyenin "Korab" veya ark adlı arması vardı. Polonyalı bir yazar ve Rönesans'ın şairi Jan Kochanowski, yeni sandığı hakkında "Sel şarkısı" şiirini yazdı. "Pan Tadeusz" (19. yüzyıl) şiirindeki Adam Mickiewicz, Sopliców'daki Hanı Nuh'un gemisiyle karşılaştırdı. Benzer şekilde, yüzyılın sonunda Stanisław Wyspiański, Düğünün büyük draması "the Wedding"de Nuh'un gemisine gerçekleştiği ışıklı evi karşılaştırdı. 19. yüzyıldan kalma bir Polonyalı gezgin olan Wincenty Pol, Karpat Dağları'nın (Tatry) en yüksek aralığını sel ile karşılaştırdı ve Włodzimierz Zagórski "Patrik Noah'ın hikayesi" yazdı. "Polonya'da bir futbol kulübü var "Arka Gdynia" ve ayrıca rock müzik çalan bir çocuk grubu " Nuh'un Gemisi."Dayanışma Bard" Jacek Kaczmarski de Nuh'un Gemisi hakkında bir şiir yazdı. Nuh'un Gemisi geleneği derinden Polonya ulusal kültüründe yatmaktadır

Anahtar kelimeler: *Polonya kültürü, Hristiyanlık; goblen; arması; edebiyat*

NOAH'S ARK IN POLISH CULTURE

Marian MAŁECKI**

The subject of consideration is the topic of Noah's Ark in Polish culture. This topic has been known since the Middle Ages with the advent of Christianity in Poland. It is related to the biblical story of the Flood. The theme of Noah's ark is also depicted on a tapestry in Wawel castle ordered by the Polish king in the 16th century. Among the Polish knights there was an ancient knight's coat of arms called "Korab" or ark. Jan Kochanowski, a Polish writer and poet of the Renaissance, wrote the poem "Song of the Flood", about the ark of New. Adam Mickiewicz in the poem "Pan Tadeusz" (19th century) compared the inn in Sopliców to Noah's Ark. Similarly, at the end of the century Stanisław Wyspiański compared the illuminated house in which the wedding takes place to Noah's Ark in his great drama "The Wedding". Wincenty Pol, a Polish traveler from the 19th century, compared the highest range of the Carpathian Mountains (Tatry) to the Flood, and Włodzimierz Zagórski wrote "The Story of Patriarch Noah." In Poland there is a football club "Arka Gdynia" and also a children's band playing rock music "Noah's Ark." Solidarity Bard "Jacek Kaczmarski also wrote a poem about Noah's Ark. The tradition of Noah's Ark is deeply rooted in Polish national culture

Keywords: *Polish culture, Christianity; tapestry; coat of arms; literature*

* Prof. Dr., Jagielloń Üniversitesi, Krakow, Polonya, e-posta: malecki.marian@interia.pl

** Prof. Dr., Jagellonian University, Krakow, Poland, e-mail: malecki.marian@interia.pl

GÜNEYDOĞU VE DOĞUANADOLU BÖLGESİ GENELİNDE, ÖZELDE AĞRI VE MARDİN İLİ ÇEVRESİNDE MİSAFİR KÜLTÜRÜ VE MİSAFİRPERVERLİK GELENEĞİ VE İNANIŞLARI

Mehmet Ali AVCI*

B. Yavuz HATUNOĞLU**

Roger AVCI***

Türk halkı uzun bir tarihi geçmişi olan ve dünyanın birçok bölgesine dağılarak farklı kültürlerle etkileşime geçmiş ve tarih boyunca değişik isimlerle birçok devlet kurmuştur. Bu etkileşimler sonucunda birçok halkı etkilemiş ve birçok halkın kültüründen de etkilenmiştir. Bu çalışmamızda Türk kültür ve medeniyetinin önemli bir bölümünü oluşturan ve Anadolu insanının kişiliğine kazınmış misafirperverlik geleneği üzerinde durulmaktadır. Misafirperverlik birçok ulus için karakteristik bir kavramken Türk ulusu için özel bir kavramdır. Bu kavram için özel sınırlar çizilmiştir.

Türk kültür ve geleneğine göre misafir kutsaldır ve tanrı tarafından rızık ile birlikte gönderilmiştir. Misafire karşı nasıl davranılacağı, misafirin nasıl ağırlandığı dinsel ve sosyal olarak birçok yerde özel olarak altı çizilerek belirtilmiştir. Bununla birlikte Türk kültüründe misafirin kökeni, dini, sosyal statüsü, etnik grubu, yaşı ve etnik yaşantısı fark etmeksizin konuklara karşı özel bir istek göstermiştir. Evin en güzel yeri onlar için tasarlanmıştır. Kalabilecekleri odalar, oturacakları yerler özel olarak düzenlenir. Misafir odaları için Anadolu'nun birçok bölgesinde özel yastıklar ve minderler yapıp satılmaktadır.

Bu gün Büyükşehirlerde ve nüfusun kalabalık gündelik işlerin yoğun olarak geçtiği, ekonomik ilişkilerin insani ilişkilerin önüne geçtiği bölgelerde zayıflamış olsa bile küçük yerleşim yerlerinde ve özellikle Güneydoğu, Doğu Anadolu ve Anadolu'nun iç bölgelerinde eski ihtişamlı günlerini yaşadığı söylenebilir. Yaptığımız araştırmalarda Anadolu insanının belleğine yüreğine kazınan geleneklerini yaşattığı görülmüştür.

Anadolu'nun bazı bölgelerinde efeler, ağalar olarak bilinen ileri gelenlerin misafir konakları yaptırdıkları ve bu misafir odaları için özel bir bütçe hazırladıkları görülmüştür. Bu konaklarda durumu kötü olan insanların, yolcuların ve bölgeye atanan öğretmen gibi devlet memurlarının çok uzun süreler kaldıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Türk kültüründe misafir, Anadolu insanı ve misafirperverlik, misafirperverlik.*

* Görsel Sanatlar Öğretmeni, Mardin Artuklu İMKB Anadolu Lisesi mirmehmetaliavci@gmail.com

**Dr. Öğr. Üyesi Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi yhatunoglu@gmail.com

***Görsel Sanatlar Öğretmeni Mardin Artuklu Okay Yaşar Anadolu Lisesi avcijiyan@hotmail.com

THE TRADITION OF GUEST CULTURE AND HOSPITALITY IN AND AROUND THE PROVINCE OF ARARAT IN PARTICULAR, THROUGHOUT THE SOUTHEASTERN AND EASTERN ANADOLU REGION

Mehmet Ali AVCI*

B. Yavuz HATUNOĞLU**

Roger AVCI***

The Turkish people have a long history and spread to many parts of the world and interact with different cultures and have established many states with different names throughout history. As a result of these interactions, he influenced many people and was also influenced by the culture of many people. This study focuses on the tradition of hospitality, which forms an important part of Turkish culture and civilization and is engrained in the Personality of the Anatolian people. Hospitality is a characteristic concept for many nations, while it is a special concept for the Turkish nation. Specific boundaries have been drawn for this concept.

According to Turkish culture and tradition, the guest is sacred and has been sent along with his sustenance by God. How to treat the guest and how to host the guest is specifically underlined in many places, both religiously and socially. In Turkish culture, however, the guest's origin, religious, social status, ethnic group, age and ethnic life, regardless of the guests have shown a special desire. The most beautiful place in the house is designed for them. The rooms where they can stay and the places where they can sit are specially arranged. Special pillows and cushions are made and sold in many regions of Anatolia for guest rooms.

Today, it can be said that even if the population is weakened in the big cities and in the regions where the crowded daily work passes intensively and where economic relations precede human relations, it is possible to say that it experienced its Old Glory Days in the small settlements and especially in the inner regions of Southeast, Eastern Anatolia and Anatolia. In our researches, it was seen that Anatolian people live their traditions that are engraved in their hearts to their memory.

In some parts of Anatolia, it was observed that the dignitaries known as Ephesians and Agas built guest mansions and prepared a special budget for these guest rooms. It was found that people, passengers and civil servants, such as teachers assigned to the area, were staying in these mansions for very long periods of time.

Keywords: *Guest, Anatolian people and hospitality in Turkish culture, hospitality*

* Visual Arts Teacher, Mardin Artuklu IMKB Anatolian High School mirmehmetaliavci@gmail.com

** Dr. Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Social Sciences yhatunoglu@gmail.com

*** Visual Arts Teacher Mardin Artuklu Okay Yaşar Anatolian High School, avcijiyan@hotmail.com

ERZURUM AHKÂM DEFTERLERİNDE BAYEZİD SANCAĞINDAN MERKEZE YANSIYAN DAVALAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Mehmet Emin ÜNER*

Osmanlı Klasik dönemde davalara genellikle mahallinde şer’i mahkemelerde kadılar tarafından bakılırdı. Ancak mahalli mahkemelerde çözüme kavuşturulamayan davalar ya da adaletin yerini bulamadığı davalar merkeze, Divân-ı Hümayun’a taşınırdı. Dava sahibi ya bizzat gider ya da arzuhal gönderirdi. Burada görülen davaların bir sureti mühimme defterlerine kaydedilirdi. Ancak 1742’den itibaren her eyalete ayrı ayrı defterler ayrılmak suretiyle Ahkâm Defterlerine kaydedilmeye başlanmıştır. Çalışmamızın temel kaynaklarını bu defterlerden Erzurum Ahkâm Defterleri serisinin 1 nolu defterinden 10 nolu defterine kadar olan defterler oluşturmaktadır. Bu defterlerin ilki bütün ahkâm defterlerinde olduğu gibi, 1155/1742 tarihinde başlıyor ve 1162/1748 tarihinde sona eriyor. Kullandığımız defterlerin sonuncusu, 10 nolu defter ise 1220/1805 tarihinde başlıyor ve 1224/1810 tarihinde sona eriyor. İncelediğimiz olaylar 1155/1742 tarihi ile 1224/1810 tarihleri arasında geçen zaman diliminden seçilmiştir. Defterlerin tamamı ciltli ve ebru kaplamalıdır. Yazıları da kırma divanidir. Bu defterlerin bazılarının tamamı taranmış bazıları da sondaj usulü taranmıştır. Ancak gerek tamamı taranan defterlerde gerekse sondaj usulü tarananlar defterlerde Bayezid Sancağı’ndan merkeze yansıyan dava sayısının azlığı dikkati çekmektedir. Bunu nasıl yorumlamalı? Şehirde meydana gelen olayların büyük ekseriyeti mahalli mahkemelerde çözüm bulduğuna mı hükmetmeli yoksa şehirde şikayet konusu olacak olayların olmadığına mı yormalı? Yoksa Sancağın merkeze olan uzaklığı bunda bir rol oynamış olabilir mi? Ya da sancağın “yurtluk ocaklık” sistemi ile yönetilmesinin etkisi var mı? Tebliğimizde dava örneklerinin sunulmasının yanında bu soruların da cevabı aranmıştır. Bununla birlikte birçok konuda mahallinde çözüme kavuşturulamayıp ya da tarafların mahkemeden çıkan sonuçtan memnun kalmayıp merkeze bizzat ya da arzuhal şeklinde yaptığı şikayetleri de tespit ettik. Bu davalarda, hükümlerde adı geçen bazı konargöçer aşiret mensuplarının bulundukları mahallerde eşkıyalık olaylarına karıştıkları görülmektedir. Ancak eşkıyalık olayları, yol kesme soygun olayları sadece konargöçer aşiretlere mahsus olmadığı yerleşik olan aşiret mensuplarının da bu işe karıştıkları merkeze giden şikayetler arasında yer almaktadır. Ehl-i örfün köylere gidip, mahiyetiyle birlikte yoksul köylülerden kanunsuz vergi almaları ve onları haps etmeleri, ehl-i örfün köylere gidip orada uzun süre ikamet etmek suretiyle hem maiyetinin ihtiyaçları hem de hayvanlarının ihtiyaçlarını karşılamak yoksul köylülere ciddi bir maddi yük getirmiş olmalı ki şikayete konu olmuştur. Kendi kadimi yerlerini terk edip başka köylere yerleşen reayanın vergi vermek istemedikleri ve bu konuda vergi toplayanlara zorluk çıkardıkları da görülmektedir. Yerlerini terk eden köylülerin tekrar kendi eski yerlerine iskân ettirilmeleri istenmektedir. Çünkü bunlar bulundukları yerlerde çevreye zarar vermektedirler. Ahali arasında mahallinde çözüm bulamayan davalardan birisi de alacak verecek meselesidir. Osmanlı tebası gayrimüslimlerin de alacak-verecek konusunda mahallinde çözüm bulamadıkları davalarını merkeze taşıdığı görülmektedir. Davaların çözümü için merkezden genellikle kadıya hitaben hüküm yazılmıştır. Ancak bazen de o taraflarda merkezden bir görevli varsa ona hitaben de yazılmıştır. Yukarıda verilen ve benzeri dava örnekleri ele alınıp, incelenmiş ve bunlardan bazı sonuçlar çıkarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Ahkâm, Bayezid, Sancak, Erzurum*

* Doç. Dr., Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fak. Tarih Bölümü, Osmanbey Kampüsü Şanlıurfa/TÜRKİYE, e posta: meuner@gmail.com

CASES AND SOLUTION PROPOSALS IN ERZURUM VERDICTS REGISTERS TRANSFERRED TO THE CAPITAL FROM BAYEZID SANJAK

Mehmet Emin ÜNER**

In the Ottoman Classical period, the law cases were generally handled by the kadis in sharia courts. However, the cases that could not be solved in the local courts or the cases where the justice could not be provided would be transferred to the high court in the capital, the *Divan-ı Humayun*. The complainant would either apply in person or send a petition. A copy of the cases tried here would be recorded in *muhimme* registers. However, as of 1742, each county was assigned a separate verdicts register book. The main source of this article consists of Erzurum verdicts register books numbered from 1 to 10. The first of these registers begins in the year 1155/1742 and ends in 1162/1748 like every other verdicts register. The last of the registers used as a source for this article, the register numbered 10, starts in the year 1220/1805 and ends in 1224/1810. The cases examined in this article were selected from the time period between 1155/1742 and 1224/1810. All of these register books are in hardcover and paper marbling. The typography is in *kırma diwani* style. Some of these register books were reviewed and some of them were reviewed with a special technique. However, it is noteworthy that the number of cases transferred from the Sanjak of Bayezid to the capital is very few in the books that were reviewed either way. How should one interpret this? Is it an indicator the the majority of the cases occurring in the city were resolved in the local courts or that there were not any cases at all. Is it possible that the distance of the sanjak to the capital played a role in this? Is it the effects of the sanjak's governing with the *yurtluk-ocaklık* system? This article seeks to answer these questions as well as providing example cases. In addition to this, other complaints that were transferred to the capital as a result of a failure in resolving it in the local courts or dissatisfaction with the verdicts are detected. In these cases, it is seen that that some nomadic tribes whose names are mentioned in the verdicts are involved in some banditry incidents. However it is seen in the transferred cases that banditry incidents and highway robberies were not specific to nomadic tribes and some members settled tribes were also involved in these incidents. The incidents of ehli orf collecting unlawful taxes, imprisoning the villagers, staying in the villager long periods of time for meeting their own and their animals' needs were of great burden for the villagers that they filed complaints about these cases. It is also seen that the reaya who move to other villages were not willing to pay taxes and raised difficulties to the tax collectors. The villagers who move were wanted to relocated in their original villages since they bring damage to their environment. Another unresolved case concerns assets and liabilities. The non-Muslim Ottomans also applied to the higher court when their cases concerning assets and liabilities were not resolved in the local courts. The common practice was a verdict addressed to the kadi would be written for a resolution of the case. This study examines these and similar cases as examples and attempts to draw conclusions.

Keywords: Bayezid, Sanjak, Verdicts, Erzurum

** Assoc. Prof. Harran University Faculty of Art and Sciences History Department Osmanbey Campus
Şanlıurfa- Turkey, e-mail: meuner@gmail.com

ÇOCUĞUN GELİŞİM EVRESİNDE COĞRAFYA ve KÜLTÜRÜN ETKİLERİ ve ÖNEMİ -Ağrı Örneği-

Mehmet Latif BAKIŞ*

Ayda KARGAR**

Felsefe, Psikoloji ve Ahlâk disiplinlerinin temel ve ortak amaçları, insanın mutluluğu meselesidir. İnsanın mutluluğu meselesi, insanın değerleriyle ve varlıklar âlemiyle bir bütün oluşu gerçeğine göre incelenmektedir. Mutluluk ise “iyi-kötü” ve “haz-elem” denilen zıtların ve farklılıkların insan düşünce ve ruh dünyasındaki izdüşümüne göre kritik edilmesi ile farkına varılan bir husustur. Kant’ın “neyi bilebilirim?” şeklinde förmülize ettiği yaklaşım, insanın mutluluğu için Ahlâk Felsefesi ve Psikoloji disiplinleri tarafından biraz farklı bir hüvviyete bürünmüş olsa da yine kullanılmıştır: “Nasıl mutlu olabilirim?”. Genel olarak mutluluğun bir kaç ilke üzerine temellendirilmiş olduğu gözlenmektedir; a)İnsanın varoluş gayesinin bilincine varması, b)İnsanın tabiatı çok iyi tanıyıp kendisinin buradaki konumunu ayırt etmesi ve c)İnsanın anatomik bir varlık olarak kendini iyi bilmesi... Gayeye uygun bir bilinçli yaşamın mutluluğun esrarını barındırdığını düşünen Antik Yunan düşünürlerinden Stoacılar, tabiat kanunlarına tabi olmanın gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Bu hususu İslam ahlâk filozofları daha da ileri bir seviyeye taşımışlar. İlk insanın tabiattaki nizam ve gayeye uygun hareket etmesi gerektiği şeklinde bir ahlakilik hassasiyeti ile konuya yaklaşmışlardır; bu tutum sosyal/toplumsal düzen için esas kabul edilmiştir. İkinci olarak ise İnsanın da dört temel elementten oluşmuş bileşik bir varlık olması gerçeğine uygun bir şekilde, insanın, içinde bulunduğu evrenle fiziksel (organik) ve ruhsal olarak nasıl bir etkileşim içerisinde olduğu hakkındadır. Birinci yaklaşımıyla sosyolojiye konu olan hususun ikinci yaklaşımı, savımızın konusu olarak insan biyolojisi ve psikolojisi ile tıp ve ahlâk münasebetine dair bir problemi inceler. Varlığın oluşumunda esas kabul edilen dört temel elementler olan ateş, hava, su ve toprak unsurlarının insan organizmasında da karşılıklarının olduğu; bunların kan, balgam, sarı safra, siyah safra olduğu; daha genel bir yaklaşım ise varlıkların temelinde sıcaklık, soğukluk, kuruluk ve yaşlık özelliklerinin bulunduğu şeklindedir. Bu özelliklerin fiziki coğrafya ile münasebetleri; coğrafyanın da insan ahlâk ve kişiliğine ve dolayısıyla da kültürüne etkileri ele alınmakta olup; konu, Ağrı ili özelinde temellendirilmeye ve bağlamlar oluşturularak bir sonuca ulaşmaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Coğrafya, Ahlâk, Kültür, İbn Haldun, Anatomi*

* Öğretim Görevlisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Felsefe Tarihi Anabilim Dalı, bakislatif@gmail.com

** Doktora Öğrencisi, Anakara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Psikolojisi Anabilim Dalı, Ayda.karegar@yahoo.com

IMPACT AND IMPORTANCE OF FICTION IN THE PROCESS OF CHILD DEVELOPMENT

Mehmet Latif BAKIŞ*

Ayda KARGAR**

The basic and common aims of the disciplines of Philosophy, Psychology and Ethics are the question of human happiness. The issue of human happiness is examined according to the fact that human being is a whole with the values and realms of being. On the other hand, happiness is a matter that is realized by criticizing the oppositions and differences called “good-bad” and “pleasure-pain” according to the projection of human thought and soul world. The approach that Kant has formulated as “what can I know? There has been used by the disciplines of Moral Philosophy and Psychology for the happiness of human beings, although it has been used a bit differently: “How can I be happy? ”. In general, happiness is based on a few principles; a) To be aware of the purpose of human existence, b) To know the nature of the human being very well and to distinguish his position here c) To know himself as an anatomical being of human... The Stoics, one of the ancient Greek thinkers, who thought that a conscious conscious life with purpose, contained the mystery of happiness, emphasized the necessity of being subject to the laws of nature. Islamic moral philosophers have taken this to an even higher level. First, they approached the issue with the moral sensitivity that one should act in accordance with the order and purpose in nature; this attitude was accepted as the basis for social / social order. Secondly, it is about how human beings interact physically (organic) and spiritually with the universe in which man is a compound being composed of four basic elements. The second approach, which is the subject of sociology with its first approach, examines a problem about human biology and psychology and the relationship between medicine and morality as the subject of our argument. Fire, air, water and soil elements, which are the four main elements that are accepted as essential in the formation of the existence, also have equivalents in human organism; they are blood, phlegm, yellow bile, black bile; a more general approach is that temperature, cold, dryness and old age are the basis of assets. Relation of these characteristics with physical geography; the effects of geography on human morality and personality and thus on culture; The issue is based on the province of Ağrı and tries to reach a conclusion by forming contexts.

Keywords: *Geography, Morality, Culture, Ibn Khaldun, Anatomy*

* Lecturer, Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Philosophy and Religious Sciences, Department of History of Philosophy, bakislatic@gmail.com

** PhD Student, Ankara University Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Sciences, Department of Psychology of Religion, Ayda.karegar@yahoo.com

199 NUMARALI MUFASSAL TAHRİR DEFTERİNDEKİ VERİLERE GÖRE XVI. YÜZYILDA BAYEZİD, DİYADİN İLE ELEŞKİRD SANCAKLARINDAKİ YER VE KİŞİ ADLARI HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME

Mehmet Salih ERPOLAT*

Bu bildiride XVI. yüzyılın son çeyreğinde tutulan 199 numaralı tahrir defterinin içerdiği bilgiler kullanılacaktır. Bu defter, günümüzde Ankara'da Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'ne bağlı Kuyud-ı Kadime Arşivi'nde yer almaktadır.

199 Numaralı Mufassal Tahrir Defteri'nde günümüzde Ağrı ilini teşkil eden Bayezid, Diyadin ve Eleşkird sancaklarına dair bilgiler mevcuttur. Bu bildiri ile adı geçen sancaklara bağlı köy ve mezra adları ile bu köylerde yaşayan kişi adları tespit edilerek günümüz insanının istifadesine sunulacaktır. Defterde mevcut olup ancak günümüzde Ağrı ilinin sınırları dâhilinde yer almayan sancaklara ait bilgiler değerlendirilmeyecektir. Bunun yanında defterin ekonomiye dair içerdiği veriler de başka bir çalışmanın konusu olabileceği ve bildiri sınırlarını aşacağı düşüncesi ile burada değerlendirilmeyecektir.

Köylerin meskûn veya ıssız oluşlarına dair bilgiler, buralarda iskân eden kişilerin Müslim veya Gayrimüslim olduklarına ait veriler de mevcuttur. Bu bilgiler ışığında Ağrı ilinin Osmanlı Devlet'i dönemindeki iskân tarihiyle toplumun inanç yapısına ilişkin bulgular ortaya çıkarılacaktır.

Bu bildiri ile bugünkü Ağrı Vilayetinin XVI. yüzyıldaki idarî yapısı ortaya çıkarılmış olacaktır. Böylece Ağrı İlinde XVI. yüzyıldan günümüze ulaşan köy ve mezra adları tespit edilmiş olacak ve yörenin tarihî coğrafyasında meydana gelen değişimler hakkında bilgi sahibi olunacaktır.

Tespit edilen kişi adlarından hareketle Ağrı yöresinde XVI. yüzyılda en çok kullanılan erkek kişi adlarının hangileri olduğu belirlenerek XVI. yüzyıldaki kişi adları günümüz kişi adları hakkında bir mukayese imkânı sunulacaktır.

Bu tebliğ ile Ağrı yöresinin Osmanlı Dönemi'ndeki idarî yapısı, köy ve mezra adları ile bu köylerde yaşayan kişilerin isimleri bilim dünyasının istifadesine sunulmuş olacaktır. Yer ve kişi adları teoloji, tarih, folklor ve halk bilimi gibi farklı disiplinlerle uğraşan bilim insanlarının da ilgisini çekebilecek konulardır.

Bu çalışma ile Ağrı İlinin yerel tarihine dair birçok farkı yönleri gün yüzüne çıkarılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı Vilayeti, Bayezid Sancağı, Yer Adları, Kişi Adları, XVI. Yüzyıl.*

* Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Sur-DİYARBAKIR, msaliherpolat@hotmail.com

**ACCORDING TO THE DATA IN THE TAHRİR BOOK NO. 199. AN
EVALUATION ON THE PLACE AND PERSONAL NAMES IN BAYEZİD,
DIYADIN AND ELEŞKİRD SANJAKS IN THE XVIth CENTURY**

Mehmet Salih ERPOLAT**

In this paper, the information contained in the tahrir book numbered 199, which was kept in the last quarter of the XVI. century, will be used. This book is now in the Kuyud-ı Kadime Archive of the General Directorate of Land Registry and Cadastre in Ankara.

Information on Bayezid, Diyadin and Eleşkird sanjaks, which constitute the province of Ağrı, is available in the Mufassal Tahrir Book No. 199. With this declaration, the names of villages and hamlets attached to these sanjaks and the names of the people living in these villages will be determined and presented to the benefit of today's people. The information about the sanjaks that are present in the book but are not included in the current borders of Ağrı province will not be evaluated. In addition, the data contained in the book on the economy will not be considered here because it may be the subject of another study and exceed the limits of the declaration.

There is information about the inhabitants of the villages, whether they are inhabited or deserted, and whether the inhabitants are Muslim or non-Muslim. In the light of this information, the findings of the settlement history of the province of Ağrı during the Ottoman Empire period and the belief structure of the society will be revealed.

With this declaration, the administrative structure of Ağrı Province in the XVI. century will be revealed. Thus, the names of villages and hamlets that have been reached today since the XVIth century will be identified and the changes in the historical geography of the region will be learned.

Based on the names of the people identified, the most commonly used male names in the XVIth century is determined which will give a comparison opportunity between then and today.

With this paper, the administrative structure of the Ağrı region during the Ottoman period, the names of villages and hamlets and the names of the people living in these villages will be presented to the benefit of the scientific world. Place and person names may be of interest to scientists dealing with different disciplines such as theology, history, folklore and folklore.

With this study, many different aspects of the local history of Ağrı Province will be enlightened.

Keywords: *Agri Province, Bayezid Sanjak, name of places, name of persons, XVIth century.*

** Assist. Prof. Dr. Dicle University, Faculty of Literature Department of History, Diyarbakir/TURKEY.
msaliherpolat@hotmail.com

KUTSAL KİTAPLARA GÖRE HZ. NUH'UN GEMİSİ NEREDE YAPILDI, NEREDEN KALKTI, NEREDE İNDİ?

Mehmet Salih GECİT*

Hız. Nuh, insanlığın ikinci atası olarak bilinir. O, Allah tarafından insanlara peygamber olarak gönderilmiş, 950 sene insanları Allah'ın dinine davet etmiştir. Ancak insanlar onun ortaya koyduğu apaçık delillere rağmen inkâr ve tekzip yolunu ikrar ve tasdiğe tercih etmişlerdir. Bununla yetinmeyerek bşr de meydan okuyup azap ve mucize talebinde bulunmuşlardır. Hız. Nuh da küçük bir grup dışında tasdik etmediklerini görünce onlara yönelik beddua etmiştir. Bunun üzerine Nuh'un Tufanı diye bilinen olay yaşanmıştır. Bu olaydan önce Allah'ın emri ile bir gemi inşa ederek iman getirenlerin kurtuluşuna vesile olmuştur. İşte bu gemi hakkında birçok tartışma ve inceleme yapılmaktadır. Söz konusu inceleme ve tartışmalarda daha çok geminin nereye indiği noktası üzerinde durulmaktadır. Biz de bu tebliğimizde yapılmakta olan tartışmalara iki boyut daha kazandırmak istiyoruz: Gemi nerede yapıldı, nereleri gezip dolaştı ve nereye indi. Bu şekilde geminin mecrasını ve kalkış ve iniş sürecini Kutsal Kitaplar bağlamında inceleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: *Hız. Nuh Tufanı, Hız. Nuh'un Gemisi, Geminin Kalkış Yeri, Geminin İniş Yeri*

WHERE WAS NOAH'S ARK BUILT, WHERE DID IT DEPART, WHERE DID IT ARRIVE ACCORDING TO HOLY BOOKS?

Mehmet Salih GECİT**

Noah is known as the second forefather of humanity. He was sent as a prophet to people by Allah and invited people to Allah's religion for 950 years. However, people preferred denial to acknowledgement despite the apparent evidence he put forward. On top of it, they demanded pain and miracles. Upon seeing that they did not acknowledge it, except for a small group, Noah cursed them. Afterwards, the phenomenon known as Noah's Flood occurred. Before this event, he contributed to the salvation of people who had faith by building an ark with Allah's order. There are many discussions and investigations about this ark. These investigations and discussions concentrate more on where the ship arrived. We want to add two more dimensions to the discussions in this paper: Where was the ship built? Which places did it visit? Where did it arrive? Thus, we will examine the course, departure and arrival processes of the ark in the context of the Holy Books.

Keywords: *Noah's Flood, Noah's Ark, Departure Place of the Ark, Arrival Place of the Ark*

* Doç. Dr. Mehmet Salih GECİT, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Kelam ve İtikadi İslam Mezhepleri Öğretim Üyesi, E posta: msgecit@agri.edu.tr

** Assoc. Prof. Dr. Mehmet Salih GECİT, University of Ağrı İbrahim Çeçen, Faculty of Islamic Sciences, Theological and Religious Islamic Sects, e-mail: msgecit@agri.edu.tr

AHMED-İ HANÎ'NİN “NUBARA BİÇÛKAN, İMAN AKİDESİ, DIVAN” ADLI ESERLERİ BAĞLAMINDA DİNÎ - TASAVVUFÎ GÖRÜŞLERİ

Mehrâli CALP*

Bu araştırmada, Ahmed-i Hanî'nin dinî ve tasavvufî hayatımızdaki yeri ele alınmıştır. Bu bağlamda, âlim ve mütefekkir bir şahsiyet olan Ahmed-i Hanî'nin eserlerindeki ahlakî ve tasavvufî motifler belirlenmiştir.

Araştırmanın amacı, Ahmed-i Hanî'nin eserlerindeki ahlakî ve tasavvufî motifleri belirlemek, din ve tasavvuf kültürü içindeki yerini ve önemini vurgulamaktır. Bu çalışma nitel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu Ahmed-i Hanî'nin Nubara Biçûkan, İman Akidesi ve Divan adlı eserleri ile hakkında yapılan yayınlar oluşturmaktadır. Bu bağlamda Kur'an ve Hadis; Kuşeyri Rîşalesi, Kimyayı Saadet, İhya'u Ulûm'id-dîn, Mektubât, Cezire-i Mesnevî gibi dinî ve tasavvufî kaynaklar ile Ahmed-i Hanî'nin eserleri taranarak konuyla ilgili bilgi ve bulgulara ulaşılmıştır. Veriler belge tarama yoluyla elde edilmiş ve betimsel analize tabi tutulmuştur.

Ahmed-i Hanî, mutasavvıf bir şair midir yoksa toplumun dertlerine çare bulmaya çalışan bir mürşit, bir mübelliğ, bir ahlakçı mıdır? Bu husus araştırılmaya muhtaçtır. Bu çalışmada Ahmed-i Hanî'nin bu yönü araştırılmıştır. Ahmed-i Hanî'nin güçlü bir mistik şair olup olmadığı tartışılabilir, fakat onun derdinin sadece şiir söylemek olmadığı, bir şair olmaktan daha çok ahlakçı tavrıyla hareket ettiği söylenebilir.

Sonuç olarak, Ahmed-i Hanî'nin dinî kültür içinde yoğrulmuş çok yönlü bir âlim, mübelliğ ve mürşid olduğunda şüphe yoktur. İslam inanç ve kültürü içinde yetişmiş Ahmed-i Hanî, insanları Hak yoluna irşâd etmeye kendini adanmış bir âlim olma yanında, aynı zamanda bir şâirdir.

Ahmed-i Hanî (Nubara Biçûkan, İman Akidesi, Divan ve hatta Çâr Kuşe) adlı eserleri ile Müslüman ahalinin fikhî ve akıdevî ihtiyaçlarına çare olmuştur. Öte yandan, İlahi Aşk'ı konu edinen Mem u Zin ve diğer eserlerine bakılınca, onun tasavvufa bigâne kalmadığı da görülmektedir. Gerçekte onun yaşadığı dönem ve coğrafyada ilim ve tefekkürle uğraşıp da tasavvufa rağbet etmeyen şâir/edîb/nâzım yok gibidir. O dönemde gerek medreselerin yaygın olması gerekse tasavvufla ilgili şifahi kültürün rağbet görmesi Hanî'nin bu alana yönelmesini kaçınılmaz kılmış olmalıdır.

Ahmed-i Hanî samimi bir dindar, âlim ve mürebî; her ortamda birlik ve beraberliği pekiştirmeye çalışan bilge bir şahsiyettir. Hayat tarzına ve eserlerine bakıldığında, onun temel özelliğinin kötülüklerden sakındırmaya ve iyilikleri özendirmeye çalışan bilge bir kişiliğe sahip olduğu kabul edilir. Bu ve benzeri nitelikleridir ki birçok alanda etkili olmuş, iz bırakmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Ahmed-i Hanî, din, fıkıh, tasavvuf, Allah dostu, aşk, vahdet*

* Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi AD Öğretim Üyesi, ORCID iD : 0000-0002-2261-4893 mehralicalp@hotmail.com

RELIGIOUS-SUFI VIEWS OF AHMED-I HANÎ IN THE CONTEXT OF WORKS OF ENTITLED HIS “NUBARA BİÇÜKAN, İMAN AKİDESI, DIVAN”

Mehrali CALP **

In this study, the place of Ahmed-i Hani in our religious and mystical lives is discussed. In this context, the moral and mystical motifs in the works of Ahmed-i Hani, a scholar and grateful person, were determined.

The aim of the research is to determine the moral and mystical motifs in the works of Ahmed-i Hani, to emphasize its place and importance in the religion and sufism culture. This study is a qualitative study. The study group of the research consists of the works Nubara Biçûkan, İman Akidesi and Divan written by of Ahmed-i Hani and the publications about him. Both the Qur'an and Hadith; Resources such as Kuşeyri Rîşalesi, Kimyayı Saadet, İhya'ü Ulûm'id-Din, Mektubat, Cezire-i Mesnevi have been reached and the works of Ahmed-i Hanî were tried to be reached the findings on the subject. Data were obtained through document scanning and subjected to descriptive analysis.

Is Ahmed-i Hanî a sufi poet, or is he a master, an interlocutor, a moralist trying to find solutions to society's problems? This issue needs research. In this study, this aspect of Ahmed-i Hanî will be investigated. It can be argued whether Ahmed-i Hanî was a powerful mystical poet, but his concern was not merely to say poetry, but rather a moralistic attitude than a poet.

As a result, there is no doubt that Ahmed-i Hanî is a versatile scholar, verse and master who has been blended in religious culture. Ahmed-i Hânî, who is educated in the Islamic faith and culture, is a poet besides being a scholar devoted himself to the guidance of the people.

Ahmed-i Hani sought the remedy for the fiqh and akidevi needs of the Muslim people with his works (Divan, İman Akidesi ve Çar Kuşe hatta Nubahar). On the other hand, when Mem u Zin and his other works, which are about Divine Love, are examined, it is seen that he is not left to sufism. In fact, in the period and geography in which he lived, every poet with knowledge and contemplation has sought for mysticism. At that time, both the prevalence of madrasahs and the favorable healing culture of Sufism made it inevitable for Hani to turn to this field.

Ahmed-i Hanî is a sincere devout, scholar and manner; is a wise person who tries to consolidate unity and solidarity in every environment. Looking at his lifestyle and his works, his main feature is considered to be a wise personality who tries to avoid society from evil and to promote goodness. These and similar qualities have been effective in many areas, has left a mark.

Keywords: *Ahmed-i Hânî, religion, fiqh, Sufism, Allah friendly, love, wahdat*

** Assoc. Dr. Ağı İbrahim Çeçen University, Faculty of Education, Department of Turkish Language Teaching, ORCID iD : [0000-0002-2261-4893](https://orcid.org/0000-0002-2261-4893) mehralicalp@hotmail.com

ON DOKUZUNCU YÜZYIL VE YİRMİNCİ YÜZYILIN BAŞLARINDA NAHÇIVAN EDEBİ ORTAMI TEMSİLCİLERİNİN ESERLERİNDE “NUH VƏ NUH TUFANI” KONUSUNUN SANATSAL DİL ÖZELLİKLERİ

Mehriban ASADULLAYEVA (Guliyeva)*

Makalede uzun süre büyük tartışma konusu olmuş insanlığın Adem'den sonra ikinci babası Nuh peygamber ve Nuh'un tufanı ile ilgili konu, motif ve karakterlerin sanatsal tasvir araçlarının yardımı ile on dokuzuncu yüzyıl ve yirminci yüzyılın başlarında Nahçıvan edebi ortamı nümayendelerinin eserlerinde dil ve üslup bakımından öğrenilmesi araştırmaya dahil edilmiştir. Aynı zamanda onların eserlerinde dil kültürü, bir taraftan onların dil-konuş normları, diğer taraftan ise ana dilinin doğal olanaklarını kullanma ustalığı ile nasıl tarif etmeleri incelenmiştir. Bedii dilinin bireysel üslubu sanatçının tehkiye ustalığı, halk dilinden nasıl kullanması ve böyle söylemek mümkünse estetik bedii ilkesine dayanması ile şartlana bilir.

Bir misyon gibi bedii sanatsal araçlar yardımı ile tasvir ediyorlar. Aynı zamanda, Nuh ve Nuh tufanı efsanesinin Nahçıvan sözlü halk edebiyatında, klasik şiirinde, aşık sanatında edebi dilde yansımasından, aynı zamanda bu konuda olan sanatsal örneklerinden geniş şekilde kullanılmıştır. Azerbaycan klasik şiirinin kurulduğu dönemden geçen bin yıla yakın zaman diliminde oluşmuş şiir örneklerimizi incelerken belli oluyor ki, Hakaniden, Nizamiden yüzü bu yana Azerbaycan'ın ünlü şairlerinin çoğu Nuh konusuna değinmiş, sanatsal sözün kudreti ile bu efsaneleşmiş tarihi olaya kendi gerçek ilişkilerini sanatsal dilde yazmışlardı. Nahçıvan edebi ortamının temsilcilerinin rengareng dil malzemelerini kullanarak dikkate aldıkları gramer ve dizim kuralları ile biçimsel-bireysel özellikleri yerel kelimeler ve deyimlerle, atasözleri ile kaleme almışlardı.

Ondokuzuncu yüzyıl ve yirminci yüzyılın başları Nahçıvan edebi ortamı temsilcilerinden Heyran hanım, Kudsi Venendi, Fakir Ordubadi, Ali Mahbus, Hüseyin Cavid, Eyneli Sultanov, Mehmed Said Ordubadi ve diğerlerinin eserlerinde Nuh konusu sanatsal dil ile geniş şekilde aydınlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Nahçıvan, edebi ortam, sanatsal dil, Nuh, metafor, epitet, üslup, sanatsal dil*

* Doç. Dr., Nahçıvan Devlet Üniversitesi, Pedagoji Fakülte, Bölüm Fenlerin Tedrisi Metodikası ve Texnologiya Muallimliy quliyeva.mehriban@list.ru

**THE ARTISTIC LANGUAGE FEATURES OF THE “NOAH PROPHET AND
THE NOAH STORM” THEME IN THE WORKS OF NAKHCHIVAN LITERARY
ENVIRONMENT REPRESENTATIVES IN THE NINETEENTH AND BEGINNING
TWENTIETH CENTURY**

Mehriban ASADULLAYEVA (Guliyeva)**

Topics, related to Prophet Noah have been addressed in written and verbal Azerbaijani literature. In the article, the theme of the Prophet Noah and the legend of the Flood of Noah, which has long been the subject of discussion, is considered in Azerbaijani poetry based on specific facts. Reflection of the legend about Noah and Noah's Deluge, being the subject for discussions during a long time in classic poetry of Azerbaijan is stated in the article with concrete facts.

There attract attention analyses conducted basing on creative works of the men of genius, such as Nizami, Khaqani. “Noah Prophet and the Noah storm”, being the subject for discussions during a long time in classic poetry of feature in literary language in the works of the representatives of the Nakhchivan literary environment in the nineteenth and beginning twentieth century is stated in the article with concrete facts. There attract attention analyses conducted basing on creative works of the men of genius, such as Heyran xanum, Qüdsi Venendi, Fagır Ordubadi, Eynali Bey Sultanov Ali Sabri, Mahammad Taghi Sidgi, Husein Javid, Jalil Mammadguluzadeh, Mehmet Said Ordubadi and others.

Keywords: *Nakhchivan, literary environment, literary language, Noah, metaphor, epithet, style, artistic language*

** Associate Professor Nakhchivan State University, Faculty of Pedagogy, department Methods of teaching subjects and technology teacher, Nakhchivan / AZERBAIJAN, e-mail: quliyeva.mehriban@list.ru

AĞRI İLİNDE KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ÖRNEĞİ OLARAK IC İBRAHİM ÇEÇEN VAKFI

Dr. Meral DİNÇER*

Sosyal sorumluluk, birey ya da grup olarak sosyal, kültürel, ekonomik, çevresel gibi konulara yönelik etik ve duyarlı davranışlardır. Sosyal sorumluluk kavramında topluma fayda esastır. Bu davranış biçimi, bireyin kendisinden ziyade içinde bulunduğu grup veya topluluklar dolayısı ile, tüm insanlığa yönelik fayda sağlama ya da kavramın kendisi gibi, sorumlu olma hareketidir. Organizasyonların sosyal sorumluluk faaliyetleri ise, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, işletmeler, sivil toplum örgütleri, dernekler ve vakıflar aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Kar amaçlı işletmelerin toplumsal fayda ve kalkınma için gerçekleştirdikleri sosyal sorumluluk hareketleri, “Kurumsal Sosyal Sorumluluk olarak adlandırılmaktadır. Bu sorumluluk, işletme davranışlarını, topluma yararlı faaliyetler açısından geliştiren ve halkı refaha ulaştırmak için tarafsız bir sorumluluk davranışı sergilemeyi esas alan bir görüştür.

Değişen dünya ile ihtiyaçlar da değişmektedir. Birçok ülkede şirketler girişim ve katkıları ile devlete destek olmak durumundadır. Devlet imkanlarının tüm ihtiyaç alanlarını karşılamaya yetmediği ve işletmelerin, iş dünyasında faaliyetlerini sürdürürlerken, toplumun da menfaatlerini gözetmek durumunda oldukları günümüzde kabul görmüş bir gerçektir. Toplumsal sorumlulukları yerine getirirken işbirlikleri geliştirilmesi, yaratıcı çözümlere fırsat tanınması ve toplumsal güvenin artmasına katkıda bulunması önemlidir.

Buna en iyi örneklerden biri, büyük şirketlerin görevlerinden adledilen “sosyal sorumluluk bilinci ve yatırımlarını” IC İbrahim Çeçen Holding adına, ilkeli adımlarla planlayarak gerçekleştiren IC İbrahim Çeçen Vakfı’dır.

IC İbrahim Çeçen Yatırım Holding’in Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Çeçen, bu ülkenin yetiştirdiği bir iş insanı olarak, daima sosyal sorumluluk bilinci ile, ülkesine hizmet vermeyi şiar edinmiştir. “Bu topraklarda yaşayan herkesin yine bu topraklara gönül borcu vardır” düşüncesinden hareketle, sosyal sorumluluğu kurumsal yapı ile birleştirerek, 2004 yılında IC İbrahim Çeçen Vakfı’nı kurmuştur. IC Vakfı bugün Ankara Merkez ve Ağrı Şubesi çalışanları ile faaliyetlerine devam etmektedir.

Ağrı’nın kişi başına düşen milli gelir ile, Türkiye’nin en yoksul şehirlerinden biri olduğu gerçeğinden yola çıkarak, hem İbrahim Çeçen’in doğduğu şehir, hem de Türkiye’nin imkanları en kısıtlı ili olduğu gerekçesi ile Ağrı vakfın pilot bölgesi olarak belirlenmiştir. İbrahim Çeçen’in hedefi, IC Vakfı’nın amacı sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda ilin yaşam standartlarının yükseltilmesine katkı sağlamaktır.

Vakfın en büyük eseri, İbrahim Çeçen’in “ülkeme olan gönül borcum ve en anlamlı yatırıмым” olarak adlandırdığı, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi’dir. Türkiye’de ikinci bir örnek olan üniversite, vakıf tarafından kurulmakla birlikte tamamı devlete bağlı niteliğindedir. Üniversitenin, Ağrı’nın sanayisiyle, tarımı ile, sivil toplum kuruluşları ile, en önemlisi halkıyla bütünleşerek, Ağrı’nın daha yaşanabilir olması amacı ile yatırımı gerçekleştiren İbrahim Çeçen, TBMM tarafından “Devlet Üstün Hizmet Madalyası” ile onurlandırılmıştır. Ayrıca Ağrı’da, Erzincan’da, Ankara ve Van’da yaptırdığı ilkokul ve diğer kalıcı eserleri ülkemize kazandırmıştır ve 15,000’in üzerinde öğrenciye karşılıksız burs sağlamıştır.

* Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İbrahim Çeçen Vakfı Müdürü, e-posta: meral.dincer@icvakfi.org.tr

Sosyal ihtiyaçların arttığı günümüzde, sivil toplum kuruluşlarının devlete en büyük destek olduğu gerçeği ile IC Vakfı tarafından kurulan üniversite, Ağrı'da ekonomik ve sosyo kültürel alanda görünür bir değişim oluşmasına katkı sağlamıştır. Bilgiyi toplumsal refah ve faydaya dönüştürme amacı ile, özellikle akademik alanda, kongre, seminer, sempozyum katkıları ile üniversite, IC Vakfı tarafından desteklenmektedir. Maddi dezavantajlı olan bölge gençlerinin, özellikle de kız öğrencilerin yüksek öğrenime katılımının artması için burs desteğinin büyük çoğunluğu Ağrı'ya yönelmektedir. Bölgede istihdamın artması için çeşitli meslek eğitim ve girişimcilik kursları IC Vakfı tarafından organize edilmektedir. İlkokulların tadilatları, ekipman destekleri, öğrencilere kıyafet, kitap, oyuncak ve kırtasiye yardımları gibi sosyal yardımların yanı sıra, spor, sanat, sağlık, engelli bireylerin ihtiyaçlarına yönelik projeler, yine IC Vakfı tarafından gerçekleştirilmektedir.

Vakfın amaçladığı ve gerçekleştirdiği tüm kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri, diğer kamu ve meslek kuruluşları, eğitim kurumları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği içinde olmasını ve kaynaşmasını gerektirerek, Ağrı ilinin ortak amaçlar doğrultusunda sahiplenilmesini sağlamakta, toplumsal beraberliği ve sorumluluğu artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Sorumluluk, Vakıf, Sivil Toplum Kuruluşları*

IC İBRAHİM ÇEÇEN FOUNDATION AS AN EXAMPLE OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN AĞRI PROVINCE

Dr. Meral DİNÇER**

Social responsibility is an ethical and sensitive attitude towards social, cultural, economic and environmental issues as individuals or groups. Being beneficial to society is essential in social responsibility. This behavioral pattern is the act of providing a benefit or being responsible, like the concept itself, for the whole of humanity, rather than himself, due to the groups or communities in which the individual lives. Social responsibility activities of organizations, on the other hand, are carried out through non-profit organizations, enterprises, non-governmental organizations, associations and foundations. The social responsibility activities carried out by profit-making enterprises for social benefit and development are called "Corporate Social Responsibility". This responsibility is an opinion that develops business behaviors and activities that are beneficial to society and is based on an objective responsibility behavior in order to prosper the public.

The needs also change with the changing world. In many countries, companies support the government with their initiatives and contributions. It is an accepted fact today that the state facilities are not sufficient to meet all the areas of need and businesses have to protect the interests of the society while continuing their activities in the business world. Developing cooperation, allowing creative solutions and contributing to the increase of societal trust is significant while discharging social responsibilities.

One of the best examples of this is the IC İbrahim Çeçen Foundation which carries out the "social responsibility awareness and investments" on behalf of IC İbrahim Çeçen Holding in principle.

** Dr., Ağrı İbrahim Çeçen University, Department of Psychological Counseling and Guidance and Director of İbrahim Çeçen Foundation e-mail: meral.dincer@icvakfi.org.tr

İbrahim Çeçen, Chairman of the IC İbrahim Çeçen Investment Holding, as a businessman raised in this country, has always adopted himself the motto of serving the country with a sense of social responsibility. From the thought of "Everyone who lives on these lands have a debt of gratitude to these lands", in 2004, he has founded the IC Foundation by combining social responsibility with the corporate structure. Today, IC Foundation continues its activities with the employees of Ankara Center and Ağrı Branch.

Based on the fact that Ağrı is one of Turkey's poorest cities in terms of national income per capita, and on the grounds that it is the city where İbrahim Çeçen was born and it is the city which has the most limited facilities in Turkey; Ağrı has been designated as the pilot region of the foundation. The goal of İbrahim Çeçen and the purpose of IC Foundation is to contribute to the living standarts of the city in terms of social, cultural, and economic fields.

The greatest monument of the foundation is the Ağrı İbrahim Çeçen University, which is named as "it's my debt of gratitude to my country and my most significant investment" by İbrahim Çeçen. As a second example in Turkey, although the university has been established by the foundation, the entire university has the characteristics of being a donation to the state. İbrahim Çeçen, who has made the investment with the aim of making Ağrı province more livable, integrates with the university's industry, agriculture, non-governmental organizations and most importantly with the public, was honored with "Order of Merit" by NGAT. In addition, he has brought primary school and other remanent pieces into Ağrı, Erzincan, Ankara, and Van provinces and provided a non-refundable grant to more than 15.000 students.

The university, which has been founded by the foundation with the fact that civil society organizations are the greatest support to the state in today's social needs, contributed to the revealing of visible economic and socio-cultural change in Ağrı. In order to transform knowledge into social welfare and benefit, especially with the contributions of congresses, seminars, symposiums in academic field, the university is supported by the IC Foundation. In order to increase the participation of young people in the region, especially female students, who are financially disadvantaged, to higher education, most of the student grants are directed to Ağrı. In order to increase employment in the region, various vocational training and entrepreneurship courses are organized by the IC Foundation. In addition to the social assistance such as renovations of primary schools, equipment supports, clothing, books, toys and stationery aids for students; the projects for sports, arts, health, for the needs of disabled persons are also carried out by the IC Foundation.

All corporate social responsibility activities aimed and realized by the Foundation, which require cooperation and fusion with other public and professional organizations, educational institutions and non-governmental organizations, ensure the embracing of Ağrı province for common purposes and increase social cohesion and responsibility.

Keywords: *Social Responsibility, Foundation, Non-Governmental Organizations*

SINIR TİCARETİNİN YEREL EKONOMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: GÜRBULAK SINIR KAPISI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Mesut YÜCESAN*

Erdal KARHAN**

Türkiye 1980’li yıllardan sonra ithal ikameci politikaları terk ederek, ihracata dayalı büyüme stratejisini benimseyen ve söz konusu tarihten sonrada her geçen yıl küresel ekonomik sistemle entegrasyon derecesini artıran bir ekonomik yapıya sahiptir. Dolayısı ile Türkiye ekonomisinin ekonomik büyüme ve kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi için mevcut dış ticaret potansiyelini mümkün olan en iyi şekilde kullanması gerekmektedir. Türkiye’nin bulunduğu coğrafi konum ve farklı ülkelerle var olan geniş sınırları, sınır ticaretinin önemini artırmaktadır. Özellikle son yıllarda A.B.D. ve Çin arasında başlayan Ticaret Savaşlarının uluslararası ticarette korumacılık faaliyetlerinin hız kazanmasına neden olduğu görülmektedir. Dış ticarette korumacı politikaların artması beraberinde küresel dış ticaret hacminin de azalmasına neden olmaktadır. Ticaret savaşlarının yarattığı olumsuzluklara ek olarak Arap Baharı adıyla bilinen siyasi istikrarsızlık da uluslararası ticaretin daralmasına neden olmuştur. Türkiye’nin sınır komşularından olan Irak ve Suriye gibi ülkelerde yaşanan bu siyasi karışıklıklar söz konusu ülkeler ile olan ticari ilişkilerinde azalmasına yol açmaktadır. Son yıllardaki bu olumsuz konjonktür bir çok dünya ülkesini etkilediği gibi Türkiye dış ticareti içinde büyük tehditler yaratmaktadır. Arap Baharı ve Ticaret Savaşlarının uluslararası ticaret üzerinde yarattığı olumsuz etkileri minimize edebilmek için dış ticaretin özel bir hali olan sınır ticaretinin geliştirilmesi iyi bir alternatif olarak görünmektedir.

Türkiye’de sınır ticaretinin ilk uygulamasının Ağrı valiliği tarafından 1979 yılında yaşanan petrol krizinin yarattığı olumsuz etkileri azaltmak için gerçekleştirildiği kabul edilmektedir. Bu tarihten sonra komşu ülkeler ile olan ticari ilişkilerimizin güçlendirilmesi ve sınır illerinin ekonomik gelişimini hızlandırmak için sınır ticareti uygulamaları hız kazanmıştır. Bu uygulamaların en güncel versiyonlarından birisi Sınır Ticaret Merkezleri (STM)’dir. Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığının tanımlamasına göre sınır ticaret merkezleri; Sınırdaki kurulan ve sınır ticareti kapsamında ihracat ve ithalat yapılabilen alanların yer aldığı, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi dışında kabul edilen yerler olarak tanımlanmaktadır. 2016 yılında yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile Kars ilimizde listeye eklenmesi ile STM sayısı 13’e yükselmiştir. Sınır ticaret merkezleri sadece ihracat miktarını artırmakla kalmaz, ayrıca bulundukları bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini de artırır. Bu nedenle sınır ticaret merkezleri genellikle gelir seviyesinin düşük, işsizliğin yüksek olduğu göreceli olarak dez avantajlı bölgelere kurulmaktadır. Söz konusu gerekçeler nedeni ile ülkemizde Artvin, Ardahan, Iğdır, Ağrı, Van, Hakkari, Şırnak, Mardin, Şanlıurfa, Kilis, Gaziantep, Hatay ve Kars illeri Sınır Ticaret merkezlerinin kurulduğu iller olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada Gürbulak Sınır kapsının mevcut dış ticaret yapısı güncel verilerle analiz edilerek, Ağrı ili üzerinde yarattığı ekonomik etkiler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Sınır Ticareti, Gürbulak Sınır Kapısı, Sınır Ticaret Merkezleri, Ağrı İli*

* Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lapseki Meslek Yüksekokulu LAPSEKİ/ÇANAKKALE, mesutyucesan@comu.edu.tr

** Öğr. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Doğubayazıt Ahmed-i Hani Meslek Yüksekokulu DOĞUBAYAZIT/AĞRI, ekarhan@agri.edu.tr

THE EFFECTS OF BORDER TRADE ON THE LOCAL ECONOMY: AN INVESTIGATION ON THE GURBULAK BORDER GATE

Mesut YÜCESAN*

Erdal KARHAN**

Turkey abandoned import substitution policies after the 1980s, adopting the strategy of export-led growth. Turkey has an economic structure that increases the degree of integration with the global economic system every year after the 1980. In order to achieve the goals of economic growth and development, Turkey should use the existing foreign trade potential in the best possible way. The importance of border trade is increasing due to the geographical location of Turkey. Turkey is a land and sea borders with many countries. Especially in the recent years, the Trade Wars between the US and China started to accelerate the protectionism activities in international trade. The rise in protectionist policies in foreign trade leads to a decrease in the volume of global foreign trade. In addition to the negative effects of trade wars, the political instability known as the Arab Spring has led to the contraction of international trade. This political turmoil experienced in countries such as Turkey's borders with Iraq and Syria, which leads to a reduction in trade relations with the countries concerned. Major threat in Turkey's foreign trade, as this will adversely affect many countries of the world conjuncture has created in recent years. The development of border trade, a special form of foreign trade, seems to be a good alternative to minimize the negative effects of the Arab Spring and Trade Wars on international trade.

Ağrı governor by the first application of border trade in Turkey occurred in 1979 has been launched in the framework of the search for solutions to the oil crisis. After this date, border trade practices accelerated in order to strengthen our commercial relations with neighboring countries and accelerate the economic development of border provinces. One of the most current versions of these applications is the Border Trade Centers (STM). According to definition of STM of the Republic of Turkey Ministry of Commerce; Founded at the border and within the scope of cross-border trade involving exports and imports walkable area is defined as places outside the Customs Territory of the Republic of Turkey adopted. With the decision of the Council of Ministers published in 2016, the number of STM increased to 13 with the addition to the list in Kars. Border trade centers not only increase the amount of exports, but also increase the socio-economic development level of their regions. For this reason, border trade centers are generally located in disadvantaged areas with low income and high unemployment. In our country, Artvin, Ardahan, Igdir, Agri, Van, Hakkari, Sirnak, Mardin, Sanliurfa, Kilis, Gaziantep, Hatay and Kars are the preferred in this context. In this study, the current foreign trade structure of Gürbulak Border is analyzed with detailed data and the economic impacts on the province of Ağrı are determined.

Keywords: *Border Trade, Gürbulak Border Gate, Border Trade Centers, Agri Province*

* Assistant Professor, Canakkale Onsekiz Mart University, Lapseki Vocational School, LAPSEKI/CANAKKALE, e mail: mesutyucesan@comu.edu.tr

** Lecturer, Agri Ibrahim Cecen University, Dogubayazit Ahmed-i Hani Vocational School DOĞUBAYAZIT/AGRI, e mail: ekarhan@agri.edu.tr

BAHATTİN KARAKOÇ'UN AĞRI DAĞI ŞİİRİ ÜZERİNE BİR SÖYLEM ANALİZİ

Muhammed TUNAGÜR*

Ahmet KARABULUT**

Yüzyıllardır çeşitli şairlere ve yazarlara ilham kaynağı, kıssalara, hikâyelere, romanlara konu; sözlü edebiyata destan olmuş Ağrı Dağı ile ilgili olarak sayısız eser yazılmıştır. Nuh'un Gemisi Efsanesi ve Ağrı Dağı ile ilgili anlatılar, hiç şüphesiz asırlardır süregelen bir anlatı ruhu oluşturarak günümüze kadar ulaşmıştır. Orta Asya, İran ve Türkiye coğrafyasında geçmişten gelen bu ruh, sürekli metinlere ve sözlü kültüre dönüşerek süregelmektedir. Ahmet Muhip Dıranas, Bahaettin Karakoç ve Şehriyar Ağrı Dağı ile ilgili yazınsal ürünler vermiş sanatçılardan sadece birkaçıdır. Ağrı Dağı yüzyıllardan beri süregelen güncelliğini koruyarak romanlara, hikâyelere, şiirlere konu olmaktadır.

Bu çalışmada Bahaettin Karakoç'un Ağrı Dağı üzerine Dolunay dergisinde 1986 yılında yayınlanan Ağrı Dağı şiiri dil, üslup, kültür, tarihsel geçmiş ve edebiyat bağlamında ele alınarak bu çerçevede tümevarımsal olarak yazarın dünya görüşü, edebi kişiliği esas alınarak bir söylem analizi oluşturulmaya çalışılmıştır. Metnin diğer dil unsurlarıyla olan ilişkisi ortaya konulmaya çalışılarak alışlagelmiş bir metin yorumlamadan farklı bir söylem analizi yapılmış ve metnin derin yapısındaki anlam dünyaları çözümlenmeye çalışılmıştır. Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yöntemi ile çözümlenen metin nicel bir yöntem olan içerik çözümlemesi ile analiz edilmiştir. Kurgusal edebi bir metin olan Bahaettin Karakoç'un Ağrı Dağı şiirine eleştirel söylem analizi yöntemi uygulanmış ve bulgular, bu yöntem dâhilinde yorumlandığında şiirin söyleminin arka planı açısından şu bulgulara ulaşılmıştır: Şair, şiirdeki halet-i ruhiyesinden iç dünyasına süzülen damlaları kozmografyaya aksettirmeyle başlar. Bu durum okuyucunun zihninde şairin anlam dünyasına kapı aralar. Yazar, dilsel kodlarla yüreğindeki Ağrı Dağı gerçekliğini yansıtmaya çalışır, düzenler ve yeniden inşa eder. Şiirde anlatıcının olaylara ve mekânlara bakış açısı yani ideolojisini yansıtan yapılar oluşturulur. Metnin söyleminin sorgulandığı bu çalışmada, şiirin çözümlenen kısmındaki dilbilgisel özelliklerinden hareketle olaylara, durumlara veya nesneler ile mekânlara ilişkin tutumlara yönelik ideolojik bir arka planın yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Söylem Analizi, Bahattin Karakoç, Ağrı Dağı, Şiir*

* Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, mtunagur@agri.edu.tr

** Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, akarabulut@agri.edu.tr

A DISCOURSE ANALYSIS OF BAHATTIN KARAKOÇ'S POETRY OF MOUNT ARARAT

Muhammed TUNAGÜR*

Ahmet KARABULUT**

A source of inspiration for various poets and writers for centuries, the subject of stories, stories, novels; Numerous works have been written about Mount Ararat, which has become epic in oral literature. The narratives of Noah's Ark Legend and Mount Ararat undoubtedly have survived for centuries, creating a narrative spirit. Central Asia, Iran and Turkey in the spirit of the past geography, are continuing to turn into permanent text and oral culture. Ahmet Muhip Dırnas, Bahaettin Karakoç and Shahriyar are just a few of the artists who have produced literary products about Mount Ararat. Mount Ararat is a subject of novels, stories and poems, which have been maintained for centuries

In this study, Bahaettin Karakoç 's Ağrı Dağı poem published on the Ağrı Dağı in Dolunay magazine in 1986 was examined in the context of language, style, culture, historical background and literature and an inductive analysis based on the author' s world view and literary personality was attempted. The relationship between the text and other language elements was tried to be put forward and a different discourse analysis was performed from a conventional text interpretation and the worlds of meaning in the deep structure of the text were tried to be analyzed. The text which was analyzed by Van Dijk's critical discourse analysis method was analyzed with content analysis which is a quantitative method. A critical discourse analysis method was applied to Bahaettin Karakoç's Ağrı Dağı poem, which is a fictional literary text, and when the findings were interpreted within this method, the following findings were reached in terms of the background of the discourse of the poem: This leads the reader to open the door to the subjective perspective of the poet in the mind of the reader. The author tries to reflect the reality of Mount Ararat in his heart with linguistic codes, organizes and rebuilds it. In poetry, structures reflecting the narrator's perspective on events and spaces, that is, his ideology, are formed. In this study in which the discourse of the text is questioned, it is concluded that an ideological background is reflected on the attitudes towards events, situations or objects and spaces based on the grammatical features of the analyzed part of the poem.

Keywords: *Discourse analysis, Bahattin Karakoç, Mount Ararat, Poem*

* Research Assistant, Ağrı İbrahim Çeçen University, mtunagur@agri.edu.tr

** Research Assistant, Ağrı İbrahim Çeçen University, akarabulut@agri.edu.tr

AĞRI İLİNİN SANAYİ YAPISI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Şekip YAZGAN*

Murat İBİK**

Sürdürülebilir ve yüksek bir ekonomik büyüme için sanayileşmenin için temel bir öneme sahip olduğu düşüncesi, kalkınma iktisatçıları arasında yaygın bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun görüşün temel nedeni, günümüzün gelişmiş ülkelerinin kalkınma süreçlerini tarihsel olarak sanayileşme yoluyla başlatmış ve gerçekleştirmiş olmalarından kaynaklanmaktadır. Gelişmekte olan birçok ülke kişi başına düşen gelir bakımından gelişmiş ülkelere yetişebilmek için sanayileşmeye çalışmaktadır. Genelde sanayi sektörü özelde imalat sanayi, ekonomik büyümenin ve gelişmenin “motoru” olarak nitelendirilmektedir. Sanayi sektörünün ekonomik büyümenin motoru olma işlevi sanayi sektörünün sahip olduğu üç özellikten kaynaklanmaktadır. Birinci olarak, sanayi sektöründe ileri ve geri üretim bağlantılarının diğer sektörlerle göre daha kuvvetli olması nedeniyle sanayi sektöründe yaratılan birim talep artışlarının ekonominin tümüne etkisi, diğer sektörlerle kıyaslandığında daha yüksek olmaktadır. Dolayısıyla sanayi sektörünün büyümesi ile toplam ekonominin büyümesi arasında pozitif yönlü güçlü bir bağlantı bulunmaktadır. İkinci olarak, sanayi sektöründeki üretkenliği arttırıcı teknolojik yenilikler, ekonominin diğer sektörlerinde de (tarım ve hizmetler) uygulama olanakları bularak, önemli pozitif dışsallıklar yaratmaktadır. Bu açılardan değerlendirildiğinde, sanayi sadece kendi içerisindeki üretim/teknolojik yenilik bağlantıları ile değil, aynı zamanda bu unsurlar üzerinden ekonominin tümü ile kurduğu bağlantılar yoluyla büyümenin sürdürülebilir kılınmasında kritik sektör haline gelmektedir. Üçüncü ve son olarak, ekonomideki toplam üretkenlik artışları, sanayideki üretkenlik artışları ile pozitif ve güçlü bir nedensellik ilişkisi göstermektedir. Bu ilişki, bir yandan sanayi sektöründe üretilen sermaye mallarının diğer sektörlerde kullanılması yoluyla teknolojik yeniliğin ekonominin tümüne yayılması mekanizması üzerinden yürürken, bir yandan da bu yapısal dönüşüm sürecinde, sanayi sektöründeki nispeten yüksek üretim artışlarının, ekonominin diğer sektörlerinden sanayiye kaynak aktarmasına yol açması sayesinde oluşmaktadır. Bu bağlamda gelişmekte olan birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de ekonomik büyümenin önde gelen politika hedefi olduğu görülmektedir. Bu çerçevede sanayileşme öne çıkarılmakta ve sanayinin gelişmesi için aktif politikalar izlenmektedir. Ülkelerin sanayi politikalarını etkin bir biçimde tasarlamaları ve uygulamaları ülke içerisindeki bölgelerdeki sektörler hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmalarını gerektirmektedir. Sanayileşme ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin önemi doğrultusunda çalışmamızda Ağrı ilinin sanayi yapısının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda çalışmada Türkiye’de sanayi sektörünün sanayi siciline kayıtlı işletme sayıları ve sanayinin yenilik yapma kapasitesi göstergeleri üzerinden bölgeler arasındaki dağılımı ortaya koyularak Ağrı İlinin sanayisinin Türkiye’deki konumu gösterilmekte ve Ağrı ilinde bulunan sanayinin sektörler arası dağılımı ve istihdam yapısı incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı İli, Sanayi, Türkiye*

* Dr. Öğretim Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, syazgan@agri.edu.tr

** Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (STB) İl Müdür V., murat.ibik@sanayi.gov.tr

AN EVALUATION ON THE INDUSTRIAL STRUCTURE OF AĞRI PROVINCE

Şekip YAZGAN*

Murat İBİK**

It is essential for industrialization for sustainable and high economic growth. It is a common opinion among development economists. The main reason for this view is that today's developed countries have historically initiated and realized the development processes through industrialization. Many developing countries are trying to industrialize in order to catch up with developed countries in terms of per capita income. The industrial sector in general and the manufacturing industry in particular describe it as the “engine” of economic growth and development. The function of the industrial sector as the engine of economic growth stems from the three characteristics of the industrial sector. Firstly, because the forward and backward production links in the industrial sector are stronger than the other sectors, the effect of unit demand increases in the industrial sector on the whole economy is higher when compared to other sectors. Therefore, there is a strong positive link between the growth of the industrial sector and the growth of the total economy. Secondly, technological innovations that increase productivity in the industrial sector create significant positive externalities by finding opportunities to apply in other sectors of the economy (agriculture and services). From this perspective, the industry becomes a critical sector not only for the production / technological innovation links within itself, but also for the sustainability of growth through the links established with the whole economy through these elements. Third and lastly, total productivity increases in the economy show a positive and strong causal relationship with productivity increases in industry. This relationship is based on the mechanism of dissemination of technological innovation to the whole economy through the use of capital goods produced in the industrial sector in other sectors, while the relatively high production increases in the industrial sector lead to the transfer of resources from other sectors of the economy to industry. as in many countries, which is developing in Turkey also it appears to be leading policy objectives of economic growth. In this context, industrialization is emphasized and active policies are followed for the development of industry. The effective design and implementation of industrial policies by countries requires detailed knowledge of the sectors in the regions in the country. In this study, it is aimed to examine the industrial structure of Ağrı in line with the importance of the relationship between industrialization and economic growth. In this context, the study being of Turkey in the industrial sector of the industry registers the registered number of enterprises and the industry's capacity to innovate indicators of the industry of over regions between the distribution revealed by placing Agri Province indicated its position in Turkey and intersectoral distribution and employment structure of the industry in the province are analyzed.

Keywords: *Ağrı Province, Industry, Turkey.*

* Assistant Professor, Ağrı İbrahim Çeçen University, syazgan@agri.edu.tr

** The Ministry of Industry and Technology Provincial Deputy Director, murat.ibik@sanayi.gov.tr

AĞRI DAĞI ÜZERİNE YAZILAN ŞİİRLERE HASRET TEMASI BAKIMINDAN TAHLİLCİ BİR YAKLAŞIM

Müzahir KILIÇ*

Duygularımızı en güzel şiirlerle ifade ederiz. Birebir söylemekte aciz kaldığımız ya da söyleyemediklerimizi şiire, mecazın arkasına sığınarak ifade ederiz. Dağın arkasına gönderdiğimiz sevdiklerimizi dağa sitemle anlatırız.

Bu dağlar olmasaydı / çiçeği solmasaydı / Ölüm Allah'ın emri / Ayrılık olmasaydı.

Ölüme rıza gösteren ayrılığa rıza göstermiyor. Çünkü ölüm, Allah'ın emridir. Ayrılık ise başta yoksulluk olmak üzere diğer sebeplere dayanır.

Ağrı Dağı başka, o dik duruşun, heybetin, aşılmazın ve vakarın sembolüdür. O bir tarihtir. Dini bir olgunun şahididir. Nuh'un gemisi Ağrı dağında olduğuna inanılır. Çünkü Tufanda en yüksek yer Ağrı Dağıdır, oraya oturması muhtemeldir. Dini kozmogoni olarak Şırnak ve diğer bölgelerde bu konu üzerinde duruyorsa da biz Ağrı Dağını Tufanla ilişkilendirerek onun üzerine yazılmış şiirlere tahlilci bir yaklaşımda bulunacağız.

Ağrı ve Ağrı Dağı üzerine yazılmış binlerce şiir vardır. Dağların ardındaki umut, bekleyiş, yol vermezlik, tipi, boran ve en ağır tabiat şartları Ağrı Dağından başka bir yerle ifade edilemez. Her şeyin "en" i Ağrı Dağında gizlidir. Bütün aşklara, sevdalara engel Ağrı Dağıdır. Ağrı Dağı aynı zamanda bir sevdadır: Nahcivan, İran ve Türkiye ona gıpta ile bakar. Öte yandan düşmanın gözü de onun üzerindedir. Ama o, her şeyden önce bizim bağımsızlığımızın timsali yüce bir abidedir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Ağrı Dağı, şiir tahlili, duygu,

AN ANALYSIS APPROACH TO THE POINTS THAT WRITTEN ON THE AĞRI MOUNTAIN

Müzahir KILIÇ**

We express our feelings with the most beautiful poems. We express the poetry, which we are unable to say one by one, or what we cannot say, by taking shelter behind the metaphor. We tell our loved ones that we sent to the back of the mountain.

Without these mountains / the flower did not fade / Death was the commandment of God / No separation.

He doesn't consent to the separation of death. Because death is Allah's command. Separation is based on other reasons, especially poverty.

Mount Ararat is another, that stance, majesty, insurmountable and is the symbol of grave. It's a date. He is a witness of a religious phenomenon. Noah's ship is believed to be on Mount Ararat. Because the highest place in the flood is Mount Ararat, it is likely to sit there. As a religious cosmogony in Şırnak and other regions, we will focus on this issue and associate Mount Ararat with the Flood and take an analytical approach to the poems written on it.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, muzahirk@msn.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Education, Department of Turkish Education

There are thousands of poems written on Ağrı and Mount Ararat. The hope, expectation, lack of road, blizzard, storm and the most severe natural conditions behind the mountains cannot be expressed in any place other than Ağrı Mountain. The “most in of everything is hidden in Mount Ararat. Mount Ararat is an obstacle for all love and love. Mount Ararat is also a passion: Nakhichevan, Iran and Turkey look at him with envy. On the other hand, the enemy's eye is on him. But he is, above all, a great monument to our independence.

Keywords: *Ağrı, Mount Ararat, poetry analysis, emotion*

ÂŞIK VE TASAVVUF ŞİİRİMİZDE NUH TUFANI MOTİFİ

Nail TAN*

Hiz. Nuh ve onunla birlikte anılan Nuh Tufanı, Türk âşık ve dinî tasavvufi edebiyat/tekke edebiyatı şairlerince sıkça kullanılan bir motiftir.

Nuh Tufanı, öncelikle mitolojik, dinî edebiyatı ilgilendirdiğinden dinî tasavvufi/tekke edebiyatına mensup şairlerin ilgi odağı olmuş, devriyelerde, peygamberler destanlarında yer almıştır.

Âşık edebiyatımızda ise genellikle bir benzetme unsuru olarak kullanılmıştır denilebilir. Tufan, âşığın gözyaşlarına, Hiz. Nuh da bu gözyaşlarında boğulmamaya çalışan âşığı temsil etmektedir. Dinî tasavvufi edebiyatta ise Nuh'un gemisi şeriatı, Hiz. Nuh da mürşidi göstermektedir, gemiye binen yok olmaktan kurtulup huzuru bulmaktadır.

"Nuh Tufanı" motifinin âşık edebiyatımızda en çok Ağrı Dağı'nı gören coğrafya ile çevresinin âşıklarınca kullanıldığını görmekteyiz. Âşık Şenlik bu motifi en çok kullanan âşıktır. Dinî, tasavvufi edebiyatta ise Yunus Emre, Kaygusuz Abdal ve Sıdkî Baba ön plandadır. Devriyeler, söz konusu motifin en çok kullanıldığı şiir türüdür.

Bildiride 25'e yakın halk şairinin şiirlerinden örnekler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Hiz. Nuh, Nuh Tufanı, Ağrı Dağı, devriye, Âşık Şenlik, Yunus Emre.*

THE NOAH'S FLOOD MOTIF IN WANDERING MINSTREL AND SUFISM POETRY

Nail TAN**

Prophet Noah and The Noah's Flood which is mentioned with him, is a motif frequently used among Turkish minstrels and religious Sufi literature / lodge literature poets.

As The Noah's Flood was primarily related to mythological and religious literature, it became the center of attention of poets belonging to Religious Sufism / Tekke Literature and took place in devriyes (The poems describing the period from the absolute being to the human being and from the human to the original return are called "devriye".) and prophets' epics.

In our minstrel literature, it can be said that it is generally used as an element of analogy. While the flood represents the tears of the minstrel, Prophet Noah represents the minstrel who tried to drown in these tears. In religious mystical literature, Noah's ship represents the sharia, Prophet Noah points to the master and people who get on board get rid of extinction and find peace.

In our minstrel literature, the "Noah's Flood" motif is used by the minstrels who lived geography and the environs of Ararat Mount. Ashiq Şenlik is the minstrel who used this

* Kültür ve Turizm Bakanlığı, Emekli Genel Müdür, E. HAGEM Genel Müdürü, Halk bilimci, nailtandk@gmail.com

** Ministry of Culture and Tourism, Retired General Manager, R. HAGEM General Manager, Folklorist, nailtandk@gmail.com

motif the most. In religious and mystical literature, Yunus Emre, Kaygusuz Abdal and Sıdkı Baba are at the forefront.

In the paper, will be given the examples of nearly 25 folk poets' poems.

Keywords: *Prophet Noah, Noah's Flood, Mount Ararat, devriye (a kind of poem in lodge literature) , Ashiq Şenlik, Yunus Emre.*

YEREL BÖLGESEL KALKINMADA KAMU YATIRIMLARI: AĞRI İLİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Nazife Özge BEŞER*

Küreselleşme olgusuyla birlikte sosyal, politik ve ekonomik alanlarda meydana gelen yapısal değişiklikler ile birlikte mekân, kent, kentleşme kavramlarının da tartışılması gereği yeniden ön plana çıkmıştır. Sanayi Devriminden sonra mekânsal özelliklere vurgu yapılmaya başlanmış ve 1950-1970 yılları arasında bölgesel büyüme dinamikleri giderek önem kazanmıştır. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise, yerel ekonomik kalkınmaya yönelik politikalar geliştirilmeye başlanmıştır. Bölgesel gelişmenin kavramsallaştırılması ve bölgesel politikaların uygulanmasına dair konularda önemli değişimler yaşanmıştır. Bu değişimle beraber bölgesel gelişme kavramının temelleri yeniden yorumlanmış ve kalkınma ekonomisi yeni bir boyut kazanmıştır. Kalkınma politikası araçlarının değişmesine de neden olan bu dönüşüm, bölgelerin ekonomik kalkınması önündeki engelleri ve bu engelleri kaldırmak için gerekli olan stratejilerin belirlenmesi yönünde şekillenmiştir. “Yeni bölgesel kalkınma anlayışı” olarak nitelendirilen bu yaklaşım, az gelişmiş bölgelerin sanayileşebilmelerini sağlayıp gelişmişlik seviyelerine ulaşabilmesini kamu yatırımlarının yapılmasına dayandırmaktadır. Kamu yatırımları, hükümetlerin bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmak için başvurdukları araçlardan biridir. Devlet, geri kalmış bölgeye, o bölgeden elde ettiği kamu gelirinden daha fazla bir harcama yaparak, o bölgeye ilave bir satın alma gücü sağlamış olmaktadır. Böylece, yapılan kamu yatırımlarıyla bölgenin üretim kapasitesi artırılarak eksik olan alt yapı yatırımları tamamlanacaktır. Dolayısıyla bölge işletmeler için daha cazip hale gelecektir.

Ekonomik ve sosyal faaliyetlerin hemen her ülkede bir merkez etrafında yoğunlaşması sonucu bölgeler arası gelişmişlik farkları ortaya çıkmış ve büyük dengesizliklerin yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan bu süreçte, bölgelerin ekonomik etkinlikleri azalmış, kentlerin ve çevrenin doğal dokusu bozulmuş bunun sonucunda kalkınmanın ekonomik ve sosyal maliyetlerini yükseltmiştir. Bölgesel kalkınmanın amaçları arasında ise bu tikanıklıkların aşılması gereği yerini almıştır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Ağrı ilinde 2000-2018 yılları arasında yapılan kamu yatırımlarının durumunu yerel ve bölgesel kalkınma ekseninde incelemektir. Bu amaçla çalışmada 2000-2018 yıllarını kapsayan dönemde Ağrı iline yapılan kamu yatırımlarının seyri, toplam kamu yatırımını oluşturan; tarım, madencilik, imalat, enerji, ulaştırma, haberleşme, turizm, konut, eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetleri yatırımlarının söz konusu dönemde nasıl bir seyir izlediği ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Bölgesel Kalkınma, Yerel Kalkınma, Ağrı, Kamu Yatırımları*

* Dr. Öğrt. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi/İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, nokilic@agri.edu.tr

PUBLIC INVESTMENTS IN LOCAL AND REGIONAL DEVELOPMENT: AN INVESTIGATION ON AĞRI PROVINCE

Nazife Özge BEŞER**

With the phenomenon of globalization, together with the structural changes in social, political and economic fields, the necessity of discussing the concepts of space, city and urbanization has come to the forefront again. After the Industrial Revolution, spatial features began to be emphasized and regional growth dynamics became increasingly important between 1950-1970. In the 1990s, policies for local economic development began to be developed. There have been significant changes in the conceptualization of regional development and the implementation of regional policies. This transformation, which also led to changes in development policy instruments, has been shaped to identify the barriers to the economic development of the regions and the strategies necessary to remove them. This approach, which is described as “New regional development approach”, enables the underdeveloped regions to become industrialized and reach the levels of development based on public investments. Public investment is one of the tools that governments use to reduce development disparities between regions. The state provides an additional purchasing power to the backward region by spending more than the public revenue from that region. Thus, the production capacity of the region will be increased through the public investments made and the incomplete infrastructure investments will be completed. Therefore, the region will become more attractive for businesses.

As a result of the concentration of economic and social activities around a center in almost every country, differences in development between regions have emerged and caused great imbalances. In this process, the economic activities of the regions decreased and the natural texture of the cities and the environment deteriorated and as a result, the economic and social costs of development increased. Among the objectives of regional development, the necessity to overcome these congestions has taken place. The aim of this study is to examine the state of public investments made in the province of Agri between 2000-2018 on the axis of local and regional development. For this purpose, the course of the public investments made in Agri in the period covering 2000-2018 was determined as; agriculture, mining, manufacturing, energy, transportation, communication, tourism, housing, education, health and other public services investments.

Keywords: *Regional Development, Local Development, Agri, Public Investments*

** Asst. Prof. Agri Ibrahim Cecen University / Faculty of Economics and Administrative Sciences, nokilic@agri.edu.tr

HAZRETİ NUH NEBİULLAH ZAMANI ve ONUN GEMİSİ HAKKINDA BİLİMSEL, EDEBİ VE TARİHİ KURAMLAR

Atageldi TAŞEV*

Tarihin derinliklerinde iz bırakmış kişiler, olaylar ve olgular yüzyıllıkların devamında farklı halkların yaratıcılığında, şairlerinin, yazarlarının eserlerinde geniş beyanını bulmuştur. Edebiyat tarihi ve felsefeyle sıkı bağlantısı olmakla, meydana gelen olaylar ve olgular sadece edebi eserler haline getirilmekle kalmayıp, oysa yeni olguların, fikirlerin ve düşüncelerin oluşmasında da temel teşkil etmektedir. Beyanlara, nedensel açıdan bakıldığında, tarihsel gerçekler beyan edilirken, farklı zamanlarda, farklı halkların olgu ve olaylara bakış açısından ele alınarak yazılması sonucu, eserlerde farklı şekillerde çarpıtılmaların ya da yanlışlıkların yapılmasına yol verilmesi, herkes tarafından bilinen bir durumdur. Ancak, edebi eserlerde beyan etmek için kullanılan cümleler her bir yazarın ya da şairin, sade fantezisinin ürünü olmakla kalmayıp, onun, gerçekten de, olaylar ve olguları kendi gözü ile gördüğünü ya da derinlemesine inceleyip, sonra kendi eserlerinde beyan etmiş olduğunu, belli bir biçimde söylemek mümkündür.

Nuh Nebiullah zamanı ve onun gemisinin karaya oturduğu yer hakkında tarihsel olarak uzun bir süredir devam edip gelmekte olan tartışmalı konular çoktur. Tarihçilerin ve bilirkişilerin ağırlıklı kısmı söylediklerinin içini dolduramamaktadırlar. Bu konu günümüzde bile ucu açık soru olarak kalmakta, bilimsel açıdan tam olarak ispat edilememektedir. Sadece dini kaynaklar ve Kutsal Kitapların beyanları esas alınarak dünyanın bilim insanları geminin karaya oturduğu yeri tahmini olarak söylemektedirler. Ancak, bu açıklığa kavuşturulmayı bekleyen meseledir. Bunun nedeni, geminin karaya oturduğu yer belirlenebilseydi, karaya oturduğu tarihi de belirlemek bilim için pek de zor olmazdı. Bilindiği üzere, Huh'un Tufanının hangi tarihte olduğunu açıklığa kavuşturmak, bir sonraki uygarlığın ne zaman başlamış ve kaynağının nerede olduğunu ortaya koymakta da vazgeçilemez sorudur. Bir sonraki takvimlere açıklık getirebilecek açıklamalar bu nedenlerden tarihsel açıdan oldukça önemlidir. Belirtilmiş olanlarla bağlantılı olarak, geminin karaya oturduğu yerde kalmasından hemen sonra, Nuh Nebiullah'ın nerede mesken tuttuğu ve ömrünün geriye kalan kısmını nerede geçirdiğini öğrenmek isteyenler de az değildir! Sonuçta, bununla ilgili yazılan temel yapıtlar oldukça azdır. Belki de, Nuh Aleyhisselam'ın sonra yaşamış olduğu yer açıklığa kavuşturulursa, o zaman, onun gemisinin oralara gelip karaya oturmuş olduğuna kanaat getirmek mümkün olurdu. Çünkü hiçbir gemici, gemisinin karaya oturduğu yerden uzakta, yeni bir hayat kuramaz. Nihayetinde, yerin yüzünü su bastıktan sonra, derhal, birkaç saat içinde, Ana Toprağın suyu emmesi ya da suyun buharlaşıp gitmeyeceği bilinen bir gerçektir! Uzun süre, özellikle çukur ve ovaların tamamıyla sular altında kalması doğaldır. Nuh Aleyhisselam'ın en son yaşamış olduğu yerin açıklığa kavuşturulmasında yazar rivayetlerden, tarihi edebiyatlardan ve edebi kaynaklardan yararlanmıştır.

Belirtilenlerden hareketle, yazar seçmiş olduğu konuyla, özellikle, Türkmen'in büyük oğlu, ünlü şairi Magtimgulı-Pıragı'nın tarihi kaynaklardan kaşıyla toplayıp, felsefi şiirlerinin mısralarına dökmüş olduğu bilgileri, aynı zamanda da diğer tarihsel kaynaklara dayanarak, ana konu, Nuh Nebiullah'ın gemisinin karaya oturduğu yer hakkındaki bilgileri bilimsel açıdan değerlendirmiştir.

Türkmenlerin ermiş şairi Magtimgulı-Pıragı, yaşamış olduğu dönemde, Nuh Nebiullah'ın kabrini ziyarete giden kişi sayılmaktadır. Gemi, Agri dağlarının en yüksek yerlerinin birisinde karaya oturmuş olsa da, kurtulan kişilerin hayatlarını idame ettirmeleri

* Müdür Yardımcısı, Türkmenabat, Denizcilik Meslek, Türkmenistan, atagelditashev@mail.ru

için elverişli olan yerlerde yerleşmiş olmaları olağandır. Nuh Nebiullah'ın nerelerde yerleşmiş olduğu kesin belli olmasa da, onun faniden bakiye göç ettikten sonra, toprağa verildiği yer bellidir. Sadece onun değil, yanında kalan aile bireyleri ve beraber oturanların mezarlarının yerleşmiş oldukları yerin oralarda olduğunu ispatlayan olguları gerçekliğini açıklığa kavuşturma konusunu yazar inandırıcılıkla beyan etmektedir. İnsanlık hayatını kurtarıcının mezarı 1923 yılına kadar, Nahçıvan'ın Gemikaya adı verilen yerde, deniz seviyesinden ikibin metrelik rakımda olduğu tarihi bilgilerle kanıtlanmakta. Bunlar inandırıcı bilgilere, bilimsel kuramlara, inkarı zor olan delillerle dayanmaktadır.

Meyve, ağacından uzak düşmez. Nuh Nebiullah'ın, fanide hayat sürdürüldüğü yerden uzakta defnedilemeyeceği bellidir. Yazar hayatın hiç değişmeyen bu kuralını kılavuz edinerek, konuyu oluşturan Agri dağının isminin, Arapça "Cudi dağı", Ermenice "Ararat" olarak telaffuz edilmekte olduğuna bakmaksızın, Türk dilinde "Ağrı", Türkmen dilinde "Ağır", yani "Yüce ve Mukaddes Dağ" anlamına gelmekte olduğunu dilbilimi kuramı bakışı açısından beyan etmektedir. Sonuç, Nuh'un gemisinin gelip, bu dağda karaya oturması, Nuh Nebiullah'ın da bu sıradağların bir kısmında hayatının sonuna kadar yaşamış olduğunu isabetli olarak vurgulamaktadır. Elbette ki, coğrafi yer adlarını her millet kendi dilinde bir şekilde adlandırabilir. Amma, yerin yerlisi olanların vermiş olduğu adlar coğrafi yer adları bilimi için esas sayılmaktadır. Evvel ahır bu coğrafyada Türki Türkmenler yaşamışlar. Nuh Nebiullah'ın oğlu Yafes'in Oğuz Türkmenlerinin nesillerinin başı olduğunu göz önünde bulundurursak, Türki Türkmenlerin Ağır, yani Ağrı dağlarına gelip yaşamakları ana vatana geri gelmeleri, hayatın kanununa uygun davranmaları anlamına gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Nuh'un Gemisi, Nuh Tufanı*

SCIENTIFIC, LITERATURE AND HISTORICAL THEORIES ABOUT THE HISTORY OF NUH NEBİYYULLAH

Atageldi TAŞEV**

During centuries, historical figures, events and incidents, the remaining unchangeable traces in the historical era were widely publicized and celebrated in the folk art and artistic works of poets and writers of many nations. Fiction, being closely related to the sciences of history and philosophy, is not only an artistic description of historical events and personalities, but it is also an exposition on the basis of which new thoughts, facts and reflections are born. Since historical reality was written in different periods by the views and interests of different peoples, as is well known, they were distorted and inaccurate in some facts and aspects. But it can be said with confidence that the phrases or statements presented by poets and writers of different times in their works are not only a product of their imagination or fantasy, but can also be a reality, as they described either these events he had seen or studied from many true sources. and based on this conclusion.

For many centuries and years there were a lot of controversial questions about the stay and whereabouts of Noah's ark. This task is still not proven and not proven by science. Scholars of the world express their assumptions based mainly on sacred religious books and biblical legends about the whereabouts of Noah's ark. But nowadays, few people are surely interested in the latest events after the flood and the last years of Noah's life. Or maybe after all we will find the ark, if we find out the last abode of Noah ?! It should be noted that it

** Maritime Vocational School Turkmenistan, atagelditashev@mail.ru

would be more effective if we turn to literary sources and historical literature about the last refuge and residence of Noah.

In this speech, we want to draw your attention, whose poems were based on historical sources on the works of the great Turkmen poet Makhtumkuli - Fraghi and reveal some information about the last refuge and residence of Noah, as well as to show how close it is to historical reality. Since it is believed that at one time Makhtumkuli made a pilgrimage to the place where Noah was buried. Despite the fact that the ark stopped at the highest heights of the Agri mountains, in this text we will try to substantiate historical evidence about the grave of the savior from the Great Flood with the basic plausible factors, that in 1923 it was in the town of Gamigaya near the city of Nakhichevan.

Keywords: *Noah's Ark, Noah's Flood*

AĞRI İLİNDEKİ AİLELERİN AİLE YAPISINI, AİLE İÇİ ETKİLEŞİMLERİ, SORUNLARI BELİRLEMEK ve BU KONUDA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ SUNMAK

Bedri Yavuz HATUNOĞLU*

Erol SANCAR**

Bu çalışma ile Ağrı ilinde yaşayan ailelerin aile yapısını incelemek, bu bağlamda aile bireylerinin etkileşiminin aile konteksi üzerindeki etkileri; aile yaşam kalitesi dinamikleri, aile iletişimi, ebeveyn sorumlulukları, duygusal ve fiziksel temas olarak algılamak aile bireylerinin etkileşimi ve bu etkileşimin aile bağlamında değerlendirilmesi ve bireylerin aile yaşam kalitesi dinamiklerini morfogeneziz ve morfoztatiz çerçevede anlamaya çalışmak amaçlanmıştır.

Globalleşmenin sonucu olarak dijital teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi toplumsal değişim ve dönüşümleri şekillendirmekte olup; aileyi de ciddi anlamda etkilemekte hatta şekillendirmektedir. Aile, toplumsaldeğer sistemlerinin öğretildiği, şekillendiği yer olarak bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında ailedeki değişim toplumdaki tüm yapıyı-yapıları (alt ve üst yapılar) etkilemektedir. Bireylerin aile içinde öğrendikleri, toplumun yapılanmasını ve toplumsal değişimin de hangi yönde olacağını belirlemektedir. Aile içinde iletişimin ve etkileşimin kalitesinin toplumsal değişime yansımaları anlaşıldığında; aile bireyleri arasındaki iletişim, etkileşim ve çatışmalar önemle incelenmesi gereken konular olarak ortaya çıkmaktadır. Aile bireyleri arasında sorun yaşanan konuların belirlenmesi ve aile içi ilişkiler ile sorun yaşama durumlarını etkileyen değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır ve bu amaçla ailedeki bireylerin bakışı ile sorun yaşanan konular ortaya konulmuştur. Ailedeki iletişim ve etkileşim statü ve rol bütünleşmesine dayanan hak ve sorumluluklar zinciri çerçevesinde gerçekleşir (Bronfenbrenner, 1961). Böylece ailenin gerçekte insanlara mutluluk ve yaşam tatmini sağlayan bir kurum olması beklenmektedir. Ancak olgular ve araştırmalar ailenin çoğu zaman bireylerin mutsuzluğunun kaynağı olduğunu ve bireylere ciddi zararlar verebildiğini de göstermektedir. Bu noktada aile yakınlık, paylaşma, düzen, anlayış, sosyal destek gibi olumlu kavramların yanı sıra, kontrol, engelleme, şiddet, çatışma gibi olumsuz sözcüklerle de nitelendirilebilmektedir (özmte, 2012) Sosyal ilişkilerin özellikle birincil ilişkilerin en yoğun olduğu bir grup olarak ailede, her bir üyenin statüsü ve buna ilişkin rolleri bulunur. Ailedeki iletişim ve etkileşim statü ve rol bütünleşmesine dayanan hak ve sorumluluklar zinciri çerçevesinde gerçekleşir (Bronfenbrenner, 1961). Böylece ailenin gerçekte insanlara mutluluk ve yaşam tatmini sağlayan bir kurum olması beklenmektedir. Ancak olgular ve araştırmalar ailenin çoğu zaman bireylerin mutsuzluğunun kaynağı olduğunu ve bireylere ciddi zararlar verebildiğini de göstermektedir. Bu noktada aile yakınlık, paylaşma, düzen, anlayış, sosyal destek gibi olumlu kavramların yanı sıra, kontrol, engelleme, şiddet, çatışma gibi olumsuz sözcüklerle de nitelendirilebilmektedir (Shek, 2002).

Anahtar Kelimeler: Ağrı'da aile içi iletişim, aile problemleri

* Dr. Öğretim Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi,

** Ağrı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

DETERMINING FAMILY STRUCTURES, INTERFAMILIAL INTERACTIONS, PROBLEMS AND PROVIDING SOLUTIONS OF FAMILIES IN THE AGRI PROVINCE

Bedri Yavuz HATUNOĞLU*

Erol SANCAR**

Families living in the province of pain with this working family in this context, examine the structure of the family, the effects on family interaction of count outs; family quality of life dynamics, family communication, parental responsibilities, emotional and family interaction and detect physical contact that is evaluated in the context of family interaction and dynamics of the family quality of life of individuals morfogeneziz and morfoztatiz framework is intended to try to understand.

The rapid development of digital technology as a result of globalization shapes social changes and transformations; it also affects the family in a serious way and even shapes it. Family is known as the place where social value systems are taught and shaped. From this point of view, change in the family affects all the structures (sub and super structures) in the society. What individuals learn in the family determines the structure of society and the direction of social change. When the reflections of the quality of communication and interaction in the family on social change are understood; communication, interaction and conflicts among family members emerge as issues that need to be examined with great importance. The aim of this study was to determine the problems among the family members and to examine the variables that affect the relationships and problems in the family. For this purpose, the problems of the family members were presented. Communication and interaction in the family takes place within the framework of rights and responsibilities based on status and role integration (Bronfenbrenner, 1961). Thus, the family is expected to be an institution that provides people with happiness and life satisfaction. However, cases and studies show that the family is often the source of the unhappiness of individuals and can cause serious harm to individuals. At this point, the family can be characterized by positive words such as intimacy, sharing, order, understanding, social support, as well as negative words such as control, prevention, violence and conflict (özmete, 2012). the status of a member and their respective roles. Communication and interaction in the family takes place within the framework of rights and responsibilities based on status and role integration (Bronfenbrenner, 1961). Thus, the family is expected to be an institution that provides people with happiness and life satisfaction. However, cases and studies show that the family is often the source of the unhappiness of individuals and can cause serious harm to individuals. At this point, in addition to positive concepts such as proximity, sharing, order, understanding, social support, the family can be characterized by negative words such as control, prevention, violence and conflict (Shek, 2002).

Keyguliyekeywords: *Family communication in Ağrı, family problems*

* Dr. Öğretim Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi,

** Ağrı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

NUH PEYĞƏMBƏR OBRAZI XIII-XV ƏSR ANADILLI TÜRK POEZİYASINDA

Feride Hicran VELİYEVA*

Məqalədə öncə böyük türk xalqının tarixi kökü, Şumer ədəbiyyatının möhtəşəm abidəsi olan Bilqamus dastanı göz önünə gətirilir. Qısa arayışdan sonra XIII-XV əsr türk ədəbiyyatı haqqında məlumat verilir, və bu əsrin mütəsəvvüf şairlərinin poeziya yaradıcılığında yer alan “Nuh” obrazının əsas mahiyyətindən bəhs edilir. Nuhun ilk peyğəmbərlərdən olub tarixdə qalması, klassik ədəbiyyatda tez-tez vurğulanması və hətta Qurani Kərimdəki mövqeyi təhlil olunur. Müxtəlif rəvayətlərdə yer alan fərqli təcəssümü də məqalədə araşdırılır. Hud, Salib, Yux və Musa peyğəmbərlərdən sonra zühur etməsi bir çox məsələlərə əsaslanaraq göstərilir. Allahın əmri ilə gəmi hazırlaması, oğlanlarından Şam, Ham və Yafəsin imana gəlməsi, Yam adlı bəzi variantlarda isə Kənan adlı oğlunun imana gəlməməsi və buna görə də dağın zirvəsinə qalxsa belə yenə xilas ola bilməməsi məqalədə yer alır. Dünyanın üzünü su almasına görə Nuhun gəmisinin altı ay suyun üzündə qalması sonra Ağrı dağına çatarkən yağmurların, sonunun bitməsi və başqa bir rəvayətə görə isə Nuhun 1450 il ömür sürməsi kimi epizodlara da məqalədə toxunulur və rəvayətin qısa məzmunu da məqalədə şərh edilir. Nuhun Naxçıvanla ilgili tərəfləri haqqında aparılan tədqiqatlara da məqalədə toxunulur. Lakin məqalədə daha geniş araşdırılan mövzu XIII-XV əsr şairlərinin Nuh peyğəmbərə olan münasibətləri və təqdimi prinsipləridir. Yunus Əmrənin, Sultan Vələdin, Əhməd Fakihi, Qazi Bürhanəddin və Nəsiminin Nuh peyğəmbər haqqındakı şeirlərindən verilən nümunələrə də məqalədə aydınlıq gətirilir.

Açar sözlər: Nuh, Bilqamus, obraz, zühur, məqalə, Ağrı dağı, Nuhun gəmi.

THE IMAGE of NOAH PROPHET in TURKISH POETRY of the XIII-XV CENTURIES

Feride Hicran VELİYEVA**

This article deals with first of all the epic Bilgamus, historical roots of the great Turkic people and the magnificent monument to the Sumerian literature. After a short reference it is told about the key essence of the image Noah appeared in the works of the 13-15th centuries Turkic Tasawwuf adherents of the Turkish literature of the mentioned time. The facts implying the position of the Noah prophet in the history, in classical literature and finally in Koran are analyzed in detailed form. Its different contemplation in the various legends is also researched. His appearance after the prophets Hud, Salib, Yukh and even Moses is specified by shedding light on many matters. Building of a vessel by permission of the God, converting to the true faith of his sons Sham, Ham and Yafes, the objecting of his son Yam or Kanan remembered in other sources to be converted to the true faith which resulted in his failure to reach the summit of the mountain (i.e. he couldn't save his soul) are described in this article in detailed form. The episodes, i.e. staying of the Noah vessel within six months on the water, then raining very hard and living to a great age of Noah within 1450 years according to some legends are touched upon in the article. But the topic referred in this article widely includes the attitude of the poets of the 13-15-th centuries toward the Noah prophet and principles of expressing his image in the literary texts. Based on samples of poems referred in this article from YunusEmre, Sultan Valad, Ahmad Fakih, Gazi Burhanaddin and Nasimi, the aforementioned matters are shed light.

Keywords: Noah, Bilgamus, image, article, to appear, Mount Agri, Noah's ark.

* Doç. Dr., Azərbaycan Milli Bilimler Akademisi Nizami Gencevi adına Edebiyat Enstitüsü, Azərbaycan Bakü, feridehicran60@mail.ru

16.-17. YÜZYILLARDA ELEŞKİRT, DİYADİN ve ŞELVE SANCAKLARINDA TİMAR TEVCIH KAYITLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Hakan KAYA*

Osmanlı Devleti'nde farklı sancak yönetim biçimleri bulunmaktaydı. Osmanlı Devleti'ne ilhak olan bazı yerler klasik sancaklar olarak yönetilirken bazı yerlerde de yurtluk-ocaklık veya hükümet sistemi ile idare edilmekteydi. Osmanlı sancaklarının büyük çoğunluğunda klasik Osmanlı sancağı gereği tahrir yapılmaktaydı. Osmanlı Devleti fethettiği yerlerde vergi mükelleflerini belirlemek ve düzenli vergi toplamak için belirli aralıklarla sayımlar gerçekleştirmiştir. “Tahrir” olarak isimlendirilen bu sayımların kaydedildiği defterlere de “Tahrir Defteri” denilmiştir. Tahrir Defterleri, yapıldığı yerin tahmini ve takribi nüfusu (Müslim, garimüslim), vergi hasılatı, idari taksimatı, tarım ürünleri vb. konularda bilgi veren arşiv kaynaklarından. Osmanlılarda tahrir, tımar sisteminin uygulandığı sancaklarda yapılmaktaydı. Tımar sistemi devletin birtakım gelirlerinin askeri ve idari görevler karşılığında tevcihi söz konusuydu. Devlet bu uygulama ile hem vergileri toplamakta hem de mali örgütlemeyi sağlayarak büyük askeri güç elde etmekteydi. Ancak XVI. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı fetihlerinin azalması tımar sisteminde büyük değişim ve dönüşümün sağlamasını beraberinde getirdi.

Eleşkirt, Diyadin ve Şelve sancakları XVI. yüzyılda Osmanlı hâkimiyetine girdi. Osmanlı Devleti kontrolüne aldığı yerlerde bilindiği üzere tahrir yapmaktaydı. Bu bağlamda Osmanlı-İran serhaddinde bulunan bu sancaklarda tımar kayıtlarına rastlamak mümkündür. XVII. yüzyılın başlarına kadar çok sayıda tımar tevcih kayıtlarına rastlanmaktadır. İncelenen tımar kayıtlarında dirlik tevcihlerinde askeri başarıların önemli bir etken olduğu görülmektedir. Her ne kadar bu sancaklar daha sonra yurtluk-ocaklık statüsünde idare edilmiş olsa bile tımar tevcihlerinin devam ettiği bilinmektedir. Tımar ruznamçe kayıtlarına bakıldığında tevcih edilen dirliklerin büyük bir kısmının zeamet ve tımar olduğu göze çarpmaktadır. Bu dirliklerin çok büyük yekün teşkil eden dirlikler olduğunu söylemek mümkün değildir. Dirlikler genellikle savaşlarda gösterilen yararlıklar ve bölgede görev yapan askeri kesime ve yerel beyin akrabalarına tevcih edilmesi ön plana çıkmaktaydı.

Eleşkirt, Diyadin ve Şelve livalarının mufassal ve icmal defterleriyle tımar ruznamçe defterlerinin karşılaştırılması sonucunda adı geçen sancaklardaki dirlik sahiplerinin değişimini görmek mümkün olmuştur. Ancak bu dönemde Eleşkirt, Diyadin ve Şelve sancaklarına ait sadece bir mufassal bir de icmal defterinin olması bu değişim ve dönüşümü uzun vadede takip etme olanağını azaltmaktadır. Eleşkirt, Diyadin ve Şelve sancaklarına ait tımar ruznamçe defterleri sayesinde dirlik sahiplerinin kaç akçelik tımar tasarruf ettikleri, daha önce hangi dirliği tasarruf ettiği, hangi kişilere kılıç tımar verildiği ve terakki olarak kendisine kaç bin akçelik tımar tevcih edildiğini görmek mümkündür. Bu araştırmada yukarıda bahsedilen konular arşiv kaynakları ve dönemle ilgili yapılan inceleme kaynaklar ışığında incelenecektir. Ayrıca bu araştırma ile 16. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin bölgede olan hakimiyeti üzerinde değerlendirmede bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Tımar tevcih kayıtları*

*Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Tarih Bölümü/AGRI E posta: hakankaya0404@hotmail.com, hkaya@agri.edu.tr

AN EVALUATION ON TIMAR TEVCİH RECORDS IN ELESKİRT, DİYADİN AND SELVE SANCAQS IN 16-17TH CENTURIES

Hakan KAYA**

There were different forms of sanjaqs governance in the Ottoman Empire. Whilst some places annexed to the Ottoman Empire were governed as classical sanjaqs, some other places were ruled by homeland-quarry or government system. In the majority of the Ottoman sanjaqs, a registry was carried out as required by classical Ottoman sanjaqs understanding. The Ottoman State carried out periodic censuses in order to determine the taxpayers and to collect regular taxes in places where they conquered. These registers, which are called tahrir, are also called "Tahrir Registers". Tahrir registers are archive sources that provide important information on issues such as estimated population and tax base, tax revenue, administrative taxonomy, agricultural products. Registry in the Ottomans was being done in the sanjaqs where the manorial system was applied. The manorial system was used to distribute certain revenues of the state in exchange for military and administrative duties. With this system, the state was able to collect taxes and attain great military power by providing financial organization. However, as from the end of the 16th century, the decline of Ottoman conquests brought about great change and transformation within the manorial system.

In the 16th century, the sanjaqs of Eleskirt, Diyadin and Şelve came under the domination of Ottoman. As it is known, the Ottoman State was doing registry in the conquered lands. Within this context, it is possible to come across the manorial records of the sanjaqs located in the Ottoman-Iranian border. Many manorial grant records are found up to the beginning of the 16th century. Although these sanjaqs were later governed in the status of homeland-quarry, manorial grants were continued. When we look at the ruznamçe records, it is striking that the majority of timars granted are manorial and feudal. It is not possible to say that these are at a large quantity. Timars were usually granted based on the benefits in wartimes and given to the military class serving in the field and the relatives of the local ruler.

It was possible to see the changes of timarss owners of said sanjaqs as a result of the comparison study between manorial ruznamçe records and brief and detailed records of Eleskirt, Diyadin and Selve. However, the fact that there is only one detailed book and a record book belonging to the sanjaqs of Eleşkirt, Diyadin and Şelve decreases the possibility of following this change and transformation in the long term. On the other hand, thanks to the grooming ruznamçe records of Eleşkirt, Diyadin and Şelve, it is possible to see how many grooming savings have been saved, which timar has been saved before, which people have been given sword grooming and how many thousand grooming have been given to him. In this study, the abovementioned subjects will be analysed in light of the archive sources and the researches focusing on this period. Besides, with this study, the 16th century's dominance of the Ottoman Empire in the region will be assessed.

Keywords: *Timar Tevcih Records*

*Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Tarih Bölümü/AĞRI E
posta: hakankaya0404@hotmail.com, hkaya@agri.edu.tr

ÇILDİR EYÂLETİNİN KURULUŞU VE İDARECİLERİ HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME

Mehmet İNBAŞI*

Osmanlı-İran harpleri sırasında 1 Temmuz 1579'da kurulan Çıldır Eyâleti, Atabeylerin idaresine verilmişti. XVII. yüzyılda sancak sayısı 14 ile 20 arasında değişmiş, XVIII. yüzyılda ise 21 sancağa kadar yükselmiştir. 1750–1800 yılları arasında sancak sayısı 21'dir. Bu dönemde 9 vali görev yapmıştır. Bunlar içerisinde en uzun görev yapan vali 19 yıl ile Süleyman Paşa'dır. Valiler içerisinde ismi geçen İshak Paşa, Doğubayazıt'ta bulunan saraya adı verilen kişidir. Onun tarihi şahsiyeti üzerindeki çalışmalar oldukça yenidir.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı Devleti, Çıldır, İshak Paşa, Gürcistan, Doğubayazıt, Ağrı Dağı, Ararat.*

ÇILDİR EYÂLETS AND GOVERNORS IN THE SECOND HALF OF 18TH CENTURY

Mehmet İNBAŞI**

Founded on July, 1st 1579 during the Ottoman-Persian wars, *Çıldır Eyâlet* was given under the control of *Atabegs*. Throughout 17th century the number of sub-province varied between 14 and 20; and the 18th century it reached up to 21 sub-provinces. The number of sub-province between the years 1750-1800 was 21. In this period, the province had 9 governors. Among these the one who governed most is *Suleyman Pasha*, who ruled the state for 19 years. One of the governors was *İshak Pasha*, whose name was given to a place in *Dogubayazıt* later. The historical studies on him are relatively new.

Keywords: *Ottoman Empire, Çıldır, İshak Pasha, Georgia, Doğubayazıt, Ağrı Mountain, Ararat.*

* Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Kayseri, e-posta: minbasi@yahoo.com

AĞRI EĞİTİM VE KÜLTÜRÜNE ÖNEMLİ KATKILARI OLAN REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yaşar BARUT*

Ekrem BÖLEK**

Levent DOĞAN***

Hüseyin Mert BARUT****

Eğitim, temel hak olup hiç kimse eğitim hakkında yoksun bırakılmaz. Anayasamızın 42. maddesinde ‘Kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılmaz’ ifadesi yer almaktadır.

Uzun soluklu ve çok geniş bir kavram olan eğitim, özel eğitimi de kapsamaktadır. Özel eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri öncelikli olarak hayata hazırlamayı ve çevresine uyum sağlamayı hedeflemektedir.

Eğitim kavramının diğer önemli bir parçası ise rehberlik hizmetleridir. Rehberlik hizmetleri eğitim hakkından yararlanan bireyin, kişisel, sosyal, mesleki ve eğitsel anlamda hem yaşayacağı sorunların üstesinden gelmeyi öğrenmesi hem de bu alanlarda gelişimine katkı sağlayacağı bir alandır.

Milli eğitim bakanlığı bünyesinde bütün bireylere rehberlik hizmetlerinin yanında özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere hizmet veren kurumlardan biri de ‘Rehberlik ve Araştırma Merkez’leridir.

Bu merkezlerde özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin en iyi eğitimi almaları için eğitsel değerlendirme ve tanılama hizmeti yapılmakla birlikte, bütün öğrencilere kişisel, sosyal, mesleki ve eğitsel rehberlik hizmetleri de verilmektedir.

Bu çalışmada Ağrı ilindeki özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinin mevcut durumu ve sorunları hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Rehberlik ve Araştırma Merkezleri, Ağrı*

*Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Merkezi, Samsun, ybarut@omu.edu.tr

** Ağrı RAM Müdürü, ekrembolek90@hotmail.com

*** Ağrı Ram Rehber Öğretmen

**** Özel Eğitim Uzmanı

EVALUATION OF ACTIVITIES OF GUIDANCE AND RESEARCH CENTER WITH IMPORTANT CONTRIBUTIONS TO PAIN EDUCATION AND CULTURE

Yaşar BARUT*

Ekrem BÖLEK**

Levent DOĞAN***

Hüseyin Mert BARUT****

Education is a fundamental right and no one is deprived of education. Article 42 of our Constitution states that almag Nobody shall be deprived of the right to education and training. 'Education, which is a long-term and very broad concept, includes private education. Special education; aims to prepare individuals who need special education to life and adapt to their environment. Another important part of the concept of education is guidance services. Guidance services are an area in which the individual benefiting from the right to education learns to overcome the problems that he / she will face in personal, social, professional and educational sense and will contribute to the development of these areas. In addition to the guidance services for all individuals within the Ministry of National Education, an Guidance and Research Centers biri is one of the institutions that provide services to individuals in need of special education. In these centers, educational evaluation and diagnostic services are provided for the students who need special education in order to get the best education, and all students are provided with personal, social, vocational and educational guidance services.

Keywords: *Guidance and Research Centers, Ağrı*

*Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Merkezi, Samsun, ybarut@omu.edu.tr

** Ağrı RAM Müdürü, ekrembolek90@hotmail.com

*** Ağrı Ram Rehber Öğretmen

**** Özel Eğitim Uzmanı

“NUH TUFANI” VƏ AĞRIDAĞ ƏFSANƏLƏRİNİN MİFİK VƏ GERÇƏK XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Yusif SƏFƏROV*

Əfsanənin ilk yazılı variantı m. ö. ikinci minilliyin ortalarına aid olan şümer əfsanəsidir. Əfsanədə deyilir ki, Utnapiştim götürdüyü canlılarla düzəltdiyi gəmidə daşqından xilas olmuşdur. “Atraxasis” adlı akkad dastanında da göstərilir ki, insanların səs-küyü hava allahı Enlinin yatmasına mane olduğuna görə o, həmin daşqını bəşəriyyətə cəza üçün göndərmişdir. “Əhdi-ətiq”dəki yəhudi əfsanəsində də ümumdünya daşqınından danışılır. Məlum olur ki, yer üzündəki böyük günahlara görə daşqın baş vermişdir. Nuh peyğəmbər və ailəsindən, yeddi cüt “təmiz”, yeddi cüt “natəmiz” heyvandan və quşdan başqa mövcud olan hər bir şey məhv olmuşdur. Nuh öz ailəsi və gəmiyə götürdüyü canlılarla birlikdə xilas olmuş və Naxçıvan ərazisində məskən salmışdır. “Qurani Kərim”in 44-cü “Hud” surəsində Nuhun gəmisinin Cudidə quruya oturduğu göstərilir. Əfsanənin Şərqi Anadolu variantında isə Nuhun gəmiyi Ağrıdağda quruya oturmuşdur. Tədqiqatlar e. ə. təqribən VII minillikdə Naxçıvan, Araz, Ərzurum bölgələrində böyük daşqın, Qara dəniz, Xəzər-Aral hövzələrində isə güclü subasmalar olduğunu söyləməyə imkan verir.

Naxçıvanın Gəmiqaya daşlarındakı gəmi motivlərinin natura ilə təsviri Nuh əfsanələri ilə səsleşir. Gəmiqaya yaxınlığında Nuhun oğlu Yafəsin adına mahal var. Araz çayı da Yafəs mahalından keçir. Tanınmış alim Q. Kəndli yazır ki, Yafəs mahalı Qaradağ vilayətinin Horand bölməsindən sayılır və Ərdəbillə qonşudur. Yafəsin 7 oğlundan birinin adı Qomer olub. Bibliyada Qomer-Qəmərlər türk tayfalarından biridir. Naxçıvan və Şərqi Anadoluda Qəmərlilər və Kəmərlilər adlı kəndlərin olması türkmənşəli bu tayfanın göstərilən bölgələrdə yaşadığını sübut edir.

Biz, bəzi əsərlərimizdə “Ağrı” sözünün nə zamansa, dağ adından başqa, Dəclə çayının şimal sahilindəki dağlıq hissələrə aid edildiyini demişik. Əfsanələrdəki Nizir, Cudi, Ağrıdağ bu ərazilərdədir. Ağrıdağ bölgəsi m. ö. III minilliyin əvvəllərindən Qafqaz və Şərqi Anadoluda hakim olmuş hürrülərin tabeliyində olmuşdur.

Türklər 1044-cü ildə Anini fəth etdikdən sonra Ağrıdağa “Ağrı dağ”, ya da “Əyri dağ” demişlər, Ağrı dağ yakut dilində “qocaman”, və ya “Tanrı” anlamına gəlməkdədir. Türk folklorşünaslığında “Ağrı” sözünün “yüksək” mənası verən aqrı, yaxud aqrı sözündən yarandığı haqqında fikirlər var. Sözün “arqu” forması tədqiqatçılar tərəfindən “iki dağ arasında düz yer, vadi, dərə”, “dağ silsiləsi, zirvə” mənalarında izah olunur. Azərbaycan alimi S. Əlizadə “arquri” sözünü bir neçə mənə ilə yanaşı “köndələn” mənasını da açıqlamışdır. Türk alimi M. F. Kırzioğlu isə “Dədə Qorqud” boylarında adı çəkilən Ala dağı oğuzların mərkəz saydığı Sürməlinin cənubundakı Ağrıdağ olduğunu hesab edir.

K. Çələbinin “Cahannamə” və Ö. Çələbinin “Səyahətnamə” əsərlərində dağın adı “Arqı”(Kuhi-Arqı) olaraq çəkilir. Arqu boyu əski türk tayfalarından biridir. Bu gün də Naxçıvanın Ordubad ərazisində “Ağrı” adlı kənd və dağ mövcuddur. Düşünürük ki, “Arqu”, yaxud “Ağrı” sözü bu türk tayfasının adı ilə bağlıdır. Ermənilərin Ağrıdağı “Ararat” adlandırması tam əsassızdır. “Ararat” toponimi Urartı dövlətinin Bibliyada çəkilən adıdır və erməni dilinə xristianlığın b. e. IV əsində qəbul olunması ilə bağlı Bibliyadan keçib. Q. A. Melikişviliyə görə, “Urartu” sözü hürrit dilindədir. Bu dil isə Urartu dili ilə birlikdə Qafqaz mənşəlidir. Erməni dili isə hind-Avropa dil ailəsinə daxildir.

* Prof. Dr., Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu, seferovyusif3@gmail.com

Ağrıdağ əfsanələrinin bir qismi “Nuh tufanı” ilə bağlıdır. Əfsanəyə görə, dağa “Ağrı” adını Nuh peyğəmbər verib. Gəmi də Ağrıdağda quruya oturub. Bəzi əfsanələrdə Ağrıdağları canlı təsvir edilir. Böyük Ağrı ana, kiçik Ağrı onun övladı, başqa birində Ağrı və Qarnıyarıq dağları iki qardaş kimi verilir.

Altaydakı tufan əfsanələri İkiçayarası, Ön Asiyanın Naxçıvan, Şərqi Anadolu bölgələrindəki əfsanələrlə eyni mahiyyət daşıyır. Tufandan əvvəlki insan nəslinin məhvi, tufandan sonrakı insan nəslinin ikinci yaranışı.

Altay əfsanələrində böyüyünün adı Erlik, digərinin adı Ülgen olan yeddi qardaş tufandan xilas olur. Gəmi Çomgoday və Tuluttu dağlarında qayaya oturur.

Araşdırmalar göstərir ki, haqqında danışılan “Nuh tufanı” və Ağrıdağ əfsanələri Azərbaycan və Anadolu türklərinin bir çox mifik və gerçək xüsusiyyətlərini özündə əks etdirən dəyərli folklor əsərləridir.

Anahtar Kelimələr: *Nuh Tufanı, Ağrı Dağı Efsanələri, Nuh'un Gemisi*

BİYOĞRAFİK AÇIDAN HZ. NUH VE TUFANININ EDEBİ ESERE YANSIMASI: GELİBOLULU MUSTAFA ALİ ÖRNEĞİ

Nazire ERBAY*

Edebi türler, varlığı ve çeşitliliği ile ortaya çıktığı toplumun kültürel düzeyini yansıtır. Bütün sanat dallarının insandan ve insana ait duygulardan mülhem varlığı göz önünde bulundurulduğunda biyografi türünün, tamamen insan eksenli bir zemin üzerine kurulduğu görülür. Biyografi, bir edebi tür olarak menşei kadim kültürlerle dayanmasına rağmen olgunlaşması zaman almıştır. Biyografinin klasik Türk şiirinde karşılığı olan tezkireler ve özeldir şüara tezkireleri de insanı, sanatı, sanatçıyı ve içtimaiyatı tanıma açısından ehemmiyet arz eden kültür merkezli metinlerdir.

Sanatsal yönlerinin yanında, her eserde ortaya çıktığı dönemlere ait sanatçı ve eser arasındaki anlamsal boyut beraber okunmalıdır. Bu okuma, sanat eserindeki iletiyi anlama açısından kolaylık sağlar. Muhakkak ki, üstü kapalı ya da açık bütün sanat eserlerinde sanatçı ve eser arasındaki bağ, değişik ileti ve göndergeler vasıtasıyla sunulur. Klasik Türk şiiri yüzyıllara yayılmış ve geleneksel söylem üzerine kurulmuş bir dönem edebiyatı olmasına rağmen sanatkarlar ve onların eserleri arasında ilgi kurmak mümkündür. Açıkçası klasik şairler geleneğe dayalı şiirlerinde dil ve üslup farklılıklarının yanında konu, tema, nazım şekli/ türü, mazmun, sembol, metafor seçimlerinde bireysel tercihlerini ortaya koymuşlardır. Bunun yanında bilhassa şairler; Kur'an-ı Kerim, hadis, Hz. Peygamberin hayatı ve bütün peygamberlerin hayat hikâyeleri, tarih, mitoloji ve felsefe gibi ortak beslenme kaynaklarından farklı oranlarda faydalanmışlardır.

Gelibolulu Mustafa Ali velut bir sanatkar olarak Osmanlı kültür-sanat hayatının mühim şahsiyetlerinden biridir. Devlet adamı, tarihçi, şair, tezkireci, araştırmacı, münekkittir de olan Gelibolulu Ali, çok yönlüdür. Devletin ileri gelenleriyle hemhal olan bu sanatkarın hayatı oldukça hareketli ve renklidir. Hayatında farklı insanlarla çekişme ve rekabetleri olan Gelibolulu Ali'nin eserlerinde aldığı eğitim, sanat anlayışı ve her klasik sanatkar gibi hayat hikâyesiyle paralel olarak değişik olay, durum ve şahsiyetlerle ilgili tercihleri söz konusu olmuştur. Gelibolulu Ali geleneksel söyleyişten ayrılmadan yaşadıklarını kullandığı sembol ve metaforlarda açıkça ifade eden sanatkarlardan biri olarak görülebilir. Gelibolulu Ali hayatı boyunca uğradığı haksızlıkları ve onunla uğraşanları, bilinçaltının da etkisiyle, peygamber kıssalarındaki mücadelelere paralel, sıklıkla eserlerinde ele alması, şairi değerlendirme açısından önemlidir.

Bu çalışmada 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyılın başlarında yaşayan Gelibolulu Ali'nin Türkçe Divanı'ndaki beyitlerde, kendi dönemindeki neredeyse bütün şairlerden daha fazla oranda Hz. Nuh ve tufanına yer vermesine açıklama getirilmektedir. Bunun yanında tezkirelerdeki bilgilerden yola çıkılarak Gelibolulu Ali'nin hayat hikâyesindeki sıkıntılar, inişler ve çıkışların Hz. Nuh ve tufanını dikkat çekici şekilde şiirlerinde yer almasına etki edip etmediği sorgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Biyografi, tezkire, klasik şiir, Nuh, tufan, Gelibolulu Ali*

* Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Erzurum, nazire.erbay@atauni.edu.tr

THE REFLECTION OF HZ. NOAH AND THE FLOOD TO THE LITERARY WORK FROM THE BIOGRAPHICAL PERSPECTIVE: EXAMPLE OF GELİBOLULU MUSTAFA ALİ

Nazire ERBAY**

Literary genres reflect the cultural level of the society in which it emerges with its existence and diversity. Considering the existence of all branches of art with inspiration from human and human emotions, it is seen that the genre of biography is based on a completely human axis. Although biography, as a literary genre, is based on ancient cultures, it took time to mature.

Tezkires, which are the equivalent of biography in classical Turkish poetry, and in particular, *şuara tezkires*, are important cultural centered texts in terms of recognizing people, art, artist and social sciences.

In addition to its artistic aspects, the semantic dimension between the artist and the work from the periods in which he appeared in each work should be read together. This reading facilitates the understanding of the message in the artwork. Certainly, in all open or closed art works, the link between the artist and the work is presented through different messages and references. Although classical Turkish poetry is a period of literature based on traditional discourse, it is possible to establish interest among the artists and their works. Obviously, classical poets, in their poems based on tradition, revealed their individual preferences in terms of theme, verse shape / genre, *mazmun*, symbol and metaphor as well as language and style differences. In addition, especially poets; the Quran, hadith, Hz. the life of the prophet and the life stories of all the prophets benefited from common sources of nutrition such as history, mythology and philosophy. Gelibolulu Mustafa Ali one of the important personalities of Ottoman culture and art life as a creative artist. He is a versatile statesman, historian, poet, with *tezkire*, researcher, who is also available. This artist, who met with the prominent figures of the state, has a very active and colorful life. He has rivalry and competition with different people in his life. In parallel with his education, art understanding and life story like any other classic artist, his works have different preferences for different events, situations and personalities. He can be seen as one of the artists who expresses his experiences in symbols and metaphors. It is important for the poet to evaluate the injustices he has suffered throughout his life and those who deal with him in his works, in parallel with the struggles in the prophets, under the influence of the subconscious.

In this study, the couplets in the Turkish Divan of Gelibolulu Ali, who lived in the late 16th and early 17th centuries, had a higher rate than Hz. Noah and the flood is explained. In addition to this, the problems, ups and downs in the life story of Ali Gelibolulu are explained by the information in the *tezkires*. It is questioned whether Noah and his flood influenced the remarkable involvement of his poems.

Keywords: *Biography, tezkire, classical poetry, Noah, flood, Gelibolulu Ali*

** Assoc. Dr., Atatürk University, Faculty of Letters, Turkish Language and Literature, nazire.erbay@atauni.edu.tr

AĞRI TARİHİNDE ÖNEMLİ BİR ŞAHSİYET AHMED-İ HANİ (EHMEDİ XANİ) HAYATI VE İSLAM FELSEFESİ

Necmettin KOÇ*

Yaşadıkları devirde dar bir bölgede tanınan bazı şahsiyetlerin siyasi, edebî veya diğer özellikleriyle asırlar geçtikten sonra şöhret sahibi oldukları görülmektedir. İnsanlığın düşünce mimarları içerisinde saygın bir yeri olduğu halde kalın bir sır perdesi altında “unutulmuş” ve “unutturulan” bir kişi olan Ahmed-i Hanî’ de ölümünden sonra böyle bir şöhrete ulaşan şahsiyetlerden biridir.

XVII. yüzyılda Ağrı ve civarındaki bölgelere mal olmuş önemli alimlerden biri olan Hanî hakkında bugüne kadar yapılan çalışmalar ne yazık ki yeterli değildir. Bu yazımızda söz konusu eksikliği gidermek üzere, Ahmed-i Hanî’nin hayatı ve eserlerindeki felsefesinden hareketle onun özellikle Ağrı şehrimizdeki yerini tespit etmeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: *Ahmed-i Hani, Ağrı İlim ve Ulema*

A PERSONALITY IN PAIN HISTORY AHMED-İ HANİ (EHMEDİ XANİ) LIFE AND ISLAMIC PHILOSOPHY

Necmettin KOÇ**

The political, literary or other features of the personalities shown on a narrow computer in their era were famous there after centuries. Muş Forgotten ve and un forgotten oldug are those who achieved such fame after the death of a person, Ahmed-ı Hanî.

XVII. century, one of the important scholars who have cost the region of Ağrı and Xani, where he has remained until today. In this article, in order to overcome this deficiency, Ahmed-i Hanî's life and philosophy in his works, around him, searching for his place in the city of Ağrı is drying.

Keywords: *Ahmed-i Hani, Ağrı Science and Ulama*

* İnönü Üniversitesi Doktora Öğrencisi, necmkoc65@hotmail.com

** İnönü Universty, PhD student, necmkoc65@hotmail.com

CUMHURİYETİN İLK ON YILLARINDA GENEL OLARAK TÜRKİYE'DE VE AĞRI DAĞI ÇEVRESİNDE ULAŞIM POLİTİKALARI

Nihat FALAY*

Bu çalışma Cumhuriyetin ilk yıllarında genelde Türkiye’de ve Ağrı çevresinde ulaşım sorunlarını ve çözümüne yönelik çabaları ele almaktadır. Ulaştırma sistemi insanların belirli ihtiyaçlarının karşılanmasını sağladığı gibi üretimden tüketime kadar tüm ekonomik faaliyetlerin işleyişini etkilemektedir. Cumhuriyet hükümetleri 1923’ten başlayarak ulaşım sistemini daha çok demiryolları alanında yoğunlaştırmışlardır. Bu tercih, ülkenin uzak yerlerinin merkeze ve ekonomik sürece bağlanmasını amaçlar. Ne var ki onları tamamlayan bir karayolu şebekesinin olmaması, demiryollarının etkinliğinin sağlanmasını engellenmiştir. Bu da bu dönemdeki çeşitli yetersizlikler ve devletin mali gücünün zayıflığından kaynaklanmıştır.

1933’ten 2. Dünya Savaşı’nın başladığı 1939 yılına kadarki zamanda, ülke ekonomisinde devletçi ekonomi politikası yoğun biçimde uygulanmıştır. Cumhuriyetin kuruluşunda Osmanlı İmparatorluğu’ndan devralınan ve 4.138 km. olan demiryolları uzunluğu 1930’da 5.639 km’ye ulaşmıştır. 1933-39 yılları arasında ise karayolu uzunluğu 40.9 bin km’ye, demiryolları 1933’te 6.639 km’den 1940’da 7.381 km’ye ulaşmıştır.

1923’te demiryolları yabancı şirketlerin elinde bulunuyordu. Cumhuriyet kadroları bu hatların işletilmesi için yeterli elemana ve bilgi birikimine sahip değildi. Yabancı sermaye ve kredi esaslarıyla demiryolu yapmak ve işletmek zorunluluğu 1933’e kadar sürer. Bununla birlikte 30 Ağustos 1930’da başvekil İsmet Paşa’nın sözleriyle 1924’te Mustafa Kemal’in sözleri birbirinin aynıdır: “Bana şimendiferde esas politikanın ne olacağını sordukları zaman ‘bir karış fazla şimendifer dedim’ olmuştur”

1930 yılında demiryolu politikası açısından hedefin, batıda İstanbul, Trakya ve Edirne hududuna ve İzmir limanına; doğuda ise Rus ve İran sınırına kadar bağlanmak ayrıca Suriye ve Irak sınırına doğru uzatılmak olduğu belirtilmiştir. Özellikle doğu hatlarının askeri, siyasi ve ekonomik önemi olduğu belirtilmiştir. Zaten 1924-25 hükümet programında Karadeniz’den doğu illerine doğru inşa edilecek demiryollarının tamamlanması bir görev olarak vurgulanmış idi.

Trabzon limanı yıllarca İran transit yolu için emin bir geçit hizmeti görmüştür. Cumhuriyet hükümetleri Trabzon-Erzurum-Karaköse-Diyadin-İran kara transit yolunu yaptırmış ve seri bir otobüs servisi kurmuştur.

Cumhuriyetin ilk (on) yılında şose yol mevcudu 13.885 km’den ibarettir, otuzların sonlarında ise, bu mevcut 16.044 km’ye ulaşmıştır. Beş yıl içinde yapılan yollar ele alınırsa, Ağrı ilinde Karaköse-Kağızman, Karaköse-Van ve Doğubeyazıt-Kars yollarında çalışılarak tekerlekli araçların gidiş-gelişini aksatan engeller giderilmiştir.

Doğrudan Nafia Vekâleti tarafından yaptırılan yol işleri olarak 1935-36 yılında diğer yollar yanında özellikle Trabzon-İran yolu inşaatı ve uzantısının tamiri yapılmıştır. Bu yolun uzunluğu toplam 642 km’dir. 1937 yılı itibarıyla Hazine’nin millileştirmeden doğan borç tutarı Anadolu hattı için 36.204 bin TL, Şark demiryolları için 6.000 TL olmak üzere 62.897 bin TL’dir. 1938’de Trabzon –İran transit yolu yapım programında ilk hedef olarak Trabzon’dan Karaköse’ye kadar 512 km’nin elverişli olması göz önüne alınmıştır. Bu kısmın tamamlanmasıyla Trabzon, Gümüşhane, Erzurum ve Ağrı illerinin yaşamsal gereksinimleri

* Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü (Emekli), İstanbul/TÜRKİYE e-posta: nfalay@istanbul.edu.tr

olan bağlantı yolları sağlanmış, buradan Kars ve Van çevresinin ulaştırması da doğrudan yararlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye Cumhuriyeti, demir yollu, ulaşım, Ağrı*

THE TRANSPORTATION POLICIES ACROSS TURKEY AND AROUND MOUNT ARARAT IN THE EARLY DECADES OF THE REPUBLIC OF TURKEY

Nihat FALAY**

This paper will focus on the transportation problems and efforts to solve them across Turkey and around Mount Ararat in the early years of the Republic. The transportation system not only meets the specific needs of the people, but also affects the functioning of all economic activities from production to consumption. Since 1923, the governments of the Republic have concentrated on mainly the field of railways in the transport system. This preference aims to connect the remote areas of the country to the center and the economic process. However, due to the lack of a road network complementing them, the effectiveness of the railways was prevented. This also was due to various inadequacies and weakness of the financial power of the state in this period.

From 1933 to the start of World War II in 1939, the statist economy policy was intensively implemented in economics. In the establishment of the Republic, the length of railways, which being taken over from the Ottoman Empire and 4,138 km reached 5,639 km in 1930. Between 1933 and 1939, the length of the highway reached 40.9 thousand km, while the railways increased from 6,639 km in 1933 to 7,381 km in 1940.

In 1923, the railways were held by foreign companies. The staff of the Republic did not have enough personnel and knowledge to operate these lines. The obligation to build and operate railways on the basis of foreign capital and credit lasts until 1933. The fact remains that, the words of the applicant İsmet Pasha on August 30, 1930 and the words of Mustafa Kemal in 1924 were the same: When they asked me what the main policy would be in the chemindefer, 'I said a hand span chemindefer more.

In 1930, the target of the railway policy is to connect to Istanbul, Trakya and Edirne border and Izmir port; in the west, to the Russian and Iranian borders In the east, and to extend to the Syrian and Iraqi borders. In particular, it was stated that the eastern lines had military, political and economic importance. Already in the 1924-25 government programs, the completion of the railways to be built from the Black Sea to the eastern provinces was emphasized as a task.

Trabzon port has served as a secure gate for Iran transit route for years. The governments of the Republic built the Trabzon-Erzurum-Karaköse-Diyadin-Iran land transit road and established a straight and serial bus service.

In the first (ten) years of the Republic, the number of roadways was 13.885 km, whereas in the late thirties, it reached 16.044 km. Considering that the roads constructed

** Prof., İstanbul University, Faculty of Economics, Department of Public Finance (Retired), İstanbul/TURKEY, e-mail: nfalay@istanbul.edu.tr

within five years, in Ağrı, the obstacles tying wheeled vehicles traffic up were eliminated by working on the Karaköse-Kagızman, Karaköse-Van and Doğubeyazıt-Kars roads.

In 1935-36. Besides roads works directly commissioned by the Ministry of Nafia, especially the construction of the Trabzon-Iran road and the extension was repaired. The total length of this road is 642 km. As of 1937, the debt of the Treasury arising from the nationalization amounted to TL 62,897 thousand consisting of TL 36,204 thousand for the Anatolian line and TL 6,000 for the Oriental railways. In 1938, in the program of Trabzon-Iran transit road construction, as the first target, 512 km road from Trabzon to Karaköse is considered suitable. Upon completion of this section, the connection routes of that were vital necessities for the provinces of Trabzon, Gümüşhane, Erzurum and Ağrı were provided and the transportation of Kars and Van circle also directly benefited from that.

Keywords: *Republic of Turkey, railway, transportation, Ağrı*

AĞRI'DA SPOR TURİZMİ

Numan AKTAŞ*

Spor, insanları hem bedensel hem de ruhsal açıdan geliştiren ve belli kurallara bağlı olarak yürütülen faaliyetlerdir. Spor, insanların fiziksel ve psikolojik gelişiminin yanı sıra sosyal ve kültürel olanaklarını da geliştirmektedir. Spor esasında boş zaman, dinlenme, eğlenme ve sağlıklı kalmak için gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Diğer bir ifadeyle, insanın doğayla ve toplumla uyum içerisinde bireysel ya da toplumsal olarak boş zamanların değerlendirilmesi sürecine dayanmaktadır (Zgurovski ve Akın, 2016). Turizm ise en genel anlamıyla ülke içi ve ülkeler arasında büyük insan kitlelerinin, dinlenmek, yeni yerler görmek, değişik kültürleri tanımak amacıyla seyahat etme faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır. Böylece; birey, aile, toplum ve sosyal sınıflar üzerinde etkiler doğuran sosyal bir olgu olarak öne çıkmaktadır (Bahar ve diğerleri, 2015). Turizm sektörü, yarattığı istihdam, maddi olanaklar ve çevreye etkisi ile her geçen gün gerek ülkemizde gerekse dünya da yaygınlaşan bir sektördür. Önemli ekonomik faaliyetlerden biri olan turizm faaliyetleri bölgelerin coğrafi özelliklerine göre çeşitlilik göstermektedir. İnsanların sürekli ikamet ettikleri yerler dışına günübirlik veya daha uzun süreli konaklama, gezip görme, eğlenme, dinlenme, yeni kültürler tanıma, eğitim ve sağlık olanaklarından yararlanma gibi ihtiyaçlardan doğan turizm faaliyetleri, günümüzde milli gelirin, ulaşım ve iletişim araçlarının ve olanaklarının artmasıyla birlikte daha da gelişmiştir. Spor ve turizm kavramları birbiriyle yakın ilişki içinde olan iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok açıdan ülke tanıtımına katkı sağlaması ile birlikte, günümüzde insan yaşamının önemli bir parçası haline gelen spor, turizm sektörü ile önemli bir turizm alanı oluşturmaktadır.

Bireylerin eğitim ve gelir düzeyindeki artışlar, hızlı kentleşme, nüfus artışı ve teknolojik gelişmelerle birlikte, uluslararası turizm hareketleri ve eğilimleri değişmiş ve turizmde yeni unsurlar ortaya çıkmıştır. Günümüzde, turizm ürünleri artık güneş, deniz, kumdan ziyade farklı bir boyut kazanmış, gelecekte başarılı turizm ürünlerini yaratmak için iyi bir pazar araştırması yapılması ve müşterilerin isteklerine göre düzenlenebilen modüler ürünlere geçilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu boyutta gelişen ve değişen turizm eğilimleri arasında "spor turizmi" olarak ifade edilen turizm türü, son yıllarda sadece ülkemizde değil tüm dünyada ön plana çıkmış ve modern toplumların yaşamının önemli bir parçası haline gelmiştir. Spor turizmi, dünyanın birçok ülkesinde gelişmekte olan ekonomik bir faaliyet alanıdır. Spor turizmi, insan sağlığını da etkileyen bir alternatif turizm türüdür. Spor turizmi faaliyetleri, insanların farklı kültürleri ve ülkeleri tanımasına yardımcı olan sosyal bir faaliyettir. Turistler gittikleri yerleri etkilemekte ve gittiği yerden etkilenmektedir. Bu şekilde farklı toplumlar ve kültürler arasında bağlar güçlenmektedir. İnsanların birbirini tanıması için düzenlenen sportif oyunlar, fuarlar, panayırılar, festivaller, ve karnavallar her sene binlerce insanı başka ülkeleri, şehirleri tanımaya ve ziyaret etmeye teşvik etmektedir. Spor faaliyetlerine sporcu olarak ya da izleyici olarak katılmak insanların önemli seyahat nedenleri arasındadır. İnsanları seyahate yöneltten spor faaliyetleri, doğrudan turizme katkı sağlamaktadır. Spor turizminin gelişmesi bir bölgede yapılan spor faaliyetleri ile doğru orantılıdır. Spor turizmi bireylerin eğlenmek amacıyla sürekli yaşadıkları yerden ayrılarak, spor faaliyetlerini seyretmek ya da bunlara katılmak amacıyla yaptıkları seyahatler olarak tanımlanmaktadır (Gibson, 1998).

* Mezun YL Öğrencisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, BESYO, naktas@agri.edu.tr

Türkiye, turizm kaynakları bakımından oldukça zengin bir ülke olup, gerek fiziki gerekse beşeri kaynaklar bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Türkiye’de turizm hareketleri ve onun bir kolu olan spor turizmi yeni bir olgudur. Türkiye’de Ağrı ili, yaz mevsiminde dağcılık ve doğa yürüyüşüne, kış mevsiminde kayak sporuna elverişli parkurlara sahip efsanelere konu olan Ağrı Dağı ile doğunun önemli turizm merkezleri arasındadır. Özellikle dağcılık açısından tatmin edici bir yüksekliğe sahip olması ve kutsal kitaplarda geçen Nuh Tufanı ile ilişkilendirilmesinin yanı sıra, görsel manzarası ve 5137 m yükseltisi ile yükseklik tutkusunun en iyi yaşandığı gizemli, heybetli ve sayısız efsanelere konu olmuş Ağrı Dağı, ülkemizin önemli turizm potansiyeline sahip dağlarının başında gelmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı; spor turizm faaliyetlerinin Ağrı’da mevcut durumunu tespit etmek ve Ağrı ilinin sahip olduğu spor turizmi potansiyelini değerlendirmektir. Ayrıca, Ağrı Dağı’na dikkat çekerek, bu dağın spor turizmi potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik öneriler geliştirmek ve farkındalık oluşturmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı İli, Spor Turizmi, Spor, Turizm.*

SPORTS TOURISM IN AĞRI

Numan AKTAŞ**

Abstract: Sports are activities that develop people both physically and spiritually and are carried out regarding certain rules. Sports supports physical and psychological development of people, also creates social and cultural opportunities. Sport is essentially a whole of leisure, recreation, recreation and healthy activities. In other words, it is based on the use of individual and social leisure time in harmony with nature and society (Zgurovski and Akın, 2016). Tourism, with a general meaning, is defined as domestic and international travel activities of the large group of people in order to relax, see new places and get to know different cultures. Thus; It is a social phenomenon that affects individuals, families, society and social classes (Bahar et al., 2015). Tourism sector is a sector which is becoming widespread both in our country and in the world with its employment, financial opportunities and environmental impact. As one of the important economic activities, tourism activities changes according to the geographical characteristics of the regions. Tourism activities arose from the necessity of daily or longer stay, travel, entertainment, rest, recognition of new cultures, education and health opportunities outside the places where people reside permanently are developing with the increase in national income, transportation and communication means. The concepts of sports and tourism appear as two closely related concepts. In addition to contributing to the promotion of the country in many respects, sports, which have become an important part of human life today, constitute an important tourism area with the tourism sector.

With the increase in individuals' education and income levels, rapid urbanization, population growth and technological developments, international tourism movements and trends have changed and new elements have emerged in tourism. Nowadays, tourism products have gained a different dimension than sun, sea and sand. In order to create successful tourism products in the future, it is necessary to conduct a good market research and to switch to modular products that can be arranged according to the wishes of the

** Graduate Student of Master's Degree (MA), Ağrı İbrahim Çeçen University, Physical Education and Sports, naktas@agri.edu.tr

customers. Among the tourism trends developing and changing in this dimension, sports tourism has come to the forefront not only in our country but all over the world and has become an important part of the life of modern societies in recent years. Sports tourism is a developing economic activity in many countries of the world. Sport tourism is an alternative type of tourism that affects human health. Sports tourism is a social activity that helps people to recognize different cultures and countries. Tourists influence their destination and are influenced by their destination. In this way, links between different societies and cultures gets strengthened. Sports games, fairs, fairgrounds, festivals, and carnivals are organized to introduce people each other and every year thousands of people are encouraged to visit other countries and cities. Participating in sports activities as athletes or spectators is one of the important reasons for traveling. Sports activities that lead people to travel directly contribute to tourism. The development of sports tourism is directly related to the sports activities in a region. Sports tourism is defined as the entertaining journeys of individuals who leaves permanent residence place for attending sport activities or as spectator (Gibson, 1998).

Turkey, a very rich country in terms of tourism resources, has a significant potential in terms of facilities and human resources. Tourism movements and sports tourism brand are new phenomena in Turkey. Ağrı province has a significant role in tourism in Eastern region with its legendary Ararat Mountain which has suitable trails for mountaineering and trekking in summer and for skiing in winter. In addition to having a satisfactory altitude especially in terms of mountaineering and being associated with the Noah Flood mentioned in the holy books, Mount Ararat is one of the significant mountain in our country with significant tourism potential. It has visual landscape and its elevation is 5137 meters. It is mysterious, paramount and source of numerous legends. In this context, the aim of this study is to determine the current status of sports tourism activities in Ağrı and to evaluate the potential of sports tourism in Ağrı. In addition, by drawing attention to Mount Ararat, it is aimed to develop suggestions and to raise awareness for the sport tourism potential of this mountain.

Keywords: *Ağrı Province, Sports Tourism, Sports, Tourism.*

AĞRI DAĞI'NIN KUZEY ETEĞİNDE ERKEN DEMİR DEVRİNE AİT SAVUNMA YAPISI: AŞAĞI ERHACI KALESİ

Oktay BELLİ*

Aşağı Erhacı Kalesi, Iğdır İli'nin yaklaşık 4.5 km. güneyinde yer almaktadır. Kızıl Kayalıkların üzerine kurulan kalenin kuzeybatı eteğinde Erhacı Ziyareti, kuzey eteğinde de köy konutları bulunmaktadır. Köy yerleşmesinin olduğu alandan ortalama 65-90 m. yüksekliğindeki kalenin kuzeyinde, düz bir şekilde uzanan oldukça verimli topraklara sahip Iğdır Ovası yer almaktadır. Kalenin güneyini, kademeli bir şekilde yükselen Ağrı Dağı, bir duvar gibi kapatmaktadır. Bu coğrafi konumu ile kalenin, Eski Çağ ve Orta Çağ'da Iğdır Ovası'na kıyasla çok stratejik bir mevkiye kurulduğu anlaşılmaktadır.

5137 m. yüksekliğindeki Ağrı Dağı'nın volkanik püskürüğü olan lavları, çok geniş bir alana yayılmıştır. Ağrı Dağı'nın kuzey eteklerinde Aşağı Erhacı Köyü'ne kadar yayılan püskürük lavları, renginden dolayı yöre halkı tarafından "Kızıl Kayalıklar" olarak isimlendirilmektedir. Arkeoloji dünyasına ayrıntılı olarak tanıtacağımız Aşağı Erhacı Kalesi, Ağrı Dağı Bölgesi'nin Erken Demir devri ve Urartu Krallığı dönemine ait anıtsal kaya işaretleri ve ana kayadan taş çıkarma ve işleme tekniklerini aydınlattığı için çok büyük bir önem taşımaktadır.

Doğu-batı doğrultusunda bulunan kalenin üstü, ortalama 170-185 m uzunluğunda ve 80-90 m genişliğinde dikdörtgen bir plan göstermektedir. Yaklaşık 13 dönümlük bir alanı kaplayan ve nispeten düz olan kalenin üstü, gerek kaçak kazı yapan insanlar tarafından, gerekse doğa koşulları yüzünden aşırı bir şekilde tahrip olmuştur.

Aşağı Erhacı Kalesi'nin kuzey ve batı bölümleri dik, sarp ve uçurum ile sonuçlandığı için, bu kesimlere herhangi bir savunma duvarı yapılmamıştır. Kalenin savunma yönünden zayıf olan doğu ve güneydoğu bölümlerine ise, o dönemde güçlü sayılabilecek duvarlar inşa edilmiştir. Savunma yönünden zayıf olan doğu bölümüne yapılan duvarın kuzeyi, ortalama 35 m, güney bölümü de 30 m uzunluğunda ve 2.40 m kalınlığındadır.

Bu duvarın ortasında ise, ortalama 3.10 m genişliğinde kapı açıklığı bulunmaktadır. Duvar taşlarının yıkık olması yüzünden, kuzey ve güney duvarlarının simetrik olup olmadığı belli olmamaktadır. Güneydoğu yönünden gelen ve fazla dik olmayan bir rampayı aşan eski yol kalıntısı, doğu kapısını geçtikten sonra kalenin içine ulaşmaktadır.

Kalenin savunma yönünden zayıf olan bir başka bölümü, güneydoğusudur. Buraya yapılan savunma duvarı da, ortalama 2 m kalınlığında ve 100-110 m uzunluğundadır. Kalenin üzerinde, sur duvarlarının çevrelediği alanda ve sur duvarının dışında kalan kuzeydoğu bölümünde, altı adet kurgan bulunmaktadır. Halkın yapmış olduğu kaçak kazılar sonucunda, kurganların çok büyük bir kısmı tahrip edilmiştir.

Mezar odasının üzerine, çeşitli büyüklükte işlenmemiş taşlar yığılarak, mezarın üstü bir tepeye dönüştürülmüştür. Yığılan taşların akıp gitmesini önlemek amacıyla, mezar odasının çevresi daire biçiminde bir veya iki sıra yüksekliğinde taş dizisi (krepis) ile çevrelenmiştir.

Kalenin batı ucundaki kayalıklar üzerinde bulunan taş ocağı ve atölye kalıntısı, çok belirgin bir durumdadır. Kalenin doğu yamacındaki taş ocağı ve atölyesinin üzeri, yer yer toprak tabakası ile kapandığından, yalnızca ana kayadan çıkarılan taşların boş yerleri görülmektedir.

* Prof. Dr., Belli Eğitim Kültür Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi Müdürü, İstanbul / TÜRKİYE e-posta: oktaybelli@gmail.com

Kale duvarlarının yapımında kullanılan kahverengi görünümündeki taşlar, volkanik Ağrı Dağı püskürüğü olan ve halk tarafından Kızıl Kayalıklar olarak isimlendirilen kayalıklardan elde edilmiştir. Kızıl Kayalıklardan çıkarılan taşlar, siyah görümlü bazalt ve andezite kıyasla daha yumuşak bir dokuya sahiptir. Bu yüzden taşları çıkarmak ve işlemek nispeten daha kolay olmuştur.

Aşağı Erhacı Kalesi'nde, Urartu Krallığı (M.Ö.9-7. yüzyıl) dönemine ait en önemli kalıntı, anıtsal kaya işaretleridir. Kalenin batı ucunda, pürüzleri düzeltilen ana kaya üzerine çok sayıda kaya işareti yapılmıştır. Çok belirgin olan daire biçimli kaya işareti, ortalama 1 m çapındadır. Kaya yüzeyine, ortalama 4-5 cm genişliğinde ve 3-4 cm derinliğinde oyulan daire biçimli kaya işareti çok özenli bir şekilde açılmıştır. Urartu Krallığı dönemine ait diğer kalelerde bulunan benzer kaya işaretleri gibi, buradaki daire biçimli kaya işaretinin bir tarafı da, içeride biriken kar ve yağmur sularının oyulan kayaya zarar vermemesi için, açık bırakılmıştır.

Daire biçimli kaya işaretinin Ağrı Dağı Bölgesi'nde en yakın benzerini, Yukarı Aşık Hüseyin Kalesi, Ardıc Kalesi ile Aşağı ve Yukarı Karakoyunlu (*Menuahinili*) kalelerindeki işaretler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı Dağı, Erken Demir devri, Iğdır, Aşağı Erhacı Köyü ve Kalesi, kurgan, anıtsal kaya işareti

LOWER ERHACI FORTRESS: THE DEFENCE STRUCTURE BELONGING TO THE EARLY IRON AGE AT THE NORTHERN FOOT OF MOUNT ARARAT

Oktay BELLİ**

Lower Erhacı Fortress is approximately 4.5 km to the south of the city of Iğdır. Erhacı Ziyareti is at the north-western foot of the fortress built on Kızıl Kayalıkları (The Red Rocks) and there are village dwellings on the northern foot. From the village settlement area, at the north of the fortress with an elevation of approximately 65-90 m, there is the flat Iğdır plain with very fertile soil. Mount Ararat rising in steps closes the south of the fortress like a wall. In comparison to the Iğdır plain it is evident that, with this geographic location, the fortress was built in a very strategic position in antiquity and the Middle Ages.

The lava, erupting from Mount Ararat with its elevation of 5137 m, spread over a very wide area. The extrusive lava that spread as far as Lower Erhacı Village at the northern foot of Mount Ararat is called Kızıl Kayalıklar or Red Rocks by the local people because of its colour. The fortress introduced to the archaeological world for the first time by Dr. Ayhan Yardımcıel is on Kızıl Kayalıklar formed from andesite and joining the Iğdır plain.

The Lower Erhacı Fortress, which we will make known in detail to the archaeological world, is of great importance because it sheds light on the monumental rock signs and the quarrying from bedrock and cutting techniques belonging to Mount Ararat's Early Iron Age and the Urartian Kingdom.

The top of the fortress in an east-west direction has a rectangular plan, approximately 170 – 185 m in length and 80 – 90 m in width. Relatively flat and covering an area of roughly

** Prof. Dr. Director of Belli Education Cultural History and Archaeology Research Center, İstanbul / TURKEY, e-mail: oktaybelli@gmail.com

two thousand seven hundred square metres, the top of the fortress has been overly ruined both by people excavating illegally and by natural conditions.

Since the north and west sections of Lower Erhacı Fortress ended in steep crags and precipices, no defence walls were built in these parts. However, in the east and southeast sections of the fortress weak in defence, walls were built that could be considered strong in that period. The north of the wall built in the eastern section that was weak in defence is approximately 35 m and 30 m in length in the south section and 2.40 m thick. In the middle of this wall, there is a gate space 3.10 m wide on average. Since the wall stones have fallen down, it is not clear whether the north and south walls are symmetric. The remains of the old road coming from the south-east and passing over a gentle slope, reaches the inside of the fortress after passing through the east gate.

Another section of the fortress weak in defence is the south-east. The defence wall built here is on average 2 m thick and 100-110 m long. On the fortress, in the area surrounded by defence walls and in the north-eastern section outside the defence walls there are six kurgans. Piling undressed stones of various sizes on top of the burial chamber has turned the top of the tomb into a mound. The surrounds of the tomb chamber have been confined with a row of stones (crepis) one or two rows high in order to prevent the pile of stones sliding down. The remains of the stone quarry and workshop on the rocks at the western end of the fortress are very evident. Since the top of the quarry and workshop on the eastern slope of the fortress have been covered in places with a layer of earth, only the empty spaces of the stones removed from the bedrock are visible.

The brown-looking stones used in the building of the fortress walls are volcanic Mount Ararat's extrusion and have been extracted from the rocks named Kızıl Kayalıklar by the local people. The stones quarried from Kızıl Kayalıklar have a softer texture in comparison to the black-looking basalt and andesite. For this reason it was slightly easier to quarry and cut the stone.

The most important remains belonging to the Urartian Kingdom (9 – 7th century BCE) in Lower Erhacı Fortress are the monumental rock signs. At the western edge of the fortress a large number of rock signs have been made on the smoothed bedrock.

The very distinct circular rock sign is approximately 1 m in diameter. The circular rock sign carved on the rock surface with a width of approximately 4 – 5 cm and a depth of 3 – 4 cm has been opened very carefully. Like similar rock signs found in other fortresses belonging to the Urartian Kingdom period, one side of the circular rock sign here has been left open so that the water from snow and rain collecting inside does not harm the carved rock.

The closest in similarity to the circular rock sign in the Mount Ararat region are the signs in the fortresses of Upper Aşık Hüseyin Fortress, Ardiç Fortress and Lower and Upper Karakoyunlu (*Menuahinili*).

Keywords: *Mount Ararat, Early Iron Age, Lower Erhacı Fortress, Kızıl Kayalıklar, Monumental Rock Signs. Kurgans.*

MACARİSTAN'DA TÜRKOLJİNİN KURUCU BABASI ARARAT DAĞI'NIN ETEKLERİNDE: ARMINIUS VÁMBÉRY

Orsolya FALUS*

Gezgin ve oryantalist Arminius Vámbéry, Macar Türkolojisinin babasıydı. Avrupa'nın ilk Türkoloji bölümünü Royal Pest Üniversitesi'nde (günümüz: Eötvös Loránd Üniversitesi) kurdu. Macar Bilimler Akademisi üyesi ve Macar Turanizminin dünyaca ünlü temsilcisiydi. "Macarların kökeni" başlıklı çalışmada. Etnolojik çalışma " Macar ulusunun ve dilinin temel olarak Türk kökenli olduğunu iddia etti. Otobiyografisinde " Arminius Vámbéry. Hayatı ve Maceraları", ağırı Dağı'nı ve çevresini Orta Asya'ya yaptığı ilk ziyarette yaşadığı gibi tanımladı.

Anahtar Kelimeler: *Gezgin; oryantalist; Türkoloji; Turanizm; Ağrı Dağı*

THE FOUNDING FATHER OF TURKOLOGY IN HUNGARY AT THE FEET OF ARARAT MOUNTAIN: ARMINIUS VÁMBÉRY

Orsolya FALUS**

Arminius Vámbéry, traveller and Orientalist, was the father of Hungarian Turkology. He founded Europe's first Turkology department at the Royal University of Pest (present day: Eötvös Loránd University). He was a member of the Hungarian Academy of Sciences and world famous representative of Hungarian Turanism. In his work titled „The Origin of the Hungarians. Ethnological Study” he claimed that Hungarian nation and language are basically Turkish in origin. In his autobiography „Arminius Vámbéry. His Life and Adventures”, he described Mount Ararat and its surroundings as he experienced during his first visit to Central Asia.

Keywords: Traveller; Orientalist; Turkology; Turanism; Mount Ararat

* Doç. Dr., Bulgaristan, e-posta: dr.falus.orsolya@gmail.com; faluso@uniduna.hu

** Associate professor, PhD, head of Department of Management and Business Sciences, associate professor of the University of Dunaújváros, Hungary, e-mail: dr.falus.orsolya@gmail.com; faluso@uniduna.hu

EKONOMİK BÜYÜME BAĞLAMINDA TR DÜZEYLERİNİN ULUSAL HESAPLAR PROFİLİ: REEL GÖSTERGELER ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Ömer YALÇINKAYA*

Bu çalışmada, Türkiye'nin (TR) İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflamasına (İBBS) göre TR1, TR2, TR3, TR4, TR5, TR6, TR7, TR8, TR9, TRA, TRB ve TRC şeklinde belirlenen alt düzeylerinin ekonomik büyüme performanslarının ve refah düzeyleri açısından 1992-2018 dönemindeki mevcut durumlarının incelenmesi ve TR düzeyi içerisindeki konumlarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla çalışmada, TR alt düzeylerinin ekonomik büyüme performansı ile refah düzeyi açısından 1992-2018 dönemindeki mevcut durumları ile TR düzeyi içerisindeki konumları, çeşitli reel ulusal hesap göstergeleri üzerinden betimsel olarak ve karşılaştırmalı bir bakış açısıyla incelenmektedir. Çalışma sonucunda, inceleme döneminde TR'nin tüm alt düzeylerinin reel ulusal hesap göstergeleri üzerinden ölçülen ekonomik büyüme performanslarının ve refah düzeylerinin bir gelişim trendi içerisinde olduğu ve TR düzeyi içerisindeki konumlarının önemli ölçüde değişmeden kaldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte çalışmada, inceleme döneminde TR1, TR2, TR3, TR4, TR5, TR6, TR7, TR8 ve TR9 düzeylerinin reel ulusal hesap göstergeleri üzerinden ölçülen ekonomik büyüme performansları ile refah düzeyi açısından mevcut durumunun ve TR içerisindeki konumunun; sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açılardan farklı özelliklere sahip olan TRA, TRB ve TRC düzeylerine kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, politika yapıcılar tarafından TRA, TRB ve TRC düzeylerinin ekonomik büyüme performansları ile refah düzeyleri açısından mevcut durumlarının ve TR içerisindeki konumlarının iyileştirilebilmesine yönelik bölgesel ekonomi politikalarının geliştirilmesinin gerekliliğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Ekonomik Büyüme, Reel Ulusal Hesap Göstergeleri, İBBS, TR Düzeyleri.*

NATIONAL ACCOUNTS PROFILE OF TR LEVELS IN THE CONTEXT OF ECONOMIC GROWTH: AN EVALUATION FROM REAL INDICATORS

Ömer YALÇINKAYA**

In this study, it is aimed to examine the current status of Turkey's (TR) sub-levels determined as TR1, TR2, TR3, TR4, TR5, TR6, TR7, TR8, TR9, TRA, TRB and TRC according to the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) and in terms of economic growth performances and welfare levels in the period 1992-2018 and to evaluate their position within the TR level. In the study for this purpose, the current status of the TR sub-levels in terms of economic growth performance and welfare level in the period of 1992-2018 and their positions within the TR level are analyzed in a descriptive and comparative perspective through various real national account indicators. As a result of the study, it was determined that the economic growth performances and welfare levels of all sub-levels of

* Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İİBF/İktisat Bölümü, oyalcinkaya@agri.edu.tr

** Assoc. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen University Faculty of Economics and Administrative Sciences/Department of Economics, oyalcinkaya@agri.edu.tr

the TR during the review period, measured on real national account indicators, were in a development trend and their position within the TR level remained significantly unchanged. In the study, however, it was determined that the current status of TR1, TR2, TR3, TR4, TR5, TR6, TR7, TR8 and TR9 levels in terms of economic growth performances and welfare levels measured on real national account indicators during the review period and their position within the TR level were higher than TRA, TRB and TRC levels, which have different characteristics from socio-economic and socio-cultural aspects. These results point to the necessity of developing regional economic policies by policy makers improve the current status of the TRA, TRB and TRC levels in terms of economic growth performances and welfare levels and their positions within the TR level.

Keywords: *Economic Growth, Real National Account Indicators, NUTS, TR Levels.*

THE ARCHAEOLOGICAL EVIDENCE OF NOAH'S FLOOD

Philip Ernest WILLIAMS*

The author summarizes a new paradigm for examining the archaeological evidence for what is currently understood as *prehistoric* man. He points out that the massive and elaborately furnished graves associated with prehistoric man from the Paleolithic to the Early Bronze are too elaborate for ordinary burials. Moreover, these graves lack associations with occupational sites, which hardly exist in this period. The author notes however that the current prehistoric chronology is based on a typology consistent with what nineteenth century thinkers reckoned as human progress. This sudden end of so many ancient civilizations is better explained as the result of a worldwide Flood. Then, beginning with the Middle Bronze of the Ancient Near East, a new material culture spreads throughout the world. He traces the beginnings of this Middle Bronze spread to a material culture variously called Transcaucasian, Khirbet Kerak, or Kura-Araxes, a completely new culture that appears to begin and spread from Mount Ararat.

Keywords: *Prehistoric chronology, typology, Noah's Flood, Transcaucasian, Khirbet Kerak, Kura-Araxes*

NUH'UN TUFANI ARKEOLOJİ KANIT

Philip Ernest WILLIAMS**

Yazar halen *tarih öncesi* insan olarak ne anlaşıldığını ait arkeolojik kalıntılar incelemek için yeni bir paradigma özetlemektedir. O Erken Tunç Paleolitik gelen prehistorik bir adam ile ilişkili masif ve özenle döşenmiş mezarlar sıradan gömü için çok ayrıntılı olduğu dikkat çekiyor. Ayrıca, bu mezarların neredeyse bu dönemde mevcut mesleki siteleri, dernek yoksundur. Yazar akım prehistorik kronoloji ondokuzuncu yüzyıl düşünürleri insan ilerleme olarak hesaba ne tutarlı bir tipoloji dayandığını ancak belirtiyor. Pek çok antik uygarlıkların Bu ani ucu daha dünya çapında bir Tufan sonucunda açıklanmıştır. Ardından, Eski Yakın Doğu Orta Tunç ile başlayan, yeni bir maddi kültür dünyasına yayılır. O, bu Orta Tunç başlangıcı değişik Transkafkasya, Hirbet Kerak veya Kura-Aras, başlar ve Ağrı Dağı yayılmaya görünen tamamen yeni bir kültür denilen bir maddi kültür yayıldı izler.

Anahtar Kelimeler: *Tarih öncesi kronoloji, tipoloji, Nuh'un Sel, Transkafkasya, Khirbet Kerak, Kura-Araxes*

* A former telecommunications entrepreneur is currently Chairman of the Council of Advisors to the *Mount Ararat Discovery Foundation*. Contact him at philip@araratdiscovery.org

** Eski bir telekomünikasyon girişimcis, şu anda *Ağrı Dağı Keşif Vakfı* Danışmanları Konseyi Başkanıdır. philip@araratdiscovery.org

İBN KESİR'İN *EL-BİDÂYE VE'N-NİHÂYE* ESERİNİN 'KISSATU NÛH' BÖLÜMÜ ÇERÇEVESİNDE NÛH (A.S.) VE TUFAN ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Rabia Zahide TEMİZ*

İbn Kesîr hicri 7. asırda yaşamış hadis, fıkıh, tefsir ve tarih alanında müteahhasıs bir İslam alimidir. Aslen Şam'ın Busrâ bölgesi doğumlu olup, babasının vefatının ardından Dimaşk'a yerleşmiş ve orada ilim hayatına başlamıştır. Döneminin önemli ilim ehlinden ders alan İbn Kesîr üstün anlayışı ve hafızasının güçlülüğü ile tanınmıştır. Onlarca önemli eser bırakan İbn Kesîr en çok '*Tefsîrû'l-Kur'âni'l-'azîm*' adlı Kur'ân tefsiri ve '*el-Bidâye ve'n-nihâye*' adlı büyük tabakat ve tarih kitabı ile tanınmaktadır.

İbn Kesîr '*el-Bidâye ve'n-nihâye*' eserinde kâinatın yaratılışı konusunun ardından peygamberlerin ve önceki milletlerin tarihlerini ve İslam tarihini ele almaktadır. Eserin ilk bölümlerinden birisi de Âdem (a.s.) dan sonra yaşayan nesillerden biri olarak Nûh (a.s.) ve kavminin kıssasıdır.

İbn Kesîr'in verdiği bilgilere göre Nûh (a.s.)'ın tam adı Nûh b. Lâmek b. Mettûşelah b. Hanûh İdris b. Yerd b. Mehlâyîl b. Kaynan b. Enûş b. Şît b. Âdem olup doğumu, insanlığın atası Âdem'in vefatından 126 yıl sonradır. Kavmine 'Benû Râsib' denilmektedir. Nûh (a.s.)'un kaç yaşında peygamber olduğunda ihtilaf edilmiştir. Elli yaş diyenler olduğu gibi üç yüz elli yaşında, dört yüz seksen yaşında peygamber olduğunu söyleyenler de olmuştur.

İbn Kesîr, Nûh'un gönderildiği kavmin, önceleri aralarında yaşamış salih kimselerin putlarını inşa ederek onlara tapınmaya başladıklarını söylemektedir. Nûh (a.s.) insanları bir olan Allah'a kulluk etmeye davet etmiştir. Fakat onlar bunu kabul etmedikleri gibi Nûh'u ve ona inananları aşağılayarak onlara eziyet etmişlerdir.

Nûh (a.s.), Allah'ın emri doğrultusunda bir gemi inşa etmiştir ve kendisine inananlarla beraber bu gemiye binmiştir. İbn Kesîr, davete karşı gelenlerin boğulduğunun ifade edildiği ayette bahsedilen kişilerden olan Nûh (a.s.)'un oğlunun, Yâm olduğunu söylemektedir.

Eserde geminin ölçülerinin nasıl olduğu ve beraberinde binenlerin kaç kişi olduğu hususunda çeşitli rivayetler mevcuttur. Geminin üç katlı olup en alt katında evcil ve yabancı hayvanların, orta katında insanların, en üst katında kuşların olduğu anlatılmaktadır.

Geminin inşası bitip tufan başladığında ve yeryüzünün tamamını sular kapladığında Allah'a inanan Nûh ümmetinden başka yaşayan hiç kimse kalmamıştır. İbn Kesîr tufanın ardından geminin Cezîre'de (Dicle ile Fırat arasında) Cudî dağına yerleştiğini söylemektedir. İbn Abbas'dan gelen bir diğer rivayette gemide Nûh (a.s.) ile birlikte seksen kişinin olduğu, yüz elli gün boyunca gemide seyahat ettikleri, Allah'ın gemiyi Kabe'ye yönlendirdiği ve onun etrafında kırk gün döndükleri, ardından geminin Cûdî'ye yöneldiği anlatılmaktadır.

İbn Kesîr tufandan dolayı yeryüzünde başka kimse kalmadığı için sonraki nesillerin bu gemi ile kurtulandan türediğini söylemektedir. O'na göre bugün yeryüzünde yaşayan tüm insanlık, Nûh'un oğulları Sâm, Hâm ve Yâfes'in çocuklarıdır.

Rivayete göre Nûh (a.s.) geminin penceresinden kuzgunu göndermiş, o geri dönmeyince bu kez güvercini yollamıştır. Fakat güvercin konacak bir yer bulamayıp geri

* Dr. Öğretim Üyesi, Giresun Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Hadis Bilim Dalı.
rabia.zahide@giresun.edu.tr

dönmüştür. Yedi günün ardından güvercini yeniden gönderdiğinde bu kez ağzında bir zeytin dalı ile geri gelmiştir. Nûh (a.s.) böylelikle suların çekildiğini anlamıştır. Nûh (a.s.) gemiden inince bir köy inşa etmiş ve adını seksen koymuştur. Bir sabah uyandıklarında insanların birisi Arapça olmak üzere seksen farklı dil konuştukları, birbirlerini anlamadıkları, Nûh (a.s.)'un aralarında tercümanlık yaptığı anlatılmaktadır.

Eserdeki bir rivayette Allah Resulünün Yahudilerden bir toplulukla karşılaştığı, oruçlu olduklarını görünce bunun ne orucu olduğunu sorduğunda onların da Aşure gününün Allah'ın Musa'yı koruduğu; İsrail oğullarını boğulmaktan kurtardığı; Nûh'un gemisinin Cûdî'ye oturduğu gün olduğunu, Nûh'un da Musa'nın da şükürlerinin ifadesi olarak oruç tuttuklarını söylediklerinde, Allah Resulünün 'ben Musa'ya tabii olmaya ve bu orucu tutmaya daha layığım' buyurduğu ve muharrem orucunu tutup, ashabına da tavsiye ettiği anlatılmaktadır.

İbn Kesir *el-Bidâye ve 'n-Nihâye* eserinin 'Kıssatu Nûh' bölümünde Nûh (as) ın nesli, yaşı, halkını tevhid inancına davetini, tufan öncesi hazırlığını, tufanı ve neticesinde geminin dağa yerleşmesi ve insanların yeryüzüne dağılmaları konularını, kuran ayetlerinin yanısıra merfû, mevkûf ve de maktû' rivayetlerden çeşitli deliller getirerek nakletmektedir. Yer verdiği kimi merfû, mevkûf ya da maktû' rivayetleri metin bakımından tahlil ve tenkide tabi tuttuğu görülmektedir. Bununla birlikte İsrailiyat bilgilere, Tevrat anlatımı ifadelerine ve ehl-i Kitab'ın sözlerine de yer veren İbn Kesir'in bu kaynaklardan eriştiği bilgileri İslamî delillere arz ederek tenkide tabi tuttuğu ve kimilerini reddettiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Nuh, İbn Kesir, el-Bidâye ve 'n-Nihâye, Tufân, Rivayet.*

AN ASSESSMENT ON NOAH AND FLOOD IN THE FRAMEWORK OF IBN KATHIR'S BOOK "AL-BIDAYA WA'L NIHAYA" BY SECTION 'STORY OF NOAH'

Rabia Zahide TEMİZ**

Ibn Kathir is a specialized Islamic scholar in the field of hadith, fiqh, commentary and history that lived in the hijri 7th century. He was born in the Busra region of Damascus, and after his father's death, he settled in centre of Damascus and began his scientific life there. Ibn Kathir, who had lessons from the important scholars of the his time, was known for his superior understanding and the strength of his memory. Ibn Kathir, who left dozens of important works, is best known for his Qur'an exegesis called 'Tafsir al-Qur'an al-azim' and the huge book of tabakat and history' 'al-Bidaya wal-nihaya'.

In this book Ibn Kathir narrates creation of the universe, the history of the prophets and previous nations and the Islamic history. One of the first parts of the work is the story of Prophet Noah and his people as one of the generations after Prophet Adam.

According to the information given by Ibn Kathir, Noah's full name is Noah b. Lamech b. Methuselah b. Enoch b. Idris b. Yared b. Mahalalel b. Kenan b. Enos b. Seth b. Adam. His birth is 126 years after the death of Adam. His people are called Benu Rasib (Generation of Rasib). It was disputed how old Noah was when he became a prophet. There were those who say that he became prophet when he was fifty years old, three hundred and fifty years old or four hundred and eighty years old.

**Dr., Giresun University, Faculty of Divinity, Department of Hadith. rabia.zahide@giresun.edu.tr

Ibn Kathir says Noah's people build statues of righteous men who lived among, then began to worship them. Noah invited people to worship Allah, the One. But they did not accept it, insulted Noah and those who believed in him. Noah built an ark according to the command of God and embarked on this ark with his believers. Those who do not respond to Noah's invitation perished in the flood. One of them, son of Noah was Yam.

There are various rumors about the size of the ark and how many people ride with it. It is described that the ark has three floors. Domestic and wild animals was on the bottom floor, people on the middle floor and birds on the top floor.

When the construction of the ark was finished. The flood began and when the earth covered by the waters, there was no one left but the Noah's community who believed in God.

Ibn Kathir says after the flood, the ark settled on Mount Judi in Jazira (between Tigris and Euphrates).

Another narrative from Ibn Abbas told us that there were eighty people on the ship with Noah, Traveling on the ship for fifty days, then God guided the ark to the Kaaba, and that he returned around it during forty days then the ark went to Judi.

Ibn Kathir says that the next generations are descended from the survivors because there is no one else on earth due to the flood. According to him all humanity living on earth today are the children of Noah's sons, Shem, Ham and Japheth.

According to narration, Noah sent a raven through the window of the ark and when he did not return, he sent a pigeon in this time. But the pigeon could not find a place to perch and returned. After seven days when he sent the pigeon again, he came back with an olive branch in his mouth. thus Noah understood that the water is drawn. Noah built a village when he got off the ark and named it "eighty". In the narration, when they woke up one morning, that people spoke eighty different languages, one of which is Arabic, they did not understand each other, and Noah interpret among them.

In a narration, when the Prophet Muhammad met a group of Jews they were fasting. he asked about that fasting. they said it was the day of Ashura that Allah saved Moses and that day saved the sons of Israel from drowning and ark of Noah settle on Mount Judi and he fast as an expression of praise. Prophet Muhammad said "I am more than worthy to following Moses and fasting that day" he commanded his companions fasting Muharram.

In this book, Ibn Kathir narrations Noah's generation, his age, invitation of the people to the monotheism, pre-flood preparation, settlement of the ark to the mountain in the light of Quranic verses, prophetic narration and Judaic studies (İsrailiyat). Some of the prophetic narrations that he included are analyzed and criticized in terms of the text. Ibn Kathir criticized them and he rejected some of them.

Keywords: Noah, Ibn Kathir, al-Bidaya wa'l-nihaya, Flood, Narration.

ELBİSE-İ OSMANİYYE'DEKİ AĞRI VE ÇEVRESİ ERKEK GİYİM KUŞAMI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Rukiye KAYA*

H. Nurgül BEĞİÇ**

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Ağrı, Anadolu'nun uç noktalarındaki geçiş yerlerinden biri ve İpek yolu üzerinde konumlanmış olması nedeniyle farklı kültürel etkilerden beslenmiştir. Bu zengin kültürel bütünlüğü sağlayan yaşam biçimi ve bu yaşamın bir parçası olan giyim kuşam erkeklerin geleneksel kıyafetlerinde de kendini gösterir.

İnsanoğlunun temel ihtiyaçlarından biri olan giyinme ihtiyacı toplumsal inançlar, iklim koşulları, çevresel faktörler, yaş, cinsiyet, toplumsal statü, maddi imkânlar, yaşanan zaman ve mekânın geleneksel unsurlarını yansıtıcı özelliği olması ile kültürel miraslarımızdandır. Yörede Kadın giyimlerinin aksine erkek giyimlerinin saklanmadığı tespit edilmiştir. Anadolu'da olduğu gibi yörede de öldükten sonra kıyafetlerin ihtiyaç sahiplerine dağıtılması ya da yakılarak yok edilmesiyle erkeklerin giyim kuşamı ile ilgili yeterli kaynak ve çalışmaya rastlanmamıştır.

Osman Hamdi Bey ve Marie de Launay'ın 1873 yılında Elbise-İ Osmaniyye isimli kaynak kitabında Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde bulunan farklı kültürlerin döneme ait kıyafetlerinin anlatımı ve görselleri geçmişe ışık tutma ve kıyafetlerin tanıtılması açısından önemlidir. Ağrı ve çevresinde giyilen giysi ve donatıları Müslüm ve gayri Müslüm olarak ayrılmış ve tanıtımı yapılmıştır.

Bu çalışmada: Elbise-i Osmaniyye isimli kitapta yer alan Ağrı ve çevresinde giyilen erkek kıyafetleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı, geleneksel, erkek giyim kuşamı, Elbise-i Osmaniyye*

A STUDY ON MEN'S CLOTHES IN AĞRI AND PROVINCE IN “ELBİSE-İ OSMANİYYE”

Rukiye KAYA*

H. Nurgül BEĞİÇ**

Ağrı, which is one of the settlements at the extreme points of Anatolia, which has hosted many civilizations, has been located on the Silk Road and has caused many cultural influences to be reflected in the region. The lifestyle that provides this rich cultural unity and the clothing that is a part of this life, especially the traditional clothes of men is remarkable.

One of the basic needs of human beings; dressing needs is one of our cultural heritage with its reflection of social beliefs, climatic conditions, environmental factors, age, gender, social status, material opportunities and the traditional features of the lived era and locality. Unlike women's clothing in the region, it was found that men's clothing was not stored. As

* Öğr. Gör. Dicle Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu.

** Doç. Dr. İzmir Demokrasi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi.

* Lecturer, Dicle University, Vocational School of Technical Sciences.

** Assoc. Prof. İzmir Demokrasi University, Faculty of Fine Arts.

in Anatolia, in the region, in virtue of dispensing the clothes to those in need after death or burning them up, there were not enough resources and studies related to the clothing of men.

In the sourcebook called *Elbise-İ Osmaniyye* by Osman Hamdi Bey and Marie de Launay in 1873, the visuals and expressions of the clothes of different cultures which belong to the era within the boundaries of the Ottoman Empire is important in terms of shedding lights to the past and to introducing the clothes. The clothes and accessories worn in Ağrı and its vicinity were separated as Muslim wear and non-Muslim wear and introduced.

In this study: Men 's clothing worn in Ağrı and its vicinity taking part in the book named *Elbise-İ Osmaniyye* will be examined.

Keywords: *Ağrı, traditional, menswear, Elbise-i Osmaniyye*

2008 AĞRI DAĞI BULUNTUSUNU ARAŞTIRMAK İÇİN BİLİMSEL BİR KEŞİF PLANI

Sam ANDREADES*

Dakut kurtarma tırmanıcısı Ahmet Ertuğrul tarafından yapılan 2008 yılında yapılan bir çalışmada, Ağrı Dağı'na gömülü büyük bir yapının kısımlarını ortaya çıkarıldı. Buluntu, deniz seviyesinden yaklaşık 4.200 ve 4.870 metre yükseklikte, dağın en yüksek yaşanabilir bölgesinin çok üstünde, donmuş eluvyumun altına gömülmüş ve 0,6 ila 12 metre derinliğe kadar üç ayrı alandan oluşuyor. Yapı, farklı büyüklükteki odalardan ve çoklu katlardan oluşmaktadır. Bazı duvarların içe doğru eğimi vardır. Şimdiye kadar, bulunan tek inşaat malzemesi ahşaptır. Yapı bölümlerinde bulunan malzeme ve yapılara dayanarak yapılan ilk endikasyonlar büyük boyutları ve antik çağları gösterir.

Bu olağanüstü buluntular, yapının tarihini, kökenini, amacını ve kullanımının yanı sıra dağın yaşanabilecek en yüksek bölgesi ve kar şeridinin çok üstünde var olabileceğini belirleyebilme miz için daha fazla araştırma yapılması adına haykırmaktadır. Neyse ki, buluntuların niteliği, bu tespitleri yapmak ve çıkış yollarını bulmak için önemli veriler sunmaktadır. Bu makale sorulması gereken on bilimsel soru sunar ve çok disiplinli bir keşif gezisinde neye ihtiyaç duyulacağını açıklar. Soruları cevaplamak için jeofizik ölçme, volkanoloji, dendrokronoloji, arkeoloji, arkeobotanik, arkeozooloji ve inşaat mühendisliği ile videografide yöntemler gereklidir. Bu makale, bu yöntemleri, teknik engelleri ve ortaya çıkan bazı yasal gereklilikleri özetlemektedir. Kısaca:

1. Yapılardaki yüzeyin altındaki enkazın ölçüsü nedir?

Jeofizik tarama teknikleri karşılaştırılmış ve birçoğu manyetometri ve gravimetri ile başta olmak üzere tavsiye edilmiştir.

2. Dağ ve üzerindeki yapı nasıl hareket etmiştir ?

Ağrı Dağı, eski ve yakın zamanlarda bilinen volkanik ve sismik aktiviteye sahip, andezitik bir stratovolkandır. Dağın yüksek rakımı da hareketli bir buzulun yanı sıra dik bir heyelan üreten dik bir tırmanma açısı ile aynıdır. Bu dört faktör, yapının parçalarını zaman içinde hareket ettirmek için birleşmiştir. Bir volkanolog veya yapısal jeolog, dağın hareketlerini yeniden yapılandırır ve böylece yapının hareketleri, başka bir tarih belirleme yolu sunar.

3. Sağlam, erişilebilir odaların iç alanı, boyutları ve ilişkileri nelerdir?

LiDAR kapalı alanda 3 boyutlu bir resim oluşturmak için dönen bir lazerden gelen ışığı kullanır.

Yapı parçaları üzerindeki oryantasyon verileri, bütünü yeniden oluşturmak için değerli bir araç olacaktır.

4., 5. Yapının ahşabının tarihi ve türü nedir?

Dendrokronoloji veya ağaç-halka eşleştirme, binlerce yıl geriye uzanan toplanmış üst üste binen örnekleri kullanan güvenilir bir tarih belirleme yöntemidir. Bu durumda, mevcut kayıtlarla eşleşmesi için birkaç yüz halka sağlayabilen, örneklemede mevcut olan odun miktarından dolayı uygulanabilir. Moleküler analiz odun tipini söyleyecektir.

* Dr., The Interdisciplinary Scientific Research Firm (TISRF), samandreades@gmail.com

6., 7. Yerlerinden oynatılmamış eserleri çıkarılmadan önce yerinde belgelendirip türlerini, tarihlerini, kompozisyonlarını ve arkeolojik ailelerini tanımlayabilmemiz mümkün mü?

Daha önce yapılan araştırmalar, yapıda çok çeşitli eserlerin bulunduğunu bildirmiştir. Düzgün bir şekilde belgelenen seramikler, bir tarih belirleme olanağı sağlayacaktır. Bronz Çağı uzmanı ve alternatif bir teori olarak bir Ortaçağ uzmanı tarafından yapılan incelemeden en iyi sonuçlar alınacaktır.

8., 9. Yapıdaki botanik ve zoolojik kalıntıları tanımlayabilir miyiz?

Yapıdaki fosilleşmiş bezelye, saman, dışkı ve organik kalıntılar etkileyici çalışma alanları sunmaktadır ve organik kalıntılar için daha fazla araştırma yapmaya davetiye çıkarmaktadır.

10. Yapı, büyük ölçüde çevresel bozulma ve vandalizmden nasıl korunabilir?

Bu, iki tehlike, bölgeleri ve korunmalarını tehdit etmektedir. Büyük ölçekli çözümler için inşaat mühendisliğinin yaratıcı önlemlerine ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı Dağı, keşif, jeofizik ölçme, jeomorfoloji, glaciyoloji, dendrokronoloji, radyometri, arkeoloji, arkeobotanik, arkeozooloji, Lidar, stratovolkan, moleküler analizler, çanak çömlek, çok disiplinli

A PLAN FOR A SCIENTIFIC EXPEDITION TO INVESTIGATE THE 2008 AĞRI DAĞI FIND

Sam ANDREADES**

A 2008 survey performed by Dakut rescue climber Ahmet Ertuğrul uncovered parts of a large structure buried on Mt. Ararat. The find includes three separate sites, located at approximately 14,000 and 16,000 feet above sea level, far above the mountain's highest inhabitable region, buried beneath frozen eluvium to a depth of 2 to 40 feet. The structure consists of varying sized compartments and multiple floors. Some walls have an inward slope. So far, the only material of construction found is wood. Initial surveys, based on materials and artifacts found within the structure parts, indicate large dimensions and an ancient age.

These extraordinary finds cry out for further investigation to determine the structure's date, origin, purpose and use, as well as how it could exist far above the mountain's highest inhabitable region and snowline. Fortunately the nature of the finds provide significant data and multiple avenues of dating to make these determinations. This paper presents ten scientific questions that should be asked about the find and explains what would be needed in a multi-disciplinary expedition to answer them. Answering the questions requires methods in geophysical surveying, geology, dendrochronology, archaeology, archaeobotany, arkeozooloji, and civil engineering, as well as videography. This paper outlines these methods, technical obstacles, and some legal requirements that arise. In brief:

1. *What is the extent of the structure wreckage below the surface at the sites?*
2. *How have the mountain and so the structure moved?*

** Dr., The Interdisciplinary Scientific Research Firm, samandreades@gmail.com

3. *What are the area, dimensions and relationships of the interior of the intact, accessible rooms?*
4. *What is the date of the structure's wood?*
5. *Of what species of wood is the structure constructed?*
6. *Can we document undisturbed artifacts in situ before they are safely removed?*
7. *What are the types, dates, composition, and archaeological family of select artifacts that are removed?*
8. *Can we identify botanical remains within the structure?*
9. *Can we identify zoological remains within the structure?*
10. *How can the structure be physically protected on a large scale from environmental degradation and vandalism?*

Keywords: *Ararat, expedition, geophysical prospecting, geomorphology, glaciology, dendrochronology, radiometry, archaeology, archaeobotany, archaeozoology, Lidar, stratovolcano, molecular analysis, pottery, multi-disciplinary*

AĞRI İLİ'NİN TOPRAK ÖZELLİKLERİ ve TARIMSAL POTANSİYELİ

Sevda KARACA*

Bu Çalışma Doğu Anadolu'nun doğusunda 42° 12' - 44° 28' doğu meridyenleri, 38° 55' - 39° 59' kuzey paralelleri arasında yer alan, 8 ilçe, 4 belde ve 562 köy yerleşmesi bulunan Ağrı ilinde yapılmıştır. Çalışmanın amacı, Ağrı ilinde mevcut arazi varlığının özelliklerini incelemek, tarımsal potansiyelini belirlemek ve amaç dışı kullanımın boyutlarını ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda ilin büyük toprak grupları, arazi kullanımı, arazi kabiliyet sınıflaması ve alt sınıflaması, toprak özellikleri, arazi tipleri, erozyon, toprak derinliği ve eğim şartları incelenmiştir.

Çalışmaya başlarken Ağrı ili ve yakın çevresinde yapılmış, çalışmaya esas konu ile bağlantılı makale, kitap ve diğer dokümanlar araştırılarak incelenmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve Ağrı Belediyesinden elde edilen rapor, harita ve diğer belgeler incelenmiş, değerlendirilmiş ve veriler bilgisayarda haritaya dönüştürülmüştür. Elde edilen bilgiler ışığında arazi gözlemleri yapılmış ve fotoğraflar alınmıştır.

Toprakların kullanım kabiliyetine bakıldığında VII. Sınıf arazilerin %34,9'luk oranıyla en fazla yer kapladığı görülmektedir. I. sınıf araziler dışındaki tüm gruplarda erozyon ve toprak yetersizliği söz konusudur. İl topraklarının % 47,7'si mera ve çayır, %31,2 si tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Tarım özellikle regosoller, kolüvyal topraklar ve kahverengi topraklar üzerinde yapılmaktadır. Yerleşmeler ise özellikle tarımsal değeri olan arazilerde üzerinde kurulmuştur. Topraklarda derinlik, eğim derecesine bağlı olarak değişmekle beraber genellikle taşlı ve kayalıdır. Ülke nüfusunun beslenmesinde çok önemli bir yeri olan birinci derecede önemli tarım arazileri il arazisi içerisinde % 16.2'lik paya sahiptir. Tarım dışı araziler ise % 75 oranındadır.

Ağrı ilinde birinci sınıf tarım arazilerinde bile kuru tarım yapılması dikkat çekicidir. Hatta bunlar mera ve çayır olarak da kullanılabilir. Sulama projeleri ile bu topraklarda ekonomik değeri yüksek ürünlerin yetiştirilmesi mümkündür. İlde mevcut şartlarıyla tarım yapılamayan araziler mera durumundadır. Bu arazilerden uygun olanlarında bazı iyileştirmeler yapılarak tarım arazisine dönüştürülebilir. Çeşitli sınırlılıklara sahip araziler de bazı uygulamalarla mera haline getirilebilir ya da mevcut meralar ıslah edilebilir. Bazılarında ise ağaçlandırma yapılarak hem erozyonun şiddeti azaltılabilir hem de orman arazisi kazanılabilir. İldeki toprakların taşlı ve kayalı olması tarımı sınırlandıran bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Taşlı arazilerin mümkün olduğunda temizlenmesi ve kullanıma alınması il ekonomisine mutlaka katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, toprak, tarım, litoloji, erozyon

* Doktor Öğretim Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Skaraca@agri.edu.tr.

SOIL PROPERTIES AND AGRICULTURAL POTENTIAL OF AGRI PROVINCE

Sevda KARACA**

This study was carried out in Ağrı province, which is located between 42° 12' - 44° 28' eastern meridians, 38° 55' - 39° 59' northern parallels, 8 districts, 4 towns and 562 village settlements. The aim of this study is to examine the characteristics of land assets in Ağrı province, to determine agricultural potential and to reveal the dimensions of misuse. In this context, the major soil groups of the province, land use, land capability classification and sub-classification, soil properties, land types, erosion, soil depth and slope conditions were examined.

At the beginning of the study, articles, books and other documents related to the main subject of the study were searched and examined. The reports, maps and other documents obtained from the Ministry of Agriculture and Forestry, Provincial Directorate of Agriculture and Forestry and Ağrı Municipality were examined and evaluated and the data were converted into maps on the computer. In the light of the information obtained, field observations were made and photographs were taken. Looking at the land's ability to use, it is seen that the VII. grade lands occupy the most space with a rate of 34.9%. Erosion and soil insufficiency are observed in all groups except I. class lands. 47.7% of the province's land is used as pasture and meadow, 31.2% is used as agricultural area. Agriculture is mainly carried out on regosols, colluvial soils and brown soils. Settlements, on the other hand, are spread over the lands of agricultural value. Soil depth, depending on the degree of slope varies depending on the soils are usually stony and rocky. First degree important agricultural lands, which have a very important place in the nutrition of the country's population, have a share of 16.2% in the provincial land. Non-agricultural land is 75%.

Dry farming is noteworthy even in first class agricultural lands. It is possible to grow crops with high economic value in these soils with irrigation projects. Under the current conditions of the province, the lands that cannot be cultivated are pastures. Some of these lands can be converted into agricultural land by making some improvements. Lands with various limitations can also be turned into pastures or existing pastures can be improved. In some, afforestation can both reduce the severity of erosion and gain forest land. Stony and rocky soils in the province emerged as a factor limiting agriculture. Cleaning and putting into use the stony lands whenever possible will definitely contribute to the provincial economy.

Keywords: *Agri Province, soil, agriculture, lithology, erosion.*

** Doctor of Faculty, Ağrı İbrahim Çeçen University Faculty of Science and Literature Department of Geography, Skaraca@agri.edu.tr.

GÜZEL SANATDA NUH TUFANI İKONOQRAFİSİ

Sevil KERİMOVA*

Ortaçağ'dan bu yana, Nuh Tufanı konusu dünya sanat tarihinin en önemli konularından biri olmuştur. Evrensel doğası, yani Batı ve Doğu kültürlerinde görülme sıklığı farklı tasviri yorumlara neden olmuştur. İlk olarak, kitap minyatürlerine dahil olan Nuh'un hikayesi tarihi bir öneme sahipti ve bu bağlamda formal olarak realist, tanılan üslupda heli tercih edildi. Bu gelenek hem Doğu hem de Batı kitap resimlerinde izlenir. Bu aşamada Nuh'un esas tasviri ikonografik sxemleri oluşur. Genellikle onlar bir kaç gruba ayrılırlar. Avrupa sanatı genellikle xristyan pozisyonlarından yanaşır və Nuhun Gemini dikmesi; Nuh, ailesinin ve hayvanların Gemi yolculuğunu; Nuh'un güvercini uçurması; Geminin Ağıri dağlınadayanması; Nuhun kurbanı; Nuh'un oğullarının onun sarhoş olduğunu görmeleri, daha nadir hallarda Nuhun ölümünü tasvir edir. Aynı devrde İslam sanatı ise Deniz yolculuğu, Gemi, oradaki hayvanların tasvirini terçih ediyor. Sonrakı aşamada Nuh obrazı ikona ve fresklerde, mozaiklerde yayılıyor. Avrupa Rönessansı Nuhu semantik anlamda aşkarlayır. Onun imajı, eski Yunan mitolojisine göre ruhların öbür dünyaya gittiği bir tekneye benzeyebilirdi; Hristiyan ikonografisinde Gemi, Kıyamet fikrini sembolize ediyordu ve aynı zamanda Gemi Kiliseni temsil ediyor, Kiliselerin koridorlarının “nef”(gemi) adlandırılması tesadüf deyil. Bu bakımdan Yüzyıllar boyunca, geminin ikonografisi değışti. Roma katakompelerinde Gemi sandıkgibi tasvir edilmiştir, Orta Çağ'da Gemi bir yüzer tekneye benziyordu, Rönesans'ta (ve daha sonra) gerçek bir tekneydi. Jan Brueghel (1568 - 1625) "Gemiye hayvanların tanıtımı" (1613) adlı resimde, birkaç kat halinde büyük bir tahta uzunlamasına kayak biçiminde Gemi sunulmaktadır. Sistine Şapeli'nin resmi üzerinde çalışan Michelangelo Buonarroti (1475 - 1564), gemiyi su üzerinde yüzen büyük bir ev yapısı olarak tasvir etmiştir. Nuh'un teması Uccello ve Benozzo Gozzoli, Lorenzo Ghiberti ve Andrea Pisano'nun heykelleri; Bassanonun, Rubensin resimlerinde mevcuddur. Nuh Tufanı mevsusu XIX sonu- XX yüzyda yeniden canlanır. Konunun yeni, avanqard üsluplarda canlanması ve ya klassik tarzın yeniden deyerlendirilmesi zamanın meşur rəssamlarının eserlerinde yer alır. M.Şaqal, Vereşaqin, Azərbaycanın ilk professional ressamı Behruz Kengerli, Salvador Dali, türk ressamı Nuri Abağ Nuh konusunda resm serilerini yaratırlar.

Anahtar Kelimeler: *Ikonoqrafi, güzel sanatlar, Nuh Tufanı, Azərbaycan ressamlığı*

*Dr., Azərbaycan Devlet Medeniyet ve İncəsənət Universiteti, sevil.kerimova@mail.ru

ICONOGRAPHY OF THE THEME OF NOAH'S FLOOD IN THE FINE ARTS

Sevil KERİMOVA**

Since the Middle Ages, the issue of Noah's Flood has been one of the most important subjects in world art history. Its universal nature, the frequency of occurrence in Western and Eastern cultures, has led to different descriptions of interpretations. First, the story of Noah, who was involved in the book miniatures, was of historical importance, and in this context, the formalist realist was definitely preferred. This tradition is observed in both Eastern and Western book paintings. At this stage, the main description of Noah consists of iconographic systems. Usually they are divided into several groups. European art is often approached by Christian positions and interpretation the scenes of Noah's Ark planting; The voyage of the Noah family and animals; Noah flying the dove; The ship is based on Ağrı Mountain; Immolation of Noah; The fact that Noah's sons saw him drunk, in rare cases, depicts Noah's death. In the same period, Islamic art prefers the journey of the sea, the Ark and the animals there. In the next stage, Noah is spreading on the mosaics and icons and frescoes. The Renaissance of Europe reveals Noah in semantic terms. His image might have resembled a boat where souls had gone to the afterlife according to ancient Greek mythology; In the Christian iconography, the Ship symbolized the idea of the Resurrection. In this respect, the ship's iconography has changed over the centuries. In the Roman catacombs the ship was portrayed as a crate, in the Middle Ages the ship looked like a floating boat, a real boat in the Renaissance (and later). Jan Brueghel (1568 - 1625) In the painting "Introducing animals to the ship" (1613), the ship is presented in the form of a large wooden building. Noah's theme is presented in the Michelangelo Buonarroti sculptures of Uccello and Benozzo Gozzoli, Lorenzo Ghiberti and Andrea Pisano; Bassano in Rubens' paintings. The Noah's Flood revived in the end of XIX-XX. It took place in the works of meşhur răsam of the time. M.Şaqal, Vərəpaqin, Azerbaijan's first professional painter Behruz Kengerli, Salvador Dali, Turkish painter Nuri Abaç created the series of paintings on Noah.

Keywords: *Iconography, Noah's flood, fine arts, Azerbaijan's painting*

**Dr., Azerbaijan State University of Culture and Fine Arts, sevil.kerimova@mail.ru

HÜSREV PAŞA KÜLLİYESİ AVLU-ŞADIRVAN KORUMA VE ONARIM ÇALIŞMALARI HAKKINDA BİR ARAŞTIRMA

Şahabettin ÖZTÜRK*

Eski Van Şehri'nin Orta Kapı Mahallesi'nde bulunan Hüsrev Paşa Külliyesi'nin merkezinde kare planlı ve merkezi kubbeli cami yer alır. Cami çevresinde sıralanan külliye'nin diğer bölümleri; Şadırvan, Avlu, Medrese, İmaret, Türbe, Sıbyan Mektebi, Hazire, Çeşme, Çifte Hamam ve Han yapısıdır.

Cami, kitabesi ve vakfiyesinde külliye'nin H.975-M.1567 yılında Mimar Sinan tarafından planlandığı ve bölge mimarları tarafından inşa edilmiştir. Külliyesi'nin önemli bir bölümünü oluşturan şadırvan-avlu ve diğer tamamlayıcı yapılar, 1915 yılına kadar aktif olarak kullanılmıştır. 1915-18 yılları arasındaki bölgenin Ermeni ve Rus işgalinden sonra doğanın ve definecilerin olumsuz etkisi altında kalan külliye'nin, cami ve türbe bölümlerinin dışındaki diğer yapılar zemin seviyesine kadar yıkılmıştır. 1996-2001 yılları arasında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Van Müze Müdürlüğü tarafından yapılan bilimsel kazı ve temizlik çalışmaları ile külliye'nin medrese, imaret, şadırvan, avlu, hazire ve çeşme bölümleri ortaya çıkarılmıştır.

Külliye'nin kuzeyde “U” formunda medrese planlanmış, avlu ve şadırvan medresenin ortasında yer almaktadır. Tamamıyla yıkık olan şadırvan ve avlu da yapılan bilimsel kazı ile ortaya çıkan veriler ile yapılara ait proje çalışmaları yapılmıştır. Avlu ve şadırvan, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Mimarlık-Mühendislik Fakültesi Mimarlık Bölümü Restorasyon Anabilim Dalı Başkanlığı tarafından koruma amaçlı rölöve, restitüsyon ve rekonstrüksiyon projeleri hazırlanmıştır. Avlu ve şadırvan, projeleri Van Kültür Varlıklarının Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır.

Avlu ve şadırvan, onarımı Bitlis Bölge Müdürlüğü tarafından 2008-2010 yılları arasında koruma ve onarım çalışmaları tamamlanmıştır. Hüsrev Paşa Külliyesi'nin önemli bölümlerinden, Cami, Türbe, Şadırvan, Avlu, Medrese ve İmaret yapıları onararak günümüzde aktif olarak bölge halkına hizmet vermektedir. Van halkı tarafından dini ibadetlerin dışında, birçok sosyo-kültürel ve dini amaçlı faaliyetlerde kullanılan yapı topluluğu adeta Van şehrinin kültür merkezi olarak kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Hüsrev Paşa Külliyesi, Avlu, Şadırvan Kubbe, Koruma, Onarım*

* Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü Tuşba/VAN
e-posta: sahozturk13@gmail.com

A STUDY ON PRESERVATION AND RESTORATION WORKS FOR HÜSREV PAŞA SOCIAL COMPLEX'S YARD AND FOUNTAIN WITH WATER TANK

Şahabettin ÖZTÜRK*

A square planned and central dome-shaped mosque has been in the middle of Hüsrev Paşa Social Complex, located at Old City of Van's Orta Kapı Neighbourhood. Other sections of the Social Complex that are surrounding the mosque are: Fountain With Water Tank, Yard, Madrasah, Almshouse, Tomb, Elementary School, Shrine, Fountain, Double-Planned Hammam and Inn Buildings.

As written in the Mosque's inscription and foundation charter, the Social Complex has been planned in 975 A.H.-1567 A.D by Mimar Sinan and built by local architects. The fountain with water tank, the yard and other complementary buildings forming an essential part of the Social Complex have been used actively until the year 1915. After the Armenian-Russian collaborative occupation between years of 1915 and 1918 the Social Complex was subjected to negative impacts of nature and treasure hunters; therefore buildings except the mosque and tomb sections are ruined until ground level. Madrasah, almshouse, fountain with water tank, yard, shrine and fountain sections of the Social Complex were discovered after scientific excavations and scouring works conducted by Van Yüzüncü Yıl University and Van Museum Directorate between the years of 1996 and 2001.

The Social Complex was planned as a “U” formed madrasah on the north. The yard and the fountain with water tank is located in the center of madrasah. Projects are conducted for the buildings alongside the data obtained by scientific excavations on entirely-ruined fountain with water tank and yard. Protective survey, restitution and reconstruction projects are prepared by Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Architecture and Design, Department of Architecture, Restoration Programme Directorate. The projects for the yard and the fountain with water tank have been approved by Regional Protection Board for Van's Cultural Heritage.

Preservation and restoration works of the yard and the fountain with water tank have been completed by Regional Directorate of Bitlis between the years of 2008-2010. Structures of the mosque, the tomb, the fountain with water tank, the yard, the madrasah and the almshouse which were among the Hüsrev Paşa Social Complex's essential parts, are restored and dedicated to the locals' service actively. The building complex is used by Van people for many socio-cultural and religious activities beside worship and functions as almost a cultural center of the Van City.

Keywords: *Hüsrev Paşa Social Complex, yard, fountain with water tank, Dome, Preservation, Restoration*

* Dr. Instructor, Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Architecture and Design, Department of Architecture, Tuşba/VAN e-mail: sahozturk13@gmail.com

NUH'UN GEMİSİ VE AĞRIDAĞI: RİVAYETLER, REALİTELER VE ERMENİ TARİHİNİN YALAN VE TEHRİFİ

Tahir ORUCOV*

Nuh peygamber adı "Kuran" da geçen 25 peygamberden biridir. Nuh peygamber şimdiki insan soyunun ikinci babası sayılır. Adem ve İdris peygamberden başka, bütün peygamberlerin soyu Nuh peygambere yetişir. Bu yüzden de bazen Nuh peygamber "İkinci Adem" de adlandırılır. Nuh'un asıl adı çeşitli rivayetlerde farklı verilmiştir.

Nuh peygamber ömrünün 460 yılına kadar hale dağlarda yaşıyor ve Allah'a ibadet ediyordu. Bu yaşında Allah'ın elçisi Cebrail onun yanına geldi. O, Allah'ın selamını ona ulaştırıp peygamberlik makamına yetiştiğini ona müjde verdi. Nuh ilahi emirlere uymak için cemaatin içerisine girdi ve Allahın emrlerini onlara yetirdi. Amma cemaat onu eşitmedi. Buna göre de Allah ona gemi düzeltmeyi emretti. Nuh peygamber büyük taşkınlar için büyük gemi hazırlayıp ailesini ve ona inananları, bir de her hayvandan bir çift alıp gemiye bindi. Gök guruldayıp dehşetli yağmur yağdı. Birazdan bütün yeryüzü, çöller, sahralar, ormanlar su ile doldu. Ancak gemide bulunan Nuh, ailesi ve inananlar kurtuluş buldular.

Mekalede bunlardan, hemçinin, Ermeni hilesinden, Ermeni şovinizminden de bahs ediliyor. Vurgulanıyor ki, uzun yıllardır ki, bednam komşularımız olan Ermeniler sersem bir ideolojiyle silahlanmışlar. Onlar Azerbaycan'a, ayrıca Nahçıvana, Gürcistana ve kardeş Türkiye'ye karşı asılsız toprak iddiaları ileri sürüyor, onlara karşı şer ve iftiralarla çıkış yapıyorlar. Ermeni şovnistleri bütün iğrenç araçları ve teknikleri kullanarak dünya halklarını kendile-rinin yaratmak istedikleri denizden-denize (Karadeniz'den Hazar Denizi'ne gibi) "Büyük Ermenistan" "devleti"- ne taraf çıkmasına çalışıyorlar.

Anahtar kelimeler: *Nuh peygamber, Ağrı Dağı, Azerbaycan, Nahçıvan Türkiye Cumhuriyeti, Ermenistan, Ermeni şovinizmi.*

* Assoc. Prof. Dr. (Azerbaycan, Bakü), AMEA Folklor Enstitüsü, Filoloji üzre felsefe doktoru, e-posta:tahiroruclu@gmail.com

NOAH'S SHIP AND ABOUT: RELATIONS, REALTERS AND LIBERTY, ARMENIAN HISTORY OF ARMENIAN LIE

Tahir ORUCOV**

Noah is one of the 25 prophets mentioned in the Quran. Noah is the second ancestor of the human race. All of the prophets, except Adam and Idris, are the descendants of Noah. More than a hundred of these people are referred to as Noah's Second Prophet. Noah's noble name is different from the variety of legends.

Noah lived in the mountains until 460 years of the Prophet's life and worshiped God. At this age, the messenger of Allah Cebail came to him. He gave him the good news that he had reached the status of prophethood by passing the word of God to him. Noah went inside the church to meet the divine emirates and delivered God's commandments to them. But the community didn't hear it. Accordingly, God instructed him to fix the ship. Noah prophesied that the family would be ready to build a giant ship in the ships and those who believed in it. The rain thundered with horrible rain. The whole earth, deserts, deserts and forests were filled with water. Noah, his family, and those who believed in him were saved.

These are also mentioned in Mekale, from the Armenian genocide, the lies of the Armenians and the chauvinism of the Armenians. It is emphasized that for many years the Armenians, our bedarmed comrades, were armed with an ideology. They are making groundless claims against Azerbaijan, as well as Nakhchivan, Georgia, and Kardashia, and they are making poems and insults against them. Armenian chauvinists are trying to make their way to the "great Armenian" state, which is what they want to create for the world.

Keywords: *Noah the Prophet, the Mountain of Pain, Azerbaijan, Nahchivan, Turkey, Armenia, Armenian the şovinizm.*

** Assis. Professor Dr. (Azerbaijan, Baku), ANAS Folklore Institute, the doctor of Philosophy on philology, e-posta:tahiroruclu@gmail.com

AĞRI YÖRESİ VE ÇEVRESİNİN KURA-ARAS KÜLTÜREL SÜRECİNE DAİR KISA BİR ANALİZ

Umut PARLITI**

Ağrı yöresi ve çevresi arkeolojik bulgular açısından zengin olması gerekirken yürütülen çalışmaların azlığı sebebiyle ortaya çıkarılmış olanlar oldukça azdır. Daha önceki yıllarda gerçekleştirilen kazılar ve son yıllarda gerçekleştirilen arkeolojiye dönük bilimsel çalışmalar Prehistorik çağlardan itibaren bu yörenin yaşam bulduğunu göstermektedir. Şuan için Geç Kalkolitik Çağa kadar uzanabilen insan yaşamına dair bulguların çevre bölgeler dikkate alındığında Neolitik Çağa kadar uzanabileceğini de göstermektedir. Geç Kalkolitik Çağdan itibaren yöre ve çevresi, Kafkas coğrafyası ile Yukarı Fırat ve Kuzey Mezopotamya arasında köprü görevi üstlenmiştir.

Ağrı yöresi ve çevresi ham madde ihtiyacını karşılamaya dönük en güçlü iletişim ağını en erken Kura-Aras kültür sürecinde yaşamış olmalıdır. Özellikle Doğu Anadolu Bölgesi'ni derinden etkileyen Kura-Aras II süreciyle Ağrı ve çevresinde yerleşim sayısının artış göstermesi bu durumu doğrulamaktadır. Kura-Aras III süreciyle birlikte yerleşimlerin artışına paralel Kafkas etkili Kurgan türü mezarların uygulanmaya başlaması iletişimin kesintisiz devam ettiğini göstermektedir. Bu bildiride bölgede gerçekleştirilen sınırlı sayıdaki çalışmalar bir araya getirilerek yörenin Kura-Aras kültür hegemonyasındaki olası durumu analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Doğu Anadolu, Kafkasya, Kura-Aras, İletişim.

A BRIEF ANALYSIS OF THE KURA-ARAXES CULTURAL PERIOD OF THE AĞRI REGION AND ITS SURROUNDINGS

Umut PARLITI*

While the region of Ağrı and its surroundings should be rich in terms of archaeological finds, the unearthed ones are quite scarce due to the limited number of studies carried out. Excavations carried out in previous years and scientific studies regarding archaeology carried out in recent years show that this region has been alive since Prehistoric ages. These/These excavations and studies also show that the findings about human life dating back to the Late Chalcolithic Age for the time being can be traced back to the Neolithic Age considering the surrounding regions. Since the Late Chalcolithic Age, the region and its surroundings have served as a bridge between the Caucasian geography and the Upper Euphrates and the North Mesopotamia.

Ağrı region and its surroundings must have experienced the strongest communication network to meet the raw material needs in Kura-Araxes culture period at the earliest. Especially, the increase in the number of settlements in and around Ağrı with the Kura-Araxes II period, which deeply affected the Eastern Anatolia Region, confirms this situation. Parallel to the increase of the settlements with the Kura-Araxes III period, the commencement of the application of the Kurgan type graves with Caucasian influence

** Research Assistant (Phd). Atatürk University, Faculty of Literature, Department of Protohistoria and Asia Minor, Erzurum/TURKEY e-mail: umutparliti62@gmail.com

* Arş. Gör. Dr., Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Protohistoria ve Önasya Arkeolojisi, Erzurum/TÜRKİYE e-posta: umutparliti62@gmail.com

indicates that the communication continued uninterrupted. In this paper, a limited number of studies carried out in the region were brought together to analyze the possible situation of the region in Kura-Araxes cultural hegemony.

Keywords: *Ağrı, the Eastern Anatolia, Caucasia, Kura-Araxes, Communication.*

ERKEN DEMİR ÇAĞI'NDA AĞRI DAĞI BÖLGESİ

Vedat Evren BELLİ*

Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Tilkitepe, Van Kalesi Höyüğü, Karagündüz, Azat, Sos Höyük ve Dilkaya gibi höyüklerde sürdürülen arkeolojik kazılarda, Erken Demir Çağı'na ait bir kültür tabakasına rastlanılmamıştır. Bu durum, Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu'daki höyüklerde Erken Demir Çağı yerleşmesinin olmadığını göstermektedir.

Bu yüzden dağ eteği ve yaylalarda gelişen Erken Demir Çağı kültürü, yarı göçebe topluluklar tarafından ortaya konulmuştur.

İnsanların ovalardaki höyük ve tarımdan uzaklaşmaları, günümüzdeki iklimin başlangıcı olan daha kurak ve benzer bir iklimin varlığına bağlanmaktadır. Hayvan besiciliğine dayalı yarı göçebe yaşam biçimi, Erken Demir Çağı'nda öneminden herhangi bir şey kaybetmeden varlığını sürdürmüştür. Nitekim, Erken Demir Çağı'nda zengin su kaynakları ile gür dağ çayırıları ve otlakları bol olan yaylalara yakın olan yüksek yerlerde kurulan kalelerin beyleri, hayvan besiciliğine dayalı yarı göçebe yaşam biçiminin organizasyonunu başarılı bir şekilde sürdürmüştür.

Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Erken Demir Çağı, tarih olarak M.Ö. 1300-900 yıllarını kapsamaktadır. Bu tarih, Türkiye, Avrupa, Amerika, İran ve Nahçıvan'da bu konu üzerinde çalışan bilim insanları tarafından kabul edilmiştir.

İlginçtir ki, M.Ö. 13. yüzyılın ilk çeyreğinden beri çivi yazılı Assur kaynakları, Doğu Anadolu Bölgesi'nde Urartu Krallığı'nın proto tarihini oluşturan Erken Demir Çağı'nda Nairi ve Uruatri Beylikleri hakkında çok önemli bilgiler vermektedir.

Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde son 20 yıldan beri sürdürülen arkeolojik yüzey araştırması çalışmalarında, Erken Demir Çağı'na ait 50'den fazla Beylik merkezi olabilecek kale, yerleşim merkezi ve nekropol alanı saptanmıştır. Kale ve nekropol alanlarının, çivi yazılı Assur belgelerinin vermiş olduğu bilgiler ile uyum içinde olduğu anlaşılmaktadır.

Ağrı Dağı Bölgesi'nin en ünlü yaylasını, soğuk ve temiz su kaynakları ile zengin otlak ve dağ çayırılarına sahip olan Sinek Yaylası oluşturmaktadır. Ağrı Dağı'nın batısında oldukça geniş bir coğrafi alana yayılan Sinek Yaylası'nda bulunan çok sayıda savunma kalesi ve nekropol, Erken Demir Çağı'nda yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir. İlginçtir ki bu ünlü yayla, Eski Çağ'dan günümüze kadar bölgenin kırsal kesiminde yaşayan ve hayvan besiciliği yapan yarı göçebe topluluklar tarafından kullanılmakta ve geleneksel yaşam devam ettirilmektedir.

Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde olduğu gibi, Ağrı Dağı yöresinde bulunan Erken Demir Çağı'na ait kale, sivil yerleşim alanı ve nekropoller, bugünkü ana yolların dışında, dağ yamacı ve yaylalarda yer almaktadır.

Günümüzde Erken Demir Çağı kültürünün en önemli mimari kalıntısı, kale, sivil yerleşim alanındaki konutlar ile mezarlardır. Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan diğer Erken Demir Çağı merkezlerinde olduğu gibi, Ağrı Dağı yöresinde de

*Öğretim Görevlisi, Bitlis Eren Üniversitesi, Ahlat Meslek Yüksek Okulu, El Sanatları Bölümü, Ahlat-Bitlis / TÜRKİYE e-posta evrenbelli@gmail.com – evrenbelli@hotmail.com

savunma amaçlı kurulan kalelerin güney eteğinde sivil yerleşim alanı ve mezarlar bulunmaktadır.

Yüksek kayalık tepelerin üzerine oldukça iri taşlardan inşa edilen Erken Demir Çağı'na ait kalelerin güçlü savunma duvarları, bu dönemin ilginç mimarisi konusunda bilgi vermektedir. Erken Demir Çağı'na ait kalelerin yalnızca savunma yönünden zayıf olan kısımlarına, savunma duvarı yapılmıştır. Kayalıkların uçurum ile sonuçlanan ve herhangi bir tehlikenin gelmeyeceği yerlere ise, herhangi bir savunma duvarı yapılmamıştır. Bu karakteristik özellik, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti topraklarında bulunan Erken Demir Çağı kaleleri için de geçerlidir.

Erken Demir Çağı'na ait mezarlar, sivil yerleşim merkezindeki konutlar ile iç içedir. Erken Demir Çağı'na ait mezarların bir kısmı elips kuyu şeklinde, çok büyük bir kısmı da, dikdörtgen biçimlidir.

Mezar odasının üzerine, konik veya piramit biçiminde toprak tabakası yığılmaktadır. Toprağın akıp gitmesini önlemek için, çevresi bir veya iki sıra halinde çevrimli taş (krepis) ile çevrelenmektedir. Bu haliyle mezar odası, küçük bir kurgan gibi görünmektedir.

Toprağa açılan büyük bir çukur içine, iri taşlardan bindirme tekniği ile dikdörtgen şeklinde inşa edilen oda mezarların hemen hepsi, Urartu mezarlarının aksine, ön girişlidir. Mezar odasının üzeri de büyük, ağır ve yassı kapak taşlarıyla enlemesine kapatılmıştır. Mezara yeni bir defin yapılacağı zaman, dar uç kısımdaki kapak taşı kaldırılarak, defin işlemi yapılmaktadır. Mezar odasının içinde, Urartu oda mezarlarının aksine, ölü armağanlarının konulduğu yan duvarlarda niş olmadığı gibi, cesedin üzerine yatırıldığı seki de bulunmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kuzeydoğu Anadolu, Ağrı Dağı Bölgesi, Sinek Yaylası, Erken Demir Çağı Kalesi, Erken Demir Çağı mezarı, kurgan.*

THE MOUNT ARARAT REGION IN THE EARLY IRON AGE

Vedat Evren BELLİ**

A cultural layer belonging to the Early Iron Age has not been encountered in the archaeological excavations pursued in settlement mounds such as Tilkitepe, the Van Castle Mound, Karagündüz, Azat, Sos Mound and Dilkaya in the regions of Eastern and North-eastern Anatolia. This shows that there was no Early Iron Age settlement in the mounds in Eastern and North-eastern Anatolia.

Consequently, the Early Iron Age culture developing in the foothills and uplands of the mountain was manifested by semi-nomadic groups.

People moving away from the mound settlements and agriculture on the plains is connected to there being a drier and similar climate, the beginning of our climate today. The semi-nomadic life style based on stock farming continued in the Early Iron Age without losing any of its importance. Indeed, the rulers of the fortresses built in the Early Iron Age in high places near the uplands with abundant water resources, thick mountain grass and

**Education Officer, Bitlis Eren University, Ahlat Vocational High School, Ahlat – Bitlis / TURKEY e- mail: evrenbelli@gmail.com evrenbelli@hotmail.com

plenty of pasture successfully continued the organisation of a semi-nomadic style of life based on stock farming.

The Early Iron Age in the regions of Eastern and North-eastern Anatolia covers the years between BCE 1300 – 900. This date has been accepted by scientists working on the subject in Turkey, Europe, America, Iran and Nakhchivan.

Interestingly enough, ever since the first quarter of the 13th century BCE the Assur sources in cuneiform script have given very important information about the Nairi and Uruatri Principalities forming the proto-history of the Urartu Kingdom in Eastern Anatolia in the Early Iron Age.

Indeed, in the archaeological surface surveys which have been continuing for the last 20 years in the regions of Eastern and North-eastern Anatolia, more than fifty fortresses, settlement centres and necropolis areas, possible Beylik centres belonging to the Early Iron Age, have been located. We understand that the information given in the cuneiform Assur records is consistent with the fortress and necropolis areas.

The most prominent upland in the Mount Ararat region is the Sinek Upland which has cold, clean springs, rich pastures and mountain grass. The large number of forts and necropoles on the Sinek Upland, which extends over a very large geographical area to the west of Mount Ararat, shows that it was used intensively in the Early Iron Age. Interestingly enough, this well-known upland has been used from the Iron Age to the present day by semi-nomadic tribes living in the countryside and farming animals, and this traditional way of life is being continued.

As in Eastern and North-eastern Anatolia, the fortresses, civilian settlement areas and necropoles belonging to the Early Iron Age in the vicinity of Mount Ararat are situated off today's main roads, on the slopes of mountains and on uplands.

Today, the most important architectural remains of Early Iron Age culture are the fortresses, the dwellings in civilian settlement areas and graves. As in other Early Iron Age centres in Eastern and North-eastern Anatolia, there are civilian settlement areas and graves at the southern foot of the castles built for defence also in the vicinity of Mount Ararat.

The sturdy defence walls of the fortresses belonging to the Early Iron Age built from very large stones on high rocky hills, give information on the interesting architecture of this period. The Early Iron Age fortresses' defence walls were built only on the parts that were weak in defence. No defence wall was built, however, in places ending at the edge of a cliff and where there was no pending danger. This characteristic feature also applies to the Early Iron Age fortresses in the lands of the Nakhchivan Autonomous Republic.

Graves belonging to the Early Iron Age are close together with the dwellings in the civilian settlement centre. Some of the graves belonging to the Early Iron Age are in the shape of an elliptical well, and a great number of them are rectangular.

A layer of earth is heaped over the burial chamber in a conical or pyramid shape. To prevent the earth from sliding away the surround is encircled with one or two rows of stones (crepis). Thus, the burial chamber looks like a small kurgan.

Keywords: North – eastern Anatolia, Mount Ararat region, Sinek Upland, Early Iron Age Fortresses, Early Iron Age graves, burial chamber.

AĞRI-ELEŞKİRT OVASI'NDA SICAKLIK VE YAĞIŞ DEĞERLERİNDE GÖRÜLEN EĞİLİMLERİN ANALİZLERİ (1969-2017)

Vedat AVCİ*

Murat SUNKAR**

Ahmet TOPRAK***

Bu çalışmada, Ağrı ili genelinde geniş alan kaplayan ve önemli tarımsal üretim potansiyeli olan Ağrı-Eleşkirt Ovası'nda sıcaklık ve yağış özelliklerinde görülen eğilimlerin belirlenmesi ve analizi amaçlanmıştır. Ağrı-Eleşkirt Ovası, Doğu Anadolu Bölgesi'nde Aras Güneyi Dağları güneyinde ortalama 1650 m yükseltisinde, 40 km uzunluk ve 13-15 km genişliğinde tektonik bir ovadır. Ova, bölgedeki önemli tarımsal üretim alanlarından biri olduğu için uzun dönem sıcaklık ve yağış değerlerindeki değişimler bu alanda yaşayan nüfusu olumsuz etkileyecektir. Bu durum dikkate alınarak ovada yer alan Ağrı Meteoroloji İstasyonu'na ait uzun yıllar (1969-2017) yıllık ortalama ve maksimum sıcaklık değerleri, aylık ortalama toplam yağış ve maksimum yağış miktarı ile yağışlı günler sayısı kullanılmıştır. Bu meteorolojik veriler ile linear regresyon ve Mann-Kendal metotları kullanılarak analizler yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre kullanılan meteorolojik parametrelerin eğilimleri belirlenmiştir. Uygulanan analiz sonuçlarına göre 1969-2017 yılları arasında Ağrı-Eleşkirt Ovası'nda ortalama ve maksimum sıcaklıklarda artma eğilimi, yıllık yağış toplamı, maksimum yağış ve yağışlı gün sayısında azalma eğilimi tespit edilmiştir. Bu eğilimlerin önümüzdeki 20 yıllık süre içerisinde aynı şekilde devam edeceği öngörülmektedir. Gelecek 20 yıl içerisinde (2018-2037) yıllık sıcaklık ortalamalarında 0.69 °C, maksimum sıcaklıklarda 0.54°C artış, yıllık yağış toplamında 10 mm'lik düşüş, yağışlı gün sayısında 6,5 günlük azalma tahmin edilmektedir. Bu sonuçlara göre Ağrı-Eleşkirt Ovası'nda gelecekte tarımsal sulamada, içme ve kullanma suyunda küçük çaplı sıkıntıların görülebileceği öngörülmektedir. Ovada gelecekte su sıkıntısı yaşanmaması için planlama ve altyapı çalışmalarının yapılması bu konudaki sorunların çözümünde gerekli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Ağrı-Eleşkirt Ovası, İklim, Trend Analizleri

*Dr. Öğretim Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bingöl/TÜRKİYE e-mail: vavci@bingol.edu.tr

**Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Elazığ/TÜRKİYE e-mail: sunkarmurat@gmail.com

***Araştırma Görevlisi, Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Elazığ/TÜRKİYE e-mail: atoprak@firat.edu.tr

ANALYSIS OF TRENDS IN APPEARING TEMPERATURE AND RAINFALL VALUES IN AĞRI-ELEŞKİRT PLAIN (1969-2017)

Vedat AVCİ*

Murat SUNKAR**

Ahmet TOPRAK***

In this study, it is aimed to determine and analyze the appearing trends in temperature and precipitation characteristics in Ağrı-Eleşkirt Plain which covers a large area in Ağrı province and has significant agricultural production potential. Ağrı-Eleşkirt Plain is a tectonic plain with an average height of 1650 m and a length of 40 km and a width of 13-15 km, in the south of the Aras Güney Mountains in the Eastern Anatolia Region. Since the plain is one of the important agricultural production areas in the region, changes in the long-term temperature and precipitation values will adversely affect the population living in this area. Considering this situation, the average and maximum temperature values of the Ağrı Meteorological Station in the plain for a long time (1969-2017), monthly average total rainfall and maximum rainfall and the number of rainy days were used. The analysis were made by using these meteorological data, together with linear regression and Mann-Kendal methods. According to the results of the analysis, the trends of the meteorological parameters used were determined. According to the results of the analysis, the tendency to increase in average and maximum temperatures in the Ağrı-Eleşkirt Plain between 1969-2017, annual rainfall total, maximum rainfall and decreasing tendency of rainy days were determined. These trends are expected to continue in the same way over the next 20 years. Over the next 20 years (2018-2037), it is predicted that annual temperature averages will increase 0.69 °C, maximum temperatures will increase 0.54°C, total annual precipitation will decrease by 10 mm and rainy days will decrease to by 6.5 days. According to these results, it is foreseen that in the future the Ağrı-Eleşkirt Plain may have small problems in agricultural irrigation and drinking and potable water. In order to prevent water shortages in the future, planning and infrastructure works are deemed necessary in solving these problems.

Keywords: *Ağrı, Ağrı-Eleşkirt Plain, Climate, Trend Analysis*

*Assistant Professor, Bingöl University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Geography, Bingöl/TURKEY e-mail: vavci@bingol.edu.tr

**Prof. Dr., Firat University, Faculty of Humanity and Social Sciences, Department of Geography, Elazığ/TURKEY e-mail: sunkarmurat@gmail.com

***Research Assistant, Firat University, Faculty of Humanity and Social Sciences, Department of Geography, Elazığ/TURKEY e-mail: atoprak@firat.edu.tr

SELİMNÂMELERDE AĞRI

Vesile ALBAYRAK SAK*

Menakıbnâme, gazânâme ve destan türleriyle başlayan Osmanlı tarihçiliğinin biraz gecikme ile meydana geldiğini söylemek mümkündür. Osmanlı tarihçiliğinde ilk sırayı “İskendernâme” adlı manzum eseriyle Ahmedî alır. İkinci sırayı Saray Takvimleri (Vakayinâmeler) almaktadır. Bu takvimlerde Osmanlıların ilk devirleri çok kısa olarak kaydedilmiştir. Üçüncü sırayı alan Tevârih-i Âl-i Osmanlar ise Süleyman Şah’ın Anadolu’ya göçüyle başlar.

Osmanlı dönemi Türk edebiyatında dönemleri ele alınan padişahların adını taşıyan eserler ayrı bir grup oluşturmaktadır. İlk defa Yavuz Sultan Selim devrinde ortaya çıkan bu ad verme geleneği onun adıyla anılan tarihler ortaya koymuş, bu eserler “Selimnâme” olarak adlandırılmıştır. Ancak Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim’den sonra birkaç istisna dışında bu gelenek devam ettirilmemiştir. Büyük bir kısmı oğlu Kanuni Sultan Süleyman zamanında yazılan Selimnâmeler kısa süren saltanatı döneminde büyük başarılar elde eden Yavuz Sultan Selim’in hayatına ve bu devir olaylarının tespitine ışık tutmaktadır.

Adını il sınırları içinde bulunan konumu, özellikleri ve efsanevî anlatımlarıyla Ağrı Dağı’ndan alan Ağrı, Anadolu’ya giriş kapısı olmuş, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, tarihin en eski devirlerinden başlayarak pek çok kavimin idaresinde kalmıştır. Urartular, Persler, Bizanslılar, Abbasiler, Karakoyunlular, Akkoyunlular, Safevîler nüfuzlarını yaşayan şehir 1514’te Çaldıran Savaşı sonunda Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı topraklarına katılmış, Osmanlı hâkimiyetine geçen şehir zamanla bazen Van bazen de Erzurum’a bağlı, merkezi Doğubayazıt olan bir sancak olmuştur.

1514’te, Safevîlerin ilk hükümdarı olan, pîr-i mürîdân olarak kabul edilen şeyh ve şah olarak görülen, Tebriz, Diyarbakır ve Irak’ın fethiyle siyasi varlığını pekiştiren, Sünnilere karşı tutumu sebebiyle Osmanlı yönetimini huzursuz eden Şah İsmail’e karşı Yavuz Sultan Selim Doğu’ya sefere çıkmış, Erzincan’dan Azerbaycan’ın merkezi olan Tebriz’e kadar katedilecek yolu kırk merhaleye taksim etmiştir. Eleşkirt’e bağlı Sakallı konağında düşmanın meydanda olmadığını bahane eden yeniçeriler, ilerlemenin askeri yok yere telef etmek olacağını ileri sürerek Selim’in çadırına serkeşlik yapmışlardır. Şah İsmail ile kesinlikle savaşmak kararında olan Selim, Hemdem Paşa’yı feda etmek zorunda kalmıştır. Yine Eleşkirt’e bağlı Üç Kilise, Bazırgan Suyu, Dana Sazı ve Ağrı Dağı karşısında bulunan Karaköy (Kara Pınar) konaklarında Savaş hazırlıklarına devam edilmiş, birkaç gün sonra Çaldıran tepelerine vasıl olacak Osmanlı ordusu ve Selim bu konaklama yerlerinde daha pek çok olay yaşamıştır.

Çalışmamız 16. yüzyılda Şahkulu İsyanı, Yavuz Sultan Selim’in babası ve kardeşleri ile giriştiği taht mücadelesi ve İran Seferi gibi daha pek çok olayı işleyen, Osmanlı tarih ve edebiyatının önemli eserlerinden olan Selimnâmelerde Doğu’nun önemli yerleşim merkezlerinden olan Ağrı’nın anlatımını esas almaktadır.

Anahtar Sözcükler: *Yavuz Sultan Selim, Selimnâme, Ağrı*

* Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, albayrak_vesile@hotmail.com

AĞRI IN SELIMNAMES (EPISTLES OF SELIM)

Vesile ALBAYRAK SAK**

It is possible to say that the Ottoman historiography that started with the genres of Menakbnâme, Gazanâme and epic took place with some delay. Ahmedî is ranked as the first with his poetic work titled "İskendernâme" The Palace Calendars (Vakayinâmes) is ranked as the second. The first periods of the Ottomans were recorded very briefly in these calendars. TheTevârih-i Âl-i Osmans, ranking as the third, begins with the migration of Suleyman Shah to Anatolia.

The Works bearing the names of the sultans in the period of Ottoman Turkish literature constitute a separate group. This tradition of naming which emerged for the first time during the reign of Yavuz Sultan Selim revealed the dates mentioned in his name, these Works are called "Selimnâme". However, after Sultan Süleyman the Magnificentand Selim II, this tradition has not been continued except for a few exceptions. Selimnâmes, written mostly during the reign of his son Kanuni Sultan Süleyman, sheds light on the life of Yavuz Sultan Selim, who achieved great success during the short period of his reign, and the determination of these period events.

Ağrı, named for Mount Ararat (Turkish: *Ağrı Dağı*) with its location, characteristics and mythical narrations which is located within its provincial borders, has been the gateway to Anatolia, was a cradle of many civilizations and has been under the rule of many tribes starting from the oldest periods of history. The city, experienced the influences of Urartian, Persians, Byzantines, Abbasids, Karakoyunlus, Akkoyunlus and Safavids, was annexed to the Ottoman territories by Sultan Selim I at the end of the Battle of Chaldiran (Turkish: *Çaldıran Savaşı*) in 1514 and became a *sanjak* under the Ottoman rule which is affiliated sometimes with Van and sometimes with Erzurum, and which Doğubayazıt was the center.

In 1514, Sultan Selim I, known as Selim the Grim (Turkish: *Yavuz Sultan Selim*), launched a major campaign against Shah Ismail, shah of Iran and religious leader who founded the Safavid dynasty, seen as sheikh and shah, considered as *pîr-i mürîdân*, reinforced his political presence with the conquest of Tabriz, Diyarbakir and Iraq and annoyed Ottoman administration due to his attitude towards the Sunnis. Selim I divided this route from Erzincan to Tabriz, the center of Azerbaijan, into forty stages. Janissaries, in Sakalli mansion of Eleşkirt, pleading that the enemy is not in the battlefield, rebelled against Selim I under cover of the allegation that to advance means destroying the soldier in vain. Selim I, decisive in certainly fighting against Shah Ismail, had to sacrifice Hemdem Pasha. The battle readiness continued in the mansions of Karaköy (Karapınar), located across the Three Churches, subnet of Eleşkirt, Bazırgan Village, Dana Sazı and Mount Ararat, however, the Ottoman army and Selim I, who would arrive at Chaldiran hills after a few days, had many more incidents in these mansions.

Our study is based on the narration of Ağrı in the Selimnames which discusses many events such as Şahkulu Rebellion in 16th century, Selim's struggle for the throne with his father and brothers and Iran Campaign and which is one of the most important works of Ottoman history and literature.

Keywords: *Yavuz Sultan Selim, Selimnâme, Ağrı*

** Assistant professor, Necmettin Erbakan University, albayrak_vesile@hotmail.com

“XIX. YÜZYILIN SONLARINDA ÜÇKİLİSE KÖYÜ VE KÖYÜN ERMENİ SORUNU AÇISINDAN ÖNEMİ”

Yakup KARATAŞ*

Rabia ELÇİ**

Günümüzde Ağrı ili Taşlıçay ilçesine bağlı olan Taşteker Köyü Osmanlı döneminde Üçkilise adıyla bilinmekteydi. Köyde eski zamanlardan beri bir Ermeni kilisesi ve manastırı bulunmaktaydı. Anadolu Ermenilerinin önemli dinsel mekânlarından kabul edilen Üçkilise Köyü, ihtiva ettiği ve resmi kayıtlarda Meryemana ismiyle ifade edilen manastırı ile birlikte düşünüldüğünde stratejik ve kritik bir yerleşim yeri konumundaydı. Köydeki dinsel otoritelerin Ermeni Patrikhanesi ile doğrudan ve sıkı ilişkileri mevcuttu. Üçkilise herhangi bir uygunsuzluktan dolayı azledilen veya uzaklaştırılan Ermeni Papazlarının sürgün yeri olarak da ön plana çıkmıştı. Esasen bugün Erivan yakınlarındaki Eçmiyazin'in de ismi Üçkilise olarak bilinmektedir. Bayezid, Malazgirt ve Muş civarındaki Ermeni ruhban merkezleri de Ermeni literatüründe keza Üçkilise olarak ifade edilmekteydi. Bu çalışmada Üçkilise Köyü ele alınarak söz konusu isim karmaşasının da önüne geçilmeye çalışılmıştır. Osmanlı döneminde Bayezid ile Diyardin arasında yer aldığı ifade edilen Üçkilise aynı zamanda batılı seyyahların da uğrak yerlerinden biri halindeydi. Dinsel otorite olarak İstanbul'daki Ermeni Patrikhanesine, resmi olarak da Osmanlı mülki idaresine bağlı olan Üçkilise, XIX. yüzyılın sonlarında baş gösteren Ermeni olaylarında stratejik önemini korumuş, isyancı Ermenilerin ve devlete başkaldıran papazların adeta bir sığınağı haline gelmişti. Bölge ile İran ve Rus Ermenilerinin de yakından ilgilenmesi nedeniyle Üçkilise dış politikanın da mühim bir unsuru haline gelmişti. Ermenilerin yol açtığı kargaşa ve terör olaylarının tam da ortasında yer alması, Devletin de köye ve dahi kilise ve manastıra olan dikkatini ve konsantrasyonunu artırmış, bölgenin güvenliği ve dış müdahalelerden korunması öncelikli bir politika olarak benimsenmişti. Bu bölgede ortaya çıkan sorunlarla yakından ilgilenilmiş, adli süreçler hassasiyetle takip edilmiş ve hukuki anlamda her tür mağduriyetin önüne geçilmeye çalışılmıştı. Rus ve İran sınırlarında bulunması nedeniyle Bayezid Sancağı da keza söz konusu iç güvenlik politikalarının önemli bir objesi durumuna gelmişti. Genel çerçevede Devlet politikalarının bölgeye yansımaları, bölge insanının devlet nezdindeki yerinin tespit edilmesi ve devrimci Ermeni faaliyetlerinin bölgeye yansımaları ele alınması gereken hususlar olarak belirmiştir. Bu çalışmada remi kayıtlar ve yerel kaynaklar ışığında ilgili süreçler üzerinde durulmuş bahse konu dönemde yaşanan önemli gelişmelerin bölgeye yansımaları ele alınmıştır. Yapılan araştırmalar neticesinde bölge tarihinde önemli bir isim olarak beliren Papaz Nerses üzerinde de özellikle odaklanılmıştır. Ermeni olaylarının baş aktörlerinden birisi olarak Nerses'in faaliyetlerine yer verilmiş ve yurt dışındaki Ermenilerin Osmanlı Ermenileri ile olan irtibatları değerlendirilmiştir. Diğer taraftan öldürülen Üçkilise rahibi Simon'un katli hakkındaki şüpheleri de ortadan kaldıracak resmi kayıtlara ulaşılarak konu ile ilgili hukuki süreçler takip edilmiştir. Üçkilise ile ilgili olarak müstakil bir çalışma bulunmaması bu sunumun önemini ortaya koymaktadır. Osmanlı resmi kaynaklarından dâhili yazışmalar, mahkeme tutanakları, Patrikhane arzları ve Yıldız Sarayı evrakı gibi çeşitli fonlardan istifade edilerek hazırlanan bu çalışmada Üçkilise Ermenilerinin ve Taşteker köyü ile birlikte Bayezid Sancağının dahi tarihine bir katkı sunulmuş olacaktır. Sonuç olarak Erzurum vilayetinin bir sancağı olan Bayezid'in ve buraya bağlı Üçkilise Köyü'nün XIX. yüzyılın sonları ve XX. Yüzyılın başlarındaki genel profili çıkarılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı Devleti, XIX. Yüzyıl, Bayezid Sancağı, Ermeni Meselesi, Üçkilise Köyü*

* Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, ykaratas@agri.edu.tr

** Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, rabia.rei9@gmail.com

ÜÇKİLİSE VILLAGE at THE ENDS of XIXth CENTURY and ITS IMPORTANCE in TERMS of ARMENIAN PROBLEM

Yakup KARATAŞ*

Rabia ELÇİ**

Taşteker village, which is connected to today's Taşlıçay district of Ağrı province, was known as Üçkilise during the Ottoman period. The village has had an Armenian church and Monastery since ancient times. Üçkilise village which is accepted as one of Anatolian Armenians, was a strategic and critical settlement when it was considered together a monastery which was named as (Meyemana) Virgin Mary in the official records. Religious authorities in the village had direct and close relations with the Armenian Patriarchate. Üçkilise was dismissed for any nonconformity or was removed from the center of the Armenian priest came into prominence as their detention colony. Actually today, the name of Eçmiyazin where near Erivan is known as Üçkilise. Armenian clergy centers around Bayezid, Malazgirt and Muş were also pass for Üçkilise in Armenian literature. In this study, the village of Üçkilise has been addressed and the name confusion has been tried to be prevented. Üçkilise which is said to be located between Bayezid and Diyadin at the same time was one of the frequented places of western itinerants. Üçkilise which was attached to the Armenian patriarchate in İstanbul as a religious authority and also officially to the Ottoman Civil Administration, maintained its strategic importance in the Armenian events that began in the late 19th century and became a refuge for the rebellious Armenians and the priests who rebelled against the state. Due to close attention of Persian and Russian Armenians in the region, Üçkilise had become an important element of foreign policy as well. Being in the midst of the incidents in the turmoil and terror caused by the Armenians, the state's attention and concentration on the village, church and monastery increased and the security of the region and protection from external interventions were adopted as a priority policy. The problems that arose in this region were closely related, judicial processes were followed with sensitivity and all kinds of grievances were tried to be averted in legal terms. Because of its presence at the Russian and Persian borders, the Sanjak of Bayezid became an important agent of these internal security policies. In general, the reflection of the state policies to the region, determination of the place of the people of the region before the state and reflection of the revolutionary Armenian activities on the region emerged as issues to be determined. In this study, the related process in the light of official records and local resources were emphasized and the reflections of the important developments in that period were discussed. As a result of the researches, the priest Nerses, which has emerged as an important name in the history of the region, has been especially focused on. As one of the leading actors of the Armenian events, Nerses' activities were included and the relations of Armenians abroad with the Ottoman Armenians were evaluated. On the other hand, official records were reached to eliminate suspicions about the murder of the murdered Üçkilise priest Simon, and judicial process were followed. The absence of an independent study on the Üçkilise reveals the importance of this presentation. This study, which was prepared by making use of various funds such as internal correspondence from Ottoman official sources, court records, Patriarchate supplies and Yıldız Palace documents, will contribute to the history of Üçkilise Armenians and also Bayezid Sanjak together with Taşteker village.

As a result, Bayezid, a banner of the Erzurum province and general profile of Üçkilise village connected to this area in the late 19th and early 20th centuries will be extracted.

* Assoc. Prof. Dr. Agri Ibrahim Cecen Uni. Faculty of Science and Letters, Dept. of History. ykaratas@agri.edu.tr

** Agri Ibrahim Cecen Uni. Institute of Social Sciences, Master Student, , rabia.rei9@gmail.com

Keywords: Ottoman Empire, XIXth Century, Bayezid Sanjak, Armenian Problem, Üçkilise Village.

NUH TUFANI ÖZELİNDE MİTLERDE VE KUTSAL METİNLERDE TUFAN ANLATISI

Yasin İPEK*

Tarih boyunca insanoğlu farklı biçimler altında kendi kutsalını oluşturmuş ve hayatını bu kutsala dayandığı kurallar ile daha sistematik bir hale getirme çabasında olmuştur. Bu kutsal kurallar bütünü bazen sözlü bazense yazılı halde nesiller boyunca aktarılmış ve bir nevi sonradan gelenlere kılavuzluk yapmıştır. Bu anlatıların en bilinenleri de mitlerdir. Zaman içerisinde inanılan kutsalın yeni şekillere büründürülmesi ya da yeni inanç sistemlerinin benimsenmesi ile de bu mitler kutsal metinlere dönüşmüştür. Çalışmamızın ana konusunu oluşturan tufan anlatıları ve ona bağlı olarak gelişen eskatoloji anlayışı da gerek mitlerde gerekse kutsal metinlerde sıkça yer almıştır.

İnsanın kendisiyle başlatıp yaşadığı evrene kadar genişlettiği yaratılış hikâyesinden yola çıkarak tabiattaki diğer varlıkların teşekkülünü tarihsel süreç içerisinde doğaüstü olaylarla süslemesiyle mitler ortaya çıkmıştır. Bu mitlerdeki anlatıların bazıları semavi olarak nitelenen dinlerin kutsal metinlerinde geçen olaylarla, zaman ve mekân farklılık arz etse de şaşırtıcı derecede benzerlikler göstermektedirler.

Bitiş ve yeni bir başlangıcı kendi bünyesinde barındıran Tufan mitleri de yukarıda bahsi geçen ortak konuların en bilinenlerinden biridir. Toplumlarda teşekküllerinden itibaren inanılan kutsala karşı yapılan büyük kusur ve hatalar, birçok medeniyetin -su aracılığıyla- ilahi bir cezaya tabii tutulmasıyla neticelenmiştir. Su, suçlu kavmi yutarak insanlığı hatalarından arındırdığı gibi sonradan gelen nesiller için de ibret hikâyesinin ana objesi olmuştur.

Mevcut verilere göre tufan mitleriyle alakalı olarak elimizdeki en eski yazılı kaynak olarak kabul edilen Sümer tabletlerindeki anlatılardan Türk, Yunan, Hint, Çin, Filistin, Sümer, Babil, Hitit, Yunan, Asur, Galler, Filipin, Peru, Meksika, İran, Aztek, Amerika, Avustralya, Tibet, Malezya, Litvanya ... gibi kültüre ait anlatılara kadar farklı birçok mitte ana tema itibarıyla benzer konulara rastlanılmaktadır.

Kutsalın tecrübesi ifadesiyle kısaca niteleyebileceğimiz din kavramı, kendi içerisinde belli bir takım ölçütler göz önüne alınarak tasnife tabi tutulmuştur. Genel kabul gördüğü şekliyle İlkel Kabile Dinleri, Milli Dinler ve Evrensel Dinler şeklinde tasnif edilen dinler, İslami referanslı kaynaklarda Hak ve Batıl şeklinde sınıflandırılmışlardır. Gerek ilkel kabile dinleri ve milli dinlerde gerekse evrensel olarak kabul edilen hak dinler arasında sayılan Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet inançlarına ait kutsal metinlerde tufan olayına değinilmiştir. Kitabı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim'de yer alan ilahi metinlerde toplumlar, yaratıcısına ya da onun gönderdiği elçiye karşı yapmış olduğu büyük kusurdan dolayı doğal felaket olarak adlandırılan tufan ile cezalandırılmışlardır.

Mitler ve kutsal metinlerin geneline baktığımızda tufan olayları; kişi, zaman ve mekân özellikleri farklı olsa dahi oluş sebepleri ve sonuçları itibarıyla büyük benzerlikler taşımaktadırlar. Farklı gibi görünmesine rağmen gerek ortaya çıkışları gerek yaşanışı gerekse sonuçları itibarıyla birbirine paralel olan bu anlatıların temel şahsiyeti olan kurtarıcı insanlar isimleri farklı olsa da, farklı zaman ve mekânlarda yaşamış olsalar da üstelendikleri rol ve yerine getirdikleri görev hep aynı olmuştur.

Cezalandırıcı özelliğine ek olarak daha sonra gelecek nesillere de ibret olma amacı güden tufan anlatılarının ana objesi su olmuştur. Farklı birçok kültürde kutsal sayılan su

* Dr. Milli Eğitim Bakanlığı. e-posta: yipek75@hotmail.com.

kültü tufanlarda yok edici bir sıfata bürünmüş, aynı zamanda daha sonraki nesillerinde aynı hatalarına yapmasını engelleyerek bir nevi arınma vesilesi olmuştur. Bu sebeple mitolojide tufan, ölümü sembolize ettiği gibi yaşamı ve yenilenmeyi de simgeler. Hayatın ve yaratılışın ana unsuru olan su, tufanla birlikte farklı anlamlara bürünerek kötülükten dolayı kirlenen insanlığı günahlarından arındırıcı ve günahkârları cezalandırıcı bir hal almıştır.

“Nuh Tufanı Özelinde Mitlerde ve Kutsal Metinlerde Tufan Anlatısı” başlıklı tebliğimizde tufan hadisesi ile ilgili mitler ve kutsal metinlerdeki anlatılar ele alınarak, Nuh Tufanı özelinde aralarındaki benzerlikler ifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Mit, Kutsal Metin, Tufan, Nuh.*

NARRATIVE OF FLOOD IN MYTHS AND SACRED TEXTS IN NOAH'S FLOOD

Yasin İPEK*

Throughout history, human beings have created their own sanctity under different forms and have endeavored to make their life more systematic with the rules on which this holy is based. These holy rules are sometimes passed down through the generations, sometimes verbally and sometimes in writing, as a guide for those who follow. The best known of these narratives are myths. These myths were transformed into sacred texts through the adoption of new belief systems or the adoption of new forms of belief in time. The narratives of the flood and the eschatology that developed due to it, which are the main subject of our study, have been frequently mentioned in both myths and sacred texts.

Based on the story of creation, which one starts from himself and expands to the universe he lives in, myths emerged with the formation of other beings in nature, adorned with supernatural events in the historical process. Some of the narratives in these myths are surprisingly similar to the events in the sacred texts of religions, which are described as heavenly, although time and space differ. The Flood myths, which include the ending and a new beginning The great flaws and mistakes made against the sacred believed since the formation of societies have resulted in the divine punishment of many civilizations through water. are among the most well-known of the above-mentioned common subjects. Water swallowed the guilty people and purified humanity from its mistakes and became the main object of the story for the next generations.

According to the current data, the narratives of Sumerian tablets, which are considered to be the oldest written source we have in relation to flood myths, are Turkish, Greek, Indian, Chinese, Palestinian, Sumerian, Babylonian, Hittite, Greek, Assyrian, Welsh, Philippine, Peru, Mexico, Iran, Aztec, America, Australia, Tibet, Malaysia, Lithuania ... In many different myths, from cultural narratives such as the main theme, similar topics are encountered.

The concept of religion, which we can briefly describe as the experience of the sacred, has been classified by taking certain criteria into consideration. Religions classified as Primitive Tribal Religions, National Religions and Universal Religions as they are generally accepted are classified as Right and Superstition in Islamic references. Both the primitive tribal religions and national religions and the universally accepted religions of Judaism, Christianity and Islamic beliefs are mentioned in the sacred texts of the flood event.

* Dr. Ministry of Education. e-mail: yipek75@hotmail.com

In the divine texts in the Bible and the Holy Quran, societies have been punished with the flood, which is called the natural catastrophe, for the great flaw inflicted upon the creator or the ambassador he sent.

When we look at myths and sacred texts in general, the deluge phenomena; Even if the characteristics of person, time and space are different, they bear great similarities in terms of their causes and consequences. Although it seems different, the savior people, who are the main personalities of these narratives, which are parallel to each other both in terms of their emergence, life and consequences, have lived in different times and places, even though their names are different. the role they have assumed and the task they have fulfilled have always been the same.

In addition to its punitive feature, water became the main object of the deluge narratives which were intended as a sign for later generations. The cult of water, which is considered sacred in many different cultures, has become a destructive character in the floods and at the same time it has been a means of purification by preventing it from making the same mistakes in later generations. Therefore, in mythology, the flood symbolizes death and symbolizes life and renewal. Water, which is the main element of life and creation, has become differentiated from the sins and punishes the sinners by taking on different meanings with the flood.

In our communique titled “Narrative of Flood in Myths and Sacred Texts in Noah's Flood” the myths related to the Flood incident and the narratives in the sacred texts will be discussed and the similarities between them will be expressed.

Keywords: *Myth, Sacred Text, Flood, Noah.*

AHMED-İ HANÎ VE MEM Ū ZÎN ADLI MESNEVİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Yasin KILIÇ*

Bu çalışma üç bölüm olarak ele alınmıştır. Birinci bölümde Ahmed-i Hanî'nin biyografisi anlatılmıştır. İkinci bölümde yazarın eserleri hakkında bilgi verilmiş, üçüncü bölümde “Ahmed-i Hanî'nin edebî kişiliği, fikir dünyası ve eğitimciliği irdelenmiştir. Araştırmada betimsel ve doküman inceleme yöntemleri kullanılmıştır.

Mem ū Zîn adlı meşhur mesnevinin müellifi ve Osmanlı şair, âlim ve mutasavvıfı olan Ahmed-i Hanî H. 1061/ M. 1651 tarihinde Hakkârî'nin Yüksekova ilçesine bağlı Hanik köyünde dünyaya geldi. Yazar, Hanik köyünde doğduğu veya Hanî aşiretine mensup olduğu için Hanî lakabını aldı. İlk eğitimini ailesinin yanında alan Hanî, daha sonra Bağdat, Şam, Halep, Kahire ve İran medreselerinde ilim öğrendi. Arapça, İslamî ilimler, tasavvuf, şiir, belagat vb. alanlarda eğitim gördü, astronomiyle ilgilendi. Nakşibendî tarikatına intisap etti. “Nûbahârâ Biçûkân”, “Akîdayâ İmân”, “Divan” ve “Mem u Zîn” adlı eserlerini Kürtçe ile yazmıştır. Bunların dışında yazarın “Çarkûşe” adlı bir eseri daha vardır.

Hanî, “Çarkûşe” adlı manzumesini mülemma nazım şekliyle yazdı. Bu manzumenin her bir dizesini farklı bir (Arapça, Farsça, Türkçe, Kürtçe) dille kaleme aldı.

Ahmed-i Hanî, meşhur “Mem ū Zîn” adlı mesnevisini ömrünün bir kısmını geçirdiği, bölgenin ilim ve kültür merkezi olan Cizre’de yazdı. Yazar, mesnevisini yazma sebebini açıklarken; Kürt halkının ilimsiz ve irfansız, kitaptan yana nasipsiz, hakikî ve mecazî aşktan yana boş olmadıklarını ispatlamak için, sözlerini inci dizer gibi bir araya getirip mesneviyi yazdığını ifade etmiştir. Ancak şair Kürt sanatkârlarının yoksul ve sahipsiz olduğunu, hünerden anlayan kerem sahiplerinin, bu halkın edip ve sanatkârlarına sahip çıkmadıklarını ifade etmiştir. Eğer sanat ve edebiyatın değerini takdir eden biri kendisine sahip çıksaydı, Hanî manzum sözlerinin bayrağını göğün tepesine dikecek, muhteşem sözleri ile Kürt halkının meşhur şairlerinden olan ‘Elî Herîrî’yi ve Feqîyê Teyran’ı kendisine gıpta ettirecekti. O, daha sonraki beyitlerde, ‘Elî Herîrî ile Feqîyê Tayran’ın ruhlarını kendisine hayran bıraktığını ifade etmiştir.

Ahmed-i Hanî “sebebe nezma kitabé bi vi ezmanı” başlığı altında mesnevinin yazılış nedenini açıkladıktan sonra asıl konuya geçer. Hikâyenin başlıca kahramanları şunlardır: Tâcdîn, Ârif ve Çâker (Çeko) Botan Beyi’nin amca çocuklarıdır. Babaları Bey’in veziridir. Mem ise divan kâtibinin oğlu, Tâcdîn’in en yakın arkadaşı ve dostudur. Sîti ve Zîn, Bey’in kız kardeşleridir. Kötü karakter rolündeki Bekir (Beko) ise Bey’in kapıcısıdır. Mem ile Zîn’in hikâyesi Botan bölgesinin Cizre kasabasında geçmektedir.

Hikâyenin konusunu Tâcdîn ile Sîti ve Mem ile Zîn’in aşkları; bu sevgililerin birbirlerine kavuşma uğruna verdikleri mücadeleler ve yaşadıkları olaylar oluşturur. Hikâyenin kahramanlarından ve soylu bir tabakaya mensup olan Tâcdîn ile Sîti evlenirler. Ancak Mem aşağı bir tabakadan olduğu için, onun Zîn ile evlenmesine müsaade edilmez. Mem, Bekir’in iftiraları sonucunda zindana atılır ve orada ölür. Hikâye Mem’in acısına dayanamayan Zîn’in ölümü ile son bulur. Eser, Mem ile Zîn’in arasında önce mecazî olarak başlayan sonra hakikî ve ilahiye dönüşen bir aşk mesnevisidir.

Ahmed-i Hanî, eserine siyaset, sanat, dil ve edebiyat hakkındaki görüşlerini, bölge halkının gelenek ve göreneklerini, hayata bakış açılarını yansıtmıştır. Doğruluğu, iyiliği, masumiyeti, zayıflığı, çaresizliği, aşkı Mem ile Zîn’in kişiliklerinde övmüş; kötülüğü,

* Doç. Dr. (Öğretim Üyesi) Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
ykilic@agri.edu.tr

dalkavukluğu, fitneciliği Beko'nun şahsında yermiştir. Fitne ve fesadın kişilere yaşattığı acıları, meydana getirdiği felaketleri Mem ve Zîn'in çektiği sıkıntılarla ve ölümleri ile örneklendirmiştir. Eserde Muhyiddîn-i Arabî'nin tasavvuf anlayışını; Genceli Nizâmî, Mevlânâ, Câmî ve Fuzûlî'nin etkilerini görmek mümkündür.

Bu çalışmada Ahmed-i Hanî'nin tüm eserleri tanıtılmış, özellikle Mem û Zîn mesnevisi daha ayrıntılı olarak incelenmiştir. Hanî eserlerinde yörenin dilini, kültürünü yansıtmıştır. Şair, Mem û Zîn adlı mesnevisinde doğruluğun güzelliğini, dalkavukluğun, iftiranın kötü sonuçlarını örneklendirmiştir. Değerler eğitimi bakımından Hanî'nin eserlerinden yararlanılabilir. Onun eserleri ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin seviyesine uygun olarak tercüme edilip öğrencilerin istifadesine sunulabilir.

Anahtar kelimeler: *Ahmed-i Hanî, eğitim, Mem û Zîn, değerler eğitimi.*

A STUDY ON AHMED-İ HANİ AND HIS MATHNAWI TITLED MEM U ZİN

Yasin KILIÇ**

This study is discussed in three parts. In the first part, the biography of Ahmed-i Hani is presented. Information about the works of the author is given in the second part while the literary personality, intellectual world, and educator personality of Ahmed-i Hani are studied in the third part. The descriptive method and document review method are used in the study.

The author of the famous mathnawi titled 'Mem u Zin,' an Ottoman poet, scholar and sufi, Ahmed-i Hani, was born in 1061 (Islamic calendar)/1651 (Gregorian calendar) in Hanik village of Yuksekova district in Hakkâri. The author was nicknamed Hani since he was born in the village of Hanik or since he was a member of the Hani tribe. Hani was initially trained by his family. He then received education in Baghdad, Damascus, Aleppo, Cairo and Iranian madrasas. He studied fields like Arabic, Islamic sciences, Sufism, poetry and rhetoric, and was interested in astronomy. He joined the Naqshbandi sect. He wrote his works "Nubahara Bicukan," "Akidaya Iman," "Divan" and "Mem u Zin" in Kurdish. Apart from these, the author has another work titled "Carkuse."

Hani wrote his poem "Carkuse" in the form of a mulemma. He wrote each verse of this poem in a different language (Arabic, Persian, Turkish, Kurdish).

Ahmed-i Hani wrote his famous mathnawi titled "Mem u Zin" in Cizre, the region's center of science and culture, where he lived for a while. The author explains the initiative behind writing his mathnawi as his intention to prove that the Kurdish people were not lack of wisdom, knowledge, books, or of true and metaphorical love, by putting down his words on paper in a neat manner. Nevertheless, the poet stated that Kurdish artists were poor and unprotected, and that, those wise people who had an understanding of talent, failed to support the literary people or artists of the society. If someone who admired the value of art and literature had supported him, Hani would have raised the flag of his verses on top of the sky, and would have had Eli Heriri and Feqiye Teyran, who were among the famous poets of the Kurdish society, envy him with his magnificent words. In his later couplets, Ahmed-i Hani stated that Eli Heriri and Feqiye Teyran were spiritually fascinated by him.

** Associate Professor, Agri Ibrahim Cecen University, Faculty of Education Department of Turkish Education, ykilic@agri.edu.tr

After explaining his reason behind writing his mathnawi under title "sebebe nezma kitabe bi vi ezmani," Ahmed-i Hani comes to the main topic. The main characters of the story are as follows: Tacdin, Arif and Caker (Ceko) as cousins of the ruler of Botan. Their father is the vizier of the ruler. Mem is the son of the Divan clerk and Tacdin's closest friend and ally. Siti and Zin are the sisters of the ruler. Bekir (Beko) who plays the bad character is the ruler's servant. The story of Mem and Zin takes place in the town of Cizre in the Botan region.

The subject of the story is the love between Tacdin and Siti, and Mem and Zin; it covers the experiences of these lovers and the struggles they go through for the sake of uniting. Tacdin and Siti who are from the noble society are among the main characters of the story get married. However, since Mem comes from a lower level, he is not allowed to marry Zin. Mem is put in a dungeon as a result of Beko's slander and dies there. The story ends with Zin's death as a result of her unbearable grievance for Mem. This work is a mathnawi of love between Mem and Zin, which begins metaphorically, then turns into a true and divine love.

In this work, Ahmed-i Hani reflects his views on politics, art, language and literature; the customs and traditions of the locals; and their life views. He praises integrity, goodness, innocence, weakness, helplessness, and love through the personalities of Mem and Zin, while he vilifies evil, adulation, and incitement through Beko's personality. He exemplified the pain and calamities that incitement and mischief bring through the suffering and deaths of Mem and Zin. It is possible to see Muhyiddin-i Arabi's understanding of Sufism and the influence of Genceli Nizami, Mevlana, Cami and Fuzuli in this work.

In this study, all the works of Ahmed-i Hani are introduced and especially his mathnawi titled "Mem u Zin" is reviewed in more detail. Hani reflects the local language and culture in his works. The beauty of integrity and the negative consequences of adulation and slander are exemplified in his mathnawi titled "Mem u Zin." Hani's works can be used in values education. His works can be translated in a suitable level for primary and secondary school students and can be made available to the students for their benefit.

Keywords: *Ahmed-i Hani, education, Mem u Zin, education of values.*

ORTA ÇAĞDA KAFKASYA'NIN TİCARİ YAPISI VE SELÇUKLULARIN TİCARETİN GELİŞMESİNE ETKİLERİ

Yaşar BEDİRHAN*

Tarihin en eski dönemlerinde bile, iktisadi yönlerden birbirlerine bağlı ve bağımlı olan bölgelerin siyasi manada kendi bağımsızlıklarını uzun süre muhafaza etmeleri mümkün olmamıştır. İktisadi durumları onları siyasi yönden bir birlik teşekkülüne mecbur kılmıştır ki, bu suretle bölgesel işbirliği milletlerarası iktisadi dengelerin sağlanmasını temin etmiştir. İşte bu perspektiften bakıldığında Kafkasya bölgesi tarihin her devrinde bu hususta klasik bir örnek teşkil etmiştir.

Çok bereketli ve verimli bir bölge olan Kafkasya, aynı zamanda önemli ve büyük ticaret yollarının kavşak ve uğrak yeri idi. Tarihin ilk çağlarından beri mevcut olan doğu ile batı arasındaki ticaret yollarının (Kuzey İpek Yolu, Kürk Yolu) önemli bir kısmı buradan geçmekte idi. Bölgenin önemli yerlerinde kurulmuş olan şehirler hem üretim yapıyorlar ve hem de ticaretin gelişmesine yardımcı oluyorlardı. Bundan dolayı zaman içinde bölgede büyük ve zengin şehirler ve kasabalar meydana gelmiştir. Bunlardan Berde, Tiflis, Babü'l-Ebvab (Derbent) gibi büyük şehirler siyasi ve askeri yönden merkez teşkil ettiği gibi bu mahallerde ticaretin gelişmesi nedeniyle sikkeler basılmaya başlanmış ve her biri birer ticari merkez haline gelmişlerdir. XI. Ve XII. Yüzyıl Arap coğrafyacıları bu devirde Kafkasya ticaretinin ehemmiyetini kaydetmekte ve en uzak Rusya, İsveç, Norveç, Almanya ve doğu ile gerçekleştirilen ticaretin Kafkasya'dan geçen ticaret yolları vasıtasıyla olduğunu bildirmektedir. Öyle ki, Berde ve Derbent şehirleri, bu devrin en büyük merkezlerinden olmuşlardır. Şu kadarını da söylemek gerekir ki XI. Ve XII. Asrın İran Coğrafyacılarına dayanarak, burasını İslam aleminin en zengin mahalli olarak kaydetmek lazım gelmektedir. Batıdan Karadeniz kıyılarına kadar uzanan, Güneyden Ön Asya medeniyetleriyle komşu olan, kuzeyden de eski zamanlardan beri doğuya doğru ticaret kervanlarının geçtiği sınırsız bozkır stepleriyle birleşen Kafkasya, yüzlerce yıl dünya ticaret yolları şebekesine dahil olmuş ve dünya ticaretinin en önemli safhalarından birini teşkil etmişti. Eski Mısır, Babil, Asurya, Fenike, Klasik Helleda Eski Yunanistan hatta İran ve Ön Asya ile Akdeniz havzasının diğer bölgeleri kendi mallarını Kafkasya'ya sevk eder, burada satar ve arta kalanını daha ilerideki memleketlere gönderirdi.

Kafkasya yolu ile gelen kuzey ve doğu ülkelerinin mamul ve hammaddeleri, yukarıda ismini zikrettiğimiz ülkelere yine Kafkaslardan ihraç ediliyordu. Kafkasya'da İtil (Volga) boyunda, Ural'da ve Yunan mitolojisine göre efsanevi Hiperboreanın bulunduğu eski Biarmia dahilinde yapılan kazıların meydana çıkardığı eserler, Kafkasya ile Ön Asya ve Avrupa ülkeleri arasında en eski zamanlarda bile ticari münasebetlerin varlığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kafkasya, Selçuklular, Ticaret, Ticaret Yolları*

* Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, e-posta: caturalp@hotmail.com

THE COMMERCIAL STRUCTURE OF THE CAUCASUS IN THE MIDDLE AGES AND THE EFFECTS OF THE SELJUKS ON THE DEVELOPMENT OF TRADE

Yaşar BEDİRHAN**

Even in the earliest periods of history, it was not possible for the regions that were economically dependent and dependent to keep their independence in the political sense for a long time. Their economic situation has forced them to form a political unity, thus ensuring regional cooperation with international economic balances. From this perspective, the Caucasus region is a classic example of this issue in every period of history.

The Caucasus, which is a very fertile and fertile region, was at the intersection and haunt of major and major trade routes. A significant part of the trade routes between the east and west (Northern Silk Road, Fur Road) have been passing through here since the early ages of history. As a result, large cities and towns and cities were formed in the region. The major cities such as Berde, Tbilisi, Babü biril-Ebvab (Derbent), as well as political and military centers, have started to print coins for trade development and have become commercial centers. XI. And XII. The century Arab geographers recorded the importance of the Caucasus trade in this period and reported that the most distant Russia, Sweden, Norway, Germany and the trade with the east were through trade routes passing through the Caucasus. The Caucasus, which has extended from the West to the shores of the Black Sea and is adjacent to the pre-Asian civilizations from the South, and united with the stepless steppes of the east from the north to the east from the ancient caravans, had been included in the world trade routes network for hundreds of years and constituted one of the most important phases of the world trade. Other places of ancient Anatolia, Babylon, Assyria, Phoenician, Classical Helleda, Ancient Greece, Iran and the Asia Minor and other parts of the Mediterranean basin would send their goods to the Caucasus, sell it here, and send the rest to the next country.

The products and raw materials of the northern and eastern countries, which came through the Caucasus, were also exported to the countries mentioned above by the Caucasus. Excavations within the ancient Biarmia, in which the mythical Hiperborea was found, in the Itila (Volga), in the Caucasus, in the Ural and in Greek mythology, revealed the existence of commercial relations between the Caucasus and the Asian and European countries even in the oldest times. There is no possibility that the changes in the situation in the neighboring countries of the Caucasus, or changes in the situation due to the invasion of any enemy directly directed towards the Caucasus trade life. In such cases, either the direction of the trade routes would change, or the trade relations for a certain period would have been reduced. With the resumption of the peace process or the restoring of staticon, the discontinued trade relations began again and thus the old commercial significance of the Caucasus would come alive again.

Keywords: *Caucasus, Seljuks, Trade, Trade Ways*

** Assoc. Prof., Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History,
e mail: caturalp@hotmail.com

199 ve 265 NUMARALI TAPU TAHRİR DEFTERİNE GÖRE BAYEZİD SANCAĞI YER ADLARI

Yelda ARSLAN*

Tarih boyunca insanoğlu yaşamakta olduğu coğrafya ve yerleşim yerlerine kendi kültürlerine göre isimler vermiştir. Bu isimlerin yöre halklarının kültürlerini, sosyoekonomik yapılarını geleceğe taşımaları açısından geçmiş ve gelecek arasında önemli bir köprü görevi görmesi inkâr edilemez bir gerçektir.

Tarihe yardımcı bilimler arasında olan ve yer adlarını inceleyen bilim dalı Toponomi olarak adlandırılmaktadır. Tarihe yardımcı bilimler arasında önemli bir yeri bulunan Toponomi bilimi toplumların en önemli kültür aktarımlarından biri olarak nitelendirebileceğimiz yer adları konusunda tarih bilimine çok önemli katkılar sağlamaktadır.

Orta Asya'dan gelerek Anadolu'ya yerleşmiş olan Türkler bulundukları coğrafyanın fiziki özellikleri ve iklim şartlarına göre yaşadıkları yerlere isimler vermişlerdir. Bu adlar incelendiğinde belli bir bütünlük arz ettiği görülmektedir.

Özellikle tarih boyunca önemli bir geçiş güzergâhı üzerinde olan ve çok önemli kültürler ev sahipliği yapmış Ağrı diğer adı ile Bayezit sancağı yer isimlerinin çoğunun günümüze kadar kullanıldığı görülmektedir.

Bayezid sancağı Osmanlı Devleti ve Safevi Devleti arasında birkaç kez el değiştirmiş, bu iki devlet arasında tampon bölge niteliği taşımıştır. Sonunda Kanuni Sultan Süleyman'ın Irak'ın seferi sonrası Osmanlı devleti hakimiyetine girmiştir.

Osmanlı devleti hakimiyeti altına aldığı bölgede, öncelikle bölgedeki mevcut bulunan idari yapı çerçevesinde düzen ve teşkilatlanma açısından, tımar düzeninin gereği olarak gelir getiren kaynakların tespiti amacıyla tahrir yapardı.

Yapılan bu tahrirlerde Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde bulunan şehir, kasaba, köy, mezra, değirmen, çiftlik gibi yerleşim yerleri, buralarda ikamet eden vergi mükellefleri, evli bekar şahısların isimleri, buralarda yetiştirilen ürün cinsi ve miktarı, meslek grupları, cemaatler ve aşiretler ile ilgili bilgiler kayıt altına alınırdı.

Bu bilgiler ışığında Bayezit sancağı ile ilgili yapılmış olan, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü arşivinden aldığım iki adet tahrir defteri ışığında Bayezit sancağı yer isimlerini günümüzde kullanılan yer isimleri de göz önüne alınarak mevcut çalışma yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: *Toponomi, Yer Adları, Ağrı*

* Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tarih Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, yeldahatice.tunc@gmail.com

ACCORDING TO THE NO. 199 AND 265 CADASTRAL RECORD BOOKS PLACE NAME OF BAYEZİD SANJAK

Yelda ARSLAN**

Throughout history, human have given names to their geography and settlements according to their own culture. It cannot be denied that these names serve as an important bridge between past and future in terms of carrying the cultures and socio-economic structures of the local people to the future.

The field of science which is among the auxiliary sciences and examines the place names is called toponymy. The science of toponymy, which has an important place among the auxiliary sciences in history, makes a very important contribution to the science of history in terms of place names which can be considered as one of the most important cultural transfers of societies.

The Turks who came from Central Asia and settled in Anatolia gave names to the places where they lived according to the physical characteristics of the geography and climate conditions. It is seen that the names of Ağrı and Bayezit sanjak, which have been on an important transit route throughout history and have hosted many important cultures, have been used until today.

The banner of Bayezid changed hands between the Ottoman Empire and the Safavid State several times and served as a buffer zone between these two states. After the expedition of Kanuni Sultan Süleyman to Irakel, it came under the rule of the Ottoman Empire.

In the region under which the Ottoman Empire took over, primarily within the framework of the existing administrative structure in the region, within the framework of order and organization, as a necessity of the grooming order, it would impose for the purpose of determining the sources of income.

In these places, information about the settlements such as cities, villages, towns, hamlets, mills, farms in the Ottoman Empire, the type and quantity of products placed in these places, occupational groups, communities and tribes were recorded.

In the light of this information, the present study has been made by taking into account the names of the Bayezit sanjak place names in the light of two irrational books I have taken from the archives of the General Directorate of Land Registry and Cadastre.

Keywords: *Toponymy, Agri, Palace Names.*

** Manisa Celal Bayar University's Department of History, Master Degree Student,
yeldahatice.tunc@gmail.com

BİR AŞKIN FARK ETTİRDİĞİ MASAL VE EFSANELER

Yücel FEYZİOĞLU*

Sırtını Kısır Dağı'na veren, yüzünü Ağrı Dağına dönen bir köyde doğdum. Küçükken Ağrı

Dağı'nın ününü ve önemini bilmiyordum. Yaz aylarında bile yükselen bembeyaz zirveleri beni etkiliyordu. O dağların masal ve söylenceleriyle büyüdüm. Her şey bana doğal geliyordu.

Gittiğim her ülkede Ağrı'nın hayranlık uyandıran görüntüsünü fark ettirdiler bana ve o dağları daha çok sevdim. Çocukluğumdan kalan bu masalları yazmam o dağlara olan saygımdandır.

Anahtar Kelimeler: *Ağrı Dağı, masal, efsane, çocuk*

DIE MÄRCHEN UND GESCHICHTEN AUS (M)EİNER KINDHEIT IN OSTANATOLIEN

Yücel FEYZİOĞLU**

Ein Dorf, das seinen Rücken an den Kısırberg lehnt und sein Gesicht dem Berg Ararat neigt, dort wurde ich geboren. Als ich ein Kind war, wusste ich des Ruhmes und der Bedeutung des Berges Ararat nicht. Nur seine weißen Gipfel auch im wärmsten Sommer waren für mich unvergesslich. Ich bin mit Märchen und Sagen um diesen Berg aufgewachsen. Alles war für mich ganz normal.

Erst als ich ferne (andere) Länder bereiste und mir die Menschen dort von der Schönheit des Ararat erzählten, haben sie in mir das Interesse an diesem sagemuwobenen Berg geweckt. Voller Faszination kehrte ich in die Erinnerung an meine Kindheit zurück und schrieb jene Märchen und Sagen nieder.

Einsehen: *Berg Ararat, Geschichte, Legende, Kind*

* Araştırmacı yazar, Köln/Almanya, feyzioglu1@gmail.com

** Freelance researcher, writer, Köln/Germany, feyzioglu1@gmail.com

AZERBAIJAN BASININDA TÜRK ESİRLERİ

Yücel KARAUZ*

Basın, bireylerin ve toplumun değer yargılarını biçimlendiren en önemli unsurdur. Basın kamuoyuna haber ve bilgi aktarırken toplumu sadece bazı olaylar ve olgular hakkında biçimlendirmekle kalmaz, aynı zamanda değer yargılarını etkileyerek toplumun değer yargılarını oluşturmaya ve toplumsal bilincin oluşmasına katkı sağlar. Dolayısıyla, doğru ile yanlış, iyi ile kötü güzel ile çirkin arasındaki temel farkları da ortaya koyar. Temel yargıların bireylere aktarılmasına “toplumsallaştırma” denilmektedir. Toplumsallaştırılma, insan topluluğunu “toplum” haline getiren süreçtir.

Milletin ortak kültürel kimlikleri, toplum tanımının belkemiğidir. Toplumsallaşma, bireyin grup faaliyetlerine katılması, kendinden beklenen rolüne uygun davranış ve normlardan haberdar olmasıdır. Bireyin toplumsallaşmasında en önemli faktör, toplumsal yapının kendisidir. Millet, geleneksel bir davranışla toplumsallaşma sürecine girmiş ferdi uygulana gelen toplumsal kuralların içine çeker. Böylece fert, öğrenmesi gerekenleri, öğrenme şartları oluşmuş bir ortamda öğrenme sürecine girer. Bireylerin yoğun olarak basının etkisinde olduğu bir toplumda, en yaygın kabul gören değerlerin belirleyicisi basındır. Tarihsel açıdan ise basın faaliyetleri tarih yazıcılığında da arşiv kaynağı olarak geçmişe ışık tutmaktadır.

Bilindiği gibi, Kafkasya tarihi boyunca coğrafi, politik ve stratejik önemi nedeniyle farklı imparatorluklar arasında bir rekabet alanı olmuştur. Türk halkı için bu bölge özel bir öneme sahiptir. Antik çağlardan beri Türk halkının yerleşiminin bir parçası olan Kafkaslar, Anadolu ve Orta Asya'da yaşayan Türk halkları arasında Orta Çağ'dan beri bir köprü rolü oynamıştır. Son iki yüz yıldır, Kafkasya bölgesi, Türk-Rus etkisinin ana alanlarından ve nesnelerinden biri olmuştur.

Üç kıtanın stratejik açıdan önemli alanlarını yüzyıllarca kontrol eden Osmanlı İmparatorluğu, 20. Yüzyılın başlarında önemli ölçüde zayıflamış ve uzun vadeli bir savaş için tam olarak hazır olmamıştır. Ard-arda savaşlar, siyasi ve ekonomik krizler sonucunda Osmanlı İmparatorluğu gerilemiş, imparatorluğa bağımlı ülkelerin birçoğu Avrupa ülkeleri ve Rusya'nın desteğiyle, Osmanlı devletine karşı öfkelerini ve isyanlarını artırarak, daha derin ekonomik ve sosyal krizlerle yol açmışlar. Balkan savaşları sonrasında Osmanlı devleti daha da kötü bir ekonomik ve askeri durumdaydı ve yeni bir savaşa hazır değildi.

Çarlık Rusyası'nın I. Dünya Savaşı'nın başlamasından önce işgal ettiği Kafkasya'nın, Rus birliklerinin Osmanlı Türkiye topraklarına saldırısında önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. İlk toplanma, karantina merkezleri ve Doğu (Kafkasya) cephesinde ele geçirilen Türk mahkumların kampları, Azerbaycan da dahil olmak üzere Güney Kafkasya'da bulunuyordu. Azerbaycan nüfusunun, Kafkasya cephesinde Rus ordusu tarafından yakalanan Türk esirleri de dahil olmak üzere, Osmanlı Türkiye'si'ne karşı tutumu, yalnızca Azerbaycan tarihinin değil, aynı zamanda I. Dünya Savaşı sırasında genel olarak Türk tarihinin en önemli sayfalarından biridir.

Tarihsel çalışmalarda benimsenen bilimsel metodolojiye dayanarak, o dönemde gerçekleşen süreçlerin derinlemesine incelenmesi, iki halk ve iki devlet arasındaki ilişkilerin tarihsel gelişimini değerlendirmekte ve Kafkasya'daki bu dayanışmayı baltalamak için çeşitli devletler tarafından kullanılan politikaları incelemekte fayda vardı.

* Bakü Devlet Üniversitesi doktora öğrencisi. azarbaycan2013@gmail.com

Yapılan araştırmada, 1. Dünya savaşı yıllarında Ruslar tarafından esir edilen Osmanlı esirleri ile ilgili dönemin Azerbaycan basınında yer alan makaleler araştırılmıştır. O dönemde Azerbaycan basılan Kaspi, Açık söz, İkbal, Himmet gibi gazetelerde, “Gardaş kömeği” dergisinde türk esirleri ile ilgili o dönemde basılmış makalelerin öğrenilmesi gösteriyor ki, dönemin Azerbaycan aydınları başda olmakla Kafkasyanın tüm Müslüman-Türk halkı Türk esirlerin durumu ile yakından ilgilenmiş, onların tutulduğu esir kamplarının daha iyi şartlara kavuşturulması için Rus yönetimine çağrılarda bulundular. Dönemin Azerbaycan basınında bu türlü çağrılarda bulunan aydınlar sırasında Muhammed Emin Resulzade, Nariman Narimanov, Oruç Oruçov, Halil İbrahim gibi liderler de bulunmaktaydı.

Başlangıçta belirtilen basının fert ve millet üzerindeki kültürel sosyolojik ve tarihsel anlamda oynaması gereken rol, jeostratejik gerçeklerle bütünleştğinde çok önemli hale gelmektedir. 1914-1918 yılları arasında Azerbaycan basınının Türk harp esirleri ile yapmış olduğu yayınlar gerçeklerin ortaya çıkmasına fayda sağlamamış, bölge ilişkilerine ve özellikle “ bir millet iki devlet” olan sevinci ve kederi ortak olan Azerbaycan Türkiye kardeşliğine çok büyük katkılar sağlamıştır. Azerbaycan basının bu faaliyetleri aynı zamanda azerbaycanın toplumsallaşmasına çok büyük katkı sağlayarak milli ve dini kimliğin inşasına katkı sağlamıştır. Bu durum aynı zamanda dünyada ki basın tarihi açısından, modern dünyada basının oynaması gereken rol açısından, hem halkın bilinçlenmesi açısından, hemde toplumsallaşma evreleri açısından çok büyük bir örnek oluşturmuştur.

Anathar kelimeler: *Kafkasya, Türkiye, Esir, Basın, Azerbaycan, Osmanlı*

TURKISH PRISONER IN AZERBAIJANI PRESS

Yücel KARAUZ**

The press is the most important element shaping the value judgments of individuals and society. While the press transmits news and information to the public, it does not only shape it about certain events and facts. In other words, it makes the fundamental differences between right and wrong, good and bad, beautiful and ugly. The transfer of basic judgments to the individual is called 'socialization'. Socialization is the process that makes the human community " society ". The common cultural identities of the nation are the backbone of the definition of society. Socialization is the participation of the individual in group activities and the awareness of the behaviors and norms appropriate to the expected role of the individual. The most important factor in the socialization of the individual is the social structure itself. The nation draws into the social rules that come to the individual applied in the process of socialization with a traditional behavior. Thus, the individual enters the learning process in an environment where learning conditions have been established. In a society where individuals are heavily influenced by the press, the press is the determinant of the most widely accepted values. Historically, press activities shed light on the past as an archive source in historiography.

As known, the geographical, political and strategic importance of the Caucasus has been a rivalry between the different empires. This region has a special importance for the Turkish people. The Caucasus, which has been a part of the settlement of the Turkish people since ancient times, has played the role of a bridge between the Turkish peoples living in

** PhD student at Baku State University azerbaycan2013@gmail.com

Anatolia and Central Asia since the Middle Ages. For the last two hundred years, the Caucasus region has been one of the main areas and niches of Turkish-Russian influence.

The Ottoman Empire, which controlled the strategic areas of the three continents for hundreds of years, has not been ready to become a full-blown warrior in the early 20th Century. After a series of wars, political and economic crises, the Ottoman Empire began to recede, increasing its defiance and revolt against the Ottoman Empire, with the support of many European countries and Russia. After the Balkans, the Ottoman Empire was even more economically and militarily positioned and a new battle was not ready.

Tsarist Russia invaded the Caucasus before the start of World War I, it is known that region played an important role in the invasion of Ottoman Turkey by Russian troops. The first gathering, quarantine malls and the camps of Turkish prisoners captured in the hills of (Caucasus), Azerbaijan, South Caucasus. The Azerbaijani population, in the Caucasus peninsula, should not be ashamed of the Turkish soldiers captured by the Russian army, the attitude of the Ottoman Turks, but not just the history of Azerbaijan, is now one of the most important pages of Turkish history.

Drawing on the cognitive methodology that has been irreversible in historical studies, it examines the deepening of the realities of the successors of the continuum, and the perspectives on the evolution of the relationship between the two nations and the two states.

The article analyzes information about Turks captured by the Russians during World War I in the Azerbaijani press of that period. The analyses of articles published in the newspapers "Kaspi", "Açıq söz", "İqbal", "İqdam", "Hümmət" proves that Azerbaijani intellectuals paid special attention to the Turkish prisoners who were under heavy conditions on Nargin islands, have made calls to improve their detention conditions and helped prisoners. M.Rasulzade, N.Narimanov, O.Orucov, X.İbrahimov were especially distinguished among the intellectuals who made such calls in the press of that period.

The press mentioned at the beginning of the cultural sociological and historical sense on individuals and nation. The role that is required to play becomes very important when integrated with geostrategic realities. The 1914-1918 year, the Azerbaijani press from publications that have made the Turkish war prisoners have benefit to the emergence of a real, of relations and especially the 'one nation, two states' joy and sorrow, which has made enormous contributions to Turkey fraternal Azerbaijan in common. At the same time, these activities of the Azerbaijani press contributed greatly to the socialization of Azerbaijan and contributed to the construction of national and religious identity. This situation is also a great example in terms of the history of the press in the world, in terms of the role that the press should play in the modern world, in terms of public awareness and socialization. At the same time, it contributes to the formation of social consciousness and behavior of society by affecting value judgments.

Keywords: *Caucasian, Turkey, Prisoner, Press, Azerbaijan, Ottoman*

İSHAK PAŞA SARAYI TAŞ TEZYİNATI

Yüksel BİNGÖL*

İshak Paşa Sarayı, adeta bir dantela gibi işlenerek, birbirinden çok farklı üslup ve teknikte taş tezyinatla, iç mekanlar da sıva üstü resimlerle bezenmiştir.

İshak Paşa Sarayı'nın dekorasyonunda Selçuklu yapılarında olduğu gibi, geleneksel taş tezyinat tercih edilmiştir. Taş tezyinatı oluşturan kompozisyonlarda çoğunlukla bitkisel kökenli motiflerin, bazı yerlerde natüralist bir üslupta, bazı yerlerde de soyutlanarak veya geometrik motiflerle kombine edilerek kullanıldığı görülür. Çatallaşan bitkisel geçmeler bazen tek başına bazen de geometrik motiflerin kombinasyonları olarak kullanılmıştır. Geometrik geçmelerde; şeritler, kare, daire, dörtgenler ve yıldızlar kullanılmış, bitkisel kökenli motiflerde; palmet, lotus, rumi ile Kafkasya bölgesinin bitki ve çiçekleri birlikte stilize edilerek, bazı yerlerde natüralist olarak kabartma rölyef tekniğinde kompoze edilmiştir. Tek figür veya motiftan oluşan kompozisyonlarda, servi (ağacı), hayat ağacı motifi, bereket motifi gibi sembolik anlamlı motifler tercih edilmiştir. 18. yy. Osmanlı sivil mimarisinde olduğu gibi, sarayın bazı bölümlerinde; Divan Salonunda, muayede salonunda cami kubbesinde sıva üzerine yapılmış resim ve motifler yapılmıştır. Bu resimlerden sadece caminin iç kubbesinde bulunan manzara resimlerinin bir kısmı kalmış, diğerleri tamamen tahrip olmuştur. Kubbede bulunan resimler, ağaç ve egzotik bitkilerden oluşan manzaralardır.

İshak Paşa Sarayı'nda kullanılan taş tezyinatın bazıları geleneksel Türk-İslam sanatının bir devamı, bazı motif ve kompozisyonlar ise yabancı kökenlidir. İshak Paşa Sarayı, mimarisi kadar, birbirinden güzel ve zengin bezemeleri ile de eşsiz bir yapıdır.

Anahtar Kelimeler: *İshak Paşa, Saray, Tezyinat, Hayat Ağacı, Geçme*

STONE ORNAMENTS OF ISHAK PASHA PALACE

Yüksel BİNGÖL**

The Ishak Pasha Palace is decorated with ornaments of various styles and techniques, which gives it the impression of a lacework. The Palace's inner walls are decorated with pictures on the coating as well.

A traditional stone ornament was preferred for the decoration of the Ishak Pasha Palace as it is common on Seljukian constructions. The stone ornament compositions include mostly plant-based motifs that vary in style. The plant-based ornaments were used in some places with a naturalist style, in other places they were combined with geometrical motifs or abstracted.

Thus, either the bifurcated plant-based tenons appear alone / singly or they are combined with geometric motifs. On geometrical tenons, bands, square, quadrangle and stars are used. On plant-based motifs, palmate, lotus, therumi motif and the plants and flowers of Caucasia go together and in some parts, they are designed naturalistically in a relief technique.

* Prof. Dr. Yüksel Bingöl Hasan Kalyoncu Üniversitesi / GAZİANTEP, ybingolart@gmail.com

* Prof. Dr. Yüksel Bingöl Hasan Kalyoncu University / GAZİANTEP, ybingolart@gmail.com

On the single figured compositions, symbolic meaning motifs such as cypress (tree), tree of life motifs (etz chaim) and fertility motifs are preferred. Motifs and pictures were placed in some parts of the Palace such as on the coating of the mosque dome, main hall and Divan hall as it is common in the 18th Century Ottoman civil architecture. Among these, only some of the landscape pictures on the inner dome of the mosque have survived, the most of it was ruined. The pictures on the dome are land sceneries consisting of trees and exotic plants.

Some of the stone ornaments that were being used in Ishak Pasha Palace are representing the sequel of traditional Turkish-Islamic art; some motifs and compositions are of foreign origin. The Ishak Pasha Palace is a unique construction not only due to its architecture, but also due to its rich decorations and ornaments.

Keywords: *Ishak Pasha, Palace, Stone Ornament, Etz Chaim, Tenon*

ERMNİLERİN YAPTIĞI KATLİAMLARDAN EDEBİYATA YANSIYANLAR

Zeynelabidin MAKAS*

Sosyal olaylar toplum hayatını etkileyecek boyuta erişince devreye sanat girer. Böylece olay ferdi olmaktan çıkar, Devreye girenler arasında şair, yazar, ozan ve aşıklar da vardır. Günümüz teknolojisi bu isimleri biraz geri plana çekse de geçmişte bunların yüklendiği fonksiyonlar daha etkili idi. Zira bu sanatçılar iletişim görevini de yapıyorlardı. Katılım ve yayılım sahası olayın boyutuna değişirdi. Bu durum, vakanın ömrünü de tayin eder aynı zamanda. İnsanlık tarihini olumsuz yönde etkileyecek her türlü fiiliyatı tasvip etmeyen bir yapımız vardır millet bazında. Ancak bu durum, uysal koyun olduğumuz anlamına da gelmez elbette. Bizi tarih boyu yanlış değerlendirip, kırmızı çizgilerimizi silmeğe çalışanlar gerekli dersi alınca, bu sefer yanlış adlandırma yolunu seçmişler. “Barbar Türk”. Türk-Ermeni ilişkilerinin tarihi seyrine bakınca pek de iç açıcı bir manzara ile karşılaşıldığı söylenemez. Meseleye tarihi belgeler ve bilgiler ışığı altında bakıldığında menfi olayların kaynağının maalesef tek taraflı olduğu görülmektedir. Muhataplarımız ve yandaşları her ne kadar bu gerçekleri kabul edip yüzleşmek istemeseler de, tarih son sözü söylemektedir. Gönül isterdi ki, iki millet arasındaki ilişkileri dile getirirken sevindirici, iç açıcı satırlarla süsleyelim beyaz sayfaları. Ancak, durum bizim arzu ettiğimiz boyutların dışına taşı. Kıssa, hisse çıkarmak içindir. Tebliğimizde bu amaca ulaşacağımız temennimizdir.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, Ermenistan, edebiyat, şiir, katliam*

REFLECTIONS OF THE ARMENIAN MASSACRE INTO LITERATURE

Zeynelabidin MAKAS**

When social events start to affect society life, art becomes involved. It becomes no more individual. Poets, authors, poet singers are some of those who get involved. Although today's technology replaces these names, the functions of these were more effective in the past. Because these artists were carrying out the function of communication. Participation and dissemination changed into the dimension of the event. This situation also determines the life of the event. Nationally we have a structure who don't approve any kind of acts which affect the history of humanity. But this situation doesn't mean that we are sheep surely. When those who have misevaluated us throughout history, try to terminate our red lines and get the necessary lesson, they have chosen to miscall us as 'Barbarian Turk'. When we examine Turkish-Armenian relations throughout history, it is not so bright. When the issue is examined based on the historical documents and knowledge, it is seen that the cause of the negative events is one sided. Although our collocutors and their followers don't wish to face these facts, history has the last word. We wish we could express pleasing things while describing the relations between two nations but the situation has exceeded the desired limits. A moral is to be pointed. We aim to attain this result through our rescript.

Keywords: *Turkey, Armenia, literature, poetry, massacre*

* Doç. Dr., Emekli Öğretim Üyesi

** Associate Professor, Retired Academician

OSMANLI DÖNEMİNDE NUH PEYGAMBER MİNYATÜRLERİ VE HİLYESİ

Zübeyde Cihan ÖZSAYINER*

Bu bildiri de Yale Üniversitesi, Arapça yazmalar kısmında, 19. Yüzyıla ait olan Osmanlı dua mecmuasının içinde yer alan Hz. Nuh Peygamberin Hilyesinin varlığından söz edilecek ve bu bağlamda, Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü, Arşivinde, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İstanbul Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Koleksiyonlarında yer alan yazma eserlerde ki Hazret-i Nuh minyatürleri irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Hazret-i Nuh, Hilye, Minyatür*

PROPHET NOAH MINIATURES AND HILYE (HILYA) FROM THE OTTOMAN ERA

Zübeyde Cihan ÖZSAYINER**

This paper will discuss the existence of Prophet Noah's Hilye which is located in the Ottoman prayer journal of the 19th century in the section of Arabic Manuscripts at Yale University. In this context, Prophet Noah miniatures which are located in the manuscripts in the Archive of Ankara Directorate General of Foundations, İstanbul Topkapı Palace Museum, Museum of Turkish and Islamic Arts, İstanbul Süleymaniye Manuscripts Library Collections will be examined.

Keywords: *Prophet Noah, Hilye (Hilya), Miniatures*

* Dr., İstanbul Vakıflar 1. Bölge Müdürlüğü, Kültür ve Tescil Şube Müdürü, e-posta: zcozsayiner@gmail.com

** Dr., İstanbul Foundations 1st. Regional Directorate, Culture and Registration Branch Manager, e-mail: zcozsayiner@gmail.com

NUH'UN GEMİSİ'NDEN KARAKOÇ'UN DİRİLİŞ DÜŞÜNCESİNE: YOLDA OLMAK

Erdoğan Erbay*

Peygamberler tarihinde Hz. Nuh zikredildiğinde, beraberinde tufan ve gemi kavramları da akla gelir. Bu üç kavram etrafında cereyan eden hadiseler ve neticeleri, edebiyat ve sanatın konuları arasında her zaman kendine yer bulmuştur. Hadiseler ve neticeleri masala, destana, şiire, hikâyeye, mitolojiye, romana ve tiyatroya imkân hazırlamak bakımından çok zengin bir alan teşkil etmiştir. Yaşanan felaketin insan muhayyilesinde uyandırdığı tablolar, edebiyat ve sanat adamlarının işlemekten vazgeçemeyecekleri meseleler olarak ortada durmaktadır. Gelenekle yeniliğin alışverişi ve ilişkisinde Sezai Karakoç'un tavrı, geleneğe yaslanıp kendi çağında değerler üretmeye devam etmektir. Özellikle, insanı merkeze alan medeniyet tasavvurunu 'diriliş' kavramı üzerine temellendirirken, bir usul dairesinde geleneğe yön verip şekillendirenlerin tarzını örnek alır. Zaman zaman yok sayılma perdesinin ardında saklanıp unutturulmaya çalışılan davanın yirminci yüzyıl eri sıfatıyla kendinden önceki erlerin nasıl davrandıklarını, bu davranışları farklı kılan fiilleri takipten asla vazgeçmez. İnsanın kaybettiği cenneti, iyiliği ve güzelliği bulabilmesi için, medeniyetin öğreticilerinin izinden yürür. Ötekinin gözü ile değil, kendi olarak hadiselerle bakan Karakoç, Hz. Nuh ve devrinde meydana gelen, hâlâ insanlığın zihninde 'felâket' olarak yer etmiş büyük değişimleri, bir münevver-mütefekkir irfanıyla tahlilin peşindedir. Hadiselerin, neticede bir 'felâket' olarak adlandırılması bir yana, 'felâket'in vukuu esnasında felaha kavuşmak için gösterilen gayretin bir neferi olarak, hizmet için sadakat gösterme arzusu, Karakoç'un bakış açısının ayırıcı hususiyetlerindendir. Hz. Nuh, tufan ve gemi hadisesini, 'ağıt sevmeyen bir insan' olarak hangi ölçüler çerçevesinde ele alıp hangi neticelere ulaştığını ele geçirebilmek, davanın izini sürenler açısından çok mühimdir.

Hz. Âdem ile başlayıp Hz. Muhammed ile noktalanan peygamberlik zincirinin her halkası, dava erlerinin yürüyeceği yolu aydınlatan parlak yıldızlardır. Karakoç'un 'diriliş' düşüncesi de, ustaların rehberliğinde kıyamete kadar devam edecek davanın işçiliğine talip olmanın yirminci yüzyıldaki yansımasıdır. Sezai Karakoç'un Hz. Nuh'a, davası ile direnişine, sonuçta, dirilişine bakış açısı, bir dava erinin bütün ölçülerini taşır. Bu bakış açısının özünü, peygamberlerin temsil ettiği davaya 'işçilik' oluşturmaktadır.

Sezai Karakoç'un Hz. Nuh ile gemiye yaptığı gönderme, hemen herkesin kabul ettiği fikirlerden çok farklı, geniş ve derin manalarla örülüdür. O, Hz. Nuh'un bir peygamber olarak inşa ettiği gemiyi ve gemi etrafında teşekkül eden anlatımları başka türlü şerhe girer. Hz. Nuh'un, gemiyi inşa sebebi ve geminin işlevi ile Karakoç'un diriliş düşüncesini ikamesi, ustanın izinden yürüyen işçinin dava hususundaki vefasını ortaya koyar. Karakoç, bozulan düzenin sağlanması adına inşa edilen geminin hizmetçilerindendir. Ayrıca, Karakoç düşüncesinde Hz. Nuh'un gemisi kayıp değildir. Çünkü gemi, ebedi bir davayı yüklenmiş olarak diridir ve yeni bir çağın kapısını aralamak için, şelalenin başında hazır beklemektedir.

Bu çalışma, Sezai Karakoç şiirinde bir öğretici ve rehber olarak Hz. Nuh'un nasıl tasvir edildiğini göstermek için tertip edilmiştir. Karakoç'un hadiseye bakışının temel karakteristik özelliklerini ortaya koymaya çalışmak da, yazının amaçlarındandır. Ayrıca, öğretici ve rehberin izini süren Karakoç'un duruş ve diriliş düşüncesi, öğretici-işçi ilişkisi çerçevesinde ele alınıp tahlile çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Nuh, Tufan, Gemi, Sezai Karakoç, 20. Yüzyıl*

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Erzurum, eerbay@atauni.edu.tr

FROM NOAH'S ARK TO KARAKOÇ'S RESURRECTION THOUGHT: BEING ON THE ROAD

Erdoğan Erbay**

When Noah is mentioned in the history of the prophets, the concepts of flood and ship come to mind. The events taking place around these three concepts and their results have always found their place among the subjects of literature and art. The events and their results constituted a very rich area in terms of preparing tales, epics, poetry, story, mythology, novel and theater. The paintings aroused by the catastrophe in the human imagination stand out as issues that men of literature and art cannot give up.

Sezai Karakoç's attitude in the exchange and relationship of tradition and innovation is to lean on tradition and continue to produce values in her own age. In particular, he bases his imagination of civilization on the concept of resurrection while taking the style of those who shape and shape the tradition in a procedural circle. From time to time, behind the veil of being ignored and tried to forget the case of the twentieth century in the capacity of the previous actors behave, how to behave differently, this behavior never gives up tracking. He walks in the footsteps of the teachings of civilization so that one can find the lost paradise, goodness and beauty. Karakoç, who looks at events as his own and not with the eyes of the other, is in pursuit of analysis with a wisdom and gratitude of the great changes that took place in Noah and his era, which still existed as 'catastrophe' in the mind of humanity. Aside from the fact that events are called a 'catastrophe' the desire to show loyalty to the service as a breath of effort to achieve catastrophe during the event of 'catastrophe' is a hallmark of Karakoç's point of view. Noah, the flood and the ship incident, as a "lamenting people" as to the extent to which it can be seized and to reach the results, it is very important for those who follow the trail.

Every ring of the chain of prophecies, beginning with Adam and ending with Muhammad, are bright stars that illuminate the path of the cause. Karakoç's idea of 'resurrection' is the reflection of the twentieth century of the demand for the labor of the case that will continue until the apocalypse under the guidance of the masters. Sezai Karakoç's view of Noah, his resistance and his resurrection, as a result of his resurrection, carries all the dimensions of a case. The essence of this point of view is 'workmanship for the case represented by the prophets.

Sezai Karakoç's reference to Noah is built with broad and deep meanings, very different from the ideas that almost everyone accepts. He enters into the annotation of the ship which Noah built as a prophet and the narratives that formed around the ship. Noah's reason for building the ship and the function of the ship and the substitution of Karakoç's idea of resurrection reveals the loyalty of the worker who followed in the footsteps of the master. Karakoç is one of the servants of the ship built in order to restore the order. Moreover, Noah's Ark is not lost in Karakoç thought. Because the ship is alive with an eternal trial, and is ready at the beginning of the waterfall to open the door of a new era.

This study is designed to show how Noah is portrayed as a tutorial and guide in Sezai Karakoç poetry. One of the aims of the article is to try to reveal the main characteristics of Karakoç's view of the event. In addition, Karakoç's stance and resurrection, which traces the trainer and the guide, will be analyzed and analyzed within the framework of the teacher-worker relationship.

** Prof. Dr., Atatürk University Faculty of Letters Erzurum, eerbay@atauni.edu.tr

Keywords: Noah, flood, ship, Sezai Karakoç, 20th century